DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

# SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE

TANJORE MAHĀRĀJA SERFOJI'S
SARASVATĪ MAHĀL LIBRARY,
TANJORE.

BY

P. P. S. SASTRI, B. A. (OXON), M. A. (MADRAS), M. R. A. S.,
SUPERINTENDENT OF SANSKRIT SCHOOLS AND COLLEGES, MADRAS,
ACTING DISTRICT EDUCATIONAL OFFICER, TANJORE.

*Published by the Administrative Committee with Grant-in-aid sanctioned by the Government of Madras.*

VOL. IV. { VEDĀṄGAS (Continued).
KALPA—ŚRAUTA.

— SRIRANGAM —
SRI VANI VILAS PRESS

Price 2 Rupees only.] 1929. [Foreign: Four Shillings only.

# A DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

# SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE

TANJORE MAHĀRĀJA SERFOJI'S
SARASVATĪ MAHĀL LIBRARY,
TANJORE.

BY

P. P. S. SASTRI, B. A. (OXON), M. A. (MADRAS), M. R. A. S.,
SUPERINTENDENT OF SANSKRIT SCHOOLS AND COLLEGES, MADRAS,
ACTING DISTRICT EDUCATIONAL OFFICER, TANJORE.

---

*Published by the Administrative Committee with Grant-in-aid sanctioned by the Government of Madras.*

---

VOL. IV. { VEDĀṄGAS (Continued).
KALPA—ŚRAUTA.

— SRIRANGAM —

SRI VANI VILAS PRESS

Price 2 Rupees only. ]   1929.   [ Foreign: Four Shillings only.

# CONTENTS.



[Note:—Index of Authors, Index of Owners of Mss., Index of Scribes of Mss., Index to dated Mss., Index to works noticed—these items of information regarding Vols. IV and V will appear in Volume V.]

# GENERAL INTRODUCTION TO THE LIBRARY.

THE Tanjore Mahāraja Serfoji's Sarasvatī Mahāl Library, which is described by Dr. Burnell "to be perhaps the largest and most important in the world" and which Dr. Bühler says "contains a great many useful and a number of very rare or nearly unique books many of which are quite unknown or procurable only with great trouble and expense" was till recently the private property of the Rājas of Tanjore.

The earliest beginnings of the Library must have been about the end of the 16th century when Tanjore was under the rule of Telugu Nāyakas who collected Sanskrit Manuscripts written in Telugu character. In the 18th century the Mahrāṭhas conquered the country and since that date the Library has been increasing. By far the greater portion of the collection was made by Serfoji during a visit to Benares during 1820—1830. Śivāji his successor added a few. There has practically been no addition of any value till very recent times. A good number of Sanskrit Manuscripts including rare and valuable manuscripts representing the collection of generations of a family of scholars, known as the "Jambunātha Bhaṭ Lāṇḍagai Collection" was added to the Library in 1921.

Regarding the origin and importance of this collection, Dr. Hultzch has the following interesting information in "No. III. Reports on Sanskrit Manuscripts in Southern India", edited by him in 1905 at Madras :—

"The manuscripts described in this Report belong to Jambunātha bhaṭṭa, a Mahrāṭha Brāhmaṇa at Tanjore, who is the eldest son of a certain Mannambhaṭṭa. He is a no mean Sanskrit Scholar and knows the whole Ṛgveda by heart. As he is continually teaching the text of this sacred book to students, even his blind daughter has learnt to recite portions of it. The existence of this Library was brought to my notice by Mr. T. S. Kuppuswāmi Śāstrī, of the Educational Department, who is favourably known to Sanskritists by his paper on Rāmabhadra Dīkṣita. During my absence on furlough in Europe, my First Assistant, Mr. V. Veṅkayya, M.A., was deputed to Tanjore in order to catalogue Jambunātha's collection. He spent three months at this work, in which he received the valuble aid of Mr. Kuppuswāmi Śāstrī. Both the list and the extracts tetstify to the thoroughness and care with which he has accomplished his task. From his *Annual Report* on Epigraphy for 1898—99 I quote the following details about Jambunātha's collection :—

"He is the eldest of the three brothers and is descended from a family whose influence is reported to have been very great when the Mahrāṭha Kingdom of Tanjore was in existence. When manuscripts were obtained for the Palace Library from Benares and other places in Northern India, the ancestors of Jambunātha bhaṭṭa appear to have systematically used their influence to make their collection of Sanskrit works. This accounts for the existence in this collection of a large number of ancient manuscripts evidently copied in Northern India. The texts were transcribed by the members of the family, who appear to have been learned men. This according to the present owner of this Library, was how this collection came into existence. The manuscripts are all written in Nāgarī characters and on loose sheets of

paper. Having been frequently handled by ignorant and careless men the manuscripts became mixed up, and the owner, who despaired of restoring order among them, made them into bundles and tied them with cloth. About two years ago, Mr. Kuppuswāmi Śāstrī, to whom examinatian of Sanskrit manuscripts is a labour of love, prepared a tentative list of the contents of these bundles. When I went to Tanjore on the 2nd January, Jambunāthabhaṭṭa showed me about one hundred of these bundles. A cursory inspection of them satisfied me that the Library was an important one and it should be carefully examined. This meant that not only should these works which were still complete be registered in my list but that an attempt should also be made to put together pieces which, through careless handling, had got out of their places."

In 1922, the Library received other valuable collections of rare interest, known as the "Kagalkar" and the "Patanga Avadhūta" collections. The former is about 159 and the latter, about 100 years old. The collection made by the Kagalkar Family of learned Sanskrit Scholars of Tanjore especially versed in Sanskrit Grammar (व्याकरणम्) contains the autograph copies made by some of them of the works composed by themselves and others. Its prominent feature is the collection of works on Sanskrit Grammar. The collection made by Patangāvadhūta whose descendants settled at Tiruvaḍamarudūr in Tanjore District contains a large number of works on Vedānta (वेदान्तः) and Bhakti (भक्तिः). Both these collections comprise several Manuscripts which do not already exist in this Library.

The attention of the Government of India and through it of the Government of Madras was directed in 1868 to the importance of the examination, purchase or transcription of Sanskrit Manus-

cripts in Indian Libraries and the framing of printed lists or catalogues of the same. (Proceedings of the Government of India in the Home Department (Public), No. 4338-48, dated Simla, 3rd November 1868).

In respect of magnitude as well as the range of subjects dealt with, not to speak of the diversity of languages employed, the Tanjore Library is probably second to none among Oriental Libraries in India.

In December of the same year, the Government of Madras asked Mr. Pickford, Professor of Sanskrit, to carry out the instructions of the Government of India. He commenced to catalogue the manuscripts at Tanjore; but he fell seriously ill and had to return to Europe in March 1870 and never came back to India. It is not known how much he had done as his unfinished catalogues could not be found. (Letter from the Professor of Sanskrit, Presidency College, Madras, to the Chief Secretary to the Government of Madras, 22nd May 1876, and Letter No. 1560, dated Madras, 7th June 1876, from the Director of Public Instruction, Madras to the Chief Secretary to the Government of Madras).

Thereupon Dr. Burnell, District and Sessions Judge, was appointed in G. O. No. 71, dated 16th March 1871, to catalogue the Sanskrit Library at Tanjore. That learned Scholar devoted a great deal of research and labour to the task and his catalogue which he styled "A classified Index to the Sanskrit Manuscripts in the Palace at Tanjore," was published in three parts between 1878 and 1880 in London. This is now the chief key to the huge Sanskrit collection in this Library. But unfortunately a great many manuscripts, above 4,000, seem to have been omitted and his catalogue cannot be said to be complete.

During the course of his preparation of the catalogue Dr. Burnell wrote to the Chief Secretary to the Government of Madras from Bangalore on 6th August 1873 as follows :—

"It may perhaps be asked if the Library is worth the labour spent on it. I can answer unhesitatingly that it is. It is now a recognised fact that nearly all Sanskrit Works of importance exist in different recensions. The Tanjore Library is unrivalled in this respect; it contains several good manuscripts of all the most important ones known as yet, including a few that are new............ The Tanjore Library, however, contains additional manuscripts of most of the works which I had discovered elsewhere, and this is a matter of great importance.

I believe that this Library must sooner or later, escheat to the Government. The preparation of this catalogue will therefore protect property of enormous value. Sanskrit Manuscripts have long been very dear and the cost of making proper transcripts is now very heavy. As far as I can judge, it would not be possible to form a Collection like that at Tanjore at a less cost than £50,000 but many manuscripts are unquestionably unique."

The Tanjore Mahārāja Serfoji's Sarasvatī Mahāl Library is now a public library in the full sense of that term, the Government of Madras through the treasurer of Charitable Endowments being responsible for its administration. The collection belonged to the reigning princes of Tanjore—the Mahrāṭha Mahārājas. When the last of them died leaving no direct male heir and after the death of the last surviving Rāṇi this collection together with the other properties formed the subject of litigation in civil courts. There was a rumour a few years ago that the collection had attracted the attention of some wealthy patrons of learning from

Overseas. And it would appear that arrangements were very nearly ready to sell the whole collection outright at an assessed value, when public attention was focussed on certain remarks of Dr. Burnell to the effect that "it would not be possible to form a collection like that at Tanjore at a less cost than £ 50,000". The parties concerned had perforce to wake up and the deal was not immediately concluded. The public of Tanjore also began to interest themselves in the affair adequately. It was rightly considered as a question of National pride. The parties in O. S. No. 26 of 1912 on the file of the Subordinate Judge of Tanjore agreed that it was eminently fit that the Library should be preserved and maintained as a Public Library in trust for the public and removed the Library and one lakh of rupees to provide for its up-keep, from the subject-matter of the suit. The Government of Madras in G. O. No. 1306 Home (Education), dated 5th October 1918, accordingly took poossession of the same under the Charitable Endowments Act and have framed a scheme for the management of the same.

Since the Library became a Public Trust there has been a marked improvement in the reception accorded to it by the public. Various liberal and generous-minded benefactors have come forward with magnanimous offers. The Library has been enriched with several very fine collections of manuscripts, every one of them rare, valuable and very interesting. The Kagalkar collection, Jambunātha Bhaṭ Lāṇḍagai collection and the Pataṅga Avadhūta collection—all these three alone number 2181 manuscripts. Besides these, the Tyāgarāja Svāmi collection which alone contains more than 1000 manuscripts; then the minor collections—the Subrahmaṇya Śāstri collection, Subrahmaṇya Rao collection, Rāmacandra Gaṇapat collection, Nīlakaṇṭha Śāstri collection, Devaśaṅkara Tawker collection, Gopālakṛṣṇa Devalekar collection, and Kṛṣṇāji

Mehta collection—all are of great and paramount importance.

The manuscripts are either on palm leaf or on paper. They are of very different value and come from very different sources. A large collection of these are recent Nāgarī copies of Manuscripts in South Indian characters and are at least a century old.

These manuscripts are in more than eleven distinct alphabets being from all parts of India. On the whole, one may easily say that the total number of manuscripts now in this Library is likely to exceed 30,000.

A large number of original records belonging to the last reigning house of Tanjore which will be of very great importance for reconstructing the political and social history of the Mahrāṭha rule in Southern India has recently been transferred to the care of this Library from the Civil Court by order of the Judge.

Besides these manuscripts there are also a number of books and Manuscripts in almost all the Indian and European languages and on almost all branches of human knowledge. Special mention may here be made of the books and manuscripts in Telugu, Tamil, Mahrāṭhi and English on account of their number and importance.

Dr. Burnell issued what he modestly styled "A classified Index to the Sanskrit Manuscripts in the Palace at Tanjore," between 1878 and 1880. Between 1880 and 1918 for very nearly forty years, the Library has been the victim of many an outrage. Those who were in possession gave out on loan very many manuscripts which were never returned. And many more somehow or other, found themselves into Libraries other than at Tanjore. Dr. Burnell's Catalogue is very usful to us to trace out lost manuscripts which are never likely to come back to us. Our losses are

probably far more: for even Dr. Burnell's admirable catalogue was by no means a complete catalogue of all that existed. For, where he mentions a single work in a bundle, we are able today to trace two or more works in the same bundle.

The Committee appointed by the Government of Madras took charge early in 1919. Since then, they have been busily pushing forward the work of revising and preparing a fresh catalogue of all the works now in the Library according to the latest scientific methods. Each work is described in detail in a card-index-form which contains all the necessary particulars.

In 1920 a Catalogue of printed books in French, Latin, Italian and Greek was published. In 1926 three volumes of a Catalogue of Tamil Manuscripts in the Library were published. From the year 1924 a Catalogue of Mahrāṭhi Mss. and books of this Library was being prepared ; the first Volume has been published very recently. These are now on sale and can be had from the Secretary of the Library.

The Administrative Committee of the Library approached the Government of Madras, year after year with the request for a special grant to enable them to prepare and publish a descriptive catalogue of the Sanskrit Manuscripts in this Library. In their G. O. No. Mis. 563 Dated 9th April 1927, the Government of Madras were pleased to allot the necessary funds for a three-year programme for carrying out the long delayed desire of the Committee. The work of cataloguing and printing has since been pushed forward with great rapidity.

TANJORE<br>15—6—29

P. P. S. Sastri,<br>*Editor.*

# DETAILED CONTENTS OF Mss. NOTICED IN Vol. IV.

## Vedāngas:—Kalpa:

(III) ŚRAUTAPRAYOGAS: Haviryajñasaṃsthās :

### ANVĀRAMBHAṆĪYEṢṬI.



### DARŚAPŪRṆAMĀSA.

## Vedangas:—Kalpa:

(III) ŚRAUTAPRAYOGAS: Haviryajñasaṃsthās :

DARŚAPŪRṆAMĀSA (Contd.)



ĀGRAYAṆA.

## Vedāngas:—Kalpa:

(III) ŚRAUTAPRAYOGAS: Haviryajñasaṃsthās :

CĀTURMĀSYA.

## Vedāngas:—Kalpa:

(III) ŚRAUTAPRAYOGAS: Haviryajñasaṃsthās :

CĀTURMĀSYA (Contd.).

# GENERAL SCHEME OF THE DESCRIPTIVE CATALOGUE.

Dr. Burnell issued "a Classified Index of the Sanskrit Mss. in the Palace at Tanjore" in three parts between 1878-1880 and noticed briefly 12,376 Mss. At present the Library possesses very nearly 25,000 Sanskrit Mss. The present Descriptive Catalogue is expected to furnish detailed notices regarding all the 25,000 Sanskrit Mss. When the scheme of a descriptive catalogue of the Sanskrit Mss. in the Tanjore Palace Library, Tanjore was first discussed, I expected that the whole catalogue may not exceed 5000 pages of printed matter. But the experience of the last two years shows that the Descriptive Catalogue would easily exceed 10,000 pages. As the Government Grant sanctioned in G. O. No. Mis. 563 dated 9th April 1927 contemplates only a three-year programme ending with 31st March 1930 for a catalogue estimated to extend over approximately 5,000 pages, I have to set forth in detail the scheme which is proposed to serve as a guide for the Sanskrit Mss. contained in this Library.

The 25,000 Sanskrit Mss. of this Library may be roughly classified under the following heads:—

## PART I—VEDIC LITERATURE.

I. Vedas : Saṃhitās and Saṃhitābhāṣyas.
,, Brāhmaṇas and Brāhmaṇabhāṣyas.
,, Āraṇyakas and Āraṇyakabhāṣyas.
,, Upaniṣads and Upaniṣadbhāṣyas.

Nos. 1677.

II. Vedāṅgas: Śikṣā.
,, Chandas.
,, Nirukta.
,, Jyautiṣa (vedāṅga only).
,, Vyākaraṇa
(Prātiśākhya and Vedalakṣaṇas only).
,, Kalpa—Śrauta—Sūtras, bhāṣyas and prayogas.
,, Gṛhya—Sūtras, bhāṣyas, and prayogas.
,, Dharma—Sūtras, bhāṣyas and prayogas.
(Nos. 2916)

III. Dharmaśāstra:—(1) Smṛtis, Vyākhyās and Nibandhanagranthas.
(2) Nīti—Rājadharma.
Nos. 2221.

IV. Itihāsa: Rāmāyaṇa, Mahābhārata and Śivarahasya.
Nos. 985.

V. Purāṇas: Mahāpurāṇas, Upapurāṇas, Upākhyānas and Māhātmyas etc.
Nos. 1540.

PART II—POST-VEDIC LITERATURE.

| | | |
|---|---|---|
| VI. | Kāvya. | Nos. 2060. |
| VII. | Nāṭaka. | ,, 443. |
| VIII. | Alaṅkāra. | ,, 79. |
| IX. | Chandas. | ,, 13. |
| X. | Kośa. | ,, 404. |
| XI. | Vyākaraṇa. | ,, 640. |
| XII. | Nāṭyaśāstra. | ,, 50. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| XIII. | Saṅgīta. | Nos. | 375. |
| XIV. | Vaidya. | ,, | 374. |
| XV. | Kāmaśāstra. | ,, | 40. |
| XVI. | Jyautiṣa. | ,, | 547. |
| XVII. | Darśanas: | ,, | 3559 |
| | (a) Nyāya. | | |
| | (b) Vaiśeṣika. | | |
| | (c) Sāṅkhya. | | |
| | (d) Yoga. | | |
| | (e) Pūrvamīmāṃsā. | | |
| | (f) Uttaramīmāṃsā (Vedānta). | | |
| | (1) Advaita. | | |
| | (2) Dvaita. | | |
| | (3) Viśiṣṭādvaita. | | |
| | (4) Śaiva. | | |
| | (g) Śāktadarśana. | | |
| | (h) Gāṇeśadarśana. | | |
| XVIII. | Jaina Works. | Nos. | 5. |
| XIX. | Āgama or Tantra. | ,, | 494. |
| | (a) Śaiva. | | |
| | (b) Śākta. | | |
| | (c) Gāṇesa. | | |
| | (d) Vaiṣṇava etc. | | |
| XX. | Śilpa. | Nos. | 48. |
| XXI. | Mantraśāstra. | ,, | 2,100. |
| | (a) Śaiva. | | |
| | (b) Śākta. | | |
| | (c) Gāṇeśa. | | |
| | (d) Saura. | | |
| | (e) Vaiṣṇava. | | |

(f) Prakīrṇaka (Miscellaneous).

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| XXII. | Stotras. | (Sahasranāmas etc.) | Nos. | 2530. |
| XXIII. | Vrata : | Vrataprayoga<br>Vratakathā | ,, | 1900. |
| | | | Total | 25,000. |

## VOLUME I.

Volume I describes in detail the Saṃhitās of the four Vedas and the bhāṣyas thereon. There are 596 Mss. dealing with the Saṃhitās of the Four Vedas. Along with the Ṛg-Vedasaṃhitā the Ṛg-Vedic Miscellaneous Sūktas, the Ṛg-Vedasaṃhitānukramaṇikās and Ṛg-Vedapadapāṭhas are also noticed. Similarly, along with the Sāmavedasaṃhitā, the Sāmavedapadapāṭhas, the Sāmavedagānas and their Anukramaṇikās are described. After the Saṃhitās of the four Vedas the Saṃhitābhāṣyas (Nos. 597-697) are noticed. This completes Volume I.

## VOLUME II.

The Second Volume begins with the Brāhmaṇas belonging to the various Vedas. Nos. 698-828 describe the Brāhmaṇas. The Brāhmaṇabhāṣyas are then noticed (Nos. 829-859). After the various Brāhmaṇabhāṣyas, the Āraṇyakas are described (Nos. 860-898). The Upaniṣads are then dealt with (Nos. 899-1420). They are classified according to the Veda to which they are attached as is described in detail in the Muktikopaniṣad. Those that are not mentioned in the Muktikopaniṣad are grouped under the general heading 'Miscellaneous Upaniṣads'. Nos. 1421-1426 deal with a few Miscellaneous items belonging to the Brāhmaṇas and Upaniṣads. Here ends the Second Volume.

## VOLUME III.

The Third Volume begins with the Bhāṣyas on the Upaniṣads (Nos. 1427-1677). To make the Bhāṣyas more intelligible from the

point of view of a student of Philosophy, these have been classified according to the schools of Philosophy to which the commentators belonged. Nos. 1427-1569 describe the Upaniṣadbhāṣyas belonging to the Advaita school, Nos. 1570-1673 to the Dvaita school and Nos. 1674-1677 to the Viśiṣṭādvaita school.

The Vedāṅgas are next taken up. The Mss. on Śikṣā, Chandas, Nirukta and Jyautiṣa (Nos. 1678-1723) are described. These are followed by the Mss. on Vedalakṣaṇa more particularly comprised by Vedic grammar including Prātiśākhya and other subsidiary texts (Nos. 1724-1816). Nos. 1817-1942 contain notices of Mss. belonging to the subject-matter described in Volumes I-III, in the form of a 'Supplement', as these were detected too late for incorporation earlier. Here ends the Third volume.

At the end of the Third Volume several Indices are added. For such indices, Volumes I—III are treated as a whole. The indices deal alphabetically with '*Names of Authors, Owners of Mss., Scribes of Mss., Dates of Mss. and Names of Works*'.

## VOLUME IV.

Volume IV. describes in detail Śrauta-Sūtras, Bhāṣyas and a portion of Prayogas. Nos. 1943—2028 describe the various Śrautasūtras belonging to the first three Vedas. The Śrautasūtrabhāṣyas are then noticed in detail (Nos 2029—2072). These are followed by Mss. on Śrautaprayoga (Nos 2073-2356) by chiefly dealing with the seven Haviryajñasaṃsthās and their accessories. These are the Ādhāna, the Agnihotra, the Anvārambhaṇīyā, the Darśapūrṇamāsa, the Āgrayaṇa, the Piṇḍapitṛyajña, the Cāturmāsya, the (Nirūḍha) paśubandha and the Sautrāmaṇī sacrifices. Under each of these, the Mss. belonging to the Ṛg-Veda are first noticed; then come those belonging to Sāmaveda and Yajur-Veda, respectively.

In the Descriptive Catalogue each Ms. is described in detail. In dealing with each Ms. a reference to Dr. Burnell's catalogue wherever traceable is first given. As regards the Mss. that have been added subsequent to Dr. Burnell's time, the name of the donor or collection is also given by appropriate symbols. The 'Substance' on which the work is written, the 'size' of the Ms., the number of 'sheets or leaves' of the Ms., the number of 'lines' on a page, the 'script' used, the 'number of granthas' and the name of the 'author' wherever known are then given. Next follows the description of the Ms. as 'complete' or 'incomplete'; but this completeness or incompleteness of a Ms. is to be understood relatively in so far as the Mss. on Vedic Literature (Saṃhitās, Brāhmaṇas and Āraṇyakas) are concerned, and is de-limited by the information given under the Heading 'subject' which follows later on. After this the'Beginning', the 'End' and the 'Colophon' and the 'Subject' with regard to each Ms. are given in detail. Any other useful information regarding each Ms. such as,whether printed or not, the date of the Ms. if any, the condition of the Ms. are all given under the last heading '*Remarks*'.

## VOLUME V.

The Fifth Volume will deal with Vedāṅga—Kalpa—Śrauta-prayoga and a part of Gṛhya noticing about 500 Mss.

It is proposed to reserve the notices of the Mss. on Gṛhya prayogas, Dharma (Sūtras, bhāṣyas and prayogas), Dharmaśāstra, Itihāsa and Purāṇa to a future occasion when a second instalment of Government Grant for the publication of the continuation of the Descriptive Catalogue is sanctioned.

To give an idea of the treasures of this Library in the domain of Post-Vedic Literature, it is proposed to take up some of the

more important sections of classical Sanskrit Literature in Volumes VI—IX. Volumes VI and VII will describe in detail the Mss. on Kāvyas ; Volume VIII on Nāṭakas and Volume IX on Alaṅkāra, Chandas and Kośa.

To publish the description of the remaining Mss. on Vedic and post-vedic Literature in this Library, it is estimated that at least 10 more Volumes of 500 pages each will be required. It is hoped to undertake this work during the next triennium from 1930 onwards after the necessary funds are sanctioned by Government.

# IV

## LIST OF IMPORTANT ABBREVIATIONS.

1. J. L. Collection=Jambunātha Bhaṭṭa Lāṇḍagai Collection.
2. S. K. Collection=Setur̄ama Rao Kagaḷkar Collection.
3. P. A. Collection=Pataṅga Avadhūta Collection.
4. T. S. Collection=Tyāgarāja Svāmi Collection.
5. S. S. Collection=Subrahmaṇya Śāstri Collection.
6. N. S. Collection=Nīlakaṇṭha Śāstri Collection.
7. D. S. T. Collection=Deva Śaṅkara Tawker Collection.
8. G. K. D. Collection=Gopāla Kṛṣṇa Devalekar Collection.
9. P. S. S. Collection=Peshwa S. Subrahmaṇya Rau Collection.
10. K. M. Collection=Kṛṣṇāji Mehta Collection.

[ ]=The Right-angular brackets indicate the suggestion of the removal of the letters therein.

( )=The Circular brackets indicate sometimes the suggestion of correct reading and sometimes the supply of omitted portions at the beginning and end of incomplete Mss.

*=Stars indicate the continuity of the text in the manuscript.

...=Mere dots indicate the omission of the text in question.

## THE SCHEME OF TRANSLITERATION.

The System of Transliteration adopted in this Descriptive Catalogue is, as follows:—

| | | |
|---|---|---|
| अ – a | ग – ga | न – na |
| आ – ā | घ – gha | प – pa |
| इ – i | ङ – ṅa | फ – pha |
| ई – ī | च – ca | ब – ba |
| उ – u | छ – cha | भ – bha |
| ऊ – ū | ज – ja | म – ma |
| ऋ – ṛ | झ – jha | य – ya |
| ॠ – ṝ | ञ – ña | र – ra |
| ऌ – ḷ | ट – ṭa | ल – la |
| ए – e | ठ – ṭha | व – va |
| ऐ – ai | ड – ḍa | श – śa |
| ओ – o | ढ – ḍha | ष – ṣa |
| औ – au | ण – ṇa | स – sa |
| ं – ṃ | त – ta | ह – ha |
| ः – ḥ | थ – tha | ळ – la |
| क – ka | द – da | ऴ – ḷa |
| ख – kha | ध – dha | |

## ॥ वेदाङ्गानि—कल्पः ॥

## VEDĀṄGAS—KALPA.

### १. श्रौतम् ॥

### I. ŚRAUTA.

A
DESCRIPTIVE CATALOGUE
OF THE

# SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE

## TANJORE MAHĀRĀJA SERFOJI'S

# SARASVATĪ MAHĀL LIBRARY.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## ( ऋग्वेदः )

### 1943. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 4061. Page 13. Left column.
Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Sheets—124. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —1475. Author—Āśvalāyana. Pūrvaṣaṭka only.

Beginning :

श्री वेदव्यासाय नमः ॥

ॐ अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगापत्तिं वक्ष्यामोऽग्न्याधेयप्रभृतीन्याह वैतानिकानि । दर्शपूर्णमासौ तु पूर्वं व्याख्यास्यामस्तन्त्रस्य तत्रा(ऽ)म्नातत्वाद्दर्शपूर्णमासयोर्हविष्वासन्नेषु होता(ऽ)मन्त्रितः प्रागुदगाहवनीयादव-

स्थाय प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणावृद्विहारं प्रपद्यते पूर्वेणोत्करमपरेण प्रणीताः । इध्ममपरेणाप्रणीते । चात्वालञ्चात्वालवत्स्वेतत्तीर्थमित्याचक्षते । तस्य नित्याः प्राञ्चश्चेष्टा अङ्गधारणा च यज्ञोपवीतशौचे च विहारादव्यावृत्तिश्च तत्र चेत्कर्मैकाङ्गवचने दक्षिणं प्रतीयादनादेशे कर्मचोदनायां होतारं । ददातीति यजमानं । जुहोति जपतीतिप्रायश्चित्ते ब्रह्माणमृचं पादग्रहणे । सूक्तं सूक्तादौ हीने पादेऽधिके तृचं सर्वत्र । जपानुमन्त्रणाप्यायनोपस्थानान्युपांशु । मन्त्राश्च कर्मकरणाः । प्रसङ्गादपवादो बलीयान्प्रपद्याभिहृततरेण पादेन वेदिश्रेण्योत्तरया पार्ष्णी समां निधाय प्रपदेन बर्हिराक्रम्य संहितौ पाणी धारयन्नाकाशवत्यङ्गुली हृदयसम्मितावङ्गसंमितौ वा द्यावापृथिव्योः सन्धिमीक्षमाणः । एतद्धोतुस्थानमासनं वा सर्वत्रैवंभूतो वचनादन्यत्प्रेषितो जपति ॥ १ ॥

End:

देवीनाञ्चेत्सूर्यो द्यौरुषा गौः पृथिवी स्मत्पुरन्धिर्न आगहीति द्वे आद्यां तनोषि रश्मिभिरावहन्ती पोष्या वार्याणि न ता अर्वारेणुककाटो अश्नुते न तानश्नन्ति न दभाति तस्करो बलित्था पर्वतानां दृल्हा चिद्या वनस्पतीन्पश्वलाभे पयस्था मैत्रावरुण्यनूबन्ध्यास्थान आज्यभागप्रभृतिवाजिनान्ता कर्मिणो वाजिनं भक्षयेयुः सर्वे तु दीक्षिताः सर्वे तु दीक्षितोत्थिताः पृथगग्नीन्समारोप्योदग्देवयजनान्मथित्वोदवसानीयया यजन्ते पैनरावेयिक्य-विकृता(ऽ)विकृता ॥ १४ ॥

Colophon :

इति श्रौतसूत्रे षष्ठोऽध्यायः ॥ इति पूर्वषट्कः समाप्तः ॥

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtras, belonging to Ṛg-Veda. 1-6 Adhyāyas. These sūtras (1-12 Adhyāyas) have particularly in view the use of the Ṛg-Veda by the Hotṛ priest in vedic sacrifices.

Remarks:—The Ms. is in very good condition. These Śrautasūtras (1-12 Adhyāyas) have been edited in the Bibliotheca Indica, together with Nārāyaṇa's commentary. The text and commentary have been printed in the Poona Ānandāśrama series also.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

### 1944. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 4064. Page 13. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—60. Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1475. Author—Āśvalāyana. Pūrvaṣaṭka only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1943.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

### 1945. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 185. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—91 (24th and 60 to 66 are missing). Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1345. Pūrvaṣaṭka only—Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1943.

Colophon :

इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे षष्ठोऽध्यायः ॥ पूर्वषट्कं समाप्तम् ।

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा + न विद्यते ॥

यदक्षरपरिभ्रंष्टं + नमोऽस्तु ते ॥

दुन्दुभिसंवत्सरहेमन्ततौं मार्गशीर्षमासे कृष्णपक्षे प्रतिपत्तिथौ सौम्यवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तम् ॥ श्रीलक्ष्मीनृसिंह्मार्पणमस्तु ॥

राघोभट्टसूनुना गङ्गाधरभट्टेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ॥

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. On the title page is given:

गङ्गाधरभट्टलाण्डगयाच पुस्तक; हे पुस्तक लाण्डगो बापळाचें आश्वलायनसूत्र ॥

i. e. the Ms. belonged to Gaṅgādhara Bhaṭṭa lāṇḍage. The scribe of the Ms. also is Gaṅgādhar Bhaṭṭa, son of Rāghobhaṭṭa. The Ms. is dated Saturday—first day after the full Moon—in Mārgaśīrṣa month in Dundubhi year which corresponds to Śaka 1604 or 5th Dec. 1682 A. D.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1946. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 186. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—62 (sheets 1, 14 & 18 are missing). Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1460. Author—Āśvalāyana. Pūrvaṣaṭka—Incomplete.

Beginning:

......हृदयसंमितावङ्कसंमितौ वा etc. Same as No. 1943.

End :

धर्मे च भक्षिणो मैत्रावरुणस्त्रयश्छन्दोगाः इन्द्र षोळाशिन्नोजस्विंस्त्वं देवेष्वस्योजस्वन्तं मामायुष्मन्तं वर्चस्वन्तं मनुष्येषु कुरु । तस्य त इन्द्रपीतस्यानुष्टुप्छन्दसा(स) उपहूतस्योपहूतो भक्षयामीति भक्षजपः ॥ २ ॥

**Colophon**: (Sheet No. 63)

इति पञ्चमोऽध्यायः ॥

Subject: Āśvalāyanaśrautasūtras. 1-6 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in decaying condition. This Ms. abruptly begins in the middle of the 1st Khaṇḍa of the 1st Adhyāya and breaks off in the 3rd Khaṇḍa of the Sixth Adhyāya.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1947. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 4070. **Page** 13. Left column. **Substance**—Paper. **Size**—11×4¾ inches. Sheets—20. Lines—13 to 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—750. Author—Āśvalāyana. First three Adhyāyas only.

Beginning—Same as No. 1943.

End:

अग्निहोत्राय कालेऽग्नावजायमानेऽप्यन्यमानीय जुहुयुः । पूर्वालाभो(भ उ)त्तरोत्तरं । ब्राह्मणपाण्यजकर्णदर्भस्तम्बाप्सु काष्ठेषुपृथिव्यां । हुत्वा त्वपि मन्थनं पाणौ चेद्वासे-(ऽ)नवरोधः कर्णे चेन्मांसवर्जनं । स्तम्बे चेन्नाधिशयीताप्सु चेदविवेकः । एतत्सांवत्सरं व्रतं यावज्जीविकं वाऽग्रावनुगतेऽन्तराहुती हिरण्य उत्तरां जुहुयाद्धिरण्य उत्तरां जुहुयात् ॥ १४ ॥

**Colophon**:

इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे तृतीयोऽध्यायः ॥

Subject: Āśvalāyānaśrautasūtras. 1-3 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. After the colophon the following is given:—

" मन्त्राः कर्म करणाश्चोपांशु प्रयोक्तव्याः । उपांशुत्वस्येदं लक्षणम् । करणवदशब्दं मनः— प्रयोगमुपांश्विति जपादीनां लक्षणमुच्यते—

'जपमुच्चारणं विद्यात् क्रत्वर्थमपि तद्भवेत् ।
अर्थतः कार्यतश्चेदमर्थ एव क्रतोर्भवेत् ॥

मन्त्रमुच्चारयन्नेव मन्त्रार्थत्वेन संस्मरन् ।
शशिनं तन्मना भूत्वा स्यादेतदनुमन्त्रणम् ॥

एतदेवाभिमन्त्रस्य लक्षणं चेक्षणाधिकम् ॥

*     *     *     *     *

लिङ्गादिरेवमर्थत्वमेषां ते मन्त्रसंज्ञकाः ।
अनुमन्त्रणग्रहणेनाभिमन्त्रणमपि गृह्यते ' ॥

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1948. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue. No. 4062. Page 13. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{8} \times 4\frac{1}{8}$ inches. Sheets—43. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—725. Author—Āśvalāyana. First three Adhyāyas—Incomplete.

Beginning—Same as No. 1943.

End :

त्वमग्ने व्रतभृच्छुचिरग्ने देवाँ३ इहावाह । उपयज्ञं हविश्च नः ॥

'व्रतानि बिभ्रद्व्रतपा अदब्धो यजानो देवाँ३ अजरः सुवीरः ।
दधद्रत्नानि सुमृळीको अग्ने गोपायनो जीवसे जातवेद ' इति ॥

एषैवाऽऽर्त्याऽश्रुपाते । यद्याहवनीयमप्रणीतमभ्यस्तमियाद्बहुविद्ब्राह्मणोऽग्निं प्रणयेद्दर्भैर्हिरण्येऽग्रतो ह्रियमाणे ।

अभ्युदिते चतुर्गृहीतमाज्यं रजतञ्च हिरण्यवदग्रतो हरेयुः। अथैतदाज्यं जुहुयात्पुरस्तात्प्रत्यङ्मुख उपविश्योषाः केतुना जुषतां स्वाहेति। कालात्ययेन शेषः। न त्विहाग्निरनुगम्यः। आ(हवनीये चेद्ध्रियमाणे गार्हपत्योनुगच्छेत्स्वेभ्य एनमवक्षामेभ्यो मन्थेयुरनुगमयेत्त्वितरम् ॥)

Colophon : (Sheet No. 32 ).

इति श्रौतसूत्रे द्वितीयोऽध्यायः ॥

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtras. 1-3 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly ends in the middle of the 12th Khaṇḍa of the third Adhyāya.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1949. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9130 a. Page 13. Left column. Substance—Palm leaf. Size—$18\frac{3}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Leaves—25. Lines—7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas— Author—Āśvalāyana. First three Adhyāyas—Incomplete.

Beginning:

....द्वे प्रथममुत्तमस्यामथाध्वर्योन्ताः पञ्चदशाभ्यस्ताभिः। एतेन शस्त्रयाज्यानि गदानुवचनाभिष्टवनसंस्तवनानि। नत्वन्यत्राध्वर्यकारं न जपः प्रागभिहिङ्कारात् नाभिहिङ्काराभ्यासाववहुषु प्रकृत्या ॥

End—Same as No. 1947.

Colophon : Nil.

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtras. 1-3 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is in a most decaying condition. This Ms. abruptly begins in the middle of the Second Khaṇḍa of

the first Adhyāya. The other works contained herein are (1) आश्वलायनश्रौतसूत्रं, (2) आश्वलायनगृह्यसूत्रं and (3) अग्निप्रातिश्चर: ॥

A transcribed copy of this Ms. in paper is also available in this library (only from the middle of the second Khaṇḍa of the first Adhyāya to the middle of the seventh Khaṇḍa of the fourth Adhyāya) [Ref. T. V. 77 (No. 27).]

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1950. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 187. Substance—Paper. Size—8⅞ × 3¾ inches. Sheets—22 (41-62). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—250. Author—Āśvalāyana. Second, third and fourth Adhyāyas—Incomplete.

Beginning :

(आवायो भूषशुचिपा उप नः प्रयाभिर्यासि दाश्वां) समच्छ स त्वं नो देव मनसेशानाय प्रहुतिं यस्त आनद्शुनासीराविमां वाचं जुषेथां शुनं नः फाला विकृषन्तु भूमिमिन्द्रं वयं शुनासीरमस्मिन्यज्ञे हवामहे । स वाजेषु प्रनोविषद् (त्) । अश्वायन्तो गव्यन्तो वाजयन्तः शुनं हुवेम मघवानमिन्द्रमश्वायन्तो गव्यन्तो वाजयन्तस्तरणिर्विश्वदर्शतश्चित्रं देवानामुदगादनीकमिति याज्यानुवाक्याः ॥ समाप्य सोमेन यजेताशक्तौ पशुना ॥ चातुर्मास्यानि वा पुनश्चातुर्मास्यानि वा पुनः ॥ २० ॥

द्वितीयोऽध्यायः ॥

End :

कर्णे चेन्मांसवर्जनम् । स्तम्बे चेन्नाधिशयीत । अप्सु चेदविवेकः । एतत्सांवत्सरं व्रतं यावज्जीविकं वा । अग्रा

(म्रा)वनुगतेऽन्तराहुती हिरण्य उत्तरां जुहुयाद्धिरण्य उत्त-
रां जुहुयात् ॥ १४ ॥

तृतीयोऽध्यायः ॥

ॐ दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्टेष्टिपशुचातुर्मास्यैरथ सोमेन। ऊर्ध्वं
दर्शपूर्ण(मासाभ्यां यथोपपत्त्येके प्रागपि सोमेनैके ॥)

Subject: Āśvalāyanaśrautasūtras. 2-4 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly begins in the middle of the 20th Khaṇḍa of the Second Adhyāya and ends in the beginning of the first Khaṇḍa of the fourth Adhyāya.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1951. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 4063. Page. 13. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{8}\times4\frac{1}{8}$ inches. Sheets—46. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —800. Author—Āśvalāyana. First four Adhyāyas—incomplete.

Beginning—Same as No. 1943.

End:

कृणुष्वपाजः प्रासितिं न पृथ्वीमिति पञ्चपरि त्वा
गिर्वणो गिरोऽधि द्वयोरदधा उक्थ्यं वचःशुक्रं ते अन्य-
यजतन्ते अन्यदपश्यं गोपामनिपद्यमानं स्रक्वे द्रप्सर-
स्यायं वेनश्चोदयत्पृश्निगर्भाः पवित्रं ते विततं ब्रह्मण-
स्पत इति द्वेविय(त्पवित्रं धिषणा अतन्वत + वाचयन्तीति
नु पूर्वं पटलम् ॥ ६ ॥)

Subject: Āśvalāyanaśrautasūtras. 1-4 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly ends

in the middle of the Sixth Khaṇḍa of the fourth Adhyāya.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1952. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 4065. **Page** 13. **Left column.** **Substance**—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—40. **Lines**—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Author—Āśvalāyana. Uttaraṣaṭka only.

**Beginning:**

श्रीगणेशाय नमः ॥ शिवाय नमः ॥

सत्राणामुक्ता दीक्षोपसद एतेनाह्ना सुत्यानि । प्रातरनुवाकाद्युदवसानीयान्तान्यन्त्यानि । पत्नीसंयाजान्तानीतराणिद्रप्सप्राशनसख्यविसर्जने त्वन्त्य एव ध्रुवाः शस्त्राणामाताताः सूक्तान्येव सूक्तस्थानेष्वहीनेषु दैवतेन व्यवस्थास्तृचाः प्रउगे। [स] सर्वाहर्गणेषु तायमानरूपाणां प्रथमादह्नः प्रवर्तेते अभ्यासातिप्रैषौ अह्न उत्तमे शस्त्रे परिधानीयाया उत्तमे वचन उत्तमं चतुरक्षरं द्विरुक्त्वा प्रणुयात् । द्वितीयादिषु त्यमूषु वाजिनं देवजूतमिति तार्क्ष्यमग्रे निष्केवल्यसूक्तानाम् । जातवेदसे सुनवाम सोममित्याग्निमारुते जातवेदस्यानाम् । आरम्भणीयाः पर्यासान्कद्वतोऽहरहः शस्यानीति होत्रका द्वितीयादिष्वेव । तानि सर्वाणि सर्वत्रान्यत्राह्न उत्तमाद्वैकल्पिकान्यग्निष्टोमेऽहर्गणमध्यगतेऽग्निष्टोमायनेषु वान्यान्यभ्यासातिप्रैषाभ्यामिति कौत्सो विकृतौ तद्गुणभावान्नित्यानि होतुरिति गौतमः सङ्घातादावनुप्रवृत्तत्वादच्युतशब्दत्वाच्च होत्रकाणामपि । गाणगारिर्नित्य-

त्वात्सत्रधर्मान्वयस्य प्रगाथतृचसूक्तागमेष्वैकाहिकं तावदु-
द्धरेत् ॥ १ ॥

End:

वासिष्ठेति वसिष्ठानां येऽन्य उपमन्युपराशरकुण्डिनेभ्य उपमन्यूनां वासिष्ठा भरद्वस्विन्द्रप्रमदेति पराशराणां वासिष्ठशाक्त्यपाराशर्येति कुण्डिनानां वासिष्ठमैत्रावरुणकौण्डिन्येत्यगस्तीनामागस्त्यदार्ढ्यच्युतेष्मवाहेति सोमवाहो वोत्त-मागस्त्यदार्ढ्यच्युतसोमवाहेति पुरोहितप्रवरो राज्ञामथ यदि सार्ष्टं प्रवृणीरन्मानवैलपौरूरवसेतीति सत्राणि तान्यदक्षिणा-नि तेषामन्ते ज्योतिष्टोमपृष्ठ्यशमनीयः सहस्रदक्षिणोऽन्यो वा प्रज्ञातदक्षिणो दक्षिणावता पृष्ठ्यानि शमयेरन्निति वि-ज्ञायते स एव हेतुः प्रकृतिभावे प्रकृतिभावे नमो ब्रह्मणे नमो ब्रह्मणे नम आचार्येभ्यो नम आचार्येभ्यो नमः शौ-नकाय नमः शौनकाय ॥ १६ (१५) ॥

Colophon:

इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः ॥

इति श्रौतसूत्रं समाप्तम् ॥

शक १६१० विभवसंवत्सरे श्रावणशुद्धपञ्चम्यां समाप्तमिदम् ॥

Subject: Āśvalāyanaśrautasūtras, belonging to Ṛg-Veda. 7-12 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. is dated Śaka 1610 in Vibhava year or 1688 A. D.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1953. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 4066. Page 13. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—39.

Lines—10 to 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Uttaraṣaṭka only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1952.

Colophon :

इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः ।

उत्तरषट्कं सम्पूर्णम् ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1954. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 4069a. Page 13. Left column. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—92 (1-92). Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2475. Author—Āśvalāyana. Complete.

Beginning—Same as No. 1943.

End and colophon—Same as No. 1952.

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtras. 1-12 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. The other work contained herein is आश्वालायनगृह्यसूत्रम् ॥ On the title page is given—

" विद्वत्प्रभुवरश्रीमद्विनायकतनूभुवः ।

प्रभोर्यसन्तरायस्य ग्रन्थ एष प्रवर्धताम् ॥"

i.e. the Ms. originally belonged to one Yasantarāya Prabhu, son of Vināyaka the Learned.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1955. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 8976 a. Page 13. Left column.

Substance—Palm leaf.: Size—17¾×1½ inches. Leaves—59. Lines—7 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—2300. Author—Āśvalāyana. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1943.

End :

त्रीणि त्रयस्त्रिंशद्रात्राणि प्रतिष्ठाकामानां प्रथमं त्रयाणामभिप्लवानामुपरिष्टादुपरिष्टादतिरात्रः ।

* * * * * * *

एकान्न चत्वारिंशद्रात्रं त्रिरात्रोपजनमनन्तां श्रियमिच्छन्तः । चत्वारिंशद्रात्रं चतूरात्रोपजनं परमायां विराजि प्रतितिष्ठन्तः । एकचत्वारिंशद्रात्रप्रभृतीन्युत्तराणि न्यायेनाष्टाचत्वारिंशद्रात्रात् । पञ्चाशद्रात्रप्रभृतीनि चाऽऽषष्टिरात्रात् । द्विषष्टिरात्रप्रभृतीनि चैकोनशतरात्रात् । तत्रैकरात्रचतूरात्रोपजनानि भ(तवन्ति) ॥ ४ ॥

Colophon Nil.

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtras. 1-11 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. The Ms. abruptly ends with the 4th Khaṇḍa of the 11th Adhyāya. The other work contained herein is आश्वलायनगृह्यसूत्रम् ॥

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1956. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9130 b. Page 13. Left column. Substance— Palm leaf. Size—18⅜×1⅝ inches. Leaves—60 (1-60). Lines—8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1860. Author—Āśvalāyana. Incomplete.

Beginning :

पश्चाविष्टिरुभयतो(ऽ)न्यतरतो वा(ऽ)ग्नेयी वा(ऽऽ)ग्नावैष्ण-

(वी) वोभे व[य]ान्यतरा पुरस्तादुक्तमग्निप्रणयनं (पश्चा)त्पा-
शुबन्धिकाया वेदेरुपविश्य प्रेषितो यूपायाज्यमानायाञ्जन्ति
त्वा मध्वरे देवयन्त इत्युत्तमेन वचनेनार्धर्चमा(र्च आ)
रभेदुच्छ्रयस्व वनस्पते समिद्धस्य श्रयमाणः पुरस्तादूर्ध्व ऊषु-
ण ऊतय इति द्वे जातो जा(य)ते सुदिनत्वे अह्नामित्यर्धर्च
आरभेयुवा सुवासाः परिवीत आगादिति परिदध्यात् ॥

End:—Same as No. 1952.

**Colophon**: Nil.

Subject: Āśvalāyanaśrautasūtras. 3-12 Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. Two indices are given at the end of this Ms.:

1. 'अथ सवनीया । अथ सारस्वतानि । सर्पाणामयनं । कुण्डपायिनामयनम् । आदित्यानामयनेनाङ्गिरसामयनं व्याख्यातं गवामयनेनादित्यानामयनं व्याख्यातम् ।'

giving the first Sūtra of each Khaṇḍa in reverse order, and

2. 'अथैतस्योक्ता देवता वेदं पत्नीयै त्रयः । पूर्णमासेनेष्टिदर्शपूर्णमासावारप्स्यमानः पवित्रेष्ट्यां पञ्चम्यां वरुणप्रघासैश्चत्वारः ।'

giving the beginning of each Khaṇḍa in a Paṭala (?) and No. of Paṭalas? in an Adhyāya. For the other works contained herein see Remarks under No. 1949.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1957. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 188. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Sheets—16 (3-18). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—360. Author—Āśvalāyana. Incomplete—a fragment only.

Beginning :

यजमानस्यार्षेयान्प्रवृणीते यावन्तः स्युः परं परं प्रथमं पौरोहित्यात्राजविशां रजार्षीन्वा राज्ञाम् ॥

End :

महारोगेण वाऽभितप्तः प्राश्नीयादन्यतरां गतिं गच्छत्येवमनाहिताग्निर्नित्ये श्रपयित्वाऽतिप्रणीय जुहुयाद्विवत्पात्राणामुत्सर्गस्तूणं द्वितीयमुद्रिक्ते ॥ ७ ॥

दर्शपूर्णमासावा........................... ॥

Colophon : (Sheet No. 11).

इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे प्रथमोऽध्यायः ॥

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtras. 3-13 Khaṇḍas of the First Adhyāya and 1-7 Khaṇḍas of the Second Adhyāya only.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The Ms. begins only with the third Khaṇḍa of the First Adhyāya and breaks off in the beginning of the eighth Khaṇḍa of the Second Adhyāya.

---

## ॥ शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् (ऋग्वेदः) ॥

## 1958. ŚĀṄKHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3759. Page 15. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 5$ inches. Sheets—68. Lines—9 to 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200. Author—Śāṅkhāyana. First eight Adhyāyas only.

Beginning :

श्री गणेशाय नमः ॥

यज्ञं व्याख्यास्यामः । स त्रयाणां वर्णानां ब्राह्मणक्षत्रिययोर्वैश्यस्य चासंयुज्य विधीयमानं साधारणं संयोगा-

द्व्यवतिष्ठते। यज्ञोपवीती देवकर्माणि करोति प्राचीनावीती पित्र्याण्याचमनप्रभृति येनाधिकरणेन संयुज्येत न तने व्यावर्तेत न च व्यवेयादित्याकृताछ(वृतां ल)क्षणोद्देशोत्तरत उपचारः। प्राङ्न्यायानि देवकर्माणि दक्षिणान्यायानि पित्र्याण्यासी(न)न्यायं (बाह्वृच्यम्)। वचनास्स्थानं होता च कुर्यादनादिष्टे त्रिप्रभृतिष्वृग्गणेषु (प्रथमोत्तमयोस्त्रि)र्वचनमन्यत्र जपेभ्य उत्तमस्य च छन्दोमान [स्य] स्योर्ध्वमादिव्यञ्जनात्स्थान ओकारः प्लुतस्त्रिमात्रः शुद्धो मकारान्तो वा तं प्रणव इत्याचक्षते। अवसाने मकारान्तं सर्वेष्वृग्गणेषु सपुरोनुवाक्येषु तेनार्धर्चमुत्तरस्याः सन्धायावस्यति पादं वा तत्सन्ततामित्याचक्षते स सर्वेषामृग्गणानां धर्मो वै (ये) कर्मसंयोगेन चोद्यन्ते विहा(दू)रेष्वपि कर्मस्वन्तरेण प्रथमां परिधानीयां च सन्तानार्थो(ऽ)र्धर्चे(न) कांक्षत्यर्धर्चन्यायाश्चर्चः। वचनादन्यदुच्चैन्यायश्चर्ग्वेदो वचनादुपांशुता सञ्चा(संस्वा)रन्यायता च शब्दानामैकस्वर्यञ्चोच्चैस्तरां प्रणवः पुरोनुवाक्यायाः प्रणवाच्यायो(द्याज्यो)च्चैस्तरामुच्चैस्तरां वषट्कारः समो वा प्रणवो येयजामहे(।) वषट्कारः संप्रैषाः प्रैषश्चोच्चैरुपांशु हविःषु देवतानामधी(धे)यं चोपांशु निगमस्थानेषु भूर्भुवः इति पुरस्ताज्जपो ये यजामहे वौषडोजः सहः सह वो(ओ)जः स्वरित्युपरिष्टादिति चतुष्टयं सर्वासु याज्यास्वनूयाजेषु न(तु) येयजामहे(हो) नास्त्यनुवषट्कारे च प्लुतेन याज्यान्ते- [ते]न वषट्कारस्य सन्धानमप्लुतेन वा तदुपांशुयाजे नास्ति ॥ (४४ ॥) १ ॥

End :

अस्य मदे जरितरिन्द्रः सोमस्य मत्सत् । अस्य मदे जरितरिन्द्रोऽहिमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो वृत्रमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्र उद्यामस्तभ्नादप्रथयत्पृथिवीमस्य मदे जरितरिन्द्रो व्यन्तरिक्षमतिरदा सूर्यं दिव्यैरयत् । अस्य मदे जरितरिन्द्र उदार्यं वर्णमतिरि(र)दव दासं वर्णमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो(ऽ)पिन्यदपितो(ऽ)जिन्वदजुवः । अस्य मदे जरितरिन्द्र ऋष्यां इव फम्फणा (ण)तः पर्व(तान्प्र)कुपितां अरम्णात् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो(ऽ)पां वेगमे(मै)रयत् । अस्य मदे जरितरिन्द्र इह श्रवदुप गिरि ष्ठात् । अस्य मदे जारितारिन्द्र इह श्रवदिह सोमस्य मत्स[स]त् ।[त] प्रेमां देव इति समानमथोक्थवीर्यं रोहोभ्यां रोहो ब्रध्नस्य विष्टपं स्वग्प्रति(ग्या त)नूर्नाक इति [ना] नाक इति ॥ (३॥) २५ ॥

Colophon :

इति शाङ्खायनसूत्रे अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

समाप्तिमगमत् ॥ श्रीशुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥

Subject : Śāṅkhāyanaśrautasūtras belonging to Ṛg-Veda. 1-8 Adhyāyas.

This Ms. adopts the following division into Adhyāyas and Khaṇḍas.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 1st Adhyāya. | (1—16 khaṇḍas) | यज्ञं व्याख्यास्यामः ॥ | sheet | 1 |
| 2nd ,, | (1—17 ,,) | ॐ वसन्ते ब्राह्मणस्याग्न्याधेयम् | ,, | 9 |
| 3rd ,, | (1—21 ,,) | ॐ संस्थितायां पौर्णमास्यां इन्द्रायेष्टिः | | 17 |
| 4th ,, | (1—18 ,,) | पत्नीयजमानौ व्रतमश्नीयाताम्० | ,, | 26 |
| 5th ,, | (1—20 ,,) | आर्षेयान्पूतोनूचानानृत्विजो वृणीते | | 43 |

6th Adhyāya. (1—13Khaṇḍas) व्याख्यातोऽग्नीषोमीयः प्रकृतिः पशूनाम् sheet 42

7th ,, (1—28 ,,) पसृष्य पुरोलाशीयैः सवनीयैश्चरन्ति 49

8th ,, ( 25 ,,) अथ माध्यन्दिनायैवमूर्ध्वं मध्यंदिना·त्प्रसर्पन्ति ,, 60-68.

Remarks :—The Ms. is in very good condition. Of the 18 Adhyāyas of this Śrautasūtra, this Ms. contains only the first eight Adhyāyas. These Sūtras together with Varadattasuta Ānirtīya's commentary are edited by Alfred Hillebrandt, Ph. D. in Bibliotheca Indica.

---

## ॥ द्राह्यायणश्रौतसूत्रम् (सामवेदः) ॥

## 1959. DRĀHYĀYAṆAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 4185. Page 22. Left column. Substance—Paper. Size—11¾×4 inches. Sheets—76. Lines—8 to 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1700. Author—Drāhyāyaṇa. **Complete.**

Beginning :

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ ॐ ॥

अथातो विध्यव्यपदेशे सर्व[त्र]क्रत्वधिकारो मन्त्राविधि·श्चादिग्रहणेन उत्तरादिः पूर्व(र्वा)[मन्त्रा]न्तलक्षणमेकश्रुति·विधानान्मन्त्रान्कर्माणि चोद्गातैव कुर्यादनादेशे यावद्यजु·रनादिष्टान्तान्मन्त्रांश्चश्चादिग्रहणेनर्त्विगार्षे(ऽ)योनूचाना(नः) साधुचरणो वाग्म्यन्यूनाङ्गो(ऽ)नतिरिक्ताङ्गो दे(द्व)य·सतश्चानतिकृष्णो(ऽ)नतिश्वेतो याजयश्च प्रथमैस्त्रिभिर्गुणै·

र्व्याख्यातः सोमप्रवाकम(करिष्यन्) 'नमः सोमाय राज्ञ' इत्युक्त्वा प्रत्याचक्षीत महन्मे(ऽ)वोच इति करिष्यन्प्रतिमन्त्रयेत तन्न जह्यादप्रोक्ते(ऽ)पि करिष्यामीति विदित्वा(ऽ)वसथं सोमप्रवाकाय लवणमन्नं दध्नाऽहान(र)येत् प्रहिणुयात्प्रस्तोतृसुब्रह्मण्यौ पुरस्तात्कर्मभ्यः प्रागुदक्प्रवणं देवयज[मा]नं सा(लो)मशं समं पुरस्ताच्चा(स्वा)पः स्युः त्रिशुक्रियमिति ह्याहं तदभात्रे महावृक्ष उद्पारो(नो) महापथो वा न चास्य स्थलतरमदूरे स्याद्देवयजनमात्रं च पुरस्ताद्विपर्यस्याभिचरणी(ये)षु [ये]स्थलादन्यद्देवयज[मा]नमात्रञ्च(त्राच्च) स्वयं व्रजेत् कथ औपवसथ्ये वोदङ्ङेव तु ग्रहेभ्यः प्रथमं देवो देवमेत्विति दूरं वि(व्र)जित्वा विहाय दौष्कृत्यमिति बद्वानामा(ऽ)सीति पन्थानमापद्योत्तरं वेद्यन्तमाक्रम्य दक्षिणमीक्षमाणः पितरो भूरिति यजुरन्तर(रा)ये(ऽ)न्वाहारं धानञ्जय्यः उपेक्षणं शाण्डिल्यः ॥ १ ॥

End:

संवत्सरमहरहस्तौरेण यजेत षष्ठ्यां वैत्रीपक्षस्येत्याचार्याः पञ्चम्या इति शाण्डिल्यायनः प्रातराहुतिं हुत्वा व्रतोपायनीयमोदनमसि त्वा केशश्मश्रूणि वापयित्वा(ऽ)हतं वसनं परिधाय परिमृज्याग्नीन्परिस्तीर्य प्रणीताः प्रणीय दण्डं पाणौकृत्य मेखलामाबध्य नवनीतेनाङ्गान्यभ्युज्य पश्चाद्गार्हपत्यस्योपविश्य स्वयं कृष्णाजिनं प्रतिषजेत तूष्णीं पश्चिमेनाहवनीयदक्षिणातिक्रम्यैतत्कुर्याचत्र तिस्र इष्टयः पूर्वाह्ण एका पृथक्त्वं मध्यन्दिनापराह्णयोस्तासु पृथगनुपूर्वं हवींषि यान्युक्तानि ब्राह्मणेनैका-

वेव स्यात्तस्यां तानि सर्वाणि स्युस्तत्र सामगानं यथा पूर्वस्मिन्नुभयोस्त्ववभृथादुदेत्य यत्पुरस्तादिष्ट्ययनं तेष्वा सोमेन यजेत यावन्ति हवींषि पुरस्तात्तावद्भिर्वा पशु-भिस्तदे(द्दे)वत्यैः सर्वसत्रं गवामयनं स्तोमं (सं?)स्था-विकृतमित्येके षण्डकुषण्डाने अभिगरापगराविति ह्याह प्रत्यक्षविहितत्वादार्षेयकल्पेन तत्रानुमानुमानं नावेद्यते अभिगरापगरावेवोपोत्तमे(ऽ)हनि स्यातां पौर्णमासी भवन्ति संवत्सरं तस्य याथाकामी दीक्षाणां षष्टिरिति शाण्डिल्यः प्रथमोत्तमौ संवत्सरौ व्यतिहरेदिति धान-ञ्जय्यो(ऽ)भिप्लवस्तोमपृष्ठ्यदेशरोहार्थोमावस्याप्रसवे सह-स्रसंवत्सरे सहस्रसंवत्सरे ॥ ४ ॥

Colophon :

द्वात्रिंशः पटलः ॥

द्राह्यायणसूत्रं समाप्तम् ॥ ॐ हरिः ओम् ॥

सरस्वत्यै नमः ॥ श्रीकृष्णाय ॥

Subject : Drāhyāyaṇaśrautasūtras belonging to Sāma Veda. 1-32 Paṭalas. This Ms. adopts the following division into Paṭalas and Khaṇḍas :—

| Paṭala. | Khaṇḍa. | Paṭala. | Khaṇḍa. | Paṭala. | Khaṇḍa. |
|---|---|---|---|---|---|
| I | 4 | X | 4 | XIX | 4 |
| II | 4 | XI | 4 | XX | 4 |
| III | 4 | XII | 4 | XXI | 4 |
| IV | 4 | XIII | 4 | XXII | 5 |
| V | 4 | XIV | 4 | XXIII | 4 |
| VI | 4 | XV | 4 | XXIV | 4 |
| VII | 4 | XVI | 4 | XXV | 4 |
| VIII | 4 | XVII | 4 | XXVI | 4 |
| IX | 4 | XVIII | 4 | XXVII | 3 |

| Paṭala. | Khaṇḍa. | Paṭala. | Khaṇḍa. | Paṭala. | Khaṇḍa. |
|---|---|---|---|---|---|
| XXVIII | 3 | XXX | 4 | XXXI | 4 |
| XXIX | 1 | | (in which the 2nd Khaṇḍa is divided into 3 sections) | XXXII | 4 |

Remarks :—The Ms. is in a very good condition. It is said by Dr. Burnell to have been written about 1700 A. D. On the title and back sheets is given :

" द्राह्यायणसूत्रपुस्तकं गाम्भीरेः । प्रधानसूत्रम् । " 'श्रीमद्भास्कररायभारतीदीक्षिताग्निचितां'

i. e. the Ms. originally belonged to one Bhāskararāya, son of Gambīrarāya. These sūtras (1-31 Paṭalas) with Dhanvin's commentary are edited by J. N. Reuter Ph. D., LL.D. in London. An Adhyāya division also (generally three paṭalas making into one Adhyāya) is given in the Printed Volume.

---

## ॥ द्राह्यायणश्रौतसूत्रम् ॥

## 1960. DRĀHYĀYAṆAŚRAUTASŪTRM.

Burnell's Catalogue No. 9101 c. Page 22. Left column.

Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{8}$ inches. Leaves—90. Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1600. Author—Drāhyāyaṇa. Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1959.

Colophon :

एकत्रिंशः पटलः । प्रधानसूत्रं सम्पूर्णम् । हरिः ओं ।

शुभमस्तु । अविघ्नमस्तु । महागणपतये नमः ।

श्रीरामचन्द्राय नमः । श्रीमीनाक्षीसुन्दराभ्यां नमः ॥

ஸுமியொஷ்டாவி ௵ ஆவணி மீ ௨௰௫ வியாழ-வாரத்தும் எழுதி முகிஞ்சுது. हरिः ॐ ।

करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥

**Remarks** :—The Ms. is in a fairly good condition.

For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 1691. In this Ms. many leaves in the middle are found missing. These Sūtras are otherwise known as Pradhāna Sūtras. The division of the Sūtra text in this Ms. is the same as is given in the Printed Volume.

---

## ॥ द्राह्यायणश्रौतसूत्रम् ॥

## 1961. DRĀHYĀYAṆAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 4186. Page 22. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—22. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—Drāhyāyaṇa. First six Paṭalas only.

Beginning:—Same as No. 1959.

End:

अस्तमितश्चेदाहवनीयं तस्मिन्समिध आदध्यु‘रेधोऽस्येधिषीमही’ति प्रथमां ‘समिदसि समेधिषीमही’ति द्वितीयां ‘यदेनश्चकृमा वयं यद्वा(ऽ)न्यकृतमारिमा । अनया समिधा वयं सर्वे तदपमृज्महे’ इति तृतीयान्तमेवोपतिष्ठेरन् ‘अपो अद्यान्वचारिषं रसेन समसृक्ष्महि । पयस्वानग्न आगमं तं मा संसृज वर्चसे’ति प्रागुदयनीयातिरात्रादप्सुषोमान्तमहः सत्रेषु दधिभक्षान्तमहीनेषु यावन्त्यहानि रा-

जानं भक्षयेयुस्तावत्स्वब्राह्मणायोच्छिष्टं न दद्युरद्भिर्वा प्रो·
क्ष्य दद्युस्तदेष श्लोकः ।

' सोममेतत्पिबत यत् किञ्चाश्नीत ब्राह्मणाः ।'
मा ब्राह्मणायोच्छिष्टं दात मा पात्सोममसोमपः ॥

इत्येवं परिक्रमं सर्वक्रतुषु विद्यादेष ज्योतिः सर्वे कामाः
सर्वे कामाः ॥ ४ ॥

**Colophon:**

इति षष्ठः पटलः ॥ ६ ॥

Subject: Drāhyāyanaśrautasūtras. First and Second Adhyāyas. 1-6 Paṭalas.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ द्राह्यायणश्रौतसूत्रम् ॥

## 1962. DRĀHYĀYAṆA ŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 4187. Page 22. Left column. Substance—Paper. Size—10¼ × 5 inches. Sheets—22. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—Drāhyāyaṇa. First and Second Adyāyas only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1961.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ द्राह्यायणश्रौतसूत्रम् ॥

## 1963. DRĀHYĀYAṆAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9105 a. Page 22. Left column. Substance— Palm leaf. Size—18½ × 1½ inches. Leaves—10 (1-10). Lines—10 to 12 to a Page. Script—Grantha. No.

of Granthas—400. Author—Drāhyāyaṇa. First and Second Adhyāyas only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1961.

**Remarks:**—The Ms. is in a fairly good condition. The other work contained herein is फुल्लसूत्रम ॥

---

## ॥ प्रतिहारसूत्रम् ॥

## 1964. PRATIHĀRASŪTRAM.

**Burnell's Catalogue** No. 9101 a. Page 10. **Right column.** Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{8}$ inches. **Leaves**—11 (1-11). **Lines**—6 to a Page. **Script—Grantha.** No. of Granthas—245. Author—Kātyāyana(?). **Complete.**

**Beginning:**

अथातः प्रतिहारस्य न्यायसमुद्देशं व्याख्यास्यामः । उत्तमं पदं प्रतिहारस्थानम् । तत्र पदसङ्ख्यानादेशेन चतुरक्षर न्याय्यं प्रतीयात् । (सङ्ख्याविवृद्धिह्रासौ च । सङ्ख्या) शब्दे वा(च) स्तौभिकान्यक्षराणि । तस्य पुरस्ता(त्) स्तोभा न्याय्येनोद्गातुरुपरिष्टात्प्रतिहोतुः सक्षानान्तु पुरस्तात् प्रतिहारस्य प्रतिहर्ता स्तोभं भजते न्याय्यप्रतिहाराणामिडानां सक्षाराश्वसूक्तैडस्वरवार्षाहरस्वारकौत्सानां । गोराङ्गिरसस्य साम्नोऽभ्यासवतश्च क्रौञ्चस्य ॥

**End:**

अथ छन्ननिधनानीडोपायास्तदाकृति । रूपोर्ध्वम् । रहस्यवदध्यर्धास्वर्हिष्यभिसोमान्त्या पूर्वा वा । काशीतारूढवदाङ्गिरसदैवोदाससुज्ञानेष्वेकिनस्वरासुज्ञाने ।

* * *

सप्तपुष्ट्यै विपुष्ट्यै सत्यपुष्ट्यै पुष्ट्या इति वैश्यस्यौ-
पगवयोरथामथावा । कामन्तुनानाभिचरिणीयेषु वा-
मथान्यत्राग्निहोत्रेति यथा महादिवाकीर्त्यस्यात्मनोन्ततो
निधनम् । पाहि प्रेतिः । कार्तयशे च त्रयो वि-
कल्पाः । दधित्तवेहं दधित्तवेहं दाधित्तवेहं एवमेव सा-
मान्ते । ना । कामा । च्छा । औ हो वा । ना । कामा-
च्छा । औहो वा । पक्षिण्यो दाशाताशताः । पक्षिण्यो
दाशाताशताः इति वा । वाग्बृहद्रथन्तरयोः ॥ १५ ॥

Colophon :

प्रतिहारसूत्रम् ॥

Subject : Pratihārasūtras. 1—15 Khaṇḍas. "This work treats of the way in which the hymns of the Sāmaveda are to be sung by the Pratihartṛ in concert with the other singing priests of the Udgātṛ class in Vedic sacrifices".

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 1691. Before the colophon the following index is given, giving the beginnings of each Khaṇḍa in reverse order :—

अथ च्छन्ननिधनानि । शुक्रियाद्यमग्नेर्व्रतम् । सत्रस्यर्धिचतुर्थम् । द्वन्द्वाद्ये प्राणापानौ । द्वन्द्वानामेकार्षेयाणाम् । कार्तयशं पश्चानं अथा इष्टाना । सच्छन्दस्यं सोम साम । ऋषभाभीकयोरुग्रम् । शाममाकोशं स्यादाक्षास्या । आ इहि निह्वः । श्येतं सहस्रेण इवाशा । मार्गीयवेशं यत् हा ओ ही इ । बृहद्भारद्वाजमस्य या-ज्ञा । द्वन्द्वानामेकार्षेयाणाम । अथातः प्रतिहारस्य ॥

For the transcribed copy of this work and for the other works contained in this Ms. see Remarks under No. 1691. This Ms. is full of scriptorial errors.

॥ प्रस्तावसूत्रम् ॥

## 1965. PRASTĀVASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9101 b. Page 10. Right column.
Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{8}$ inches. Leaves—7 (11-13). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—25. Author (?). Complete.

Beginning:

ॐ अथोहगीतीनां प्रस्तावोद्देशः। स्तोभः पुरस्तादन्तर्वा प्रस्तोतुः। अन्तेचांविधाद्यः। उद्गातुस्तु काण्वऋषभपावमानजनित्राणां। हुवादिर्वासिष्ठे। पद्यो नादेशे। त्र्यक्षरो वा सङ्कृतिदार्ढच्युतयोश्चतुरक्षरो वा सुरूपाजिगैडसाकमश्वानाम। सदेवतोवाराजनऋषभशाक्करयोः। द्विपात्। सञ्जयनानदगौशृङ्गरात्रिदैवोदासानाम् ॥

End:

यथोक्तमितरेषु। अत्येवाद्यक्षरः। महानाम्नीषु द्विपद.........प्रस्तावाशाक्करप्रथमेष्वभ्यासपुरीषपदेषु च। यथोपदिष्टं वै छन्दसेषु गीतम्। प्रास्ताविकमेवं स्यात्। यण्वादीनां पत्यसन्तानिशाक्करवर्णानामप्रस्ताव्या उत्तराः। प्रस्ताव्ये वासन्तनिनः। प्रस्ताव्ये वासन्तनिनः ॥ २१ ॥

Colophon: Nil.

Subject: Prastāvasūtras belonging to Sāma Veda. 20th and 21st Khaṇḍas only. This work allots the special work of the Prastotṛ priest of the Udgātṛ gaṇa in Soma sacrifices.

Remarks:—The Ms. is in good condition. For the transcribed copy of this work and for the other works contained in this Ms. see Remarks under No. 1691.

## ॥ फुल्लसूत्रम् ॥

## 1966. PHULLASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9105 b. Page 10. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$18\frac{1}{2}\times1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—18 (11-28). Lines—10 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—825. Author—Vararuci (?). Complete.

Beginning:

अथ तालव्यमा इ यदद्द्धम्। अत्रृद्धं प्रकृतिः। एइके ई इत्येतानि तालव्यानि। आ इ प्राप्तमो इ भवति। हि शब्द एवाहि सौभरा महीयवयोर्मुहीमिह वदैदवोदासो। त्वं हि कौल्मले। एकारश्च प्रकृतिप्राप्त ऐ भवति। हवदैवोदासे। पुनश्चावृद्धमप्या इह वतीशानकण्वतरेस्तात्रे पवते कौञ्चे। वसोनिरेतकेभिनियने। यदवृद्धं प्रकृतिर्भवति। तस्य ग्रहणम्। नियनेहीषीस्थं सर्वत्र। नजिंन वृषासन्तनिनी। शिशुं तिस्रो संहिते। च प्रपित्वमपि यूजये। भिन्नत्वे सोमजये। नियामस्ते हिते। ममदिपरीताया ममानपजययोः। विषदिन्द्रो पदायां सत्तानिनि॥ १॥

End:

यौक्ताश्चैडायास्यत्रैशोकक्रोशग्रौष्टोद्वंशपुत्रदेर्घतमसासिमानां निषेधवैराजानां त्र्यक्षरं अभ्यस्तेत्र्यक्षर आनूपे अतसौ हविष वैष्णवोत्तरप....योस्वराणाम्।

* * * *

अन्त्योवात्र्यक्षरः। महानाम्निषु द्विपदासु प्रस्तावाश्शाक्करप्रथमेष्वध्यास पुरीषपदेषु च। यथोपदिष्टे वै छन्दसेषु गीतं प्रास्ताविकमेवं स्यात्। यण्वादीनां प्रस्ताव्या उत्तराः।

प्रस्ताव्येवासन्ततिन । प्रस्ताव्ये वा सान्ततिनः ॥ २१ ॥

Colophon:

समाप्तं फुल्लसूत्रम् ॥

श्रीरामाय नमः । श्रीमहुण्ढिविनायकाय नमः ॥

करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥

Subject: Phullasūtras otherwise known as Puṣpasūtras. I—132 Khaṇḍas: (a) 61 Khaṇḍas: (b) 50 Khaṇḍas: (c) 21 Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The other work contained herein is द्राह्यायणश्रौतसूत्रम् ॥ Dr. Burnell observes that "according to the best South Indian Mss. on the commentary on these Sūtras, the text is by Vararuci". The Ms. is full of scriptorial errors.

---

॥ उपग्रन्थसूत्रम् ॥

## 1967. UPAGRANTHASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 2517. Page 22. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—30. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —600. Author—?. Incomplete.

Beginning:

ॐ नमः सामवेदाय ॥

अथ सम्पत्तिसाद्धिरनादेशे स्तोत्रियातः शतेऽपि ते स-
ङ्ख्यासमस्ताख्ये प्रत्येकमर्थाद्धि नियमो ज्योतिष्टोमेनवति
मुक्थ्ये त्रिपञ्चाशन्दा(शे वा) च चत्वारिंशानि चत्वार्य-
तिरात्रे सवनानां भक्ति(न)वादछन्दस्तो भक्ष्य(क्ष)स्था-
नादेवतैर्यानि सप्तचतुरुत्तराणीति गायत्रीजगत्यौ द्वे बृह-
त्यावुष्णिककुभौ(त्रिष्टुभौ)च द्वे पङ्क्त्यनुष्टुभौ सैव सप्तमीयै-
ष्केश्छन्दोभिरिति षष्ठित्रिष्टुभस्तासां सिद्धित्रयोत्रयोवि-

शतिर्गायत्र्यः पञ्चचत्वारिंशतं बृहत्यो द्वादश ककुभश्च-तसृभिर्गायत्रीभिस्ता बृहत्यस्ताः सप्तपञ्चाशतं तावन्त्य-ष्टाक्षराणि गायत्र्यस्तेस्तास्त्रिष्टुभस्तिस्रश्चौ(सृष्वौ)शने पुरो-जित्यांदशपद्यापदान्यनुष्टुप् त्रिरप्तश्चाक्षर्याशीत्यक्षरं गो आ-युषोः पूर्वस्यैकचत्वारिंशे परस्यैकान्नषष्ठे न्यूनातिरिक्तावेवं समानां विराजᳵसम्पद्येते चत्वारित्रिᳵशान्यतिरात्रयोरष्टा-दशायुषोऽधिकाः पञ्चद्विषष्ठान्यतिरात्रे गायत्रीसम्पन्ने(न्नो) [ता]साᳵसिद्धिः ॥ १ ॥

End:

इन्द्राद्ये प्राणापानौ पञ्चमषष्ठे व्रतपक्षावुपत्वा बल-भिदि । भर्गयशसी । सोमदेववीतय इति घर्मस्य तन्वौ ।

* * *

रायो वाजीय वार्हिद्गिरयोः षडक्षरस्तोभान्तः सकृति-नश्चतुर्थे स्तोभाः पार्थुरश्मे प्रस्तावसदृशाः । इये (ने च) ॥

Colophon: Nil.

विविधानेकवाग्जालवैश्रवणाविलक्षणम् ।
विघ्नानां विनिवाराय विष्वक्सेनं विभावये ॥

Subject: Upagranthasūtras—belonging to Sāmaveda, treating of expiations in connection with Kalpa ceremonies.

Four prapāṭhakas. 52(?) Khaṇḍas.

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | अथ सम्पत्तिसिद्धिरनादेशे | Prapāṭhaka | 1 | Khaṇḍas | 13 |
| 2 | यदि सोममक्रीतमपहरेयुः | ,, | 2 | ,, | 13 |
| 3 | अथ खलु वैश्यस्य वर्णकल्पे | ,, | 3 | ,, | 13 |
| 4 | वैतहव्यमौको निधनᳵ | ,, | 4 | ,, | 13 |

Remarks:— The Ms. is in a decaying condition. This Ms.

abruptly ends in the middle of the twelfth Khaṇḍa of the fourth Prapāṭhaka. In this Ms. the last five Khaṇḍas of the third Prapāṭhaka and the whole of the fourth Prapāṭhaka form the Pratihārasūtra. The following table will give the readers the inter-relation between the Prapāṭhaka and Paṭala division of these Sūtras given in Nos. 1967 & 1968 (taking No. 1967 as the standard):—

| Prapāṭhaka. | Khaṇḍa. | | Paṭala. | Khaṇḍa. |
|---|---|---|---|---|
| I | 1 | = | I | 1 |
| II | 1 | = | V | 1 |
| III | 1 | = | VIII | 4 |
| IV | 1 | = | X | 4(middle) |

---

## ॥ उपग्रन्थसूत्रम् ॥

## 1968. UPAGRANTHASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9103 b. Page 22. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$18\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Leaves—15(40-55). Lines—8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—615. Complete.

Beginning—Same as No. 1967.

End—Same as No. 1964.

Colophon Nil.

Subject: Upagranthasūtras—belonging to Sāmaveda, treating of expiations in connection with Kalpa ceremonies.

Ten Paṭalas. 46 Khaṇḍas.

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | अथ सम्पत्तिसिद्धिरनादेशे | Paṭala | 1 | Khaṇḍas | 2 |
| 2 | चैत्ररथे पूर्वस्याह्नः... | ,, | 2 | ,, | 2 |
| 3 | अथातः प्रायश्चित्तान्युद्गाता | ,, | 3 | ,, | 4 |
| 4 | यदि पर्यायैरस्तु तमभिव्युच्छेत् | ,, | 4 | ,, | 4 |
| 5 | यदि सोममक्रीतमपहरेयुरन्यः | ,, | 5 | ,, | 4 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 6 | नेदिष्ठी दीक्षिते | Paṭala | 6 | Khaṇḍas | 4 |
| 7 | पृष्ठानामनुकल्पः | ,, | 7 | ,, | 2 |
| 8 | विश्वजिति प्रज्ञाताः | ,, | 8 | ,, | 6 |
| 9 | अथैते षडहविचारेषु | ,, | 9 | ,, | 3 |
| 10 | अथातः प्रतिहारस्य | ,, | 10 | ,, | 15 |

Remarks:—The Ms. is in a most decaying condition. Many leaves are almost broken and gone on both edges. The tenth Paṭala in this Ms., however, forms the Pratihārasūtra given in No. 1964. The following table will give the readers the inter-relation between the Paṭala and Prapāṭhaka division of these Sūtras given in Nos. 1967 & 1968, taking No. 1968 as the standard:—

| Paṭala. | Khaṇḍa. | | Prapāṭhaka. | Khaṇḍa. |
|---|---|---|---|---|
| I | 1 | = | I | 1 |
| II | 1 | = | ,, | 4 |
| III | 1 | = | ,, | 6 |
| IV | 1 | = | ,, | 10 |
| V | 1 | = | II | 1 |
| VI | 1 | = | ,, | 5 |
| VII | 1 | = | ,, | 8 |
| VIII | 1 | = | ,, | 11 |
| IX | 1 | = | III | 4 |
| X | 1 | = | ,, | 9 |

## ॥ कल्पब्राह्मणम् ॥

## 1969. KALPABRĀHMAṆAM.

Burnell's Catalogue No. 9102. Page 23. Left column. Substance—Palm leaf. Size—16×1½ inches. Leaves—118 (11-128). Lines—6 or 7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2300. Author—?. Complete.

**Beginning:**

पुरोजिती वो अन्धस इति नादमेकस्यां मधुश्चुन्निध-नमेकस्यां श्यावाश्वमेकस्यां आन्धीगवन्त्रिषु क्रावमन्त्यं यज्ञायज्ञियञ्च साकमश्वञ्च सौभरञ्च नार्म्मेधञ्च षो-डशी पञ्चदशी रात्रिस्त्रिवृत्सन्धिरिति त्रिकर्मकास्त्रैकर्म-कस्त्र्यहः ॥ ३ ॥ त्रिवृदग्निष्टोमश्शुनस्कर्णस्तोमस्सदशा-वग्निष्टोमौ मरुस्तोमौ त्रिवृती प्रातःसवने पञ्चदशम च्छावाकस्याज्यं सर्वन्दशममाध्यन्दिनं सवनं सर्वं एक विंशं तृतीयसवनं स उक्थ्यो गायत्रश्चतसृषु बहि-ष्पवमानमष्टास्वाज्यानि द्वादशोमाध्यान्दिनः पवमानः षोडशानि पृष्टानि स विंशआर्भवश्चतुर्विंशमग्निष्टोमसामय-ज्ञायज्ञीयस्यषड्भिस्तुत्वा..... ष........सामभिः....क्षु

* * * *

त्रिवृदग्निष्टोमो वसिष्ठस्य पञ्चदशाग्निष्टोमो भरद्वाजस्य सप्तदशाग्निष्टोमो जमदग्नेरेकविंशोऽग्निष्टोमो गौतमस्य त्रिणवोऽग्निष्टोमोऽत्रेस्त्रयस्त्रिंशोऽग्निष्टोमो विश्वामित्रस्य षो-डशाग्निष्टोमोऽगस्त्यस्य ॥ ४ ॥

**End:**

अथाष्टाचत्वारिंशस्य षो....करोति स तिसृभिः सद्वाद-शभिः स एकया षोडश...रोति स एकया स तिसृभिस्स द्वादशभिः षोडशभ्य एव हिं करोति स द्वादशभिः स एकया स तिसृभिरित्यष्टाचत्वारिंशदक्षरा जगती पादमात्रा आवापो भवति षोडशिनोहपर्याया भवन्ति द्वादश्यावाप-स्तदष्टाचत्वारि अष्टाचत्वारिंशदक्षरा जगती ॥

* * * *

अथ नवभ्या ाहङ्करोति स तिसृभिः स पञ्चाभिः स एकयाष्टाभ्यो हिङ्करोति.................स तिसृभिस्स चतसृभिरष्टाभ्य एव हिङ्करोति......भिस्स एकया स तिसृभिरिति पञ्चविंशस्य पञ्चविधे स्तोमे पञ्चावापोऽथास्य द्वौ च नववर्गावभितो भवतः सप्तपर्यायस्तस्यैवं विहितस्य नव...........ह पूर्वे स्तोत्रिये भजते सप्तोत्तमा भजते विधेवनिर्भाज्यत इति ॥

* * * * *

कुर्याद्यथा सप्तदशपञ्चविंशयोरथ यत्रैको ह्रसिष्ठः पर्यायो भवति मध्यमन्तरं कुर्याद्यथा चत्वारिंश............ द्वौ मन्येत न मे कञ्चन स्तोमो वि.... ....... ......... स्तिना क्लृप्त इति ना क्लृप्त इति ना क्लृप्त इति ..................समाप्तः ॥

**Colophon:**

कल्पब्राह्मणमिदम् ॥ उपरि आर्षेयं लिख्या(खा)मः ॥

ओमित्येतत्परमेष्ठिनः + प्राजापत्यं गायत्रम् ॥

Subject : Kalpabrāhmaṇa probably belonging to Maśaka (?). This Ms. contains the following sections (as given in the side margin of this Ms.)

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1. अभिजिदतिरात्रः, विश्वजित्, सर्वपृष्ठातिरात्रः | | Leaf No. | 11. |
| 2. वाजपेय + प्रतीचीनस्तोमातिरात्रः | | ,, | 12 |
| 3. अग्निष्टोमभेदाः | ... | ... | ,, |
| 4. रुद्राणामग्निष्टोमः | ... | ... | ,, |
| 5. द्विरात्रः | ... | ... | 14 |

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

## ॥ क्षुद्रकल्पः ॥

## 1970. KṢUDRAKALPAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9103 (a). Page 22. Right column. Substance—Palm leaf. Size—18¾ × 1⅜ inches. Leaves—13 (28-40). Lines—8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—400. Author—(?). Complete.

Beginning:

...............प्रतिवादः ॥ ३ ॥ अथातो ब्रह्मसामिका...................................निधनं काण्वमेकस्यां दैर्घ्यश्रवसमेकस्यामुद्वद्वा प्राजापत्य...............

* * * * * * *

॥ इति प्रथमोऽध्यायः ॥ प्रतिष्ठाकामस्य.................थेष्वेजुषा स्वर्गकामस्य बृहत्सिन्धुषामैतष्वे......वारवन्तीया वामदेव्यं वा श्रव्यं वै तेषामेकं पशुकामाः सन्धि कुर्यात् । ...............थैष्वेडन्तेत्सन्धिषामस्यात् कौत्सस्य लोकमुद्वंशीयमात्वा विश्वन्विन्दव इत्येतासु सत्रात्साम्यत्तिष्ठन्ति ॥

End :

अनन्ता द्वादशाहा इति प्रदिशन्ति । यावन्त्यृक्सामानि तावन्तो द्वादशाहास्ततो वा भूयासस्तेषामाहारं कल्पयेत् । स यदा सर्वा ऋचः समीपात् सर्वाणि सामानि सर्वान्स्तोमानप्येकतृचमाहृत्यान्यस्य स्थानेन कल्पयेत् । तत एव सोऽन्यः कल्पो भवति ॥

* * * *

स्तोमौ वा कल्पौ वा तन्त्रे वा पृष्ठे वा संस्थे वा साम-

नीव तत एव सोऽन्यः कल्पो भवतीत्येतेन प्रदेशनापर एव द्वादशाहानां विद्यते न पर इति न पर इति ॥ ७ ॥

Colophon :

षष्ठोऽध्यायः । क्षुद्रकल्पः समाप्तः ॥

Subject : Kṣudrakalpa beolnging to Sāmaveda.

Remarks:—The Ms. is in a most decaying condition. The other work contained herein is उपग्रन्थसूत्रम् ॥

Regarding the condition and the contents of this Ms. Dr. Burnell observes the following: The Ms. is "very much injured and written about 1650. The second Adhyāya ends on leaf 31. The third begins त्रयो वर्णकल्पाः०. The fourth contains eight Khaṇḍas and begins on leaf 34. The fifth contains six Khaṇḍas and the work ends with the sixth Adhyāya. Unfortunately this Ms. will be of very little use."

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्(कृष्णयजुर्वेदः) ॥

## 1971. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3846 (a). Page 15. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{5}{8} \times 3$ inches. Sheets—193. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4850. Author—Āpastamba. First fifteen Praśnas.

Beginning :

श्री सर्वेश्वराय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

अन्तरायो मास्तु । श्रीरस्तु ॥

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वान्यमावहनीयं प्रणीयाग्नीनन्वादधाति । न गतश्रियोन्यम[म]ग्निं प्रणयति । 'देवा गातुविदो गातुं यज्ञाय विन्दत । मनसस्पतिना देवेन वाताद्यज्ञः प्रयुज्यता 'मिति ज-

पित्वा 'ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्त्वि' त्याहवनीयमुपसमिन्ध उत्तरया गार्हपत्यमुत्तरयान्वाहार्यपचनं । तिसृभिस्तिसृभि-र्वोत्तमां तु जपेदाहवनीये वाऽऽदध्याद्याहृतीभिरन्वाधान-मेके समामनन्ति । सन्नयतः पलाशशाखाꣳ शमीशाखां वा हरति बहुपर्णां बहुशाखामप्रतिशुष्काग्रामसुषिरां यं कामयेतापशुः स्यादित्यपर्णां तस्मै शुष्काग्रामाहरेदपशुरेव भवति । 'यं कामयेत पशुमान् स्या'दिति बहुपर्णां तस्मै बहुशाखामाहरेत्पशुमन्तमेवै[वे]नं करोती'ति विज्ञायते । सा या प्राच्युदीची प्रागुदीची वा भवतीषेत्वोर्जेत्वेति ता-माच्छीनत्त्यपि वेषेत्वेत्याच्छिनत्त्यूर्जे त्वेति सन्नमयत्य-नुमार्ष्टि वा ॥ १ ॥

End :

यस्याग्निरुक्थ उद्वायेद्गार्हपत्यादन्यं प्रणयेत्स एव पुनः परीध्यः स्वादेवैनं योनेर्जनयतीति विज्ञायते । कृष्णं वासः कृष्णा धेनुः कृष्णो वा गौः शतमानं च हिरण्यं दक्षिणा यत्पूर्वस्मिन्नहन्युत्तरस्माद्धि क्रियते तेनाहरभ्यास-जनितेन यज्ञꣳसन्तनोति यत्पूर्वस्मिन्नहन्युत्तरस्माद्धि वसतीवरीर्यज्ञायज्ञियं प्रतिगृह्णाति तेनाहरभ्यासजनितेन यज्ञꣳ सन्तनोति यत्पूर्वस्मिन्नहन्युत्तरस्मा । अह्नि प्रयाꣳसि विशास्ति तेनाहरभ्यासजनितेन यज्ञꣳ सन्तनोति यदि प्रेष्यति तेनाहरभ्यासजनि तेन यज्ञꣳ सन्तनोत्येषामेकस्मिन्न-प्यक्रियमाणे नमो ब्रह्मणे नमो अस्त्वग्नये नमः पृथिव्यै नम ओषधीभ्य नमो वाचे नमो वाचस्पतये नमो विष्णवे बृहते करोमि स्वाहेत्याहुतिꣳहुत्वा सर्वप्रायश्चित्तं जुहुयाज्जुहुयात् ॥ ३४ ॥

Colophon:

इत्यापस्तम्बसूत्रे उक्थ्यप्रश्नः पञ्चदशः ॥

श्रीरामो जयति जगत्रयैकबन्धुः ॥

Subject: Āpastambaśrautasūtras belonging to Black Yajur Veda. 1—15 Praśnas (Prapāṭhakas). 1—371 Khaṇḍas. This Ms. adopts the following division into Prapāṭhakas and Khaṇḍas.

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| प्रपाठकः | 1 | दर्शपूर्णमासौ ॥ | खण्डाः | 25 | पटलाः | 8 |
| ,, | 2 | Do. | ,, | 21 | ,, | 6 |
| ,, | 3 | Do. | ,, | 2 | ,, | 6 |
| ,, | 4 | याजमानम् ॥ | ,, | 16 | ,, | 4 |
| ,, | 5 | अग्न्याधेयम् ॥ | ,, | 29 | ,, | 8 |
| ,, | 6 | अग्निहोत्रम् ॥ | ,, | 31 | ,, | 8 |
| ,, | 7 | पशुबन्धः ॥ | ,, | 28 | ,, | 8 |
| ,, | 8 | चातुर्मास्यम् ॥ | ,, | 22 | ,, | 6 |
| ,, | 9 | विश्वपराधप्रायश्चित्तम् ॥ | ,, | 20 | ,, | 5 |
| ,, | 10 | सोमपञ्चकम् ॥ | ,, | 31 | ,, | 10 |
| ,, | 11 | Do. प्रवर्ग्यम् ॥ | ,, | 61 | ,, | 8 |
| ,, | 12 | Do. अग्नीषोमीयप्रवृत्तिः ॥ | ,, | 21 | ,, | 8 |
| ,, | 13 | Do. प्रातःसवनम् ॥ | ,, | 27 | ,, | 8 |
| ,, | 14 | Do, माध्यन्दिनसवनम् ॥ | ,, | 25 | ,, | 7 |
| ,, | 15 | उक्थ्यः ॥ | ,, | 34 | ,, | 10 |

Remarks :— Two indices are given at the end of every Prapāṭhaka—one giving the beginning of each Khaṇḍa in reverse order and other—giving the beginning of each Paṭala and the number of Paṭalas in a Prapāṭhaka.

For example, the following is given at the end of the first Prapāṭhaka :

I. "समानजातीयेन कर्मणा ॥ १ ॥

प्रक्षालितायां पात्र्याम् ॥ २ ॥

मरुतां शर्धोसीति षष्ठम ॥ ३ ॥

आहवनीये गार्हपत्ये वा हवींषि श्रपयति ॥ ४ ॥

देवेभ्यः शुन्धध्वम् ॥ ५ ॥

उच्चैः समाहन्त्व वा इति स प्रेष्यति ॥ ६ ॥

सशूकायामग्निहोत्रहवण्यामप आनीय ॥ ७ ॥

एवमुत्तरं यथादेवतम ॥ ८ ॥

वानस्पत्यासि दक्षाय त्वा ॥ ९ ॥

अत्र पूर्ववत्पवित्रे करोति ॥ १० ॥

उदित आदित्ये पौर्णमास्यास्तन्त्रं प्रक्रमयति ॥ ११ ॥

ओषधयः पूतीकाः कलास्तण्डुलाः ॥ १२ ॥

उत्सं दुहन्ती कलशं चतुर्बिलम् ॥ १३ ॥

निष्टप्तं रक्षो निष्टप्तोघ शंसः ॥ १४ ॥

अमावास्यायां रात्र्यां स्वयं यजमानः ॥ १५ ॥

एतानि वः पितरो वासांसि ॥ १६ ॥

सव्यं जान्वाच्याचीनपाणिः ॥ १७ ॥

उत्पूतेन नवनीतेन ॥ १८ ॥

अमावास्यायां यदहश्चन्द्रमसं न पश्यति ॥ १९ ॥

यत्कृष्णो रूपं कृत्वा ॥ २० ॥

प्रेयमगादुर्वन्तरिक्षमन्विहीति ॥ २१ ॥

पृथिव्याः सम्पृचः पाहि ॥ २२ ॥

उत्तरेण गार्हपत्यम ॥ २३ ॥

इमां प्राचीमुदीचीम् ॥ २४ ॥

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः ॥ २५ ॥"

II. "अथात उत्तरेणामावास्यायां यदहरमावास्यायामुदिते वशूकायामाहवनीये प्रक्षालितायामश्नौ ॥"

The other work contained in this Ms. is आपस्तम्बशुल्बसूत्रम् ॥ This Ms. is in very good condition. Dr. Burnell observes that this Ms. has been written about 1750 A. D. A portion of these sūtras is edited together with Rudradatta's commentary in Grantha and Devanāgarī scripts.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1972. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9519 b. Page 15. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—$18\frac{1}{4} \times 1\frac{5}{8}$ inches. Leaves—12. Lines—7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—480. Author—Āpastamba. Eighth & Ninth Praśnas only.

Beginning :

अक्षय्यꣳह वै चातुर्मास्ययाजिनः सुकृतं भवति फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजते पूर्वस्मिन् पर्वणि पञ्चहोतारं मनसानुद्रुत्याहवनीये सग्रहꣳहुत्वान्वारम्भणीयामिष्टिं निर्वपति ॥

End:

यदि यूपः सुषिरः स्यात् अतिसारेण यजमानो म्रियेत वैष्णव्याहुतीभिः प्राजापत्यया च हुत्वा तꣳसभ्याग्नौ प्रवृज्याथान्यꣳसाधयेद्यदि क्रिम्णः क्रमय एनं भक्षयेयुः ।

* * * *

श्वेताश्वेत् प्रदक्षिणं क्षिप्रꣳसाहस्रं क्रतुमा हरिष्यतीति वि·

याग्राहुतौ हुतायां कृष्णो धूमो दक्षिणां दिशं अभिनिह-न्याद्वातो वा प्रसव्यं धूममावेष्टयेद्यजमानो म्रियेत सर्व-प्रायश्चित्तं जुहुयाज्जुहुयात् ॥

Colophon: Nil.

Subject: Āpastambaśrautasūtras. Eighth & Ninth Praśnas.

1. Cāturmāsya. 1—17 (22) Khaṇḍas.
2. Prāyaścittavidhi. 3—21 Khaṇḍas.

Remarks :— The Ms. is in a very much decaying condition. For the indices given at the end see Remarks on No. 1971. Of the fifteen leaves in this Ms. three leaves are broken out. The works contained herein are :—

1. उत्तरप्रायश्चित्तम् ॥
2. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्— (चातुर्मास्यम् and प्रायश्चित्तविधिः ॥)
3. पितृमेधसूत्रम ॥
4. पितृमेधप्रयोगः ॥
5. चयनकारिका ॥
6. ग्रामशान्तिः ॥
7. काठकचितिप्रयोगः ॥

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1973. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9155 a. Page 25. Left column. Substance—Palm leaf. Size—$14\frac{1}{8} \times 1$ inches. Leaves—23. Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas —360. Author—Āpastamba. Fifteenth Praśna only.

Beginning:

उक्थ्यः षोडश्यतिरात्रोऽप्तोर्यामश्चाग्निष्टोमस्य गुणवि-कारा उक्थे(क्थ्ये)न पशुकामो यजेत षोडशिना वीर्यकामोऽतिरात्रेण प्रजाकामः पशुकामो वाप्तोर्यामेणातिरात्रेण सर्वा-

न्कामानवाप्नोति ॥

End—Same as No. 1971.

Colophon: Nil.

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. For the description of the index see remarks under No. 1971. The works contained herein are:— 1. उक्थ्यप्रश्नः (15th प्रश्नः) 2. वाजपेयः (18th प्रश्नः) 3. कौकिली (19th प्रश्नः) 4. सामान्यसूत्रम् (24th प्रश्नः) 5. हौत्रकम् (24th प्रश्नः)

Dr. Burnell has grouped all the works under Prayoga and observed that they all 'modified from Tālavṛnta nivāsin's work.'

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1974. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 189. Substance—Paper. Size—7¾ × 4¼ inches. Sheets—7 (5th & 6th missing). Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—160. Author—Āpastamba. Eighteenth Praśna only—incomplete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥ नमः हरिः ॐ ॥

शरदि वाजपेयेन यजेत ब्राह्मणो राजन्यो वर्धिकामो नित्यवदेके समामनन्ति प्रजापतिमाप्नोति तस्य षोडशिवत्कल्पः सर्वः सप्तदशो भवति सप्तदश दीक्षास्तिस्र उपसदः एकविंशी प्रसूतस्त्रयोदश वा दीक्षास्तिस्र उपसदः सप्तदशी प्रसूतः सप्तदशारत्निर्बैल्वो यूपः खादिरो वा तूपरश्चतुरश्रो गोधूमपिष्टचषालो गोधूमकलापी वा यत्प्रागुपसद्भ्यस्तस्मिन्कृते प्रतिप्रस्थाता सुरायाः कल्पेन सुराꣳ सन्दधाति ॥ परिस्रुग्भवति खरकाले प्रति-

प्रस्थाता दक्षिणस्य हविर्धानस्याधस्तात्पश्चादक्षं सुराग्र-
हार्थं द्वितीयं खरं करोति ॥

End :

बृहस्पतिसवो ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसकामः पुरोधाकामो वा यजेत यं वा स्थापत्यायाभिषिञ्चेयुः परिस्रजी होता भवत्यनुणोमिर्मिरास्त्रिशुक्रो बृहस्पते जुषस्वन इति बार्हस्पत्यमतिग्राह्यं गृह्णाति बार्हस्पत्यः पशुरुपालम्भ्यः प्रातः सवने सत्रेषु नाराशंसेष्वेकादशदाक्षिणा न्यादश ह्या(?)ज्येन माध्यन्दिने सवने कृष्णाजिन आसीनमभिषिञ्चति शुक्रामन्थिनोर्वा संस्रावेण बृहस्पते युवमिन्द्रश्च वस्वो दिव्यस्येशाथे उत पार्थिवस्याधत्तं रयिं स्तुवते कीरयेन्विषूयं पात स्वस्तिभिः सदा न इत्यस्य(?)द्वादशा माध्यन्दिन एकादश तृतीयसवने वा उभयीरपाकरोत्यपि वाष्टौ प्रातःसवन एकादश माध्यन्दिने द्वादश तृतीयसवने सर्वाश्वा माध्यन्दिनेश्वं तृतीयशोनुसवनं नयन्त्यपि वा मनसेतरयोः सवनयोर्ध्यायन्नवा मनसा च ...... ॥

**Colophon** : Nil.

Subject: Āpastambaśrautasūtras. Eighteenth Praśna containing two parts.

Remarks.— The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. abruptly ends at the end of the 5th Khaṇḍa of the 2nd part. On the title page is given 'आपस्तम्बसूत्रं वाजपेयं गाम्भीरेः' This Ms. is full of scriptorial errors.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1975. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

**Burnell's Catalogue No. 9155 b. Page 25. Left column.**

Substance—Palm leaf. Size—14⅛×1 inches. Leaves—8 (25-32). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—20. Author—Āpastamba. Incomplete.

Beginning—Same as No. 1972.

End:

तद्यत्रैषा अनूयाजा भवन्त्यप्यूढाः स्रुचस्तदेतैः प्रच-
रेयुस्तत्तथा कुर्याद्धरति वा एतद्यज्ञो यदेकं कुर्वन्तीति
तस्यान्यत्रैव पूर्वेषां वपाभिश्चरेयुस्तदितरेषां यत्रोहैव
हविर्भिस्तद्धविर्भिः सन्तिष्ठते वाजपेयस्तेनेष्ट्वा सौत्रामण्या
यजेत मैत्रावरुण्या चामिक्षया यावज्जीवं न कश्चन प्रत्यव-
रोहेद्बृहस्पतिसवेन वा प्रत्यवरोहाणि येन यजेत श्वेतच्छ-
त्री भवतीति विज्ञायते ॥ ७ ॥ रा

**Colophon:** Nil.

Subject: Āpastambaśrautasūtras. Vājapeya only. 1—7 Khaṇḍas of 18th Praśna.

Remarks:— The Ms. is in a decaying condition. For the other works contained in this Ms. see Remarks under No.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1976. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

**Burnell's Catalogue** No. 9155 c. Page 25. Left column.

**Substance**—Palm leaf. Size—14⅛×1 inches. Leaves—21 (33-53). Lines—8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—350. Author—Āpastamba. Nineteenth Praśna—Incomplete.

Beginning:

अथातः कौकिलीं व्याख्यास्यामस्त.........पूर्ववत्कल्पा-

निर्वपणकालमैन्द्रं पशुमाल(भे)त ऋषभो दक्षिणादित्यश्चरुं वत्सः पुरस्तादेव कालायसेन कालानुशातनेन कालेन तरसेदपक्ष्मणा व्रीहियवश्यामाकान् क्रीत्वा क्षौमे वासस्युपनद्धान् व्रीहीन् स्तोकमान् निर्व(प)ति यवानीषदुपतप्तां चूर्णानि तानि दध्नोदग्नितावासंसृज्य दर्भैः परितः स्याभिदधाति समासास्तेषामेव स्थलचूर्णानि संस्रावेणाभिषिक्तानि सनग्नुहुश्यामाकान् सक्थून् कृत्वा सुरायाः सन्धानकाले तोक्मैर्मासरेण नग्नुहुना च संसृज्य सक्थुना तृतीयेन परिकीर्य परितोषिश्चत सन्ततमित्येकस्या गोर्दुग्धेन परिष्येन तिस्रो रात्रीः संसृषा वसति ॥ ५ ॥

End :

यवमयस्तु मध्यम ऐन्द्रावैष्णवं हविर्भवति । प्रहो अग्नय इत्युष्णिहककु . . धाय्ये दधात्यग्ने तृते वात्रिनस्तृषघस्रोति त्रिवत्या परिदधाति सर्वां कर्मणो भाजिग्युरिति याज्यानुवाक्ये उत्तरे संयाज्ये हिरण्यं ताप्यन्धेनुरिति दक्षिणेन्द्रबार्हस्पत्यञ्चरुं निर्वपेद्राजन्ये जाते हिरण्मयं दाम दाक्षिणा दक्षिणा ॥ २७ ।

Colophon : Nil.

Subject : Āpastambaśrautasūtras. 19th Praśna. 5—27 Khaṇḍas.

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition. It is full of scriptorial errors. The following incomplete index of Khaṇḍas is given at the end :—

"राजा सार्वभौमः । असितवर्णा हरयः सुपर्णाः । पुरो वातो वर्षजित्वष्टो । ऐन्द्रावारुणं पुरोडाशं निरूप्य । उपहोमकाले । त्वामिद्धि हवामहे । प्रथमं पुरोडाशमधिश्रित्य । प्राजापत्यान् शतकृष्णलान्निर्वपेत् । उपाधाय पूर्वं वासो दक्षिणा । अदित्यं चरुं निर्वपेत् ।

काम्याभिरिष्टिभिरमावास्यायाम । ऋषभो गोषु जीर्णे । काम्यैः पशुभिरमावास्यायां । एतेन वैश्वसृजो व्याख्याताः । सावित्रं स्वर्गकामश्चिन्वीत । कोहं कतमोसीति । अथाहुतीर्जुहुतः । पूर्ववत् (पशूनुपाकरोति)"

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1977. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9110 j. Page 15. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{3}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—7 (129-135). Lines—7 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—150. Author—Āpastamba. 24th Praśna only-incomplete.

Beginning—Same as No. 1978.

End :

कर्माणि होतुराम्नातानि भवन्त्युपदेशादितराणि ॥ ८ ॥ प्रवरान्व्याख्यास्याम आर्षेयं वृणीते बन्धोरेव नैत्यधो सन्तत्या इति विज्ञायते । * *

अथ वाध्र्यश्वामित्रयवस्तेषामेकार्षेया वाध्र्यश्वेतिहोतावध्र्यश्ववादित्यध्वर्युरथ वैन्याः पार्थास्तेषां त्र्यार्षेयो भार्गववैन्यपार्थेति पृथिवद्वेतवद्भृगुवति मे भृगवो व्याख्याताः ।

Colophon : Leaf No. 131.

सामान्यसूत्रं समाप्तम् ॥

Subject : Āpastambaśrautasūtras. Twenty-fourth Praśna which contains the following sections :—

a. परिभाषासूत्रम् 1—4 Khaṇḍas.

b. हौत्रकम् 5—8 Khaṇḍas

c. प्रवरसूत्रम् 9 & 10 ,, Incomplete.

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. abruptly ends in the middle of the Second Khaṇḍa of the Pravarasūtra. In this Ms. the Hautra is given after Paribhāṣā. Cf. No. 1978 a & b. This Ms. contains the following works:—

1 केशवीयप्रायश्चित्तम् ॥
2 आपस्तम्बप्रायश्चित्तम् ॥
3 आधानहौत्रम् ॥
4 दर्शपूर्णमासहौत्रम् ॥
5 आधानम् ॥
6 आग्रयणम् ॥
7 निरूढपशुबन्धः ॥
8 सौत्रामणिः ॥
9 अग्निष्टोमः ॥
10 आग्रयणम् ॥
11 उत्सर्गेष्टिः ॥
12 आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् (24th प्र०) ॥
13 पथिकृद्वैश्वानरः ॥
14 प्रायश्चित्तम् (आण्डपिल्लै).

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1978. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue. No. 9186 a & b. Page 15. Right column. Substance—Palm leaf. Size—12¾ × 1 inches. Leaves—13. Lines —5 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas —150. Author —Āpastamba. Twenty-fourth Praśna only—incomplete.

Beginning :

यज्ञं व्याख्यास्यामः । स त्रयाणां वर्णानां ब्राह्मणराज-
न्ययोर्वैश्यस्य च । स त्रिभिर्वेदैर्विधीयते ऋग्वेदयजुर्वेद-

सामवेदे ऋग्वेदे यजुर्वेदाभ्यां दर्शपूर्णमासौ यजुर्वेदेनाग्निहोत्रं सर्वैरग्निष्टोमः । उच्चैर्ऋग्वेदसामवेदाभ्यां क्रियत उपांशु यजुर्वेदेनान्यत्राश्रुतप्रत्याश्रुतप्रवरसंवादसंप्रैषैश्चान्तरा सामिधेनीष्वनूच्यम् । मन्द्रेण प्रागाज्यभागाभ्यां प्रातः सवने च मध्यमेन प्राक्स्विष्टकृतो माध्यन्दिने च क्रु(क्रु)ष्टेन शेषे तृतीयस(व)ने च वाक् सन्द्रवश्च तद्वदृग्वेदेन होता करोति ॥

End :

अथ शण्डिलाद्वार्षेयो दैवलासितेत्यसितवद्देवलवदिति त्रियार्षेयमुहैके काश्यपदैवलासितेत्यसितवद्देवलवत्कश्यपवादिति ह्यार्षेयस्त्वेवं न्यायेन नैकार्षेयावासिष्ठः + एक एवैषां प्रवरो मानवैडपौरूरवसेति पूरूरवावदिडावन्मनुवदित्यथ येषां मन्त्रकृतो बन्त्याये(?)...न कार्षेयाविशो वात्सप्रेति होतावत्सप्रवदित्यध्वर्युरथासम्प्रज्ञातबन्धुराचार्यमु... यणमनुब्रवीताचार्यप्रवरं प्रवृणीताथ ह ताण्डिन एकार्षेयं सार्ववर्णिकं समामनन्ति मानवे... होतामनुवदित्यध्वर्युर्मानव्यो हि प्रजा इति हि ब्राह्मणमिति हि ब्राह्मणम् ॥ १० ॥

Subject : Āpastambaśrautasūtras : Twenty-fourth Praśna, which contains the following:—

(a) Paribhāṣāsūtra 1—4 Khaṇḍas.

(b) Pravarasūtra 5—10 Khaṇḍas.

Remarks :— The Ms. is in a decaying condition. The third section of the 24th Praśna 'Hautraka' is omitted in this Ms. Compare No. 1977. Dr. Burnell observes that this Ms. was written about 1750 A. D.

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1979. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3847. Page 25. Left column. Substance—Paper. Size—11½×4 inches. Sheets—4. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—55. Author—Āpastamba. Paribhāṣāsūtra only.

Beginning—Same as No. 1978.

End:

स्वामिनोग्नेर्देवतायाः शब्दात्कर्मणः प्रतिषेधाच्च प्रतिनिधिर्निवृत्तस्त्रिभिः करणैः प्रकृतिर्निवर्तन्ते प्रत्याम्नानात् प्रतिषेधादर्थलाभा(लोपा)च्च + अन्वारम्भणीया विकृतौ नस्यात्प्रकृतिकालमध्यत्वात् कृता हि तदर्थेन । स्याद्वा कालस्याशेषभूतत्वात् । आरम्भविभागाच्चार्थायार्थायाग्निं प्रणयत्यपवृत्ते कर्मणि लौकिकः सम्पद्यते यथा समारूढे ॥ ४ ॥

Colophon:

इति चतुर्विंशतिः प्रश्नः ॥

Subject: Āpastambaśrautasūtras. Twenty-fourth Praśna. (Paribhāṣā Sūtras otherwise known as Sāmānyasūtras only). 1—4 Khaṇḍas.

Remarks:— The Ms. is in good condition. This Praśna has three sections of which this Ms. contains only the first section. 1-4 Khaṇḍas. Compare No. 1977. These Paribhāṣāsūtras were edited by Prof. Max-Muller in 1855. The same is edited with two commentaries in the Mysore Govt. Series also.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1980. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9078 b. Page 15. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—16⅛ × 1½ inches. Leaves—4 (12-15). Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—55. Author—Āpastamba. Paribhāṣāsūtra only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1978.

Colophon. Nil.

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition. The other works contained herein are two copies of आपस्तम्बगृह्यसूत्रम् ॥

॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1981. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9155 d. Page 25. Left column.

Substance— Palm leaf. Size—14⅛ × 1 inches. Leaves—6 (54—59). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No of Granthas—100. Author—Āpastamba. Incomplete.

Beginning: and subject Same as No. 1979.

End: Same as No. 1979. यथा समारूढे ॥

[अर्थान्मन्त्रकरणमासामर्थ्याद्‌द्रव्यसामर्थ्यादूहो न वानाम्ना-
नाद्विप्रतिषेधाद्विकल्पस्थाने चोदनानिवृत्तिर्यदि सामा-
न्याल्लिङ्गदर्शनाच्च प्रकृतिसंस्कारौ विकृतौ यदि नाजस्रा-
गार्हपत्यवर्जमन्यत्रापवादाद्ध्रौवादेवाहवनीये होमः] ॥ ४ ॥

Remarks :— The Ms. is in a decaying condition. For the other works contained herein see Remarks under No. 1973. The text given in end after यथा समारूढे is an additional portion. Cf. No. 1979.

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1982. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9155 e. Page 25. Left column.

Substance—Palm leaf. Size— 14⅛×1 inches. Leaves—8. Lines—5 to a Page. Script—Grantha. No.of Granthas —75. Author—Āpastamba. Twenty-fourth Praśna—Hautraka only.

Beginning :

पुरस्तात्सामिधेनीनां होता हृदयदेश ऊर्ध्वं प्रादेशं धारयमाणो जपति । मयि(गृ)ह्णाम्यग्रे अग्निं यो नो अग्निः पितर इत्यन्तराहवनीयमुत्करञ्च प्रतीचिनं गच्छन् जपति कं प्रपद्ये तं प्रपद्ये यत्ते प्रजापते च(श)रणश्छ(णं छ)न्दस्तत(त्वदद्येते) यावत्ते विष्णो देवता वेद तावत्ते करिष्यामि नमोऽग्नय उपद्रष्ट्रे नमो वायव उपश्रोत्रे नम आदित्यायानुख्यात्रे जुष्टा मध्ये देवेभ्यो वाचमुद्यासं स्वधावतीं पितृभ्यः शुश्रूषेण्यां म(नु)ष्येभ्यः प्रशास्तात्मना प्रजया पशुभिः प्रजापतिं प्रपद्ये भयं मे (नो) अस्तु प्राजापत्यमनुवक्ष्यामि ॥

End :

मुखमिव प्रत्युपह्वयेत कं(यं) कामयेतापशुः स्यादिति पराचिन्तस्येत्युक्तं(पदाभ्या)सप्रतिषेधस्तु विज्ञायते चेडोपहूतेति तत् पराच्युपहूतेडेति तत् प्रती(च्या)स्वर्यव एवातोंन्यानि कर्माणि होतुराम्नातानि भवन्त्युपदेशादितराणीतराणि ॥ १४ ॥

Colophon : Nil.

ॐ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

Subject: Āpastambaśrautasūtras. Twenty-fourth Praśna—(Hautraka only). 10—14 (?) Khaṇḍas.

Remarks :— The Ms. is in a decaying condition. For the other works contained herein see Remarks under No.1973. A loose stanza is given at the end :—

आद्ययोः कल्पयोः कुर्याद्विकृतिः प्रकृतेः पराम् ।
अन्यत्र विकृतिन्ता······याज्यः प्रकृतिर्भवेत् ॥

There are found two fragmentary leaves at the end of this Ms.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् ॥

## 1983. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3846 (b). Page 15. Left column.
Substance—Paper. Size—$11\frac{5}{8}\times3$ inches. Sheets—10 (194-203). Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—225. Author—Āpastamba. Thirtieth Praśna only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ विहारयोगान् व्याख्यास्यामो यावदायामं प्रमाणं तदर्धमभ्यस्यापरस्मिꣳस्तृतीये षड्भागोने लक्षणं करोति पृष्ठ्यान्तयोरन्तौ नियम्य लक्षणेन दक्षिणावायम्य निमित्तं करोत्येवमुत्तरतो विपर्यस्येत रतः ससमाधिस्तन्निमित्तो निह्रासो वृद्धिर्वायामं वाभ्यस्यागन्तुचतुर्थमायामश्चाक्ष्णया रज्जुस्तिर्यङ्मानी शेषो व्याख्यातं विहरणं दीर्घस्याक्ष्णया रज्जुः पार्श्वमानी तिर्यङ्मानी च यत्पृथग्भूते कुरुतस्तदुभयं करोति ताभिर्ज्ञेयाभिरुक्तं । वि(ह)रणं चतुरस्रस्याक्ष्णया रज्जुर्द्विस्तावतीं भूमिं करोति समस्य द्विकरणीप्रमाणम् । तृतीयेन वर्धयेत्तच्चतुर्थेनात्म चतुस्त्रिं-

शोऽनेन स विशषोऽथापरं प्रमाणमात्रीं रज्जुमुभयतः पाशां करोति ॥

End :

कङ्कविदलजविदिति श्येन चित्याख्यातावेवमिव हि श्येनस्य वर्षीयांसौ पक्षौ पुच्छाद्वङ्कौ सन्नतं पुच्छं दीर्घमात्मा मण्डलः शिरश्च तस्माश्छ्रुतिसामर्थ्यादशिरस्को वा नाम्नानाद्विज्ञायते च कङ्कचितं शीर्षण्वन्तं चिन्वीत यः कामयते सशीर्षामुष्मिल्लोके संवेयमिति विद्यमाने कथं ब्रूयात्प्राकृतौ वङ्कौ पक्षौ सन्नतं पुच्छं विकारश्रवणाद्यथा प्रकृत्यात्मा विकाराद्यथोपश्येनचितं चिन्वीतेति यावदाम्नानसारूप्यं तद्व्याख्यातं त्रिस्तावोग्नेर्भवतीत्यश्वमेधे विज्ञायते तत्रैव सर्वाभ्यासौ विशेषाद्दीर्घचतुरस्राणां समासेन पक्षपुच्छानां समास उक्तः एकविंशोग्निर्भवतीत्यश्वमेधे विज्ञायते तत्र पुरुषाभ्यासो नारत्निमादेशानां सङ्ख्यासंयोगात्संङ्ख्यासंयोगात् ॥ २१ ॥

Colophon :

इत्यापस्तम्बसूत्रे शुल्बाध्यायः समाप्तः ॥

Subject : Āpastamba Śrautaūtras—Śulbasūtras only. 30th Praśna. 1—6 Paṭalas. 1—21 Khaṇḍas.

Remarks :— The Ms is in a very good condition. The other Ms. contained herein is आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् (1-15 Praśnas) ॥

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1984. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 9147. Page 18. Left column.

Substance—Palm leaf. Size—$17\frac{3}{4}\times 1$ inches. Leaves—180. Lines—5 to 7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—3600. Author—Bodhāyana. Incomplete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥

आमावास्येन वा पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाणो भवति । स पुरस्तादेव हविरातञ्चनं उपकल्पयते एकाहेन वा द्व्यहेन वा यथर्त्त्वेव वै ब्राह्मणं भवति दध्नातनक्ति सेन्द्रत्वायाग्निहोत्रोच्छेषणमभ्यातनक्ति यज्ञस्य सन्तत्या इति । चन्द्रमसं वा निर्ज्ञाय सम्पूर्णं वा विज्ञायाग्नीनन्वादधाति त्रिणि काष्ठानि गार्हपत्ये(ऽ)भ्यादधाति त्रीण्यन्वाहार्यपचने त्रीण्याहवनीये । परिसमूहन्त्युपवसथस्य रूपं कुर्वन्ति ॥ अथास्य व्रतोपेतस्य पर्णशाखामाच्छैति प्राग्वो(क्त्वो)दग्वा(क्त्वा वा)चंयमो यत्र वा वेत्स्यन्मन्यते । सा या प्राची वोदीची वा बहुपर्णा बहुशाखा प्रातिशुष्काग्रा भवति तामाच्छिनत्ति इषे त्वोर्जे त्वेति । तया वत्सानपाकरोति वायवस्थोपायवस्थेत्यथैषां मातॄः प्रेरयति देवो वः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्मण आप्यायध्वमघ्निया देवभागमूर्जस्वतीः पयस्वतीः प्रजावतीरनमीवा अयक्ष्मा मा वस्तेन ईशत माघशꣳसो रुद्रस्य हेतिः परि वो वृणक्त्विबर्ति ध्रुवा अस्मिन् गोपतौ स्यात बह्वीरिति यजमानमीक्षते (ऽ)थैतां शाखामग्रेणाहवनीयं पर्याहृत्य पूर्वया द्वारा प्रपाद्य जघनेन गार्हपत्यमग्निष्ठे(ऽ)नस्युत्तरा(र्धे वा)ग्न्यगारस्योद्गूहति यजमानस्य पशून्पाहीति नु यदि सन्नयति यद्यु वै न सन्नयति बर्हिः प्रतिपदेव भवति ॥ १ ॥

End :

अथारण्योरग्नीन्समारोह्योदवसाय मथित्वाग्नीन्विहृत्या-ग्नेयमष्टाकपालमुद्वसानीयामिष्टिं निर्वपति। श्रपयित्वा सा-दयति तस्याः पञ्चदश सामिधेन्यः पञ्च प्रयाजानिष्ट्वा-वार्तघ्नावाज्यभागावथ हविषोऽग्ने तमद्याधा ह्यग्न इति त्रिष्टुभौ संयाज्ये। ऽन्वाहार्यमासाद्यानड्वाहं ददाति सा प्रसिद्धेष्टिः स-न्तिष्ठतेऽ(था)रण्योरग्नीन्समारोह्योदवसाय मथित्वाऽग्नी-न्विहृत्याथ तदानीमेव पृष्ठ्याꣳस्तीर्त्वाऽपः प्रणीय पूर्वाणि दे-विकाहवीꣳषि निर्वपत्यनुमत्यै चरुꣳ राकायै चरुं धात्रे पुरो-डाशं द्वादशकपालम(मित्य)न्वाहार्यमासाद्य वत्सतरीं ददाति सा प्रसिद्धेष्टिः सन्तिष्ठतेऽथ तदानीमेव पृष्ठ्याꣳस्तीर्त्वाऽपः प्रणीयोत्तराणि देविकाहवींषि निर्वपति सिनीवाल्यै (चरुं) कुह्वै चरुं धात्र एव पुरोडाशं द्वादशकपालम(मित्य)न्वाहार्य-मासाद्य वत्सतरीं ददाति। सा प्रसिद्धेष्टिः सन्तिष्ठतेऽथार-ण्योरग्नीन्समारोह्य स्वान्यग्न्यायतनान्यध्यवसाय मथित्वा-ग्नीन्विहृत्य सायं प्रातरग्निहोत्रे प्रतिजुहोति। सन्तिष्ठते-ऽग्निष्टोमः सन्तिष्ठतेऽग्निष्टोमः ॥ १३ ॥

Colophon : (Leaf No. 39)

वन्दे सनीरमेघाभं तेजः परमपावनम् ।
स्वलीला निर्मितजगत्कृष्णाख्यममलाश्रयम् ॥

(Leaf No. 144)

हरिः ॐ ॥ अग्निष्टोमः समाप्तः ॥

आपदुद्धारणेनालिखितः ॥

Subject: Bodhāyanaśrautasūtras. 1—11 (1—9) Praśnas. This Ms. adopts the following division into Praśnas aud Khaṇḍas:

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | दर्शपूर्णमासौ | Praśna. | 1 | | Khaṇḍas. | 32 | (21) |
| 2 | आधानम् | ,, | 2 | (2) | ,, | 12 | (21) |
| 3 | Do. | ,, | 3 | | ,, | 11 | |
| 4 | अग्निहोत्रम् | ,, | 4 | (3) | ,, | 32 | (31) |
| 5 | पशुबन्धम् | ,, | 5 | (4) | ,, | 12 | (11) |
| 6 | चातुर्मास्यम् | ,, | 6 | (5) | ,, | 19 | (18) |
| 7 | प्रवर्ग्यम् | ,, | 7 | (9) | ,, | 22 | (20) |
| 8 | अग्निष्टोमः | ,, | 8 | (6) | ,, | 33 | (34) |
| 9 | Do. | ,, | 9 | (7) | ,, | 27 | (20) |
| 10 | Do. | ,, | 10 | (8) | ,, | 9 | (22) |
| 11 | Do. | ,, | 11 | | ,, | 15 | |

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition. The numbers of Praśnas and the numbers of Khaṇḍas according to the printed volume are given within brackets. Compare Dr. W. Calland's edition of Bodhāyanaśrautasūtras at Calcutta. The 2nd and 3rd Praśnas in this Ms. are treated as the second praśna in the printed Volume, Agniṣṭoma is treated only in 3 praśnas, and the seventh praśna is given as the 9th praśna.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1985. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3791. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—32. Lines—7 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—Bodhāyana. Darśapūrṇamāsa only.

Beginning—Same as No. 1984.

End:

अथैनां तथैव तिरः पवित्रमप आचामयति पयस्वती·

रोषधयः पयस्वद्वीरुधां पयः । अपां वयसो यत्पयस्तेन मामिन्द्र सꣳसृजेति ।

* * * * * *

अथोपोत्थाय दक्षिणेन पदा वेदिमवक्रम्य ध्रुवया समिष्टयजुर्जुहोति देवा गातुविदो गातुं विस्वा गातुमित । मनसस्पत इमं नो देव देवेषु यज्ञꣳ स्वाहा वाचि स्वाहा वाते धाः स्वाहेत्युदूहति स्रुचं निनयति प्रणीता । उपोत्थाय यजमानो दक्षिणेन पदा विष्णुक्रमान् क्रमते । सन्तिष्ठत आमावास्यं वा पौर्णमासं वा हविः ॥

अथ प्रायश्चित्तं ॥ आज्यभागानन्तरं व्रतलोपप्रायश्चित्तं करिष्यामीति यजमानः । त्वमग्ने व्रतपा असि देव आमर्त्येष्वात्वं यज्ञेष्वीड्यों यद्वो वयं प्रमिनाम व्रतानि विदुषां देवा अविदुष्टरासः ॥

* * * *

यजुर्वेदभ्रंशप्रायश्चित्तं भूस्वाहेति च ॥ आहवनीयेष्येवमवजुहुयात् । सामवेदभ्रंशप्रायश्चित्तं स्वःस्वाहा । सर्ववेदभ्रंशप्रायश्चित्तं भूर्भुवस्वः स्वाहा । प्रायश्चित्तादीनि हुत्वा । अथ बर्हिषो धातूनामिति करोति ॥

Colophon:

दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तं समाप्तम् ॥

Subject: Bodhāyanaśrautasūtras—Darśapūrṇamāsa and Prāyaścitta. First Praśna. 1—36 (1-21) Khaṇḍas.

Remarks:— The Ms. is in good condition. After the colophon

is given : ' श्रीः ॥ चरुपक्षे चरोरभिघारणम् । आप्यायस्व ॥'

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1986. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 190. Substance—Paper. Size—9½ × 4½ inches. Sheets—19. Lines—8 to 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—Bodhāyana. Darśapūrṇamāsa only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1985.

Colophon :

बोधायनसूत्रे दर्शपूर्णमासौ समाप्तौ ।
श्रीनृसिंहो जयति । श्रीकालभैरवार्पणमस्तु ।
श्रीवीरेश्वराय नमः ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. This Ms. adopts the division of this Praśna into 21 Khaṇḍas, as found in the printed volume. Compare Dr. W. Calland's edition of Bodhāyanaśrautasūtras at Calcutta.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1987. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 191. Substance—Paper. Size—9 × 4 inches. Sheets—29. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—Bodhāyana. Darśapūrṇamāsa only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1985.

Remarks: —The Ms. is old and it is in a fairly good condition.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1988. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No 192. Substance—Paper. Size—10½ × 4⅜ inches. Sheets—19. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—Bodhāyana. Darśapūrṇamāsa only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1985.

Colophon: (sheet No. 17).

दर्शपूर्णमासः समाप्तः । इदं पुस्तकं पुडोपनामक गङ्गाधरनायकस्य ।

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. The Ms. originally belonged to one Puḍa gaṅgādhara Nāyaka.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1989. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 193. Substance—Paper. Size—10¾ × 3¾ inches. Sheets—10 (1-8 and 19 and 20; 9 to 18 are wanting). Lines—8 or 9 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—170. Author—Bodhāyana. Darśapūrṇamāsa only—incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 1985.

Colophon :

इति बोधायनसूत्रे दर्शपूर्णमासौसमाप्तौ । श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु । शेळगांवकर गङ्गाधरभट्टेन लिखितं स्वार्थे परार्थे च ॥

Subject :Bodhāyana Śrauta Sūtras: First Praśna (Darśapūrṇamāsa). 1-11, 20th and 21st Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is old and it is in good condition. This Ms.

also adopts the division of the text into 21 Khaṇḍas. The scribe is one Gaṅgādhara bhaṭṭa.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1990. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 194. Substance—Paper. Size—8½ × 4½ inches. Sheets—21 (15th wanting). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—360. Author—Bodhāyana. Agnyādhāna only.

Beginning:

ॐ ढुण्ढिराजाय नमः ॥ श्रीकालभैरवायः नमः ॥

ॐ अथोपव्याहरणं विज्ञायते क्रत्वादौ क्रतुकामं कामये-(यी)त यज्ञाङ्गादौ यज्ञाङ्गकाममिति प्राक्तूलान्दर्भान्संस्तीर्य तेषु प्राङ्मुखो यजमान उपविश्य जपति याः पुरस्तात्० ज्यतामिति श्रद्ध एहीरि[री]त्युच्चैः ह्वयामीत्याकूत्यावेदनं करोत्याकूत्यै०निविष्टमिति मनसा त्रिः सङ्कल्पयते त्रिरुच्चैः सर्वकामोऽग्नीनाधास्य इत्याग्न्याधेये स्वर्गकामो दर्शपूर्ण मासाभ्यां यक्ष्य इति दर्शपूर्णमासयोः स्वर्गकामश्चातुर्मास्यैर्यक्ष्य इति चातुर्मास्येषु स्वर्गकामः पशुना यक्ष्य इति पशुबन्धे स्वर्गकामः सोमे यक्ष्य इति सोमेन स्वर्गकामोऽग्निं चेष्य इत्यग्निचये अहीनेऽहर्गणे वा यथा कामो यत्कामो वा यजेत तन्म ऋध्यतां तन्मे समृध्यतां तन्मे सम्पद्यतां काम इत्यर्था(थ)र्त्विजां प्रतिवचनं तत्त ऋध्यतां तत्ते समृध्यतां तत्ते सम्पद्यतां काम इत्यों तथेति प्रतिवचनमिति ॥ १ ॥

End—Same as No. 1992.

Colophon :

इत्याधानबोधायनसूत्रं समाप्तम् ॥

Subject: Bodhāyana Śrauta sūtras—Ādhāna only. Second and third Praśnas. (Second Praśna) only.

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1991. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 195. Substance—Paper. Size—$7\frac{1}{4} \times 4\frac{2}{3}$ inches. Sheets—94 (17-111; Sheets 1-16, 102, are missing). Lines—18 to 20 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3700. Author—Bodhāyana. Incomplete.

Beginning:

......द)दात्वित्यों तथेति प्रतिवचनं ब्रह्मन्देवय-
जनं मे देहीति ब्रह्माणं चन्द्रमा देवो दैवो ब्रह्मा स ते देव-
यजनं ददात्वित्यों तथेति प्रतिवचनम् ॥

End—Same as No. 2009.

Colophon : (Sheet No. 30 )

इति बौधायनीये द्वितिय: प्रश्न: ॥

Subject: Bodhāyana Śrauta Sūtras. This Ms. contains the following Sections:—

| Praśnas. | Subject-Matter. |
|---|---|
| II. | अग्न्याधेयम् ॥ |
| III. | दशाध्यायिक: ॥ |
| IV. | पशुबन्ध: ॥ |
| V. | चातुर्मास्यानि ॥ |
| VI. VII. VIII. | अग्निष्टोम: ॥ |

IX. प्रवर्ग्यः ॥

XI. वाजपेयः ॥

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition though many sheets in the middle are worn out. The Ms. abruptly begins with the beginning of the second Khaṇḍa of the Second Praśna—the Agnyādheya praśna.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1992. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3793. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—14. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—Bodhāyana. Agnyādhāna only—incomplete.

**Beginning:**

श्रीगणेशाय नमः । हरिः ॐ ॥

अग्निनाऽ(ग्नीना)धा[न]स्यमानो भवति स उपकल्पयते ऊषाश्च सिकता(श्चा)खूत्करं च वल्मीकवपा च सूदञ्च वराहविहतं च पुष्करपर्णं च शर्कराश्चेत्यष्टौ पार्थिवा [अथ वा] अथ वानस्पत्या अश्वत्थश्चौदुम्बरश्च पर्णश्च शमी च विकङ्कतश्चाशनिहतश्च शा(श)मीगर्भावरणीमुञ्जकुलायं चित्रियस्या(श्व)त्थस्य तिस्रः समिध आर्द्राः सपलाशाः सप्रारोहाः प्रादेशमात्रीराप्रतिशुष्काग्राः षड्ढिरण्यशल्का(ः)स्त्रीन्सौवर्णान्त्रीत्राजतानश्वं पूर्ववाहं रथचक्रं ब्राह्मौदनिकान् व्रीहीन् सर्वौषधं रोहितं चर्मानडुहं नवाजि(नि) यज्ञपात्राणीत्यथास्मा अरणीराहरति यो अश्वत्थः शमीगर्भः आरुरोह त्वे स चा। तं ते हरामि ब्रह्मणा यज्ञियै(ः) केतुभिःसहेत्यथातो

नक्षत्राणांमेव मीमांसां कृत्तिकास्वग्निमादधीत' रोहिण्याम- ग्निमादधीत' पुनर्वस्वोरग्निमादधीत पूर्वयोः (फल्गुन्यो- रुत्तरयोः) फल्गुन्योश्चित्रायामित्य'था(त) ऋतूनामेव मीमांसा' वसन्ते ब्राह्मणोऽग्निमादधीत' ग्रीष्मे राजन्यः' शरदि वैश्यो वर्षासु रथकार इत्यथो खलु यदेवैनं श्रद्धो- पनमेदथादधीत सैवास्यर्धिरिति तदेतदार्तस्य वातिवेलं श्रद्धायुक्तस्याथ त्रै ब्राह्मणं भवति ॥

End:

अथातोन्वारम्भस्यैव मीमांसाऽन्वारम्भं पूर्णमास्याः स- मानोपवसथं करोत्यथ प्रातर्हुतेग्निहोत्रे पुरापां प्रणयना- द्गार्हपत्य आज्यं विलाप्योत्पूय स्रुचि चतुर्गृहीतं गृहीत्वा चतुर्होतारं मनसानुद्रुत्याहवनीये जुहोत्यन्वारब्धे यज- माने स्वाहेत्यपरं चतुर्गृहीतं गृहीत्वा सारस्वतौ होमौ जु- होति पूर्णा पश्चादित्यनुद्रुत्याग्नीषोमाविति जुहोत्यपरं च- तुर्गृहीतं गृहीत्वा निवेशनी सङ्गमनी वसूनामित्यनुद्रुत्य यत्ते देवा अदधुर्भागधेयमिति जुहोत्यथ पृष्ठ्याᳶ स्ती- र्त्वापः प्रणीयाग्नावैष्णवमेकादशकपालं निर्वपति सरस्वत्यै चरुं सरस्वते द्वादशकपालमिति श्रापयित्वासादयति तस्याः पञ्चदश सामिधेन्यः पञ्च प्रयाजा वात्रघ्ना- वाज्यभागावथ हविषामग्नाविष्णू अग्नाविष्णू प्र णो देव्या नो दिवः पीपिवांसं सरस्वतः स्तनं ये ते सरस्व ऊर्मय इति त्रिष्टुभौ संयाज्येन्वाहार्यमासाद्य मिथुनौ गावौ ददाति सन्तिष्ठत एषेष्टिः सपूर्णपात्रविष्णुक्रमा विसृजते व्रतमथ पौर्णमासवैमृधाभ्यां यजते सन्तिष्ठतेग्न्याधेयं सन्तिष्ठते-

न्याधेयम् ॥ १३ ॥

Colophon :

आधानं समाप्तम् ॥

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. Agnyādhāna. Third Praśna. 5—13 Khaṇḍas. (Second Praśna. 12-21 Khaṇḍas.)

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1993. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 196. Substance—Paper. Size—10¼ × 4¼ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—Bodhāyana. Ādhāna only-incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1992.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. On the title page is given ' गङ्गाधरनायकस्येदं पुस्तकम् ' i.e. the Ms. belonged to one Gaṅgādhara Nāyaka.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1994. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3792. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—10⅞ × 3⅝ inches. Sheets—19. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Author—Bodhāyana. Paśubandha only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

पशुना यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पयते पौतुद्रवा-
न्परिधीन्गुल्गुलुसुगन्धितेजनं श्रु(शु)क्लामूर्णास्तुकां या

पेत्वस्यान्तरा शृङ्गे द्वे रशने द्विगुणां च (त्रिगुणां च) द्वे वपाश्रपणी विशाखां चाविशाखां च हृदयशूलं कार्ष्मर्यमयान्परिधीनौदुम्बरं मैत्रावरुणं दण्डं मुखेन सम्मितमिध्माबर्हिरिध्मं प्रणयनीयं प्लक्षशाखामिडसूनं यवान्यवमतीभ्यः सक्तून्सक्तुहोमाय पृषदाज्याय दधि हिरण्यमित्यथामावास्येन वा हविषेष्ट्वा नक्षत्रे वा गार्हपत्य आज्यं विलाप्योत्पूय स्रुचि चतुर्गृहीतं गृहीत्वा षड्ढोतारं मनसानुद्रुत्याहवनीये जुहोत्यन्वारब्धे यजमाने स्वाहेति । अपरं चतुर्गृहीतं गृहीत्वा यूपाहुतिं जुहोत्युरु विष्णो विक्रमस्वोरुक्षयाय नः कृधि । घृतं घृतयोने पिब प्रप्र यज्ञपतिं तिरस्वाहेति ॥

End :

तं मध्यमेऽग्नावपि सृजत्याजुह्वान उद्बुध्यस्वाग्न इति द्वाभ्यामथ मध्यममग्निमुपसमाधाय मध्यमेऽग्नौ पूर्णाहुतिं जुहोति सप्त ते अग्ने समिधः सप्तजिह्वा इति पूर्णाहुतौ वरं ददाति धेनुं(नु)वरं वानडुद्वरं वा दद्यादिति ह स्माह बोधायनः सन्तिष्ठते पशुबन्धः सन्तिष्ठते पशुबन्धः ॥ १२ ॥

Colophon :

इति बौधायनसूत्रे पशुबन्धः समाप्तः ॥ ३ ॥

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. Paśubandha. Fifth (Fourth) Praśna. 1-3 Adhyāyas. 1-12 (1-11) Khaṇḍas.

Remarks :—The Ms. is in very good condition.

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1995. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 197. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—17. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Author—Bodhāyana. Paśubandha only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1994.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The paper is of Indian manufacture.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1996. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 198. Substance—Paper. Size—$9\frac{3}{8} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—16. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Author—Bodhāyana. Paśubandha only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1994.

Colophon :

इति बोधायनपशुसूत्रं सम्पूर्णम् ।

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1997. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 199. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—13. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—300. Author—Bodhāyana. Paśubandha only.

Beginning, end and subject—Same as No. 1994.

Colophon:

इति पशुसूत्रं सम्पूर्णम् ॥

इदं पुस्तकं आलूरकरराजम्भट्टेन लिखितम् ॥

रेणुकादेव्यै नमः ॥ इदं पुस्तकं मोरव्यासस्य ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. The scribe is Ālūrakara Rājambhaṭṭa. The Ms. belonged to one Moravyāsa.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1998. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3753 b. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{5}{8} \times 5$ inches. Sheets—20 (6-25). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —335. Author—Bodhāyana. Cāturmāsya only.

Beginning:

वैश्वदेवहविर्भिर्यक्ष्यमाणो भवति फाल्गुन्यां वा चैत्र्यां वा पौर्णमास्यां नक्षत्रप्रयोग इत्येक आहुरुदगयन आपूर्यमाणपक्षस्य पुण्याहे प्रयुञ्जीतेति स उपकल्पयते त्रेणीं शललीं लोहितायसस्य च क्षुरं चतुष्टयानि पुरोडाशकपालानि चतस्रश्चरुस्थालीस्तावन्ति मेक्षणानि द्वयं पयः पृषदाज्याय च दधि हविरातञ्चनाय च त्रेधा बर्हिः सन्नद्धं तदेकधा पुनः सन्नद्धं मस्रमयं प्रस्तरमित्यथोपवसथीयेऽहन्द्विहविषमारम्भणीयामिष्टिं निर्वपति वैश्वानरं द्वादशकपालं पार्जन्यं चरुं सा प्रसिद्धेष्टिः सन्तिष्ठते । अथास्यैतदहर्विश्वेभ्यो देवेभ्यो वत्सा अपाकृता भवन्ति वैश्वदेवं पयो दोहयित्वोपवसति साम्नाय्यस्य वावृता तूष्णीं वाथ प्रातर्हुते-

ग्निहोत्रे पुरापां प्रणयनात् गार्हपत्य आज्यं विलाप्योत्पू-
य स्रुचि चतुर्गृहीतं गृहीत्वा पञ्चहोतारं मनसानुद्रुत्याहव-
नीये जुहोत्यन्वारब्धे यजमाने स्वाहेत्यथ पृष्ठ्ययास्ती-
र्त्वापः प्रणीयाग्नेयमष्टाकपालं निर्वपति सौम्यं चरुं सा-
वित्रं द्वादशकपालं सारस्वतं चरुं, पौष्णं चरुं, मारुतं
सप्तकपालं वैश्वदेवीमामिक्षां द्यावापृथिव्यमेककपालमिति
हविष्कृता वाचं विसृजते ॥

End:

अथातश्चतुर्षु मासेषु शुनासीरीयहविर्भिर्यक्ष्यमाणो भवति
स उपकल्पयते त्रेणीं शलली लोहितायसस्य च क्षुरं पञ्च-
तयानि पुरोडाशकपालानि पञ्चचरुस्थालीस्तावन्ति मे-
क्षणानि पृषदाज्धाय दधीत्यथास्यैतां रात्रिं वायवे वत्सा
अपाकृता भवन्ति प्रातर्वायव्यं पयो दोहयति साम्नाय्यस्य
वावृता तूष्णीं वाथ प्रातर्हुतेऽग्निहोत्रे पृष्ठ्यास्तीर्त्वापः
प्रणीय निर्वपत्याग्नेयमष्टाकपालमिति पञ्च सञ्चराण्यैन्द्रा-
ग्नं द्वादशकपालं वैश्वदेवं चरुमिन्द्राय शुनासीराय पुरोडाशं
द्वादशकपालं वायव्यं पयस्सौर्यमेककपालमिति त्वचं पुरो-
डाशं पुरोडाशानां ग्राहयित्वा श्रपयित्वाभिवास्य प्राङे-
त्याप्येभ्यो निनीय स्तम्बयजुर्हरति इदमेव प्रसिद्धं पौ-
रोडाशिकं+शीर्ष्णस्तद्धतं तत्सत्यं० राध्यासमिति पुरस्ता-
देवाग्रेऽथदक्षिणतोथ पश्चादथोत्तरतोथोपरिष्टात्सन्तिष्ठन्ते
शुनासीरीयहवींष्यनुवत्सरीणां स्वस्तिमाशास्त इत्याशा-
स्ते ॥ १७ ॥

Colophon:

Sheet No. 10. इति प्रथमं पर्व ॥

Sheet No. 11. द्वितीयोऽध्यायः ॥

Sheet No. 25. चातुर्मास्यानि समाप्तानि ॥

Subject: Bodhāyanaśrautasūtras. Cāturmāsya Prakaraṇa. Sixth (Fourth) Praśna. 1-17 (1-18) Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It is full of scriptorial errors. At the end of the fourth Khaṇḍa is given the Parva division — 'प्रथमं पर्व' and at the end of the fifth Khaṇḍa the Adhyāya division is given—

'इति द्वितीयोऽध्यायः ॥'

After the colophon there is an index giving the beginnings of each Khaṇḍa in reverse order, as follows:—

"अथातश्चातुर्मास्येषु शुनासीरीयहविर्भिर्यक्ष्यमाणो भवति त्र्यंबकं यजामहे यावदेवाध्वर्युश्चेष्टति उपहूतायामिडायां सोमाय पितृमते स्वधेति । अथेध्मांतसमिधमादधान आह शरदमेव प्रसिद्धम् ॥ महापितृयज्ञं करिष्यन्नुपकल्पयते ॥"

"अथातश्चतुर्षु मासेषु उपहूतायामिडायाम् ॥ मोषूण इन्द्र ॥ अथ प्रोक्षणीभिरुपतिष्ठति । अथातश्चतुर्षु मासेषु वरुणप्रघासम् ॥ अथाध्वर्युप्रदक्षिणमावृत्या अथेध्मात्समिधं इदमेव प्रसिद्धं पौरोडाशिकं वैश्वदेवहविर्यक्ष्यमाणो भवति ॥"

The other work contained in this Ms. is Bodhāyanaśrautasūtra (Kāṭhaka).

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 1999. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3722. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—26.

Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —335. Author—Bodhāyana. Cāturmāsya only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 1998.

Remarks:—The Ms. is in very good condition. At the end of this Ms. there is an index giving the beginnings of each Khaṇḍa.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2000. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3789*b. Page 8. Right column. Substance—Paper. Size—11 × 4¼ inches. Sheets—26 (97-122). Script—Devanāgarī. No. of Granthas—250. Author—Bodhāyana. Pravargya only.

Beginning:

हरिः ॐ प्रवर्ग्यꣳ सम्भरिष्यन्नुपकल्पयते खादिरीमौदुम्बरीं वैणवीं वैकङ्कतीं वाभ्रिं व्याममात्रीं वारत्निमात्रीं वोभयतःक्ष्णूं मृदञ्च भावितां करणीयां कृष्णाजिनं वराहविहतं वल्मीकवपामूतीकस्तम्बं वादारस्तम्बं वा छागापयोऽर्मकपालानि शर्करा अवाञ्जनपिष्टा अजलोमापिस्रनामाधिकरणीं कर्तारं कुशलं वेणुकाण्डं मदतीरित्यथामावास्येन वा हविषेष्ट्वा नक्षत्रे वा पूर्वाꣳ शान्तिमुपयन्ति नमो वाच इत्यथाग्रेण शालां धनुर्मात्रे वेद्यै गर्तं खानयति ॥

End:

प्रवर्ग्यवति सोमे दाधिघ(घ)र्मं भक्षयति(न्ति)भूर्भुवः सुवर्मयि त्यादिन्द्रियं महादेत्येतेनानुवाकेनाथ घोरास्तनूरनुदि-

शति + तमनुव्याहरेत् ब्रह्मणा त्वा अपामीत्यथ यं द्वेष्टि तस्य दक्षिणं द्वार्बाहुमनुप्रचालयेदुत्तुद शिमिजावरीति स योऽन्य एतेभ्यो वाश्येत तस्मा उभयत आदीप्तमुल्मुकं क्षिपेदुत्तुद शिमिजावरीत्यथ यद्युद्धून्वान्निव वातो वा· यातमनुमन्त्रयते भूर्भुवः सुवो भूर्भुवः सुवो (भूर्भुवस्सुवो) भुवोऽधायि (भुवोऽधायि) भुवोऽधायी भुवोधायीत्यथ यद्य[प्र]वृत्तः शालां अपद्येताभिगीर्भिर्यदतो न ऊनमित्ये· तया प्रपद्येत यद्यु वै प्रवृत्त एतयैव ॥ १८ ॥

Colophon :

इति बौधायनसोमसूत्रप्रकरणं समाप्तम् ॥

Subject: Bodhāyanaśrautasūtras. Pravargya and Pravargyaprāyaścitta only. Seventh (Ninth) Praśna. 1-18 Khaṇḍas.

Remarks :—The Ms. is in very good condition. The other work contained herein is Bodhāyana Agniṣṭoma Kāṇḍa. The last three (19-21) Khaṇḍas (Avāntaradīkṣā) of this Praśna are not found in this Ms.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2001. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3790 b. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{5}{8} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—24 (83 to 106). Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—250. Author—Bodhāyana. Pravargya only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2000.

Remarks :—The Ms. is in a very good condition.

---

॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2002. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 200. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—10. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—160. Author—Bodhāyana. Pravargya Praśna only--incomplete.

Beginning:—Same as No. 2000.

End :

अथ गार्हपत्यमुपतिष्ठन्ते(ते) त्वमग्ने गृहपतिर्विशामासि विश्वासां मानुषीणां शतं पूर्भिर्यविष्ठ्य(ष्ठ) पाह्यꣳहसः समेद्दा(द्धा)रꣳ शतꣳ हिमारत(स्त)न्द्राविणं हार्दि(वान)मिहैव रातयः सन्त्वित्यन्तर्हिते प्रतिप्रस्थाता वेदे पत्नी(त्नीं) वाचयति त्वष्टि(ष्टी)मतीते सपेय(ये)त्यान्तादनुवाकस्येत्येतस्मिन्काले प्रतिप्रस्थाता दक्षिणं रौहिण(णं) जुहोत्यहर्ज्योतिः केतुना जुषतां सुज्योतिर्ज्योतिषां स्वाहेति ॥

Colophon : Nil.

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. Pravargya only. Seventh (Ninth) Praśna. 1-8 Khaṇḍas.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. This Ms. breaks off in the 8th Khaṇḍa of the Pravargya Praśna.

---

॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2003. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3789 a. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—11 × 4¼ inches. Sheets—97 (1-97). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No.

of Granthas—1550. Author—Bodhāyana. Somaprakaraṇa only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥

अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पयते कृष्णाजिनञ्च कृष्णविषाणञ्च वासश्च मेखलां च सैषा पृथ्वी वेणी कार्या भवति त्रिवृदेकतः पाशा द्वाविंशतिं च दर्भपुञ्जीलानि नवनीतं चाञ्जनं च सतूलां च शरेषीकामौदुम्बरं दण्डं चमसं च व्रतप्रदानं स्थालीं सशिक्यां समेक्षणामेतानि त्रयोदश यजमानस्तावन्त्येव पत्नीमभितो भवन्ति कुम्भञ्च कुरीरञ्च वासश्च योक्त्रं चापरिमितानि दर्भपुञ्जीलानि नवनीतं चाञ्जनञ्च सतूला च शरेषीका मृन्मयः पात्रः शङ्कुश्च स्थाली सशिक्या समेक्षणा जुष्टे देवयजने शाला कारिता भवति पुरो हविषि देवयजने याजयेदित्येतेषां यज्जोषयते प्राचीनवंशा दिक्ष्वतीकाशा दक्षिणतो वर्षीयसी तस्यै चतस्रो द्वारः कुर्वन्ति प्राचीं दक्षिणां प्रतीचीमुदीचीं दक्षिणतो व्रतश्रपणागारं कुर्वन्ति पश्चात्पत्नीशाना(ल)मथ यदि दूरे तीर्थे भवत्युत्तरेण शालां द्वौ कटपरिवारौ कुर्वन्ति पूर्वं यजमानाय परं पत्न्यै तयोः प्राची द्वारौ कुर्वन्ति ॥

End :

अथारण्योरग्नीत्समारोह्योदवसाय मथित्वाग्नीन्विहृत्याग्नेयमष्टाकपालमुदवसानीयामिष्टिं निर्वपति + सिनीवाल्यै चरुं कुह्वै चरुं धात्रयेव(त्रे) पुरोडाशं द्वादशकपालमन्वाहार्यमासाद्य वत्सतरीं ददाति सा प्रसिद्धेष्टिः सन्तिष्ठते·

थारण्योरग्नीत्समारोह्य स्वान्यग्न्यायतनान्यध्यवसाय म-
थित्वाग्नीन्विहृत्य सायं प्रातरग्निहोत्रे प्रतिजुहोति स-
न्तिष्ठतेऽग्निष्टोमः सन्तिष्ठतेऽग्निष्टोमः ॥ १३ ॥

**Colophon:** Nil.

Subject: Bodhāyanaśrautasūtras. Agniṣṭoma. 8—11 (6—8) Praśnas.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 8th Praśna. | अग्नीषोमीयम्. | (32 khaṇḍas) | sheets | 1. |
| 9th „ | प्रातःसवनम्. | (20 „ ) | „ | 38 |
| 10th „ | माध्यन्दिनसवनम्. | (8 „ ) | „ | 70 |
| 11th „ | तृतीयसवनम्. | (13 „ ) | „ | 80 to 97. |

Remarks:—The Ms. is in good condition. The other work contained herein is Pravargyakalpa (7th Praśna).

---

॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2004. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3790a. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{5}{8} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—83 (1-83 out of 106). Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1550. Author—Bodhāyana. Somaprakaraṇa only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2003.

Remarks:—The Ms. is in very good condition. This Ms. contains also Bodhāyana pravargya Kalpa.

---

॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2005. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 201. Substance—Paper. Size—$10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—30. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—475. Author—Bodhāyana.

Incomplete.

Beginning—Same as No. 2003.

End :

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णोर्हस्ता-
भ्यामादद इत्यादायाभिमन्त्रयतेऽभ्रिरसि नारिरसीति ।

❀ ❀ ❀

अथाग्नीध्रमाहाग्नीदेहीमं यूपावटं खनोपरसम्मितं प्राक्
पुरीषमुद्वपताच्चतुरङ्गुलेनोपरमति खनतादिति तं स खनति
वा खा(नयति वा यावदेवात्राध्वर्युश्चेष्टति तावदेष प्रति-
प्रस्थातौदुम्बरीं स्थुणां यजमानेन सम्मायाधस्तात्परिवास-
यत्यच्छिन्नो रायस्सुवीर इति + तां परस्तादर्वाचीं प्रो-
क्षति ॥ २६ ॥)

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. Eighth (sixth) Praśna. 1-26 Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. This Ms. abruptly ends in the middle of the 26th Khaṇḍa of the 8th Praśna.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2006. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 202. Substance—Paper. Size—9¾ × 4⅝ inches. Sheets—40. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—750. Author—Bodhāyana. Agnicayana only.

Beginning :

हरिः ॐ ॥ शुभमस्तु ॥

उखां(खाः) सम्भरिष्यन्नुपकल्पयतेऽश्वञ्च गर्दभञ्च

तयोरेव रशने मौञ्ज्यौ वा कुशमय्यौ वाग्निञ्च ब्राह्मणसम्पन्नां मृदञ्च भावितां करणीयां वल्मीकवपां कृष्णाजिनञ्च पुष्करपर्णञ्च योक्त्रमुदकुम्भं हिरण्यमर्मकपालानि शर्करा अवाञ्जनपिष्टा अजलोमानि कृष्णाजिनलोमानि वैश्यं सप्तदशं सूनामधिकरणीमुखाकृतं कुशलमित्यथामावास्येन वा हविषेष्ट्वा नक्षत्रे वाग्रेण शालां शम्यां(म्या)न्यासे गर्भं खानयति तद्भावितां मृदमवलेपयति समां विलेन करोति तदुपासादयति कृष्णाजिनञ्च पुष्करपर्णञ्च योक्त्रमुदकुम्भं हिरण्यमित्यथ विषुवति स्फ्येनोद्धृत्यावोक्ष्य वल्मीकवपां निदधाति ॥

End:

सर्वसंस्थां पशोः कुर्वन्त्यथ गार्हपत्य आज्यं विलाप्योत्पूय स्रुचि चतुर्गृहीतं गृहीत्वाज्यस्य पूर्णां स्रुचमग्नेर्विमोकं जुहोतीमं स्तनमूर्जस्वन्तं जापयामी(धयापामि)त्यथैनमुपतिष्ठते येऽग्नयः पुरीष्या इत्यथैनमाप्तिभिरुपतिष्ठते आपं त्वाग्ने मनसेति नवभिरनुच्छन्दसमथोदवसानीयया यजतेऽथ देविका हविर्भिर्यजतेऽथ त्रैधातवीयया यजतेऽथ सौत्रामण्या यजते संवत्सरं न कञ्चन प्रत्यवरोहति न शीर्षमांसं खादति न वयस्यं(सां)मांसं नाग्निं चित्वा रामामुपेयान्नाग्निचिद्धु(द्व)र्षति धावेद्यदि धावेदुपावर्तेताग्नमेवाभ्युपावर्तेत इति ब्राह्मणं ॥

**Colophon:**

इत्यग्निः समाप्तः । श्रीलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु ॥

इत्यग्निचयनसूत्रम् ॥

Subject: Bodhāyanaśrautaśutras. Agnicayana. 14th (10th) Praśna. 1-60 Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. On the title Page is given—'गङ्गाधरदीक्षितस्येदं पुस्तकम्' i. e. the Ms. belonged to one Gaṅgādhara Dīkṣita.

---

॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2007. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 203. Substance—Paper. Size—10¼×4 inches. Sheets—48. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—750. Author—Bodhāyana. Agnicayana only.

Beginning, end and subject—Same No. 2006.

Colophon:

इति अग्निः समाप्तः ॥

इत्यग्निचयनसूत्रम् ॥

इदं पुस्तकं शामभट्टानां ॥ मङ्गार्यर्पणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition. On the title page is given 'इदं पुस्तकं शामभट्टस्य वेंकटभटाचे वाट्यास आले' i. e. the Ms. belonged to Śāmabhaṭṭa.

---

॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2008. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3800. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size— 10⅜×5 inches. Sheets—23. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—420. Author—Bodhāyana. Agnicayana. Incomplete.

Beginning—Same as No. 2006.

End :

अथाग्निं सर्वतोमुखं चिनुते गायत्रीं पुरस्तादुपदधाति त्रिष्टुभं दक्षिणतो जगतीं पश्चादनुष्टुभमुत्तरतः पङ्क्तिं मध्ये तयादेवतं कृत्वा सूददोहसः करोति

* * *

सम्प्रच्छन्नं पलाशशाखया परिकर्षति लोकं पृण छिद्रं पृणेत्यथ चितिक्लृप्त्याभिमृशति चित्तिमचित्तिं चिनवद्वि विद्वानित्याग्नेय्या गायत्र्यैतां चितिमभिमृश्य द्वाभ्यामवद्रवति वाञ्म आसन् प्राणदा इत्यथापराह्णिकीभ्यां प्रवर्ग्योपसद्भ्यां चरति एतावदेवैतदहः कर्म क्रियते वसन्त्येतां रात्रिम् ॥ ३६ ॥

अथ द्वितीयेऽहन्युदित आदित्ये प्रवर्ग्योपसद्भ्यां प्रचरत्यथ... ॥

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. Agnicayana. Fourteenth (Tenth) Praśna. 1-36 Khaṇḍas.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The Ms. breaks off in the beginning of the 37th Khaṇḍa of the Cayana kalpa.

---

॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2009. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3794. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—10×4⅞ inches. Sheets—13. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No of Granthas—250. Author—Bodhāyana. Vājapeya only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

वाजपेयेन यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पयते कृष्णाजिनं सुवर्णरजतौ च रुक्मौ वस्ताजिनं शतमानꣳ हिरण्यं सप्तदश सौवर्णानि कृष्णलानि हिरण्यपात्रं मधोः पूर्णमौदुम्बरꣳ रथचक्रꣳ सप्तदशारꣳ सप्तदशफलकां च सी(श्रि)र्त्तिं यूपं च तूपरं चतुरश्रि सप्तदशारर्त्नि गोधूमकलापीमुष्णीषं नैवारं सप्तदशशरावं सप्तदशोपपुटान्सप्तदश वायव्यानि सप्तदश पृथुबुध्नानुपयामान्सतं च वालं च सप्तदश निष्कान्सप्तदश वसनानि सप्तदश वासोभारान्सप्तदश रथान्सप्तदश दुन्दुभीन्सप्तदश हस्तिनः सप्तदश दास्यः सप्तदशानाꣳसि युक्तानि सप्तदश गवां शतानि वयसोवयसो वा सप्तदश सहस्रं वा तस्मिन्हि सर्वाणि वयाꣳसि भवन्ति ॥

End :

अभ्येनमाह्वयते होता प्रत्याह्वयते अध्वर्युः शꣳसति प्रतिगृणाति प्रसिद्धमुक्थं प्रतिगीर्य प्राङेत्योद्यच्छत एतꣳ होतृचमसमनूद्यच्छन्त इतरानुपोद्यच्छन्ते चमसानथाश्रावयत्योश्रावयास्तु श्रौषडुक्थशा यज सोमानामिति वषट्कृते जुहोति तदेतान्प्राजापत्यान्सह जुह्वति वषट्कृतानुवषट्कृते द्विर्जुहोति तथैव द्विर्द्विः सर्वांश्चमसान्जुह्वति + समानमत ऊर्ध्वꣳ सन्तिष्ठते वाजपेयो वाजपेयेनेष्ट्वा प्रत्यवरोहणीयेनाग्निष्टोमेन चतुष्टोमेन यजेत सन्तिष्ठते वाजपेयः सन्तिष्ठते वाजपेयः ॥ १३ ॥

Colophon : Nil.

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. Vājapeya. Fifteenth(11th)

praśna. 1—13 Khaṇḍas.

Remarks : The Ms. is in good condition. An index of Paṭalas is given after the colophon, as follows:—

'वाजपेयेन यक्ष्यमाणो भवति । अथ वै भवति सावित्रं जुहोति । अथातो महारात्र एव बुध्यन्ते । अथेष्मात्स्रमिधमाददान आह । अथ प्रतिप्रस्थाता पत्नीमुदानयति । अथ सावित्रꣳ हुत्वा प्रसर्पति माध्यन्दिनाय । अथ याचति नैवारम् । अथाहाभिसर्प यजमान । अथ याचति नैवारम् । (तद्ब्रह्मा प्रतिगृह्योपावरोहति । सम्पृचस्थ सं मा भद्रेण पृङ्क्तेति ।) अन्नाय त्वेति पुरस्तात् । अथ सावित्रꣳ हुत्वा प्रसर्पन्ति तृतीयसवनाय ' ॥

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2010. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 204. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—11. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—250. Author—Bodhāyana. Vājapeya only.

Beginning end, and subject—Same as No. 2009.

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition. It is partly damp in appearance. The paper is rough and is of Indian manufacture.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2011. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3796. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—10 × 4¼ inches. Sheets—11.

Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—320. Author—Bodhāyana. Rājasūya only.

Beginning:

ॐ राजसूयेन यक्ष्यमाणो भवति पुरस्तात्फाल्गुन्यै वा चैत्र्यै वा पौर्णमास्या आमावास्येन वा हविषेष्ट्वा दीक्षते तस्यैका तिस्रो वा दीक्षास्तिस्र उपसदः सप्तरथां प्रसुतः सन्तिष्ठत एवं(ष) प्रायणीयोऽग्निष्टोमश्चतुष्टोमः सहस्रदक्षिण उदवसानीयान्तोऽथाष्टमेह्न्यानुमत निर्वपति हविष्कृता वाचं विसृजते समानं कर्माधिवपनादभ्युष्य दक्षिणार्धे गार्हपत्यस्याष्टौ कपालान्युपदधात्येकं प्रतिप्रस्थातोत्तरतो नैर्ऋताय हविः पेष्यै प्रयच्छन्नाह प्राचश्च प्रतीचश्च व्यवघातयन्ती पिण्ड्ढीति स ये प्राञ्चः शम्याया अवशीयन्ते तानध्वर्युः समुप्य संयुत्यानुमतं श्रपयत्यथ ये प्रत्यञ्चः शम्याया अवशीयन्ते तान्प्रतिप्रस्थाता समुप्य संयुत्य नैर्ऋतं श्रपयित्वा(त्या)ददत एतन्नैर्ऋतमुपस्तीर्णाभिघारितं कृष्णं वासः कृष्णतूषमन्तमागारादेकोल्मुकमुदपात्रमित्येतत्समादाय गार्हपत्ये स्रुवाहुतिं जुहोति ॥

End:

प्रसिद्धोऽभिषवः प्रसिद्धं ग्रहा गृह्यन्ते समानं कर्मावभृथात्प्रसिद्धोऽवभृथ उदयनीय(ये)ष्ट्येष्ट्वा मैत्रावरुणीं वशामुपाकरोति तस्यैव प्रसिद्धं वपया चरित्वा दक्षिणे वेद्यन्ते यानि कानि च लोमानि व(वा)पा(प)यते सन्तिष्ठतेति एष प्रतीचीनस्तोमः केशवपनीयोऽतिरात्रि(त्रः) सहस्रदक्षिण उदयनीयान्तोऽथ मध्यमां शालामध्यवसाय मथित्वाग्नीन्विहृत्य व्युष्टये द्विरात्राय दीक्षते तस्यापरिमिता

दीक्षा द्वादशोय(पस)दस्तया राजानं क्रीणाति (यथा मन्यते) द्विरात्रस्य मे सतोऽमावस्यायै उपवसथीयेहन्पूर्वमहः सम्पत्स्यत उत्तरास्मिन्नुत्तरामिति सन्तिष्ठते व्युष्टिद्विरात्रोथोत्तरां(ष्यां) शालामध्यवसाय मथित्वाग्नीन्विहृत्योदयनीयायामग्निष्टोमाय दीक्षते तस्य तिस्रो दीक्षास्तिस्र उपसदः सप्तम्यां प्रसुतः सन्तिष्ठत उदयनीयोऽग्निष्टोमश्वतुष्टोमः सहस्रदक्षिण उदयनीयान्तोऽथ देविकाहविर्भिर्यजतेऽथ त्रैधातवीयया यजतेऽथ सौत्रामण्या यजते राजसूयोऽर्धसप्तदशैर्मासैः सन्तिष्ठते राजसूयः सन्तिष्ठते राजसूयः ॥ २३ ॥

Colophon :

इति बौधायनराजसूयप्रश्नः समाप्तः ॥

Subject . Bodhāyanaśrautasūtras. Rajasūyakalpa. Sixteenth (twelfth) Praśna. 1—23 (1-20) Khandas.

Remarks :— The Ms. is in good condition. This Ms. is full of scriptorial errors.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2012. BODHĀYANASRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3797. Page 18. Right column. **Substance**—Paper. Size—10 × 4¾ inches. Sheets—20. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—320. Author—Bodhāyana. Rājasūya only.

Beginning, end, colophon and subject— Same as No. 2011.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2013. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3798. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—10×4⅝ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—140. Author—Bodhāyana. Dvādaśāha only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

द्वादशाहेन यक्ष्यमाणो भवत्येको वा बहवो वा (य)द्येको दक्षिणावता यजते यदि बहवोऽमावास्या एव षड-हेनोपरिष्टाद्दीक्षते(न्ते) गृहपतेररणेः(ण्योः) सञ्जानते पृथग्वा ते यदि गृहपतेररणेः(ण्योः) सञ्जानते मथित्वा गार्हपत्यमाहवनीयमुद्धरति ग्रामाद्व्रतश्रपणमाहरन्ति यद्यु वै पृथक् सञ्जानते गृहपतिरेव प्रथमो मन्थते तदेवेतरे पर्युपविश्य मथित्वा मथित्वैव गार्हपत्यं सन्निवपन्ति तस्मादेकवन्दूताराहवनीयमुद्धरन्ति ग्रामाद्व्रतश्रपणानाहृत्य सन्निवपन्त्यथ यदि पश्चादपर आगच्छति मथित्वैव गार्हपत्येऽर्धं निवपत्याहवनीयेऽर्धं ग्रामाद्व्रतश्रपणमाहृत्याप्यर्जत्युपो एनं पूर्वेषु कर्मसु ह्वयन्तेऽथातः पवनस्यैव मीमांसा गृहपतिमेवाध्वर्युः प्रथमं पवयत्यथ होतारमथ ब्रह्माणमथोद्गातारं प्रतिप्रस्थाताऽध्वर्युं पवयति प्रस्तोतारं प्रशास्तारं ब्राह्मणाच्छंसिनमाग्नीध्रः प्रतिप्रस्थातारं पवयत्यच्छावाकं नेष्टारं पोतारं सदस्यमुन्नेताऽग्नीध्रं पवयति ग्रावस्तुतं सुब्रह्मण्यं प्रतिहर्तारमात्मानमन्ततस्ते चेद्ब्रूयुरध्वर्युर्वात्र सर्वस्य पवयिता

स नः सर्वान्पवयत्विति स एवैनान्सर्वान्पवयत्यपि वा-
न्योन्यं पवयति(न्ति) यद्यधीयन्तो भवन्ति ॥

End:

तदु वा आहुर्द्वादशा(श) दीक्षा द्वादशोपसदो द्वादशाहं प्र-
सुताः कथमस्यैतान्यहान्यनीष्टान्यहान्वा(न्या)प्रीता[ति]नि
पशुमन्ति भवन्तीति तिस्र एकादशिनो(न्यो)ऽग्नीषोमीयो
वैश्वदेवोऽनूबन्ध्याः षट्त्रिंशतमेते पशवः षट्त्रिंशतमेतान्यहा-
न्येवमस्यैतान्यहानीष्टान्या प्रीतानि यण्णु(पशु)मन्ति भव-
न्तीति तदु वा आहुर्यद्द्वादशदीक्षो द्वादशोपसदो द्वादशाहं
प्रसुतः कथं द्वादशाहेन संवत्सर आप्यत इति द्वादश पौर्ण-
मास्यो द्वादशाष्टका द्वादशामावास्या एतानि नवे (ह वै)
संवत्सरस्य वर्षिष्ठान्यहान्येतान्यनुसंवत्सर आप्यते मासो(?)
(समाप्तो) द्वादशाहः समाप्तः संवत्सरकाम एवं द्वादशाहेन
संवत्सर आप्यत एवं द्वादशाहेन संवत्सर आप्यते ॥ १२ ॥

**Colophon:**

द्वादशाहसूत्रं समाप्तम् ॥ श्रीशिवार्पणमस्तु ॥

श्रीगोपालाय नमः ॥

Subject: Bodhāyanaśrautasūtras. Dvādaśāha Kalpa.
Ninteenth (16th) Praśna. 1—12 Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is in very good condition. This Ms. is full of scriptorial errors.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2014. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3784. Page 18. Right column.

Substance—Paper. Size—10×4¾ inches. Sheets—11. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—180. Author—Bodhāyana. Atirātra, Aptoryāma and Ekādaśinī only.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ अतिरात्रं करिष्यन्नुपकल्पयते चतुरोऽत्रि(ति)रात्रपशूनरुणपिशङ्गमश्वमौदुम्बरं षोडशिपात्रं चतुस्रक्ति ज्यायसोऽभ्रुणान् ज्यायस एकधनान् दीक्षते रोहिण्या पिङ्गलैकहायन्या सोमं क्रीणाति द्वादशोपसदः प्रसिद्धेन कर्मणोपवसथादथ वसतीवरीः परिहृत्य पयांसि विशिष्योपवसन्त्यथातो महारात्र एव बुध्येते(ध्यन्ते) ॥

End :

अथ वै भवतीष्टं वपया भवत्यनिष्टं वशयाथ पात्नीवते न प्रचरतीति स यत्रैकादशिन्या अनुबन्धस्येष्टं वपया भवत्यनिष्टं वशया तज्जघनेन गार्हपत्यमौपसदायां वेद्यां स्तम्बयजुर्हरतीदमेव प्रसिद्धं पौरोडाशिकं त्रिर्यजुषा तूष्णीं चतुर्थं पूर्वं परिग्राहं परिगृह्णाति ॥

* * * *

आज्येन दिशो जुहोति पृषदाज्येन वनस्प(तिमाज्यस्य) स्विष्टकृतमाज्यस्येडामवद्याति पृषदाज्येनानूयाजान्यजति सोत्रैव पत्नीः संयाज्यात्रैव समिष्टयजुर्जुहोति सन्तिष्ठते पात्नीवतः ॥

Colophon:

इति बौधायनीये एकादशिनीसूत्रं समाप्तम् ॥

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. (Seventeenth Praśna).

a. Atirātra. 1—4 (1—10)Khaṇḍas.

b. Āptoryāma. 1 Khaṇḍa.

c. Paśvekādaśinī. 5—7 (11—16)Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The Ms. is full of scriptorial errors.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2015. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 205. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4}\times 4$ inches. Sheets—14. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—Bodhāyana. Kāṭhakapraśna only.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ सावित्रं स्वर्गकामश्चिन्वीत पशुबन्धे चेच्चीयते षड्ढो तारं हुत्वा यूपाहुतिं हुत्वा यूपं सयजुषं कृत्वा वेदिं विमिमीते वेदितृतीये यजेतेति विज्ञायते तस्याः सौमिकं मानमेतावदेव नानासौमिकात्प्रक्रमाचृतीयोऽशः प्रक्रमः स्यात्तेन वेदिं विमिमीते पदाक्ष्णया पार्श्वमानी पदं तिरः पशुमानेन तयोर्यः कर्णसम्मितः प्रक्रमः स इष्यते पदाद्वा नवमस्त(द)क्ष्णया तयोस्तु यः कर्णसम्मितः सप्तक्रमार्थः । तेन मेया सौमिकी वेदिरग्नीनन्वादध्याद्व्रतमुपेयादिष्मा बर्हिः सन्नह्यः स्तम्बयजुर्हरति इदमेव प्रसिद्धं पौरो०(डाशिकं त्रिर्यजुषा तूष्णीं चतुर्थं पूर्वं परिग्राहं परिगृह्णाति करणं जपत्युद्धन्त्युद्धतादाग्नीध्रस्त्रिर्हरति) ॥

End:

आपो न बिभत्स्यात् (बीभत्स्या) यथाब्राह्मण(मेक)-काम(ः) सर्वकामो वा आपो वा इदं सर्वमिति ब्राह्मणं वि-ज्ञायते ब्रह्म वा आपो यद्(दा)प उपधीयन्ते ब्रह्म वै त आत्मा धत्ते (तदात्मन्धत्ते) ब्रह्मणः (सायुज्यं॰) सलो-कतामाप्नोति (य) एतमग्निं चिनुत इति सन्तिष्ठत अ(ा)रु-णकेतुकः सन्तिष्ठत अ(ा)रुणकेतुकः ॥

Colophon:

अरुणकेतुसूक्तं सम्पूर्णम ॥

इति बोधायनसावित्रादिचयनसूत्रम् ॥

इदं पुस्तकं रामभट्टस्य ॥

Subject: Bodhāyanaśrautasūtras. Kāṭhakapraśna (19th Praśna) which contains the following:

1 सावित्रः ॥ 4 समस्तः ॥

2 नाचिकेतः ॥ 5 वैश्वसृजः ॥

3 ब्रह्मचित् ॥ 6 आरुणकेतुकः ॥

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2016. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Not noticed by Dr. Burnell.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—7. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—125. Author—Bodhāyana. Sāvitracayana only.

Beginning—Same as No. 2015.

End :

उपहूयमानायामिडायां उपमगृह्णन्ति ग्रहमुपहूतायामिडायामग्नीध आदधाति षडवत्तं प्राश्नन्ति मार्जयन्ते इडोपहूतं ग्रहं यजमानो भक्षयति ॥

* * *

दक्षिणानां काले दाक्षिणाः सवनीयस्य यूष्णो मृत्युग्रहः न सत्रे दक्षिणा नीयन्ते नाचिकेत एव मृत्युग्रहस्स्यादित्येतदपरं अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजेत मैत्रावरुण्याऽमिक्षया वेति तस्यै सायमग्निहोत्रे हुते सायन्दोहः प्रातरग्निहोत्रे हुते प्रातर्दोहः पशुपुरोडाशेन सह श्रपणं असमुदिते चर्या सन्तिष्ठते सावित्रः सन्तिष्ठते सावित्रः ॥ ६ ॥

Colophon : Nil.

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. Sāvitracayana. (Ninteenth Praśna) 1-6 (1—5) Khaṇḍas.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2017. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3753 a. Page 18. Right column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{5}{8}\times 5$ inches. Sheets—6 (1-6). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—85. Author—Bodhāyana. Kāṭhakapraśna—incomplete.

Beginning :

अथ नाचिकेतस्य प्रसिद्धं क्षेत्रकरणं यथा सावित्रस्यैतावदेव नाना नात्र लेखा भवन्त्यथ याजुषीरुपदधाति

लोकोसि स्वर्गोऽसीति अञ्जलिनैकाविंशति यथा निपतन्ति तास्त(त्र त)त्रोपदधाति तदेतदन्यत्रापि प्रकीर्णानां उपधानस्य निदानं यदि पाङ्क्तः पञ्च पुरस्तात्पञ्च दक्षिणतः पञ्च पश्चात्पञ्चोत्तरत एकां मध्ये अथ यदि त्रिवृत् सप्त पुरस्तात् तिस्रो दक्षिणतः सप्त पश्चात्तिस्र उत्तरतः एकां मध्ये अथ यथूर्ध्वाः पश्चात् कोष्ठ्यां(ष्ठ्याः) प्रभृत्यूर्ध्वा(ः) स्वयमातृण्णावकाशादथ यदि प्राची स्वयमातृण्णावकाशात् प्रभृति प्राची स्वयमातृण्णाभ्यः प्रभृति सिद्धमत ऊर्ध्वं स यदीच्छेत् तेजस्वी यशस्वी ब्रह्मवर्चसी स्यादि(मि)ति प्राङ्गाहोतुर्धिष्ण्यादुत्सर्पेदित्याहवनीयसकाशाद्येयं प्रागाद्यशस्वती सा मा प्रोर्णोतु तेजसा यशसा ब्रह्मवर्चसेनेति * * सन्तिष्ठते नाचिकेतस्सन्तिष्ठते नाचिकेतः ॥ ६ ॥

End :

लोकम्पृणयैव द्वितीयामन्याः प्रथमचिती(ति)वत् पुष्करपर्णादय उत्तरतो लोकं प्र(पृ)णयापवर्गे(र्गो) दीर्घदारुभिर्मञ्चं कृत्वा पृष्टो दिवीतीपुरीषव्यूहनं अन्त्येष्टकोर्ध्वं शतरुद्रियहोमोऽनुशंसनान्तेग्निप्रणयनं हूयमानायां वैश्रवणयज्ञो ब्राह्मणं(णेन) व्याख्यातोऽन्नकामस्य वा सर्वकामस्य वा पर्वणि पर्वणि वैश्रवणयज्ञः सोत्तरवेदिषु क्रतुषु चिन्वीतेति यथा ब्राह्मणं तस्यैतद्व्रतमिति यथाब्राह्मणम्मिताश्च व्रतसमुच्चयाः आपोन वीभत्स्या[त्] यथाब्राह्मणमेककामस्सर्वकामो वा आपो वा इदं सर्वमिति ब्राह्मणं विज्ञायते ब्रह्म वा आपो यदाप उपधीयन्ते ब्रह्म वै ता आ(दा)त्म(न्) धत्ते ब्रह्मणः सायुज्यं सलोकतामाप्नोति य एतमग्निं चिनुत इति

सन्तिष्ठत आरुणकेतुकः सन्तिष्ठत आरुणकेतुकः ॥

Colophon: Nil.

Subject: Bodhāyanaśrautasūtras. Kāṭhakapraśna (19th Praśna) containing Nāciketacayana, Brahmacit, Samasta, Vaiśvasṛja and Āruṇaketuka.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The other work contained in this Ms. is Bodhāyana Cāturmāsya Kalpa.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2018. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3749. Page 20. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 5½ inches. Sheets—49. Lines—11 to 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1600. Author—Bodhāyana. Dvaidhasūtras only.

Beginning:

श्रीलक्ष्मनृसिंह्माय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

उपवसथ इति कथमु खलूपवस(थं) इति जानीयात् । सन्ध्यस्वी(स्वि)[क]देवोपपाद्ये(द्यो)[त]थो(थ) सू(पू)रि णा-(नाद)र्शीति साधु खलु सन्ध्यः साधु खलु सन्धेरुपपादनं ननु खलु सन्ध्यः ॥ सूपपादय (यत्पौर्णमासीं यजते तस्य चेदुपसथोस्तमित आदित्ये) इव सर्वेषां त्वेव सन्ध्यः स ह स्माह बोधायनो यत्रैतदुपवसथो(त) अस्तमित आदित्ये पुरस्ताच्चन्द्रमा लोहिती भवन्निवोदी(दि)याचदप्युवसथं विजानीयादित्यत्रो ह स्माह शालिकी(लीकि)रतिपन्नः खल्वेष भवति स सन्ध्यं वैवोपयादयिषेत् पूर्णां वाभियजेत तस्य चेदुप-

वसतोऽस्तमित आदित्ये पुरस्ताच्चन्द्रमा लोहितीभवन्निवो-
दी(दि)यादरं(दारम)ताग्निहोत्रेणेत्युक्त्वा पार्वणेन प्रक्रामेत्
संस्थिते पार्वणेऽग्निहोत्रं जुहुयादिति नु खलु पौर्णमास्या-
मथामावस्यायामिति स ह स्माह बोधायनो दृश्यमान
एवोपवसेन्न दृश्यमानं ए(इत्ये)वश्चैव खलु कुर्यादिति शा-
लीकिरस्ति त्वमपि दृश्यमान उप(व)सथो यत्रैव तद्रात्री-
[त्रि]भिरुपपन्नोऽणुश्चन्द्रमाः परिनक्षत्रमुपव्युषं भवति ॥

End :

बृहस्पतिसवे दाक्षिणानां होम इत्यनुसवनं दक्षि-
णानां जुहुयादिति बोधायनो माध्यन्दिने सवने दक्षिणा
नि जुहुयाद्दामीत्येवेतरयोः सवनयोः ब्रूयादिति शालीकि
र्हिरण्येन घृतमुत्पुनातीति मन्त्रं निरुप्तमेतद्भूतं स्यादिति
बोधायनस्तूष्णीक इति शालीकिरनुवृते वेद्यै दक्षिणत आ-
हवनीयस्य बृहतस्स्तोत्रं प्रत्यभिषिञ्चतीति सूत्रं बोधायनस्य
कृष्णाजिनमप्यन्यत्राभिषिञ्चेदिति शालीकिः ❀ ❀

श्वेतमश्वं ददाति श्वेतां वडवां ददाति अश्वमसितज्ञं
ददाति गर्भिणीं वडवां ललामं ददात्यनुसूत्रं (नडुहं छत्रं)
ददाति त्रयस्त्रिंशतं निष्कान्ददाति सोपदण्डं (चमसं)
ददाति हिरण्मयं चमसं ददाति) राशिकृतं धान्यं
ददाति नखकृतं धान्यं ददातीत्येतानि च नित्यानि च
दद्यादिति बोधायन एतान्येवेति शालीकिरेतान्येवेति
शालीकिः ॥ १८ ॥

**Colophon :**

दशमोऽध्यायः ॥ द्वैधचतुर्थः प्रश्नः ॥ समाप्तः ॥
बोधायनाचार्येभ्यो नमः ॥

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. Dvaidhakalpa. (20-23 Praśnas). The following table will show the division of the four praśnas into Adhyāyas and Khaṇḍas :

| No. | Subject. | Praśna. | Adhyāya. | Khaṇḍa. | Sheets. |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | दर्शपूर्णमासौ. | I | 1—5 | 1—15 | 1 |
| 2 | अग्न्याधेयम्. | ,, | ? | 16—18 | 10 |
| 3 | पुनराधेयम्. | ,, | 2 | 19—26 | 12 |
| 4 | पशुबन्धः. | ,, | 8—10 | 27—33 | 15 |
| 5 | चातुर्मास्यम्. | II | 1—2 | 1—6 | 19 |
| 6 | अग्निष्टोमः. | ,, | 3—10 | 7—26 | 22 |
| 7 | अग्निकल्पः. | III | 1—6 | 1—12 | 32 |
| 8 | वाजपेयः. | ,, | 7 | 13—15 | 38 |
| 9 | राजसूयः. | ,, | 8—10 | 16—21 | 39 |
| 10 | इष्टिकल्पः. | IV | 1—4 | 1—8 | 41 |
| 11 | द्वादशाहः. | ,, | 5—10 | 9—18 | 45 |

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition, though the last few sheets are worn out.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2019. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 2525. Page 20. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—90, Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī No. of Granthas —1600. Author— Bodhāyana. Dvaidhasūtras only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2018.

Remarks :—The Ms. is in a good condition. This Ms. is recent and a copy of No. 2018.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2020. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 206. Substance—Paper. Size—$10 \times 4\frac{7}{19}$ inches. Sheets —90(1-41 and 1-49). Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1600. Author —Bodhāyana. Dvaidhasūtras only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2018.

Remarks :— The Ms. is in a very good condition. It is full of scriptorial errors. After the colophon the Pariśiṣta treating of Sarvatomukha is given, as follows :—

'अथातः सर्वतोमुखं व्याख्यास्यामः । चिन्वीत सर्वतोऽग्निमिति बोधायनो न चिन्वीतेति शालीकिः । अत्रोहस्माह मौद्गल्यः पूर्वस्मिन्नेवाग्निचयः ॥

*  *  *  *  *

प्राञ्च एवावभृथमन्वेयुरिति गौतमोऽरण्योरसमारोहे इति सूत्रं शालीकेरत्रोह स्माह बोधायनो गृहपतिरेवारण्योः समारोपयेत्तत इतरे यथार्थं गच्छेयुः ॥ इति श्रीद्वैधसूत्रं सम्पूर्णम् ॥

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2021. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3799. Page 19. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 5$ inches. Sheets—10.

Lines—8 to a Page. Script— Devanāgarī. No. of Granthas—180. Author—Bodhāyana. Karmānta Kalpa only.

Beginning:

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥

ॐ पञ्चतयेन कल्पमवेक्षेत च्छन्दसा ब्राह्मणेन प्रत्ययेन न्यायेन संस्थावशेनेति । छन्दसेति यद्वोचाम यथान्यायं प्रणीयि(?) (इ)दंपूर्वमिदमुत्तरामित्यथापि मन्त्र एव स्वयं कर्म प्रब्रूते कर्मानुवादी भवति यथैतद्भवति प्रेयमगाद्धिषणा बर्हि रच्छोर्वन्तरिक्षमन्विहि देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णोर्हस्ताभ्यामग्नये जुष्टं निर्वपामीति यच्छन्दसा न शक्नुयात्कल्पयितुं ब्राह्मणेन तच्च कल्पयिषेत् ब्राह्मणमुहैवैना मन्त्रा न प्रज्ञातान्विदधाति दमनेन करोति दमनेनेति यथापि भवतीषे त्वोर्जेति शाखामाच्छिनत्ति वायवस्थोपायवस्थेति वत्सानपाकरोत्यथाप्यमन्त्राणि कर्माणि विदधाति यथैतद्भवत्यष्टासु प्रक्रमेषु ब्राह्मणोऽग्निमादधीतैकादशसु राजन्यो द्वादशसु वैश्य इत्येवं व्यवस्थावसंयोगात् ॥

End:

अथ पौर्णमासवैमृधाभ्यामिष्ट्वाऽऽमावास्यमेव ततः कांक्षे चेदमावास्यायां सद्यस्कालममावास्यां तमथ सारस्वतौ होमौ जुहुद्वचैर्वर्चमुपसन्दध्यादेवं पूर्णदर्वे(?) एवं वास्तोष्पतियेकथम्नु खलु पूर्णाहुतिं जुहुयादग्नये पृथिव्यै वायवेऽन्तरिक्षाय सूर्याय दिवे वरुणायाब्धः स्वाहेति जुहुयादथेदं तूष्णीमग्निहोत्रमग्निसंस्कारार्थं द्र(दृ?)ष्टं भवति तदाज्ये-

नैव जुहुयादर्वाचीनमवमृज्योर्ध्वमुन्माष्टर्युभे एवं त्ये(?)सायं प्रातरग्निहोत्रे प्रतिजुह्वा मन्यते औपवसतिकायै रात्रेरथ सामिधेनीरनुवक्ष्यन् दश होतारं व्याख्याय व्याहृतीरुक्त्वाथाहिङ्कुर्यादथानुब्रूयादेतदत्रानुपूर्व्यं भवति कथन्नु खल्वग्न्याधेये सोम इति पूर्णाहुत्यन्तं कर्म कृत्वा शालामध्यवस्येद्दीक्षणीयमाग्नेयोऽष्टाकपालोऽनुवर्तेत प्रायणीयमैन्द्राग्नाश्चादित्यश्च चरुरातिथ्यामग्नये पवमानाय पुरोडाशोऽष्टाकपालोग्नीषोमीयस्य पशुपशुपुरोडाशमग्नये पावकायाग्नशुचये प्रातस्सवनीयानन्वारम्भेष्टिरपि वा सर्वाण्येवाग्न्याधेयिकानि हवींषि परिनिष्ठाप्य शालामध्यवस्येदुदवसानीयायामन्वारम्भेष्टिरिति ॥ १७ ॥

Colophon :

नवमोऽध्यायः ॥

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. Karmānta Kalpa (24–26 Praśnas). 1-9 Adhyāyas. 1-17 Khaṇḍas.

Remaaks:—The Ms. is in good condition. After the colophon the following is given:—

'अथेदं पुनराधेयं कियन्नु खलु पुनराधेयं भवतीत्यग्नीनाधाय पापियानभूवनन्नाशिषि पुत्रो मे मत इत्येतस्मिंस्त्वे......' ॥

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2022. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 207. Substance—Paper. Size—7¼ × 4¼ inches. Sheets—16. Lines 17 to 19 a Page. Script-- Deva-

nāgarī. No. of Granthas—700. Author—Bodhāyana. Prāyaścitta sūtras only.

Beginning :

अथातो मन्त्रगणाम्नातानि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः। सर्वत्रोपरिष्टान्मन्त्रकृतं यद्यधस्तान्निपतेद्ब्रह्मप्रतिष्ठा मनस इत्येतया प्रतिष्ठाप्यैतयैव स्रुवाहुतिं जुहुयाद्धुत्वा वा प्रतिष्ठापयेद्धुत्वानन्तरं कर्म कुर्यादेवमन्येष्वतिक्रान्तं कर्म नाद्रियेत यद्यर्थलुप्तं भवति सर्वत्राश्रावितप्रत्याश्रावितवषट्काराणामत्युक्तानुक्तहीनेष्वाश्रावितमत्याश्रावितमित्येतया स्रुवाहुतिं जुहुयात् सर्वत्र देवतोच्चारणेषु भागिनीं देवतामनुच्चारयित्वा योऽन्यामुच्चारयेद्यद्वो देवा अतिपातयानीत्येतया स्रुवाहुतिं जुहुयात्।

* * * * *

सर्वत्र दार्वीकूर्चप्रस्तरविधृतिपरिधिबर्हिःपवित्रवेदोपवेषेध्मद्रव्यसम्भाराणां छेददाहोपघातेषु नाशे विनाशे वाऽन्यं यथालिङ्गं कृत्वा यथालिङ्गमुपसाद्य 'त्वमग्ने अयासि प्रजापते' इत्येताभ्यां स्रुवाहुती(तिं) जुहुयात् सर्वत्र वितते यज्ञकर्मणि ॥ १ ॥

End :

अथ यद्येककपालः परावर्तते प्रजापतेर्वर्तनिमनुवर्तस्वेत्यध्वर्युः स्वस्थाने प्रतिष्ठापयेत् प्रतिक्षेत्रे प्रतितिष्ठामि राष्ट्रे विश्वमन्याभि वावृध इत्येताभ्यां यजमानोऽनुमन्त्रयेत।

* * * *

सर्वप्रायश्चित्तानि जुहुयाज्जयादीनीत्येकेऽभ्यातानीत्येके

राष्ट्रभृत इत्येकेऽमात्यहोमानित्येके छन्दाꣳसीत्येके सौरीदारित्येके तनुरित्येके होतृनित्येके दशात्मकमित्येके पौर्णीरित्येके वैष्णवीरित्येके महाव्याहृतीरित्येके प्राजापत्यानित्येके व्याहृतीरित्येके प्रणवमित्येके सर्वानित्याचार्यः सर्वानित्याचार्यः ॥

Colophon:

इति बौधायनप्रायश्चित्ते तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

Subject:—Bodhāyanaśrautasūtras. Prāyaścittasūtras only. 1-3 (27-29) Praśnas.

| | | |
|---|---|---|
| (a) | First Praśna | 1—12 Khaṇḍas. |
| (b) | Second ,, | 1—13 ,, |
| (c) | Third ,, | 1—13 ,, |

Remarks:—The Ms. is old and is in a fairly good condition.

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2023. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 3795. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{5}{8} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—5. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—Bodhāyana. Twenty-eighth Praśna—incomplete.

Beginning:

श्रीवेङ्कटेशाय परमगुरवे नमः ॥

बोधायनम् ॥ मृगारेष्टिसूत्रम् ॥ अथ वै भवति यः पापयक्ष्मगृहीतः स्यात् यो वावरुध्येत देवेभ्यः पितृभ्यो गोब्राह्मणेभ्यः स्तेयेनाभिशस्तोऽभिशस्यमानो वा रहस्येष्ट्या यजेतैतयेष्ट्या यक्ष्यमाण उपकल्पयते हिरण्यं तस्याः प्रज्ञात

उपवसथोऽथ प्रातर्हुतेऽग्निहोत्रे पुरा अपां प्रणयनात् गार्हपत्य आज्यं विलाप्योत्पूय स्रुचि चतुर्गृहीतं गृहीत्वाहवनीये जुहोत्यन्वारब्धे यजमानो येन देवाः पितर इति अपरं चतुर्गृहीतं गृहीत्वा तस्मिन्नेव जुहोति प्राजापत्यं पवित्रमिति पुनः चतुर्गृहीत्वा जुहोतीन्द्रः सुनीती सह मा पुनात्विति अथ पृष्ठ्यांस्तीर्त्वाऽपः प्रणीयाग्नयेंऽहोमुचेऽष्टाकपालमित्यादि दश हविषमिष्टिं निर्वपति ॥

End:

अथैतस्मै नक्षत्राय चरुं निर्वपति यथा त्वं देवानामसि एवमहं मनुष्याणां भूयासमिति निर्वपणकाले यजमानायतन आसीनो यजमानो जपत्यभिनीयैवाहनि निर्वपेत् उदिते सूर्ये प्रचरेदथैतमदित्यै चरुमथैतं विष्णवे चरुमिति यजति यज्ञो वै विष्णुर्यज्ञ एवान्ततः प्रतितिष्ठतीति ब्राह्मणं वरो दक्षिणा भवतीति विज्ञायते पाकवद्वापसिदथ (प्रसिद्धेष्टिः प्रसिद्धः) पशुः पथिकृत्येष्ट्येष्ट्वा दर्शपूर्णमासाभ्यां यजेत नक्ष(त्रस)त्रेण द्युतिरानन्त्याय ज्योतिषामयनेनेष्ट्वा पापं निर्नु(र्णु)द्य ज्योतिष्टुमुपजायतेऽपपूनर्मृत्युं जयतीति ह स्माह बोधायनः ॥ ४ ॥

Colophon: Nil.

Subject: Bodhāyanaśrautasūtras. (Twenty-eighth) Praśna. 1-4 Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2024. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 208. Substance—Paper. Size—7×4 inches. Sheets—11 (1-12, 2nd sheet missing). Lines—15 to 17 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—270. Author—Bodhāyana. Śulbasūtras only—incomplete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथेमे अग्निचयास्तेषां भूमेः परिमाणविहारान्व्याख्यास्यामः । अथाङ्गुलप्रमाणं चतुर्दशाणवश्चतुस्त्रिंशत्तिलाः (पृथुसंश्लिष्टा इत्यपरं) दशाङ्गुलं क्षुद्रपदं द्वादशप्रदेशः पृथोत्तरयुगे त्रयोदशिके पदं पञ्चदशाष्टाशीतिशतमीषा चतुःशतमक्षः षडशीतिर्युगं द्वात्रिंशज्जानुः षट्त्रिंशच्छम्याबाहू द्विपदः प्रक्रमो द्वौ प्रादेशावरत्निरथाप्युदाहरन्ति पदे युगे प्रक्रमेऽरत्नावियति शम्यायां च मानार्थेषु याथाकामीति पञ्चारत्निः पुरुषो व्यामश्च चतुररत्निर्व्यायामश्चतुरस्रं चिकीर्षन्यावच्चिकीर्षेत्तावतीं रज्जुमुभयतः पाशौ कृत्वा मध्ये लक्षणं करोति ॥

End:

तासां पञ्चषोडशीरपोद्धृत्य(द्धृ)शेषं परिमण्डलं करोति तदुत्तरेण द्रोणचिता व्याख्यातमथ याः पञ्चषोडश्यस्ताभिरवान्तरदिक्षु पादानुभयेच्छिरसः पुरस्तात् (तासां) परिकर्षणं व्याख्यातं प्रथीना सप्तधा विभागः प्रधिमध्यमाः प्रक्रमव्यासा भवन्ति (यदतिरिक्तं सम्पद्यते न) चतुरस्राणामध्यर्धाभियोयुञ्ज्यातापरस्मिन्प्रस्तारे पादानां शिरो-

वद्विभाग(ः)शिरः पादवच्चत्यासं चिनुयाद्युषतः प्रस्तारांश्चि-
कीर्षेत्कूर्मस्यान्ते तनुपुरीषमुपदध्यान्मध्ये बहुलमेत(देव)-
द्रोणे विपरीतमथ हैक एकविधप्रभृतीन्प्र उगादीन्
ब्रुवते समचतुरस्रानेक आचार्यास्तस्य करण्या द्वादशेनेष्टकाः
कारयेत्तासामर्ध्याः पाद्याश्च(था)श्वमेधिकस्याग्नेः पुरुषा-
भ्यासो नारत्निप्रादेशानां प्रकृतौ वा त्रिगुणस्त्रिस्तावोऽग्नि-
र्भवत्येकविंशोऽग्निर्भवतीति तदु(तीत्यु)भयं ब्राह्मणमुभयं
ब्राह्मणम् ॥

Colophon:

इति बौधायनीयशुल्बसूत्रं समाप्तम् ॥

Subject: Bodhāyanaśrautasūtras. Śulbasūtras only. (30th Praśna). 1—8 Adhyāyas. 1—22 Khaṇḍas.

Remarks:— The Ms. is in a fairly good condition. Before the colophon an index of Khaṇḍas is given in reverse order, as follows:—

'अथापरः पुरुषस्य षोडशीभिः। कूर्मचितं चिन्वीत। श्मशानचितं चिन्वीत। अथापरः पुरुषस्य षोडशीभिः। द्रोणचितं चिन्वीत। (अथापरः पुरुषार्धात्पञ्चदशेन.)। रथचक्रचितं चिन्वीतेति। उभयतः प्र उगं चिन्वीतेति। प्र उगचितं चिन्वीतेति। अलजचितं चिन्वीतेति। कङ्कचित एतेनात्मा पुच्छं च व्याख्यातम्। अथापरः पुरुषस्य पञ्चमीभिः. अथ चक्रपक्षो व्यस्तपुच्छः। अथापरः पुरुषस्य पञ्चरथः(स्यः)। अथ वै भवति श्येनचितं चिन्वीत। न खण्डामु(दु)पदध्यात्। पशुधर्मो ह वा अग्निः। अथा(र्धा)ष्टमाः पुरुषाः प्रथमोऽग्निः। प्राग्वंशः षोडश प्रक्रमायामः। अथाग्न्याधेयिके विकारे नानाचतुरस्रे समस्यन्। अथेमेऽग्निचयाः ॥'

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2025. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 209. Substance—Paper. Size—$6\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—25. Lines—12 to a page. Script—Devanāgarī No. of Granthas—300. Author—Bodhāyana. Śulbasūtras only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2024.

Remarks :—For Index see Remarks under No. 2024. The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रम् ॥

## 2026. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Burnell's Catalogue No. 359. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{3} \times 5\frac{1}{3}$ inches. Sheets—16. Lines—7 or 8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—Bodhāyana. Pravarapraśna only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथातः प्रवरान् व्याख्यास्यामः । सप्तानामृषीणामगस्त्याष्टमानां पक्षा भवन्ति । त्रयः पक्षा भृगूणां पञ्चार्षेयाः वत्साद्विदा आर्ष्टिषेणाश्चत्वार एवाङ्गिरसाः कौमण्डा दीर्घतमा रौक्ष्यायणा गर्गाश्च । गर्गाणां त्र्यार्षेयो विकल्पो विश्वामित्रपक्षे पूरुणाद्यार्षेयाः शुनकवसिष्ठा एकार्षेया अतोऽन्ये त्रिप्रवरा भवन्त्येतेषु भृग्वङ्गिरसो भिन्नविवाहं कुर्वते न चेत्समानार्षेया बहवः स्युरिति मतं बोधायनस्येत्यथात

ऊर्ध्वानध्वर्युर्वृणीतेऽमुतोर्वाचो होतेत्येष एवोभयोः सर्वत्रो-
देशः ॥ १ ॥

End :

नाराशंसान् व्याख्यास्यामः । आत्रेयवाध्र्यश्ववाधूल-
वसिष्ठकण्वशुनकसङ्कृतियस्कराजन्यवैश्या इत्येते नारा-
शंसाः प्रकीर्तितास्तानूनपातमिन्येषां गोत्राणामुभयेषां
पुरोहितप्रवरो राज्ञो भवतीति विज्ञायते ।

* * * *

विश्वामित्रो जमदग्निः भरद्वाजोऽथ गौतमः अत्रिर्वसिष्ठः
कश्यप इत्येते सप्तर्षयः सप्तानां सप्तर्षीणां अगस्त्याष्टमानां
यदपत्यं तद्गोत्रमित्युच्यते । भवत्ययाजनीयो यः प्रवरान्
स्वानपा(प)ांश्च जानाति मन्त्रब्राह्मणं वेद इत्याचक्षते तस्मा-
त्प्रवरज्ञाने यत्नस्तु महान् द्विजैः कार्यः श्राद्धविवाहर्त्विजो
दैवाहस्तोत्रं गोत्रमूलानि च महाप्रवरे याः सन्तिष्ठते
नित्यं पर्वणि पर्वणि स्वाध्यायी ब्रह्मलोके महीयते ब्रह्म-
लोके महीयत इत्याह भगवान्बोधायनः ॥ ५५ ॥

Colophon :

प्रवरप्रश्नः सम्पूर्णः ॥

Subject : Bodhāyanaśrautasūtras. Pravara Praśna. 1—9 Adhyāyas. 1—55 Khaṇḍas.

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | अथातः प्रवरान् | Adhyāya | 1 | Khaṇḍas | 1—9 |
| 2 | अङ्गिरसो व्याख्यास्यामः | ,, | 2 | ,, | 10—16 |
| 3 | भारद्वाजाक्षाम्या | ,, | 3 | ,, | 17—19 |
| 4 | विष्णुवृद्धाः शठमर्षणः | ,, | 4 | ,, | 20—30 |
| 5 | काश्यपान् व्याख्यास्यामः | ,, | 5 | ,, | 31—34 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 6 | वासिष्ठानेकार्षेयान् | Adhyāya | 6 | Khaṇḍas | 35 & 36 |
| 7 | उपमन्यवः औपगवः | ,, | 7 | ,, | 37—48 |
| 8 | अगस्तीन् व्याख्यास्यामः | ,, | 8 | ,, | 49—52 |
| 9 | क्षत्रियाणां त्र्यार्षेयः | ,, | 9 | ,, | 53—55 |

Remarks :— The Ms. is in good condition. Before the colophon the following index is given :—

'अथातः प्रवरान् । द्व्यार्षेयः । भृगूणाम् । वत्साः(?) । विदाः । आर्ष्टिषेणाः । यस्काः । मित्रयवः । वैन्याः । शुनकाः । सप्त भृगवः । अङ्गिरसः । शरद्वन्तः । कौमण्डाः । दीर्घतमाः । औशनसाः । कारेणुपालयः । वामदेवाः । सप्त गौतमाङ्गिरसः ॥ भारद्वाजाः । रौक्ष्यायणाः । गर्गाः । त्रयो भारद्वाजाङ्गिरसः ॥ विष्णुवृद्धाः कण्वाः । हारीताः । सङ्कृतयः । रथीतराः । मुद्गलाः । कपयः । शुद्धाङ्गिरसः सप्त । अत्रीणां' वाग्भूतकानां' गविष्ठिराणां'(मुद्गलाः)(रः) चत्वारो । [त्रयः] काश्यपाः ॥ शण्डिलाः । लोकक्षय' श्चत्वारः काश्यपाः ॥ वसिष्ठाः' कुण्डिनाः' उपमन्यवः' पराशराः' चत्वारः ॥ विश्वामित्र'लोहित'विश्वामित्रदेवश्रवस रौकथक'(कतासैरन्धा)धनञ्जया'जानजा'बमर्षणकौशिके'न्द्रकौशिक'पुरुणा दश विश्वामित्राः ॥ अगस्तीनां' साम्भवाहानां' यज्ञवाहानां' सोमवाहानां' चत्वारः ॥ क्षत्रियाणां' वैश्यानां' नाराशंसानां' त्रयः ॥'

---

## ॥ भारद्वाजश्रौतसूत्रम् (कृष्णयजुर्वेदः) ॥

## 2027. BHĀRADVĀJAŚRAUTASŪTRAM.

J. L. Collection No. 210. Substance—Paper. Size—9½ × 4½

inches. Sheets—149. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3725. Author—Bhāradvāja. First fifteen Praśnas—Incomplete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीदक्षिणामूर्तिगुरवे नमः ॥

दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । आमावास्येन हविषा यक्ष्यमाण एकस्या द्वयोर्वा पूर्वेद्युर्हविरातञ्चनं दो(ह)यत्यपि वा पुरस्तादेव त्र्यहे त्र्यहे वानुगुप्तं दुग्धं दोहयित्वानुगुप्तेन द-ध्ना(ऽ)तनक्ति सन्ततमविच्छिन्नमभिदुह्येत्योपवसथाद्यदह(ः) पूर्णचन्द्रम(ः) स्यात्तां पौर्णमासमुपवसेच्छ्वः पूरितेति वा यदहर्न दृश्येता[म]पावास्यांश्वोनो(?)देतेति(?) वा तत्रैषात्य-न्तप्रदेशो वे(?) केचन पौर्णमासीममावास्यां वा धर्मा अनार-भ्याम्नायं त उ(दु)भयत्रैव ते क्रियन्ते यज्ञोपवीत्येव दैवेषु कर्मसु भवति प्राचीनावीती नित्येषु प्राङ्न्यायान्युदङ्न्या-यानि वा प्रदक्षिणं दैवानि कर्माणि कुर्याद्विपरीतं पित्र्याणि न विहारादपपयी वर्तेत न यज्ञाङ्गेनात्मानमभिपरिहरेदन्यं वोत्तरत उपचारो विहारे यत्र क्व च जुहोतीति चोदयेदध्वर्युरे-व जुह्वाज्येनाहवनीये जुहुयादध्वर्युमेव दानादिषु कर्तरि ना-ग्नीध्रं द्वितीयं यत्र क्व चोपतिष्ठतेऽनुमन्त्रयत इति चोदयेद्यज-मान एव तत्कुर्यादेकमन्त्राणि कर्माण्यादिप्रादिष्टा मन्त्रा भवन्ति ॥ १ ॥

End:

यत्रैनमामन्त्रयते ब्रह्मन्स्तोष्यामः प्रशास्तिरिति तत्प्र-सौति हि देव....तरे तत्ते प्राह तत्पचस्तुवप्रचयजु(?)र्बृहस्प-तिर्ब्रह्मायुष्मन्त्या ऋचो मागात तनूपात्साम्नस्सत्याव आ-

........संवसत्या ।

* * *

दक्षिणेन मार्जालीयं दक्षिणेन सदः परीत्यापरया द्वारा सदः प्रविश्यापरेण प्रशास्त्रीयमतिक्रम्य दक्षिणत उपविशे-दित्याग्नीध्रोऽपरेणोत्तरवेदिमतिक्रम्योत्तरेण हविर्धाने द-क्षिणेन मार्जालीयं परीत्य पूर्वया द्वारा सदः प्रवि-श्याग्रेण प्रशास्त्रीयमतिक्रम्य दक्षिणत उपविशेदित्याले-खनः ॥ ४ ॥

Colophon : Nil.

Subject : Bhāradvājaśrautasūtras, belonging to Black yajur-veda, 1—15 Praśnas. This Ms. adopts a division into Praśnas and Khaṇḍas, as follows :—

| Praśna. | Khaṇḍas. | Subject. | | Sheets. |
|---|---|---|---|---|
| 1 | 26 | दर्शपूर्णमासौ:— | दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः | 1 |
| 2 | 19 | Do. | देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इति | 12 |
| 3 | 18 | Do. | ओं भिडापात्रमुपस्तीर्याग्नेयस्य | 20 |
| 4 | 20 | याजमानम्— | याजमानं व्याख्यास्यामः पर्वणि यजमानः | 28 |
| 5 | 20 | आधानम्— | अग्नीनाधास्यमानो योऽश्वत्थः | 38 |
| 6 | 18 | अग्न्युपस्थानम्, अग्निहोत्रम् & आग्रयणम्— | ओं अग्न्युपस्थानं व्याख्यास्यामः | 47 |
| 7 | 23 | पशुबन्धः | पशुबन्धेन वक्ष्यमाणषड्ढोतारं मनसानुद्रुत्य | 55 |
| 8 | 35 | चातुर्मास्यम्— | चातुर्मास्यैर्यक्ष्यमाणः पञ्चहोतारं मनसानुद्रुत्य | 66 |

| Praśna. | Khaṇḍas. | Subject. | | Sheets. |
|---|---|---|---|---|
| 9 | 19 | विध्यपराधप्रायश्चित्तम् | श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विध्यपराधे विधीयते | 76 |
| 10 | 22 | ज्योतिष्टोमः— | वसन्ते ज्योतिष्टोमेन यक्ष्यमाणः | 85 |
| 11 | 22 | Do. | प्रवर्ग्यं सम्भरिष्यन्नुदगयनापूर्यमाणपक्षे | 95 |
| 12 | 21 | Do. | यदातिथ्यायां ध्रौवमाज्यम् | 107 |
| 13 | 33 | Do. | महारात्रबुध्यन्ते आग्नेयचाग्नीध्रम् | 117 |
| 14 | 26 | Do. | माध्यन्दिनं सवनं व्याख्यास्यामः | 134 |
| 15 | 4(?) | Do. | सोमो वसिष्ठो ब्रह्मा | 148 |

Remarks :— This Ms. ends with the fourth Khaṇḍa of the 15th Praśna. The Ms. is old and is in a fairly good condition. It is full of scriptorial errors.

---

## ॥ कात्यायनश्रौतसूत्रम् (शुक्लयजुर्वेदः) ॥

## 2028. KĀTYĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

**Burnell's Catalogue No.** 3859. **Page** 23. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—66. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1250. Author—Kātyāyana. First eleven Adhyāyas.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथातोऽधिकारः । फलयुक्तानि कर्माणि सर्वेषामविशे-
षान्मनुष्याणां वारम्भसामर्थ्यादङ्गहीनाः श्रोत्रियषण्ढशूद्र-

वर्जं ब्राह्मणराजन्यवैश्यानां श्रुतेः स्त्री चाविशेषाद्दर्शनाच्च रथकारस्याधाने नियतं च नाभावादिति वात्स्यो निषादस्थपतिर्गावेधुके(ऽ)धिकृतो वावकीर्णिनो गदभेज्या लौकिके भूमौ पशुपुरोडाशश्रपणमप्स्ववदानहोमः शिश्नात्प्राशित्रावदानं वैतानिकेषु सर्वं सर्वार्थत्वाद्दर्शनाच्च नौपासनश्रुतेरधिश्रयणीये मांसप्रतिषेधः ॥ १ ॥

End :

ब्रह्मत्वमतो वाग्यतः कर्मणि वर्तमाने हिरण्यवत्यां हुतायां दक्षिणो(णा)नुगच्छत्या क्रयात्क्रीते प्राङ्तीत्य पूर्वेणानः परीत्यापरेण वा दक्षिणो(णतो)नुगच्छत्या निधाना(त्) दक्षिणाग्निं वाऽपरेण घर्मे स्तम्बयजुर्हरिष्यत्याहवनीयदेशं दक्षिणेनास्ते त्रेदिसहित एवं सर्वत्र प्रागग्नीषोमप्रणयनात्कर्मणः कर्मणो वा सहितस्तत्र देवान्वेत्याहवनीये प्रणीयमाने प्रतिरथस्य द्वादशस्रुवन्नग्नौ सर्वत्रैके स्तीर्णायां यथार्थमेत्याग्नीषोमप्रणयनायोत्तरेण धिष्ण्यां छालाद्वार्यं पूर्वेणेत्यास्ते दक्षिणतो हुते च सोममादायाग्नी(ग्नि)मन्वेति यजमानो वा सोमं हरेदन्यस्मै प्रदायानिहिते यथेतमेत्यास्ते दक्षिणतो हुते च सोममादायाहवनीयं चातीत्यापररात्रेऽग्नीध्रे(षोम)प्रणयनवदिच्छन्विप्रुषां होमं हुत्वा प्रतिहर्तारमन्वारभेत वा दीक्षितः प्रस्तोत्रामन्त्रित एतं ते देवसवितस्तुत सवितुः प्रसव इत्युक्त्वा प्रयेनि(सौति) देवसावितरेतद्बृहस्पते प्रे(इ)ति वा [र]रश्मिना सत्यायेति वा प्रतिमन्त्रं येन प्रवेशनं तस्मिन्सर्पणं पूर्वेण यूपं परीत्यापरेण चेत्प्रशास्तुर्दक्षिणत आस्ते परेण धिष्ण्या-

नितरे नेष्टा च विस॑ंस्थितसञ्चरः प्रशास्तृधिष्ण्यं वोत्त-
रेणापवमाने स्व॑ं स्वमितरे स्व॑ं स्वमितरे ॥ ॥

**Colophon:**

कात्यायनसूत्रे एकादशोऽध्यायः ॥

Subject: Kātyāyanaśrautasūtras, belonging to white yajurveda. 1—11 Adhyāyas.

Remarks:— The Ms. is in very good condition. These sūtras with selected commentary have been edited by Dr. Weber in the third Volume of his edition of White Yajurveda. They are now reprinted with Karkabhāṣya in the Benares Sanskrit Series.

---

॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2029. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

J. L. Collection No. 211. Substance—Paper. Size—9½ × 3½ inches. Sheets—224 (1-232; sheets 146-149, 151 and 225-227 are missing). Lines—11 to Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—6700. Author—Siddhāntin. Complete.

**Beginning:**

श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगापत्तिं वक्ष्यामः ॥

अथनिपातः शुभमङ्गलार्थः शास्त्रादौ प्रयुज्यते । अकारो वै सर्वा वागिति वचनात् । अकारस्य... सर्वान्वर्णान् ब्रूयादिति शिक्षायां वचनाच्चाकारस्य मङ्गलार्थत्वं तथाऽकारस्याप्यकारोदयत्वान्मङ्गलभावः । समाम्नायविशेषणार्थ-

मेतस्येत्युच्यते । अस्ति कश्चित्समाम्नायविशेषोऽनेनाचार्येणाभिप्रेतः शाकलको वा बाष्कलको वा सहनिवित्पुरो ऋगादिभिस्तस्यैव परिग्रहः कथं स्यात् । न सर्वेषां समाम्नायानामिति । अथ वा एतस्येत्यत्र वीप्सालोपो द्रष्टव्यः ॥ एतस्यैतस्य समाम्नायस्येति । एवमृग्वेदे सर्वे समाम्नायाः सर्वे सङ्गृहीता भवन्ति । तथा सत्येतस्यातिवचनं वीप्सार्थमित्युक्तम् । तेन किं सिद्धं भवति— एतेनैव समाम्नायेन प्रारब्धं कर्म समापयेदिति । इतरथैतस्मिन्यज्ञे शाकलेन किञ्चित्कृत्वा पु....चित्बाष्कलकेन वान्येन वा कुर्यात् तन्मा भूदिति ताण्डकेति वचनम् । येनोपक्रमः स्यात्तेनान्तं गच्छेदेषः प्रयो—धर्म इति । अस्येति लघुना सिद्धेप्येतस्येति गुरुनिर्देशः समाम्नायः पूजाकरणार्थम् । अथवानु....शाकलेयसंहिता समाम्नायस्य परिग्रहार्थं तेन किं सिद्धं भवति वृषाकपौन्र्युखे(?)......रित्यत्राकारलोपार्थम् । इतरथा पदसमाम्नायः परिगृहीत इति कृत्वा अकारस्य लोपो न भवति । तन्मा भूदिति । समाम्नायस्येत्यृग्वेदसमाम्नायनिर्देशः कृतः । उत्तरत्र कर्मचोदनायां होतारमिति एतावन्मात्रहोतृकमिति वचनाच्चेदमस्मिञ्छास्त्रे विधीयमानं होतृकर्मेत्यवगम्यते श्रुतौ च सिद्धम् । ऋग्वेदेन होता करोतीति । तस्मादृग्वेदसमाम्नायस्येति सिद्धम् । किञ्चान्यदुत्तरत्र ऋचामादिग्रहणाद्यजुषां कृत्स्नशः पाठात्साम्नामनध्ययनदर्शनाच्च यदि साम नाधीयादिति तस्मादृग्वेदसमाम्नायस्य परिग्रहसिद्धम् । यज्ञे

इति लघुना सुखज्ञेयेन शब्देन सिद्धेऽपि वितानवचनं सर्वेष्वग्निषु विहृतेष्वेव सर्वं कर्तव्यमित्येवमर्थम् । इतरथा तस्यै तस्यै देवतायै पूर्णाहुतिं जुहुयादित्यत्र प्रयोजनाभावाद्दक्षिणाग्नेर्विहरणं न स्यात्तथा पौर्णमासीमेव यजेत भ्रा[त्य]तृव्यवानमावास्यामित्यत्र पिण्डपितृयज्ञस्याहवनीयस्य वा तान्मा भूदिति । तत्रापि विहृतेष्वेव कर्म कर्तव्यमित्येवदर्थम् । योगापत्तिः योगस्यापत्तिर्योगापत्तिः तां योगापत्तिमिति अयमृग्वेदसमाम्नायः क्वचित्सामिधेनीसंज्ञं योगमापद्यते । क्वचिन्मरुत्वतीयसंज्ञं तां तां वक्ष्याम इति तस्योत्तरत्र विधानादेव सिद्धेऽपि इह योगापत्तिमिति वचनं नियमार्थं कथं योगः क्रम इत्यनर्थान्तरम् । अथ वा योगः सङ्घातः इति यथा । अथैतेषामह्नां योगविशेषान्वक्ष्याम इत्यत्र सङ्घातविशेषादिति योगापत्यमात्रमेव वक्ष्यामो नान्यं विकारमिति तेन किं सिद्धं भवति वक्ष्यति छन्दोगप्रत्ययं स्तोमस्तोत्रिय इत्यत्र । छन्दोगस्तोत्रिये त्वक्षरविपर्यासं पदविपर्यासं यदि कुर्युस्तत्रास्माभिरादरो न कर्तव्यः । ऋचामेव विपर्यासे आदरः कर्तव्य इति नियम्यते । एतस्य विताने योगापत्तिमिति पदत्रयेण योऽर्थः साध्यते स एतस्मिन्ननारभ्यमाणे न लभ्यते तस्मात्सूत्रारम्भः क्रियते ॥

End :

पाराशर्येति । पराशरवच्छक्तिवदिति । कुण्डि० डिक्येति । कुण्डिनवन्मित्रावरुणवद्वसिष्ठवदिति । अगस्त०हेति । इध्मवाहवदृढच्युतवदगस्त्यवदिति । सोमहोते । सोमवाहव-

दढच्युतवदगस्त्यवदिति। स१(अथ य)दि० स(से)ति। पुरू-
रवोदिळावन्वादित्यध्वर्युः। इति स० ...। एतस्मिन्काले दक्षि-
णाहेष्वित्यत्रैव सत्राणाम(द)क्षिणत्वे सिद्धेऽपि पुनरिह वचनं
सदक्षिणानामपि प्रतिषेधार्थम्। प्रत्यर्पकेभ्यो यद्दातव्यं
तद्ध्रियत इति। अन्यो०क्षिणः। प्रज्ञातदक्षिणे(ण) इत्यनु-
च्यमानं सहस्रदक्षिणस्यानुवृत्ति ........तन्माभूदिति प्रज्ञा-
तदक्षिण इत्युच्यते। अपरे प्रज्ञातदक्षिण इति वर्णयन्ति।
बृहस्पतिसववाजपेयादयः प्रतिप........दक्षिणमन्यो वा
क्रतुः प्रजातदक्षिणः पृष्ठशमनीयो भवति। एवं प्रति
दक्षिणावृ(व)ता पृष्ठानि शमयेरन्निति........ज्योतिष्टोमः
पृष्ठशमनीयो भवति तदा तस्यापि प्रज्ञातदक्षिणत्वाद्वादश-
शतदक्षिणत्वमेव ........ इतरथा ज्योतिष्टोमपृष्ठशमनाय
इत्यविधानं ज्योतिष्टोमस्य पृष्ठाशमनीयत्वे सहस्रदक्षिण-
त्वमेव स्यात्तन्माभूद्वादशशतदक्षिणत्वं वा कथं स्यादित्ये-
तदर्थमेतदारभ्यते ॥

Colophon :

इत्याश्वलायनसूत्रव्याख्यायां सिद्धान्तिकृतायां
द्वादशोऽध्यायः।
कृष्णार्पणमस्तु ॥

संवत १६४३ समये मार्गशीर्षवदि दशम्यां भृगुवासरे वेता-
या(?)शुपनामकेन नारायणेन लिखितमिदं पुस्तकं स्वार्थं
परार्थञ्च ॥

श्रीमद्गम्भीरराजभारतीदीक्षितानामिदम् ॥

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtravyākhyā—a commentary on

these Sūtras belonging to Ṛg-veda. 1—12 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is very old and is in a fairly good condition. The Ms. is dated Saṃvat 1643 or 1586 A. D. The scribe is one Vetāya(?) Nārāyaṇa. The Ms. originally belonged to one Gaṃbhīrarājabhāratīdīkṣita. It is one of the oldest Mss. found in this collection.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः ॥

## 2030. ĀSVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 8977. Page 13. Left column. Substance—Palm leaf. Size—$16 \times 1\frac{3}{8}$ inches. Leaves—374. Lines—7 or 8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—8850. Author—Nārāyaṇa. Complete.

Beginning :

श्रीगणाधिपतये नमः ॥

स्व(सं)ज्ञानानन्दमूर्तिः सकलदिगतिगः
सर्वदासन्नमृग्यः(नन्यः)
सर्वस्मात्स्वप्रकाशः स्थिरचरनिलयः
प्रत्यगाभासदेहः(त्मा सदैव) ।
श्रौतस्मार्तक्रियार्थ(त्मा) श्रुतिमनन-
निदिध्यासवैराग्यलब्धः(भ्यः)
स ब्रह्मा विष्णुरीशः सकलमपि
जगत्सर्वदाव्यादसौ नः ।

ग्राम्योपराग(गुणदोषवि)निर्मुक्तं स्वप्रकाशमनाकुलम् ।
गम्भीरबोधमानन्दं नमामि ब्रह्म शाश्वतम् ॥

आश्वालायनसूत्रस्य भाष्यं भगवता कृतम् ।
देवस्वामिसमाख्येन विस्तीर्णं सदनाकुलम् ॥
तत्प्रसादान्मयेदानीं क्रियते वृत्तिरीदृशी ।
नारायणेन गार्ग्येण नरसिंहस्य सूनुना ॥

ॐ अथैतस्य समाम्नायस्य विताने योगापत्तिं वक्ष्यामः ॥

लोके यानि प्रत्याम्नायप्रयोगशास्त्राणि स्मर्यन्ते तान्यनुष्ठानौपयिकतयाऽध्ययनविध्याक्षिप्तत्वात्प्रत्याम्नायमङ्गत्वं प्रतिपन्नानि । तत्राङ्गाङ्गिनोरनुष्ठानकृतमानन्तर्यमथशब्दो द्योतयति । एतस्यै(स्ये)[वे]ति शब्दो निवित्प्रैषपु[न]रोरुक्कुन्तापवालखिल्यमहानाम्न्यैतरेयब्राह्मणसहितस्य शाकल्य(ल)स्य बाष्कलस्य (चा)ऽम्नायद्वयस्यास्यैवा(तदा)श्वलायनसूत्रं नाम प्रयोगशास्त्रमित्यध्येतृप्रसिद्धं ब(सम्ब)न्धविशेषं द्योतयति । समाम्नायस्येत्युच्यते, एतस्यैव सम्यगभ्यासयुक्तस्येदं शास्त्रं नि(न) खिलानां सम्यगभ्यासविमुक्तानामिति । वितता अग्नयो यस्मिन्निति श्रौत (तं) कर्मजातमग्निहोत्रादि वितानशब्देनोच्यते । समाम्नायस्य वितान इति विशेषणाच्छ्रौतेष्वेव खिलरहितत्वं गार्ह्येषु सखि(ल)त्वमेवेति ज्ञायते । योगापत्तिः (प्रयोगापत्तिः) प्रयोगपरिणतिः । प्रयोगस्वरूपमित्यर्थः । तां वक्ष्याम इति ब्रुवन्निदमेव शास्त्रप्रतिपाद्यमिति दर्शयति ॥

End:

नमो ब्रह्मणे० ॥ आरब्धं शास्त्रं परिसमाप्य ब्रह्मणे नमस्कारं कृतवानाचार्यः । ब्रह्मनामा यास्माभिर्ग्रन्थारम्भे

श्लोकाभ्यां नमस्कृतं संज्ञानानन्दमूर्तिरित्यादिनोत्तरेण च [द]ता(त)दाविहायो(र्भावो)पायश्च तत्रैवोक्तः । श्रौतस्मार्त-क्रियात्मन् श्रवणमनननिदिध्यासनवैराग्यलभ्य(लक्षणल-क्ष्य) इति । तत्र श्रौतस्मार्तक्रिया प्रसिद्धा । आत्मश्रवणादी-न्येवंरूपाणि ।

* * * * * *

एवं ब्रह्मणे नमस्कृत्य स्वाचार्येभ्यो नमस्कारं कृतवा-न् । योऽयमस्य शास्त्रार्थसम्प्रदायाविच्छेदादस्माभिरधीतेन पुनः स्वमनीषितयोत्प्रे[पित]क्षित इति भगवतो निदर्शन-मनेनेति नमस्कारेण नमः शौनकाय नमः शौनकायेति (भगवानाचार्यः स्वाभिमतज्येष्ठं शौनकाचार्यं नमस्करोति) चतुष्कृत्वो द्विरुक्तिः शास्त्रसमाप्तिसूचनार्था ॥ १२ ॥

Colophon :

इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वादशोऽध्यायः ॥

नारायणाय गुरवे सप्तश्रौतार्थ(वेदिने) ।

(अर्थं) प्रथयते नित्यं नमस्तस्मै महात्मने ॥

हरिः ॐ । सर्वधारिसंवत्सरम । अनन्तन् लिखितम् ॥

पुरट्टाशिमासं सम्पूर्णम ॥

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtravṛtti—a commentary on the Āśvalāyanaśrautasūtras belonging to Ṛg-veda. 1—12 Adhyāyas.

Remarks :— The Ms. is in a very good condition This commentator is Nārāyaṇa, son of Narasihma of Gārgya family. He is later than the other commentator Deva Svāmin. The scribe of this Ms. is Ananta.

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः ॥

## 2031. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 8978. Page 13. Left column. Substance—Palm Leaf. Size—15 × 1 inches. Leaves—107. Lines— 8 to a Page. Script— Telugu. No. of Granthas —7000. Author—Nārāyaṇa. First Nine Adhyāyas—incomplete.

Beginning—Same as No. 2030.

End :

हिर + ध्वर्योः ॥ प्रकाश्ये प्रदीप्ते कुण्डले इति केचित् । तौ सुवर्णमयौ दातव्यौ । अध्वर्योराध्वर्यवेत्वमित्यर्थः । एवमत्र सर्वत्र चतुर्थ्यर्थे षष्ठी ॥ राज+स्थातुः ॥ राजतौ रजतमयौ प्राकाशावित्यर्थः । [श्वस्ते तु] ॥ द्वादश + ब्रह्मणः ॥ षष्ठ्यौ ह्यः पञ्चवर्षास्ता[म]गर्भिणीर्दद्यात् ॥ वशा + रुणस्य ॥ प्रजननासमर्था ॥

❀ ❀ ❀

उशान + (यजेत ॥ उशनसस्तोमो नामैकाहः । पुनस्तोम) इति चास्यैव संज्ञा गरो विषं गरो गीर्णं येन स गरगीर्णः (यो बहुप्रतिग्रहादिना पापाभिभवादात्मानं गरगीर्णमिव मन्यते स एतेन यजेत) ॥

Colophon : (Leaf No. 100)

इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायामष्टमोऽध्यायः ॥

श्रीनृसिंहाय नमः ॥

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtravṛtti—a commentary on Āśvalāyanaśrautasūtras. 1—9 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition. This Ms. abrup-

tly ends in the 1st Sūtra of the 5th Khaṇḍa of the 9th Adhyāya. This Ms. is said to have been 'written about the end of the 17th century', according to Dr. Burnell.

---

॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः ॥

2032. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 4068. Page 13. Left column. Substance—Paper. Size—11 × 4½ inches. Sheets—70. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2175. Author—Nārāyaṇa. First and second Adhyāyas only.

Beginning—Same as No. 2030.

End:

चातुर्मास्यानि वा पुनश्चातुर्मास्यानि वा पुनः ॥ २० ॥

चातुर्मास्यैर्वेति वक्तव्येऽन्यथा वचनं नेमानि तदङ्गभूतानीति ज्ञापयितुम् । तेन पुनरपि तान्येवाभ्यसितव्यानीति गम्यते । अभ्यासपक्षे समाप्तावपि नैव पशुसोमौ कर्तव्यौ । तस्य पक्षस्य पूर्वाभ्यां सह वैकल्पिकत्वात् । वरुणप्रघासेषूह उच्यते । अग्निद्वित्वाभावादग्निवाचिनापनूहः । 'घृतवतीम्' इत्यत्र 'अध्वर्यू आस्येथां विश्ववारा' इत्यूहः । 'वेदोसि' इत्यत्र वेदविषयाणां पदानामूहः । अन्यदप्येवं रूपमस्ति चेत्तदन्वेषणीयम् ॥ २० ॥

Colophon:

इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वितीयोऽध्यायः ।

Subject: Āsvalāyanaśrautasūtra Vṛtti on the First and Second Adhyāyas.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः ॥

## 2033. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 4067. Page 13. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{3} \times 3\frac{7}{8}$ inches. Sheets—54. Lines—10 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2175. Author—Nārāyaṇa. First and Second Adhyāyas only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2032.

Remarks:—The Ms. is very old and is in a decaying condition. Dr. Burnell says that this Ms. has been 'written about 1700 A. D.'

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः ॥

## 2034. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

J. L. Collection No. 212. Substance—Paper. Size—$10 \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—18. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—450. Author—Nārāyaṇa. First Adhyāya—incomplete.

Beginning:—Same as No. 2030.

End:

एतद्याज्यानि दर्शनम् ॥ २१ ॥

यदिदं याज्यायाः पुरस्तादागूस्तस्य आदौ (याज्या)-
न्ते च प्लुतिः तस्या उपरिष्टाद्वषट्कारस्तस्य चादौ प्लुति

स्ततोऽनुमन्त्रणं एतद्याज्यारूपनिदर्शनम् । ...... ॥

Subject: Āśvalāyanaśrautasūtravṛtti. 1—5 Khaṇḍas of the first Adhyāya only.

Remarks:— This Ms. abruptly ends in the middle of the commentary on the 5th Khaṇḍa of the first Adhyāya. The Ms. is in a decaying condition.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2035. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVYAKHYA.

J. L. Collection No. 213. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{8} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Sheets—114 (1-124; 111 to 120 missing). Lines—6 or 7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1240. Author—Nārāyaṇa. Third Adhyāya—incomplete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः ॥

प्रायश्चित्तिरित्यधिकारोऽयं आऽध्यायसमाप्तेः । (विधि-शब्देन विहितमुच्यते ।) अपराधोऽन्यथाकरणमकरणं वा । विहितस्यान्यथाकरणेऽकरणे च प्रायश्चित्तिः कर्तव्या । प्रायो विनाशः चित्तिः सन्धानम् । विनष्टसन्धानं प्रायश्चित्तिरित्युक्तं भवति ॥ विध्यपराधे प्रायश्चित्तिरिति वचनादपाये सति तदर्थतया विहितमस्ति चेत्तदेव कर्तव्यं । नास्ति चेद्व्याहृतिहोमः कर्तव्यः । 'तस्मादेषैव यज्ञे प्रायश्चित्तिः कर्तव्ये'ति वचनात् । 'विध्यपराध' इति वचनाद्विधिसम्वादेन प्रायश्चित्तिर्ना-

स्ति। यथा यदि वास्याग्निहोत्र उपसन्न इत्यन्तरागमननिषेधावसरे यजमानस्यान्तरागमनमवि(नं वि)हितमपरेण वेदिमतिव्रज्येति तस्मिन् गमन इत्यर्थः । कालस्तु प्रायश्चित्तानां नैमित्तिकत्वात् निमित्तानन्तरं [मिति] कर्तव्यमित्युत्सर्गः ॥

End :

॥ अप्सु चेदविवेकः ॥

अपामेवाविवेकः स्वादिष्ठासु क्षारासु च इमा भोजनीया इमा अभोजनीया इति एवंरूपो विवेको न कार्यः । या अशुद्धा आपस्ता वर्जयेदेव ॥

एतत्सांवत्सरिकं व्रता(तं) यावज्जीविकं वा ॥

पूर्वं य(वंव)द्विकल्पप्रातिभासे हेतुर्द्रष्टव्यः ॥

अग्नावनुगतेऽन्तराहुति(ती) हिरण्य उत्तरां जुहुयात् ॥

(आहुत्योरन्तराऽग्नावनुगते सति हिरण्यं निधाय तस्मिन् द्वितीयामाहुतिं जुहुयात् । हिरण्य एव यथासम्भवं शेषकार्याणि कुर्यान्न पुनरग्निरुद्धर्तव्यः । अभ्यासोऽध्यायपरिसमाप्त्यर्थः ॥ १४ ॥

Colophon : Nil.

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtravyākhyā on Vidhyaparādhaprāyaścitta. 10—14 Khaṇḍas of the 3rd Adhyāya.

Remarks :— The Ms. is in good condition. At the end of this Ms. there are four sheets (121—124) dealing with Āśauca.

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः ॥

## 2036. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

J. L. Collection No. 214. Substance—Paper. Size—9¼×4 inches. Sheets—52 (154—205). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Author—Nārāyaṇa. Fifth and Sixth Adhyāyas—incomplete.

Beginning:

(॥ अवान्तरेळां॰ उपह्वयस्वेत्युक्त्वा ॥ अवान्तरेळाप्राशनविधानमत्र क्रमार्थं । आचमनविधानं नियमार्थं+तेनेदानीमिळाभक्षणं नास्तीति ज्ञायते । इदमप्यनेन ज्ञायते—प्रकृतावव(वा)न्तरेळाप्राशनं च कृत्वा पश्चाच्छौचार्थमाचमनं भवति न तयोर्मध्ये पीति । 'अध्वर्य उपह्वयस्व' त्युक्ताः (क्त्वा) भक्षयेदित्यनेनात्र चत्वारोऽर्थास्सूचिता भगवता सूत्रकारेण । तत्रायमेकोऽर्थः 'नानुपहूतेन सोमः पात(व्यः । न) वै सोमपीथेन हव्यको भवती'ति वचनादुपहूतेनैव सोमो भक्षयितव्य इत्यपरोऽर्थः । उपहवयाचनं कर्मनामधेयेन सम्बध्यते 'न (नो)पहू(ह्व)यस्वे'त्येवमन्तेन वाक्येनेति ॥

End:

पशु॰ पातान् ॥ निपातानामेवं प्रकारः । 'मेद उद्धृतं पार्श्वतश्श्रोणित' इति ये पशौ(शु)समवेताभिधायिनो द्रव्यान्तरसमवेताभिधायिनो मन्त्रमध्ये निपतितास्ते निपाता इत्युच्यते । तानाज्येन क्रियमाणे पशुवत्क्रियायां पशुवदेव ब्रूयादित्यर्थः ॥ यद्यनु॰ कुहूः ॥ यद्यत्र देविका हवि(वीं)ष्यनुनिर्वपेयुः अन्वायातयेयुरित्यर्थः,

तदा धात्रादयः पञ्च देवता यष्टव्याः । ते यागा देविका इत्युच्यन्ते । स्थानोपदेशश्चान्वायत्य(त्वं स्पष्टय-ति ॥)

Subject: Āśvalāyanaśrautasūtravṛtti. Adhyāya V. 6 to VI. 14.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. abruptly begins with the middle portion of the commentary on the Sixth Khaṇḍa of the Fifth Adhyāya and breaks off in the middle of that on the 14th Khaṇḍa of the Sixth Adhyāya.

---

॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः ॥

## 2037. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

J. L. Collection No. 215. Substance—Paper. Size—$9\frac{4}{5}\times4\frac{2}{8}$ inches. Sheets—106. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2755. Author—Nārāyaṇa. Uttaraṣaṭka only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

सत्राणाम् ॥ अधिकारोऽयम् । अ(आऽ)ष्टमाध्यायप-रिसमाप्तेः यदत्र वक्ष्यते तत्सत्रेष्विति वेदितव्यम् । उक्ता+सदः ॥ एकाहप्रभृत्या संवत्सरादित्यादिना यथा सुत्योप-सद इत्येवमन्तेन दीक्षाः सत्राणामुक्ताः । उपसदः चतुर्विं-शतिः संवत्सर इति सत्राणामित्युक्ताः । तच्च वचनं प्रकृति-प्राप्तदीक्षोपसदस्सङ्ख्यानिवृत्त्यर्थं तत्र सत्राणामित्यवच-नात् ॥

End :

॥ नम आचार्येभ्यः ॥ ब्रह्मणे नमस्कृत्य स्वाचार्येभ्यो नमस्कारं कृतवान् योऽयमस्य शास्त्रार्थः स सम्प्रदायाविच्छेदादस्माभिरधीतो न पुनः स्वमनीषितयोत्प्रेक्षित इति भगवतो दर्शनमनेन नमस्कारेण नमः शौनकाय नमः शौनकायेति चतुष्कृत्वो द्विरुक्तिः शास्त्रसमाप्तिसूचनार्थः ॥ १२ ॥

Colophon :

इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥

नारायणाय गुरवे सप्तश्रौतार्थवेदिने ।
अर्थं प्रथयते नित्यं नमस्तस्मै महात्मने ॥

हरिः ॐ ॥ शुभमस्तु ॥ कर्मब्रह्मणे नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtravṛtti. 7—12 Adhyāyas.

Remarks :— The Ms. is in good condition. The readings in this and other Mss. Nos. 2030—2038 are slightly different from and better than, those found in the printed Volume available in the Poona Ānandāśrama Series.

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः ॥

## 2038. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 9131. Page 13. Left column.

Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—149. Lines—7 or 8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—5500. Author—Ṣaḍguruśiṣya. First Nine Adhyāyas —incomplete.

Beginning:

·······सूक्तग्रहणं न भवति ॥ अधिके तृचं सर्वत्र ॥ प्रतीयादित्येव। पाद इति च सूक्तादौ च सर्वत्राधिके पादे तृचं विद्यात्। अग्न आ याहि वीतये गृणानः प्रेतां यज्ञस्य शम्भु वा ॥ युवां सर्वत्रेति सूक्तादावेव भू(?)दिति। जपानुमन्त्रणाप्यायनोपस्थानान्युपांशु ॥ प्रतीयादित्येव। सर्वत्रेति च। अनुशब्दोऽभेरप्युपलक्षणं अभिमन्त्रणस्यापीष्टत्वात्। जपादिना चोदितो मन्त्रो जपः। करणे हि व्यधजपोरित्यप् अनुमन्त्रणेषु ल्युट् च मन्त्रवाच्यार्थस्मृतिपूर्वकं अग्नि अमनस्कमुच्चारणमनुमन्त्रणम् ॥ ईक्षणादिकमेतदभिमन्त्रणम् ॥ अद्भिः सम्मर्शनादिकमेतदेवाप्याचमनं तदेव प्रणतिस्थानसंयुक्तमुपस्थानं परानभिव्यक्तोच्चारणमुपांशु। तत्र नमः प्रवक्त इत्यादिर्जपः वा गोज इत्यनुमन्त्रणम्। अंशोरंशुष्ट इत्याप्यायनं शंस्यपशून्मे पाहीत्युपस्थानमित्यादि सर्वत्रेत्यनुवृत्तेर्मन्द्रेण प्रातः सवनं मध्यमस्वरेणेदं सवनमुत्तमस्वरेणेदं सवनमिति विशेषविहिताः सवनस्वरा अपि जपादिषूपांशुत्वेन बाध्यन्ते ॥ मन्त्राश्च कर्मकरणाः।

End:

॥ यथा नित्या निविदोऽभ्युदियात् ॥ एकां तृच इति प्रोक्तस्थाने तु निविद्भवेत्। अष्टाव···र्जसन्न(?) यथा यथात्र वास्ते स्युः। सूक्तं तास्त्यवक्तपूर्वका ॥ उक्तानि चातुर्मास्यानि। वक्ष्यमाणधर्मार्थमिदं युञ्जन्तीति योजनं पशोः कार्यं दक्षिणयो(णो)त्तरयोर्भवेत् मध्यमेनैव प्रयोगोऽत्र

विरुध्यते ।

नियोजनं पशोः कार्यं दक्षिणोत्तरयोर्भवेत् ॥
परिध्योर्मध्यमेनैव प्रयोगोऽत्र विरुध्यते ।
योजनविवधेति(?) नियुञ्जीतेति शब्दिताः ॥
वैश्वदेव्या स्थाने प्रथमं पृष्ठ्याहः स्यात् ।
पृष्ठकार्यमहस्स्थाने वैश्वदेव्या विधीयते ॥

Colophon : (Leaf No. 152)

इति षड्गुरुशिष्यविरचितायामाश्वलायनसूत्रवृत्ता-
वभ्युदयप्रदायामष्टमोऽध्यायः ॥
हरिः ॐ हरिः ॐ ॥

Subject: Āśvalāyanaśrautasūtravṛtti, otherwise known as Abhyudayapradā. 1—9 Adhyāyas.

Remarks :— The Ms. is in a decaying condition. The first five leaves of this Ms. are almost broken away. On the sixth leaf this Ms. abruptly begins with the commentary on the 19th Sūtra of the first Khaṇḍa of the first Adhyāya. It breaks off in the commentary on the fifth sūtra of the second Khaṇḍa of the ninth Adhyāya.

About the author of this work Dr. Burnell observes that "Ṣaḍguruśiṣya (is) generally identified in South India with a Śaṅkarācārya. Prof. Weber shows that he must have lived about 12th century". If Weber's view is correct, the identity of this commentator with the famous Ṣaḍguruśiṣya, the commentator on Ṛg-vedasarvānukramaṇī, seems to be plausible. While giving the contents of this work chapter by chapter, Dr. Burnell adds :— " (In this work) I have noted quotations from Āpastamba and Śaunaka only. The opinion of 'others'

is frequently given as regards the division of the Sūtras, but without mentioning names".

---

## ॥ आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः ॥

## 2039. ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 4060. Page 13. Right column.

Substance—Paper. Size—10×5 inches. Sheets—90. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1020. Author—Ṣaḍguruśiṣya. First and Second Adhyāyas—incomplete.

Beginning—Same as No. 2038.

End :

शुद्धिकामो वा ॥ एतामिष्टिं कुर्यादिति शेषः । एतच्छुद्धिकामकर्तव्यत्वमेव यज्ञगाथया द्रढयति— तदेषाभी० मिति । युक्तमर्थरूपमभिगगीयते । आत्माऽन्नायते वैश्वानरिव्रातपत्तौ(त्यौ) वक्ष्यमाणे द्वे इष्टीवैश्वानरस्य विमतानामन्नभोजने व्रतातिपात्रौ(पत्तौ) व्रतपतय इति च । ऋतावृतौ वसन्तादिषु दशपूरुषं दशपूरुषयुक्तं स्वं वंशं पुनाति शोधयति । किम्पुनरिहात्मानम् । वर्षकामेष्टिः कारीरीष्टिः ॥ वक्ष्यत इति शेषः वर्षं यः कामयते तस्य कारीरीष्टिः....॥

Colophon: (Sheet No. 52).

इति षड्गुरुशिष्यविरचितायामाश्वलायनसूत्रवृत्तावभ्युदयप्रदायां प्रथमोऽध्यायः ॥

Subject : Āśvalāyanaśrautasūtravṛtti otherwise known as Abhyudayapradā. 1 and 2 Adhyāyas.

Remarks :— The Ms. is in good condition. The Ms. abruptly begins with the commentary on the 19th Sūtra of the first

Khaṇḍa of the first Adhyāya and ends with that on the 1st Sūtra of the 13th Khaṇḍa of the 2nd Adhyāya.

---

॥ शाङ्खायनश्रौतसूत्रपद्धतिः ॥

## 2040. ŚĀNKHĀYANAŚRAUTASŪTRAPADDHATIḤ.

T. S. Collection No. 535. Substance—Paper. Size—9×4 inches. Sheets—61. Lines—9 or 15 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3374. Author—Nārāyaṇa. First four Adhyāyas only.

Beginning :

कौषीतकिं प्रणम्यादौ शङ्करं पद्मजोद्भवम् ।
शङ्खचक्रधरं (विष्णुं) शाङ्खायनमुनिं प्रभुम् ॥
ब्रह्मदत्तमतं सर्वं सम्प्रदायपुरस्सरम् ।
श्रुत्वा नारायणाख्येन पद्धतिः कथ्यते स्फुटम् ॥

यद्यपि पद्धतिकारा वयं तथापि परिभाषासूत्राणि सङ्क्षेपेणे(णै)व वक्ष्यामः। 'यज्ञं व्याख्यास्याम' इति प्रथमं सूत्रम्। यज्ञो देवतामुद्दिश्य द्रव्यपरित्यागः। तथापि प्रयाजाद्यङ्गयुग्यागोऽत्र विवक्षितः। यज्ञमित्येकवचनं जात्यपेक्षम्। अधिकारसूत्रमेतत्। व्याख्यास्याम इति प्रकटयिष्याम इत्यर्थः। बहुवचनं गुरावात्मनि च शिष्टसंव्यवहारः। अथ वादिनो वदन्ति। सकलविधानाभावात् यज्ञस्येत्यवयव(वेन(?)) भवितव्यम्। तदयुक्तम्। कुतः। तथाविधेऽपि ब्राह्मणे यज्ञ इति श्रवणात् स एष सर्वकामस्य यज्ञ इति। तस्माददोषः। (अपरं बह्वृचप्राधान्याच्च) प्रतिज्ञा-

नञ्च शिष्यबुद्धिसमाधानार्थम् ॥

End:

आग्नेयः सौम्य आज्यभागौ देवतायै वपां देवतायै हविः स्विष्टकृते चाज्याहुतिश्चानुमतये स्थालीपाकानि। प्रकरणात्पश्वर्थानाञ्च दर्शनाच्च। आज्यभागोपदेशः। पश्वर्थवादप्राप्तेः। तौ न पशौ न सोमे करोतीतीह पशौ प्रतिषेधः। अतस्स्वशाखापशुष्वेतावदेवतानुपदेशे(?) एतावतानुपदेशे गृह्यविहितत्वात् स्रुचैव वपाहोमः। स्थालीपाकश्च स्थारो वैकदेशो वपार्थे पायसोरेकदेशत्वात्(?)। स्विष्टकृदनन्तर अनुमतये स्रुवेण आज्याहुतिं शेषपरिकर्मसमापनम्। 'षळर्घ्या भवत्याचार्य ऋत्विक् श्वशुरो राजा स्नातकः प्रिय इति'ह्येते आर्घ्या अर्घ्यार्हा इति प्रसिद्धाः। स्नातकः समावर्तनमात्रः समावर्तने कृते तदानीमेव द(त)स्मै अर्घ्या दातव्यः(व्याः) इतरेषामपि यथाकाले वचः पाद्यमर्घ्यं आचमनीयं मधुपर्को गौरिति। इत्येवमादि ऋत्विग्वरणे मधुपर्कविधिः सङ्क्ष्यते तेन प्रकारेण सर्वत्र कर्तव्यः॥

Colophon:

इति शाङ्खायनसूत्र(?) निरञ्जनपद्धतिः॥

प्रकारेण व्यावमर्ध्य (सं)शोध्य लिखितमस्माभिः। पुनरपि विद्वद्भिः शोधनायां चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः॥

नारायणनामवता

शिवपुरग्रामजन्मना चैतत्।

[ आर्जितमूर्जित ] कृतमज्जनगङ्गाम्भः
पिबता च विमुक्तभक्तियुक्तेन ॥

.. ..................

... शाङ्खायनसूत्रपद्धतिरियम् ॥

गङ्गामहं गोत्रकरीं विचित्रां
देवीं विशालाक्षपदादिभूताम् ।
बालार्कमिन्दीवरनेत्रयुग्मं
व्रजामि विश्वेश्वरपादभक्त्या ॥

कल्लोलधूतं जलधेरिवाम्भो
गाङ्गं पुनस्तीर्थमवती(तीव) शस्तम् ।
अस्याः(प्रि)यं सोममहेन्दुमौलिं
तल्लीलमुल्लङ्घ्य कथं व्रजामि ॥

पूतैः पवित्रैरविनीतजन्तो-
र्गाङ्गैर्जलैरिन्दुनिभैरनन्तैः ।
कल्यातवल्यातरुस्ववेद्य(?)-
स्वलीनवल्लीमवलम्ब्य धीरम् ॥

इति समाप्तम् । संवत् १५२९ वर्षे मार्गवदि ७ रवौ पठनार्थं परोपकारार्थञ्च लिखिता ॥

Subject: Śāṅkhāyanaśrautasūtrapaddhati—a commentary on these Sūtras belonging to Ṛg-veda. 1—4 Adhyāyas.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. The Ms. is dated Saṃvat 1529 or 1472 A. D. Whether the verses given in the colophon belong to the author or the scribe is not known. On the title page is given ' शाङ्खायनश्रौतसूत्रवृत्तिः

भास्कररायजवनाम्' i. e. the Ms. belonged to Bhāskararāyayajvan. This is one of the rare Mss. found in the Tyāgarājasvāmi collection of this Library. If the date of the Ms. given in the colophon is correct, then this is one of the oldest paper Mss. found in this Library. The Ms. is full of scriptorial errors.

---

## ॥ द्राह्यायणश्रौतसूत्रदीपः ॥

## 2041. DRĀHYĀYAṆAŚRAUTASŪTRADĪPAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9106 a. Page 22. Left column.

Substance—Palm leaf. Size—19 × 1½ inches. Leaves—112 (1-67 and 43-87). Lines—8 or 10 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—4200. Author—Dhanvin. Incomplete.

Beginning:

ओमिति ब्रह्म परमं प्रप(द्ये पुरुषोत्तमम् ।
छन्दोगसूत्रं व्याचष्टे धन्वी शुद्धार्थमञ्जसा ॥

अथ भगवान् सूत्रकारः प्रथमं तावत्परिभाषां करोति । 'अथातो विध्यव्यपदेशे सर्वक्रत्वधि)कार' इति । अथात इति पदद्वयं वाक्योपक्रमे लोकवेदयोर्दृष्टम् । यथा वाक्यसमाप्ताविति शब्दः । तद्यथा । 'अथातोऽनन्ता द्वादशाहा' इति प्रतिदिशन्ति । "अथातः सामान्तानाम्" 'अथा(तः संहिता)या उपनिषद' इत्यादि । आनन्तर्यहेत्वर्थता तु वाक्यस्य परिभाषापरत्वान्न सम्भवति । विधानं विधिः । विशेषकथनं व्यपदेशः । तदभावोऽव्यपदेशः ।

* * * *

अथोच्यते । प्रकृतावुपदेशाद्भवति विकृतावतिदेशादित्येवं सर्वार्थत्वमिति । तर्हि यजुर्विष्टुति[ः ।] सुब्रह्मण्या प्रायश्चित्तानां विशेषत(स्सर्वक्रत्वर्थत्वं)स्त(त)त्र वक्तव्यम् । अन्येषा(मु)पास्मै गायता नर इत्यादिस्तोत्रीयाणां रौरवयौधाजयादिसाम्नाञ्च तेनैव न्यायेन सर्व(र्वा)र्थत्वात् । तस्मात्सूत्रकारः सुव्यवहाराय परिभाषां करो(तीति मन्त)व्यमिति ॥

End:

'प्रत्यवरोहेण एतस्य तत् षष्ठ(षट्)'मि(इ)ति ॥ तस्य चतुरुत्तरसम्पन्नस्यैकाहस्य षष्ठद्वन्द्वं प्रत्यवरोहेण स्यात् पञ्चस्तोममार्भवन्त्रिकस्तोमं यज्ञायज्ञियमित्यर्थः । 'शतदक्षिणा' इति स्पष्टमिति ॥ ५ ॥

द्राह्यायणीयसूत्रे(त्रस्य) दीपे धन्विविनिर्मिते ।
तृतीये दशके वृत्तो द्वितीयः पटलोऽधुना ॥

व्रात्यस्तोमैर्यक्ष्यमाणाः पृथगग्नीनाध्या(धा)य यज्ञोपाकरणानि चेष्ट्वा य एषामध्ययनेऽभिक्रान्ति[म]त(मः)स्यादभिजनेन वा तदभावे(ऽ)पि भोगलाभेन तस्य गार्हपते दीक्षेरन्निति ॥ व्रात्यस्तोमेषु क्रतुषु सर्वत्रवत् ।

* * * *

'निरुक्तनिधनत्वादि'ति । नौधसस्य यथार्थनिधनं । प्रत्यक्षनिधनत्वादित्यर्थः । श्यैतानं पुनः परोक्षनिधनम् । तथा च कात्यायनेन प्रतिहाराख्ये 'अथ च्छन्ननिधनानी-

डोपायास्तदाकृति'रित्युपक्रम्य द्यौतानयोरा इति परोक्षं शाखान्तरीयाभिधनमुक्तं, तत्प्रशंसां कृत्वा नौधसस्य प्रतिषेधः । किमिदं... ॥

Colophon: Leaf No. 10.

इति काश्यपगोत्रेण धन्विना प्रीतये हरेः ।
छन्दोगसूत्रदीपोऽयं प्रथमे पटले कृतः ॥

Leaf. 72.

साम्नां भक्तिविभागज्ञः शास्त्रदृष्ट्यनुसारतः ।
उपगच्छेत्प्रियं धाम साम्नां विष्णोश्च शाश्वतम् ॥
इति काश्यपगोत्रेण धन्विना प्रीतये हरेः ।
छन्दोगसूत्रदीपोऽयं मध्यमे दशमे कृतः ॥

Subject: Drāhyāyaṇa Śrauta Sūtra dīpa—a commentary on these Sūtras belonging to Sāma Veda. 1-3 Daśakas. Paṭalas 1-11 and 16-23.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly breaks off in the middle of the first Khaṇḍa of the 23rd Paṭala. The other works contained herein are:— (1) सामऋषिच्छन्दो देवताः (a fragment only) (2) अम्बिकास्तोत्रम् (3) श्रौतप्रायश्चित्तम् (a fragment only). In this Ms. the commentary on four Paṭalas (12-15) are missing. A transcribed copy of this Ms. in paper is also available in the Library. See Transcript Volume No. 3. [Ref. T. V. 3. (No. )]. This commentary together with the text has been edited by J. N. Reuter P.H.D., L.L.D., in London. "Though the majority of Drāhyāyaṇa Śrauta Sūtras are said to be identical with those of Lāṭyāyaṇa, this commentary by Dhanvin and Agnisvāmin's commentary on Laṭyāyana Sūtras stand entirely independent of each other in the treatment of the subject and both form useful complements to one another

wherever the two Sūtra texts agree".

---

॥ लाट्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम् ॥

## 2042. LĀṬYĀYANAŚRAUTASŪTRABHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 2519. Page 22. Left column.

Substance—Paper. Size—13⅜ × 7 inches. Sheets—206 (1-31, 38, 52, 35, 18, 32). Lines—13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—7760. Author—Agnisvāmin. Incomplete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमो विघ्नराजाय ।

'अथ विध्यव्यपदेशो सर्वक्रत्वधिकारः' । किमिदं सूत्रं नाम शास्त्रं । किमर्थमारभ्यते । यज्ञ(विधि)प्रसिद्ध्ये[ः] । इह हि छान्दोग्ये द्विविधो विधिः अनुब्राह्मणिकः षट्प्रामाणिकश्च । तत्रानुब्राह्मणिकः—'यजुषां कर्मसु लिङ्गतो विधानमर्थग्रहणादि'त्यत आरभ्य । साधारणगुणविधिस्तु सर्वत्रेति यावत् । अपरः षड्भिः प्रमाणैर्निर्वर्त्यते । कानि पुनस्तानि षट् प्रमाणानि । ब्राह्मणसूत्रार्षेयकल्पऋक्सामसमाम्नायो(हो)पदेशाः ॥

* * * * *

अस्पष्टानिष्टपर्युदासशेषविध्येकविधिविकल्पसमुच्चयानियमार्थं शास्त्रारम्भः । अस्पष्टानान्तावत् तस्य द्वादशदीक्षोपसद इति दीक्षोपसदोर्विभागसंशयं विशिनष्टि— तिस्र उपसद इति । अनिष्टपर्युदासः दक्षिणासीनः प्रतिहरतीति

स (विधिः) पर्युदस्यते दक्षिणपूर्वमष्टमदेशमीक्षमाणः प्रतिह-
र्तेति शेषविधिः ॥

End :

"प्रथमोत्तमौ संवत्सरौ व्यतिहरेदित्येकेऽभिप्लवस्तोमपृष्ठ्यदेशरोहार्थ इति" ॥ (१६) ॥ एके आचार्या ब्रुवते अस्मिंस्त्रिसंवत्सरे प्रथमोत्तमौ संवत्सरौ व्यतिहरेदिति प्रथमोत्तर(म)योः (संवत्सरयोः) [व्यतिहारं कुर्यादिति] व्यतिहारं(रः) कथं कुर्यादिति गवामयन[मथातिदेशस्य](मिति किमर्थं अभिप्लवस्तोमपृष्ठ्यदेशरोहणार्थं एवं त्रिवृत् )स्तोमा अभिप्लवाः प्रथमे संवत्सरे भवन्ति। त्रिवृत्पञ्चदश स्तोमा द्वितीये चातुष्टोम्येन तृतीये अभिप्लवस्तोमानामे[म्र]षरोहः। पृष्ठ्य(देश)स्य [देशे पृथो] (ये पृष्ठ्यः अ)भिप्लवानां (पुरस्तात् मध्य) उपरिष्टाद्भवति ॥ यथाम्नायमेवोपेयुः ॥ (१७) ॥ यथैवाम्नास्ताः (ताः) संवत्सरास्तथैव तानुपेयुः के हि कारणमाश्रित्य प्रत्यक्षश्रुतिं प्रत्यामनन्ति तस्माद्यथाम्ना(यमेवोपेयुः ॥ १७ ॥)

**Colophon:** (Sheet No. 40)

इति अग्निस्वामिना विरचिते लाट्यायनसूत्रभाष्ये
तृतीयः प्रपाठकः समाप्तः ॥

Subject : Lāṭyāyana Śrauta Sūtra bhāṣya, belonging to Sāma Veda. 1—5 and 7—10 Prapāṭhakas. This Ms. adopts the following division into Prapāṭhakas and Khaṇḍikās :

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Ist | प्रपाठकः | 1—12 | खण्डिकाः | Sheets 1-31 |
| IInd | ,, | 1—11 | ,, | 1-40. (17th & 18th missing). |
| IIIrd | ,, | 1—11 | ,, | |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| IVth | प्रपाठकः | 1—12 | खण्डिकाः | Sheets { 1-52. |
| Vth | ,, | 1—12 | ,, | |
| VIth | ,, | Nil. | Nil. | Nil. |
| VIIth | ,, | 1—13 | खण्डिकाः | { 1-35. |
| VIIIth | ,, | 1—12 (in which 1 & 2 incomplete) | ,, | |
| IXth | ,, | 1—12 | ,, | 1-18. |
| Xth | ,, | 1—20 (incomplete). | ,, | 1-32. |

**Remarks** :—The Ms. is in good condition. The text together with Agnisvāmin's commentary (I—X prapāṭhakas) has been edited by Ānandacandra Vedānta Vāgīśa in the Bibliotheca Indica. This Ms. breaks off in the commentary on the last but one sūtra of the tenth Prapāṭhaka.

---

## ॥ कल्पब्राह्मणव्याख्या ॥

## 2043. KALPABRĀHMAṆAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue. No. 9109. Page 22. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—16 × 1½ inches. Leaves—221. Lines —6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—4400. Author—Varadarāja. Complete.

**Beginning :**

अथार्षेयकल्पो व्याख्यातस्तत्र च सर्वक्रतुप्रकृतिभूतस्य त्रिपर्वणो ज्योतिष्टोमस्य सर्वाहर्गणप्रकृतिभूतस्य व्यूढस्य द्वादशाहस्य ब्राह्मणेनैव क्लृप्तिरुक्तेति । तदुपजीवनेन क्रत्वन्तराण्येव कल्पितानि । अस्माभिस्त्वन्यप्रबन्धस्य कार्त्स्न्यार्थं तयोस्तावत्प्रयोगस्सूत्रब्राह्मणानुसारेण सङ्गृह्य प्रदर्श्यते । तत्राग्निष्टोमसंस्थस्य ज्योतिष्टोमस्य एवं प्रयोगः । 'ऋत्विगार्षेयोऽनूचानः साधुचरण,' इत्यादिसूत्रोक्तल-

क्षणावृत्विग्याजौ । यज्ञशर्मा ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमे(न) रथन्तरपृष्ठेन द्वादशशतदक्षिणेन सोमेन यक्ष्ये(क्ष्यते) ॥

End:

पञ्चपञ्चाशतस्त्रिवृतः संवत्सरं पञ्चपञ्चाशतः पञ्चा(ञ्च)-दशः पञ्चपञ्चाशतः सप्तदशाः पञ्चपञ्चा.........विश्वसृजां सहस्रसंवत्सरयुक्तम....वातस्तो..........विश्वसृजामयन-म् । पक्षान्तरमाह— ज्योतिष्टोमेन वाभिक्लृप्तेन यथास्तोम-क्लृप्ते यथास्तोम...ति गौरिवीतस्वरानिषेधः । यथा स्तोम-क्लृप्तेनेति आदितः पञ्चपञ्चाशतिसंवत्सरेषु ज्योतिष्टोमः ।

* * * * *

तथाच द्वादशाहस्य सत्रत्वोपपादने निदानं सप्त-हीनप्रायणीय........................... प्रतिपत्कृता तेन समानमित्यर्थः ॥

Colophon: (Leaf No. 172).

इत्थं वरदराजेन वामनाचार्यसूनुना ।
अहीनकल्पो व्याख्यातो गोविन्दः प्रीयतामिति ॥

इति कल्पव्याख्यायामष्टमोऽध्यायः ॥

(Leaf No. 206).

आदित्यानामयनं समाप्तम् ॥

इति कल्पव्याख्यायां सत्रेषु द्वितीयाध्याये आदिमे दशमः ॥

(Leaf No. 112).

इति वामनाचार्यसूनुः कुशिकान्वयसम्भवः ।
वरदराज एकाहीनां कल्पं[म]व्याचष्ट यथागमं यथाबुद्धि इति कल्प-व्याख्याने पञ्चमोऽध्यायः ॥

Subject: Kalpabrāhmaṇa vyākhyā—a commentary on these

Sūtras, belonging to Sāma Veda. 1-11 Adhyāyas. This Ms. consists of the following important sections:—

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | रथन्तरपृष्ठोऽग्निष्टोमः | Adhyāya | I |
| 2 | पृष्ठ्यः षडहः | ,, | ,, |
| 3 | सत्रात्मा व्यूढो द्वादशाहः | Adhyāya | I |
| 4 | अभिप्लवः षडहः | ,, | ,, |
| 5 | अभिजित | ,, | II |
| 6 | विश्वजित् | ,, | ,, |
| 7 | महाव्रतम् | ,, | ,, |
| 8 | द्वादशाहस्य दशाहः | ,, | ,, |
| 9 | एकाहः | Adhyāyas | III to V |
| 10 | अहीनः | ,, | VI to VIII |
| 11 | सत्रम् | ,, | IX to XI |

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition. This Ms. is full of scriptorial errors. The author of this Vyākhyā is Varadarāja, son of Vāmanācārya and grandson of Anantanārāyaṇārya of Kauśika family.

---

## ॥ प्रतिहारनिधनसूत्रवृत्तिः ॥

## 2044. PRATIHĀRANIDHANASŪTRAVṚTTIḤ.

Burnell's Catalogue No. 9113. Page 10. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—$18\frac{1}{2} \times 1\frac{5}{8}$ inches. Leaves—61. Lines—7 or 9 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1625. Author—Vardarāja. Complete.

Beginning:

(नमोऽस्तु तस्मै) देवाय यः प्रसूरग्र्यजन्मनाम् ।
कार्त्स्न्ये च वेदे शृणुमो यं साक्षाद्देवकीसुतम् ॥

यो वामनार्यमिश्रादनन्तनारायणार्ययज्वसुतात् ।
अजनि कुशिकान्ववाये साङ्गे (वेदे च निष्णातः) ॥
(रच)यति स वरदराजः प्रतिहारार्षेयकल्पयोर्वृत्तिम् ।
वीक्ष्य ब्राह्मणसूत्रोपग्रन्थनिदानतद्व्याख्याः ॥
इदन्ताप्रत्ययस्साम्नामृषिच्छन्दोऽधिदैवतम् ।
भक्तयः पञ्चयज्ञेषु विनियोगश्च सङ्क्रमः ।
इति मे ......................इह यत्नतः ।
साम्नान्दशार्था इत्येव वृत्तिरेषा प्रथिष्यते ॥

अथ भगवान् कात्यायनो वक्ष्यमाणं वस्तु निर्दिशति ।

'अथातः प्रतिहारस्य न्यायसमुद्देशं व्याख्यास्याम' इति खलूपग्रन्थे कल्पब्राह्मणोक्त.................विसृजता(श्वसृजा)मयनपर्यन्तानामेकाहाहीनसत्राणां क्षुद्रकल्पोक्तानां ज्योतिष्टोमषडहद्वादशाहविकाराणां यथायोगं सम्पत्तिसिद्धयः । प्रायश्चित्तादिविषयाश्च न्यायाः प्र..................(सा)म्नां प्रयोगप्रकारा उक्ताः । अथ तेष्वेव क्रतुषु विनियुज्यमानानां साम्नां प्रतिहारभक्तिस्तदनुषङ्गेण साम्नामिदन्ताप्रत्ययोपायसमानननामधेयानां विनियोगव्ययं.....................स्मिन्नुपग्रन्थशेषे प्रतिहाराख्ये ग्रन्थे वक्ष्यते । अतस्तदुपसंयोगात् प्रतिहारस्य ये न्यायाः पारिभाषिकास्तेषां समुद्देशं संक्षिप्तं लक्षणं वक्ष्याम इत्यर्थः । उद्दिश्यतेऽनेने...............तथा च फुल्लभाष्यकारेणा...'मथोहगीतानां प्रस्तावोद्देश' इत्यत्र व्याख्यातम् । ननु भक्तयः साम्नां पञ्च—प्रस्तावोद्गीथौ

प्रतिहारोपद्रवौ निधनमिति । सप्त वा । हिङ्कारः प्रस्ताव-
...............दोङ्कार इति । तत्र प्रस्तावस्तावद्वक्तव्यः
उद्गीथोपद्रव............... । प्रस्तावस्त्वाचार्येणैव
फुल्लग्रन्थे प्रस्तावखण्डिकायामुक्तः । प्रतिहारोऽत्र वक्ष्यते ।
निधनन्तु ............पदशब्दः पाद.........उत्तमः ।

.... .... .... .... .... .... .... .... .... .... .... .... .... ....

क्षराणि पारिशेष्यादुपोत्तमपादान्ते चत्वारीत्येव नैरन्तर्येण
नाना...दृष्टा...प्रतिहार इति सिद्ध्यति । तथा यौक्त
स्रुच मा इन्द्रामित्यादावप्यस्य प्रयोजनन्द्रष्टव्यम् । तत्र
पदसङ्ख्याना......माद्यन्न्याय्यं प्रतीयात् । एतावति पादे
एतावन्त्यक्षराणि प्रतिहार इत्येवं पादस्याक्षरसङ्ख्यायाश्च
विशेषोक्तावसत्यान्तत्रोत्तमपादे यच्चतुरक्षरमाद्यं तन्न्याय्यं
प्रतिहारं विद्यात् । न्याय्यशब्द औ...थाच शप औ-
त्सर्गिकत्वेन न्याय्यविकरणाः भूवादय इति व्याकरणे
व्यवहारः । पदसङ्ख्यानादेश इत्येवौत्सर्गिकत्वे सिद्धे पुन-
र्न्यायपदसंज्ञत्वेनोपात्तमुत्तरत्र व्यवहारार्थमाद्ये न्याय्यौ ।...
दौ अत्र च यद्यप्यूहगीतीनां साम्नां सर्वेषां प्रतिपदं प्रति-
हारो वक्ष्यते । ततश्च तत्र चतुरक्षरमाद्यन्न्यायासिद्धमित्ये-
तावदेव वक्तव्यम् तथापि न्यायप्रतिहारस्यानूहगीतिष्वपि
व्याप्तत्वा......वृद्धिह्रासौ च । तत्र प्रतीयादित्यनुवर्तनेन
पदाक्षरो रथन्तर इत्यादौ च वक्ष्यमाणसङ्ख्यायाः पूर्वोपात्त-
चतुरक्षरापेक्षया यौ वृद्धिह्रासौ तावप्युत्तमे पदे प्रतीयात् ।
तत्र प्रथमातिक्र(मे)...विति सिद्ध्यति । अथ वा आद्यमि-
तीहानुवृत्तमर्थाद्द्विवचनां(न्तं) विपरिणम्यते । सङ्ख्याश-

न्दे चास्तौभिकान्यक्षराणि । सङ्ख्यानिर्देशेष्वस्तौभिकानि स्तौभिकव्यतिरिक्तान्यार्चिकान्यक्षराणि प्रतीयात् । वारवन्ती······या इति तत्रोत्तमपादे भा(गौ)होहाया औह्लोवेत्येतानि स्तोभाक्षराणि विहाय ततः पूर्वाण्यार्चिकाक्षराणि ग्राह्याणि । प्रागौ होवाया इति नोक्तम् । उपरिष्टात् प्रति························ प्रतिहारेऽन्तर्भावार्थम् ॥

End :

प्रतिहारोपदेशानन्तरं 'अथच्छन्नानिधनानि' —इत्यनेन खण्डेन निधनप्रकारा उच्यन्ते । तत्र तावा(व)न्निधनानि द्विविधानि सामान्तिकान्यन्तस्सामिकानि च । निधनमिडा वागिति सामान्तिकानि तदन्वयाच्च सामानि यथा ब्रूमः स्वाराणि निधनवन्त्यैडानि वाङ्निधनानि चोच्यन्ते यथा सूत्रकारः स्वाराणि हा इकारः स्वारपदानुस्वाराणि च तेभ्योऽन्यान्यैडवाङ्निधनेभ्यश्च निधनवन्तीति तत्र हा इकार स्वाराणि वामदेव्यानि पदानुस्वाराण्यौशनादीनि निधनानि वन्निति(?) द्विविधानि पदनिधनानि च बहिर्निधनानि च । पदनिधनानि यौधाजयादीनि । बहिर्निधनानि आमहीयवादीनि ॥

* * *

अन्ततइति वचनं तन्निधनव्यावृत्त्यर्थं पाहि प्रेति पाहि नो अग्नय इत्येषामन्त्ये साम्न्युपस्थाने.... .... ...

... ... ... ...

स्वदा स्वता इति....अबोध्य...कमच्छेत्यार्चिकान्यक्षराण्येयं

वागान्तानि गीत्वा ततः पक्षिण्य...(र)थन्तरयोः प्राकृत-
निधनस्थाने निधनं कार्यं यच्च सूत्रकारेणानुक्तत्वादयज्ञसं-
युक्तविक... ... ... ॥

Colophon:

वृत्तिर्वरदराजेन वामना(चा)र्यसूनुना ।
उपग्रन्थस्य वै वृत्तिर्माधवार्येण या कृता ॥
तस्या य... ... ...
... ... चोक्ता: ।
कल्पब्राह्मणसूत्रैराहत्यक्रतुषु विहितानाम् ।
अपि चैकार्षेयाणामिह विनियोगव्यवस्थोक्ता ॥
छन्दे देव...देवता विनियोगादीनान्तु दर्शयिष्यामः ;
आर्षेयकल्पविवृतौ क्रतुप्रयोगक्रमानुसारेण ॥
हरिः ॐम् ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीराम(चन्द्राय नमः)

Subject: Pratihāra Nidhana Sūtra Vṛtti—a commentary on the Pratihāra and Nidhana sūtras which form the tenth Paṭala of the Upagrantha sūtra, belonging to Sāma Veda.

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. It is full of scriptorial errors. This is a commentary on the tenth Paṭala of the Upagrantha sūtras of Kātyāyana, of which the first 14 Khaṇḍas form the Pratihāra and the 15th, Khaṇḍa forms Nidhana. The Upagrantha Sūtras are attributed to Kātyāyana by Ṣaḍguru Śiṣya also in his Ṛg-Veda Sarvānukramaṇī Vṛtti—c/f.

' वाजिनां सूत्रकृत्स्नानामुपग्रन्थस्य कारकः ।

* * * * * * *

एवंगुणगणैर्युक्तः कात्यायनमहामुनिः ॥' Cf. No. 1940.

There are also other Pratihāra Sūtras composed by Jaimini and Āhiśreṇya. cf. No. 2045.

## ॥ प्रतिहारसूत्रभाष्यम् ॥

## 2045. PRATIHĀRASŪTRABHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 9117 b.

**Substance**—Palm **leaf**. **Size**—$15\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$ **inches**. Laves—14 (147-160). Lines—9 or 10 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—325. Author—Vainateya (?). Complete.

Beginning :

॥ प्रगी॰स्यामः ॥ (प्रगीतानां प्रतिहारान्यथावदधीतान् व्याख्यास्यामः) प्रकर्षेण गीतानि प्रगीतानि गीतस्य प्रकर्षो बहुकृत्वो गानम् । यानि नानुत्पन्नो(न्ना)नि सामानि स्तोत्रार्थव्यूहाम्नाये गीयन्ते तानि प्रगीतानि । अथवा ओकारस्तोभात् प्रत्यूष...भिर्विशेषैः प्रकृत्य यानि गीयन्ते तानि प्रणीतानि सर्वथा ऊहाम्नायगीतानीत्यर्थः । तेषां प्रगीतानामूहाम्नायगीतानां साम्नां प्रतिहारान्यथावदधीतानध्ययनवशेन क्लृप्ता[न्य]न्व्याख्यास्यामः । प्रतिहारानि .........वता सिद्धये ? यथाधीतानि नेत्यनर्थकन्नानर्थकं बुद्धिविवशेनैव गेयानीति यथा गीतिविशेषैः परोक्षैः स्तोभैश्चाध्ययने विशिष्य गीयन्ते तथैव प्रतिहारकाले गेयानीत्येतदर्थत्वादाम(ही)यवस्य चतुरक्षरः प्रतिहार उक्तः । स उदात्तानुदात्तविशिष्ट एव स्यात् नैकश्रुतिः पौष्कलस्य त्र्यक्षरः परोक्षीकृत्यैव वोच्येत नाभीति बाभ्रवस्य चतुरक्षरः समध्यमस्तोभसहित एव स्यान्न केवल(क्र)गक्षरमन्त्रमेव प्रतिहारस्य तु परिमाणमात्रमेवोच्येत । न स्यात् ......इत्युपलक्षणमित्येतदर्थनिरूपणार्थमुक्तम् । यथाधीतानीति । अथवा सति विकल्पे सशंस...चा यथा स्व–

मामायमनुसृत्यैवति निश्चेतव्यमित्येतदर्थः । यथाधीतानीत्युक्तम् । एकैकानि हि सूत्राणि अनेकशाखोपकारकाणि तस्यासौघमे(य)स्य प्रागभ्यासादुत्तमेन पदेन प्रतिहरेदित्याभिश्रेण्योऽभ्यासादिभिश्चतुर्भिरिति शाण्डिल्य इति । अत्र यासु शाखासु अभ्यासादेव च्छिन्नमस्ति तासु पूर्वः पक्ष आश्रयणीयः । यास्त्वभ्यासपञ्चमे तासूत्तर[ः]श्चास्य छन्नमस्ति तासु विकल्पस्त्रीणि धनस्य त्व–साम्नोऽपि तथैवाभ्यासवतो वैदन्वतस्य त्रीणि ह्यस्तोभानि तृतीयमेव वेत्यत्र सःस्ता(?)ध्यायितान्त्रीणि विभ्राभ्याध्यायिनान्तृतीयमिति । अथवात्रोक्तलक्षणस्य यस्य साम्नस्तद्विरोधिश्रुतिवचनं श्रू-....तत्र[ः]श्रुतिवचनमेव ग्राह्यमित्येतदर्थं यथाधीतानीत्युक्तम् । पञ्च रथन्तरस्येत्यथोक्तं शानमिन्द्रेति प्रतिहरतीति श्रुतिः । तत्र यथाधीतानीति वचनात् प्रथमायां स्तोत्रियायाश्चतुरक्षर एव प्रतिहा(रः) कल्प्यः । किम्पुनरिदं विस्मृत्योच्यते । 'अथातः प्रतिहाराणा'मित्यधिकृत्य प्रतिहारलक्षणः पूर्वमेव कथितः । इदमिदानीं पुनरुक्तमर्थमिव प्रतिभाति । अत्र ब्रूमः । 'अथातः प्रतिहाराणा'मित्यधिकृत्य भगवदाचार्येण जयिमि(जैमिनि)ना प्रतिहारलक्षणं सामान्यरूपेण प्रतिपादितम् । न व्यक्ततरं प्रतिसामोक्तमिदानीं पुनस्तावता ग्रन्थेनाधुनातनानान्नराणामल्पमेधसां सर्वेषां साम(प्रति)हारावगतिश्चाशक्येति मत्वा भगवानाहिश्रेण्यो नामाचार्यः प्रयोजनमात्रजिघृक्षया स्तोत्रार्थानामेव साम्नां व्यक्ततरं प्रतिहारानाचिख्यासुरेवमारब्धवान् । तत्रोक्तमनुक्तञ्चाखिलं प्र-

तिहारकक्षणतयैतदाचार्यस्य भेदात्पुनरुक्तदोषो न भवति।
प्रति०र्वत(प्रतिहारस्थानं पदाद्यः सर्वत्र) ॥

End :

॥ उत्त० य्यवत् ॥ (उत्तमे पदे तु न्याय्यवत् ) ॥

* * * *

ननु विकल्पवाची वाश(ब्दः) प्र(यो)क्तव्यः...विकल्पवाची तुशब्दोऽस्त्येव। अनेकार्था हि निपाताः। आचार्या हि यथेष्टशब्दैरिष्टमर्थन्निरूपयन्ति। तस्माच्छाखाभेदवशाद्विकल्पः। कथमत्र समुच्चय(प)क्षो नाश्रित उपोत्तमपदमुत्तमञ्चतुरक्षरसहितं प्रतिहार इति। तुशब्दस्समुच्चयवाची भवति। अत्र ब्रूमः यथोद्गीथात्प्रतिहारो भूयान् भवति तदयुक्तम्। भूयिष्ठ....तस्माद्विकल्प एव श्रेयान्। पाङ्क्तानां प्रतिहारान्वक्ष्यमा(णां)श्चात्यति षट्। सञ्ज० कारात् ॥ सञ्जयस्य यः प्रतिहार उक्तः षडक्षरः।

* * * * *

॥ सर्वे० स्तावः ॥ (। सर्वेषां प्रथमेन प्रस्तावः ॥) सर्वेषां पदानां........न्तु...प्रथमेन स्तोमेन प्रस्तावः स्यात् प्रथमस्य नवमेन वा प्रतिहारः द्वितीयतृतीययोर्दशमेनैव ... प्रतिहारपटलचतुष्टयं व्याख्यातं पर्यवसितम् ॥
हरिः ॐम्। श्रीगोविन्दाय नमः ॥

Colophon : Nil.

Subject : Pratihāra sūtra bhāṣya,—a commentary on Āhiśreṇya's Pratihāra Sūtras—belonging to the Jaiminīya recension of Sāma Veda. 1-4 Paṭalas.

Remarks :—The Ms. is in a very much decaying condition. This

is a very good commentary on the Pratihāra Sūtra of Āhiśreṇya which consists of a division into four Paṭalas. This Pratihāra Sūtra is an elaboration of and a supplement to, the Jaimini's Pratihāra Sūtra. (See the introductory remarks in the beginning). This Pratihāra Sūtra, therefore, belongs to the Jaiminīya Śākhā. The other work contained herein is Kalpabrāhmaṇa (?) Prayoga Vṛtti. This Pratihāra Vṛtti is not, however, noticed by Dr. Burnell under this Ms. On the side margin of the first leaf of this Ms. is given 'प्रतिहारभाष्यं, वैनतेयम्'॥ Whether Vainateya is the author of this commentary is yet to be known.

---

## ॥ फुल्लसूत्रभाष्यम् ॥

## 2046. PHULLASŪTRABHĀṢYAM.

Burnell's Catalogue No. 2518. Page 10. Right column. Substance—Paper. Size—13¾×7 inches. Sheets–86 (No. 78 given for two sheets). Lines—13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3100. Author—Upādhyāyājātaśatru. Incomplete.

**Beginning:**

ॐ नमः श्रीसामवेदाय ॥

जितं भगवता येन हरिणा लोकधारिणा ।
अजेन विश्वरूपेण निर्गुणेन गुणात्मना ॥ १ ॥

॥ सौभराभीवर्त्त(यौधा)जयानां वृद्धं तुरीयम् ॥

सौभराभीवर्त्त(यौधा)जयानां साम्ना तुरीयं चतुर्थमक्षरं यं दी(यदी ?)र्घं यत्तद्वृद्धं भवति तुरीयशब्देन चतुर्थमुच्यते। दीर्घं द्विमात्रमुच्यते। वृद्धं त्रिमात्रम्। उदाहरणानि सौभरे वयं-

मुत्वाद्यान्त्ययोः। अभीवर्ते पुनानः सोमाद्ययोः। यौधाजये-
तवाहं सोमाद्यायां अस्यापवादमाह ॥ आपीयूवाजेती
ऋषि ॥ अकारः प्रतिषेधार्थः। प्रत्नं पीयू यौधाजये प्रस्थ
वाजे इति च येन ज्योतींषि सौभरे एतेषु वृद्धिप्रतिषेधः
ह्रस्वानामपि वृद्धिप्रापणार्थमाह ॥ अतिमधुद्स्मम् ॥

End:

॥ यण्वादीनामप्रस्ताव्या उत्तरा ॥ यण्वादीनां
पञ्चानां अपत्यसन्तनिशाकरवर्णानां स्तोत्रीया अप्रस्ता-
व्या भवन्ति आद्याप्रस्तावसम्बन्धप्रद्धि उत्तरयोः। प्रस्ताव
एव न उच्यते अप्र(स्ता)व्या उत्तरा इति ॥ प्रस्ताव्ये
वा त्यंव (सन्त)निनः प्रस्ताव्ये वा सन्तल(नि)नः॥
वा शब्दो वि आर्छः(?)या ... आद्य(?)वुत्तरयोः प्रस्तावलो(?)
एवं सन्तनिन्यपि प्राप्नं तस्मिन्सन्नचिविकल्पमाद(?)वाप्र-
स्ताव्ये उत्तरे सन्तनिनः वा अप्रस्ताव्ये उत्तरे सन्तनिनः
वा अप्रस्ताव्ये इति विकल्पः उत्तरयोरिति सिद्धम् ॥

Colophon : (Leaf No. 84)

इति षष्ठस्य दशमी कंडि(खण्डि)का ॥

उपाध्यायाजातशत्रुकृते पुष(ष्प)भाष्ये दशमस्यै(?)-
कादशी कं(खं)डिका समाप्ता ॥

दशमः(?) प्रपाठकः समाप्तः।

संवत् १९[१]०३ शाके १८(७)६८.

(Leaf No. 64)

उपाध्यायाजातशत्रुथादे(कृते) विष्णुयशशिष्याय अनुचरणार्थभाष्यं
श्रुतमिति भावाः परिसमाप्ताः ॥

Subject : Phullasūtrabhāṣya—a commentary on these Sūtras belonging to Sāma Veda. 1-6 Prapāṭhakas. This

Ms. adopts the division into Prapāṭhakas and Khaṇḍas, as follows:—

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | सौभराभीवर्तंजयानाम्० | Prapāṭhaka | I | Khaṇḍas | 12 |
| 2 | अः कारौ वृद्धः पद्गीतः० | ,, | II | ,, | 12 |
| 3 | दावृच्यः सङ्ख्या २ इडासङ्ख्या० | ,, | III | ,, | 12 |
| 4 | यकारे वप्रत्यायवृद्धमन्तः० | ,, | IV | ,, | 10 |
| 5 | इदानीं विकल्पा उच्यन्ते० | ,, | V | ,, | 9 |
| 6 | नकारश्चत्रवानिसन्ध्यगीतः० | ,, | VI | ,, | 11 |

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. is dated Saṃvat 19[1]03 or Śaka 1868 which might be corrected Saṃvat 1903 or Śaka 1768 corresponding to 1846 A. D.—the time of King Sivāji, the last Mahratha ruler of Tanjore (1833–55 A. D.) Regarding this Ms. Dr. Burnell observes on page 10 in his Catalogue, as follows:—"This work appears to exist in two distinct recensions; the Northern called Puṣpasūtra and the Southern called Phullasūtra. The difference also extends to the commentary by Ajātaśatru. This commentary begins with the 56th section of the text in the Ms. (No. 1966). Cf. Weber's "Ueber das Sapta, catakam des Hāla," P. 259 note."

It is to be conjectured from the last colophon in this Ms. that this author might have divided the whole of Phullasūtra into two parts, the former consisting of the first four Prapāṭhakas(?) and the latter, the last six Prapāṭhakas. A portion of this commentary is now printed together with the text in Benares.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2047. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9159 a. Page 15. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—16¾ × 2¾ inches. Leaves—207. Lines—12 to 15 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—25000. Author—Rudradatta. First fifteen Praśnas.

Beginning:

॥ ॐ यज्ञेश्वराय नमः ॥

स्वं स्वं मनोरथमवाप्तुमपोढविघ्नं
यस्य प्रसादमनवाप्य न शक्नुवन्ति ।
पद्मासनप्रभृतयः प्रथमेऽपि देवाः
तद्वस्तु हस्तिमुखमस्तु मयि प्रसन्नं ॥

आज्ञा श्रुतिस्मृतिर्य(ती य)स्य यस्य यज्ञास्सभाजनम् ।
नमः परस्मै विश्वस्मात्तस्मै श्रीवत्सवक्षसे ॥

आदिमं ब्राह्मणं क्षेममध्यस्थितपरावरम् ।
अपास्ताशेषपाप्मानमापस्तम्बमुनिं स्तुमः ॥

अस्यापस्तम्बसूत्रस्य दुर्ज्ञानज्ञानसंशयान् ।
सूत्रदीपिकया वृत्त्या रुद्रदत्तः परास्यति ॥

सन्तु ये सुविवक्तारः सन्तस्स्युर्गुणसाक्षिणः ।
रत्नं रत्नमिति ग्राह्यं मूलं किं तस्य गृह्यते ॥

अत्र भगवानापस्तम्बस्समस्तलोकहितचिकीर्षया वि- ध्यर्थवादमन्त्रात्मकविविधवेदभागव्याकीर्णं बिभक्तानेक- शाखाव्यासक्तञ्च विश्वस्य वैतानिकस्य कर्मणो याजुर्वेदिकं प्रयोगं व्याचिख्यासुस्तत्र सर्वप्रथमभाविनोऽ- ग्न्याधेयस्यापि इष्ट्यन्तपक्षत्वात्सर्वेष्टीनाञ्च दर्शपूर्ण- मासप्रकृतित्वात् समाम्नाये च दर्शपूर्णमासमन्त्राणामेव

प्राथम्यात्तावेवाग्रे व्याख्यास्यन्नधिकारं दर्शयति—

'अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्याम' इति ॥

End:

॥ यज्ञायज्ञीयं प्रति ॥ यज्ञायज्ञीयस्तोत्रोपाकरणे कृते वसतीवरी गृह्णाति । पयांसि आशीरर्थानि विभास्ति विविधं प्रेष्यति सूक्तवाककाले श्वस्सुत्यामिन्द्राग्निभ्यामित्यादिनापि । शेषं पूर्ववत् ।

एतेषामेकस्मिन्नप्यक्रियमाणे नमो ब्रह्मणे नमो अस्त्वग्नये नमः पृथिव्यै नम ओषधीभ्यः नमो वाचे नमो वाचस्पतये नमो विष्णवे बृहते करोमि स्वाहेत्याहुतिं हुत्वा सर्वप्रायश्चित्तं जुहुयाज्जुहुयात् ॥

एतेषामेकस्मिन्नपि कर्मणि पूर्वैर्यरेवाक्रियमाणे आहुतीर्जुहुयात् किं पुनर्द्वयोर्बहु(षु) वेत्यर्थः ॥

Colophon:

नवमः पटलः ॥

इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायामापस्तम्बसूत्रवृत्तौ

सूत्रदीपिकायाञ्चतुर्दशः(पञ्चदशः)

प्रश्नस्समाप्तः ॥

हरिः ओं । श्रियै नमः । यज्ञेश्वराय नमः ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

बृहद्व्याघ्रपुरं कन्दाडै श्रीनिवासाचार्यलिखितम ॥

अबद्धं वा सुबद्धं वा मम दोषो न विद्यते ।

करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हति [समीक्ष्य] सज्जनः ।

कन्दाडै श्रीनिवासाचार्यलिखितम् ।

मन्मथनाम संवत्सरं मिथुनमासं त्रयोविंशतिः(?) ॥

Subject :—Āpastamba Śrauta sūtra vyākhyā otherwise known as Sūtradīpikā—a commentary on these sūtras belonging to Black yajur Veda. 1-15 Praśnas. This Ms. adopts the division into praśnas and paṭalas, as follows:—

| Praśna | | Paṭalas | Praśna | | Paṭalas |
|---|---|---|---|---|---|
| I | — | 8 | VIII | — | 6 |
| II | — | 6 | IX | — | 5 |
| III | — | 6 | X | — | 10 |
| IV | — | 4 | XI | — | 6 (?) |
| V | — | 8 | XII | — | 8 |
| VI | — | 8 | XIII | — | 8 (?) |
| VII | — | 8 | XIV | — | 9 |

XV — 9.

Remarks:—The Ms. contains broad Śrītāḷa leaves. It is in a fairly good condition. The works contained herein are:—

1 आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या (सूत्रदीपिका) ॥

2 आपस्तम्बप्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्या ॥

3 आपस्तम्बनित्यहोमप्रायश्चित्तम् ॥

4 अग्निहोत्रादिप्रायश्चित्तम् ॥

5 श्रीनिवासदीक्षितीयं प्रायश्चित्तम् ॥

The scribe of this Ms. is one Kandāḍai Śrīnivāsācārya of Bṛhadvyāghrapura, the modern Perumpuliyūr near Tiruvadi in Tanjore Dt. A part of this commentary has ben edited in grantha script in South India. Dr. Burnell observes that 'it is more than uncertain if Rudradatta wrote a commentary beyond Praśna XV.'

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2048. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3848. Page 16. Left column. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Sheets—251. Lines—9 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—7750. Author—Cauṇḍapācārya. First three Praśnas.

Beginning:

श्रीसाम्बाय परस्मै ब्रह्मणे नमः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तये नमः ॥

वेदान्वा(न्व्या)ख्यन्माधवार्यः सायणार्यवपुर्धरः ।
तस्मात्सदुदयं प्रापदुदयाद्रेरिवांशुमान् ॥ १ ॥
करपूरितसर्वाशः श्रीमान्हरिहरेश्वरः ।
यः शश्वदाक्रमीदब्धिभुवं नानानृपाश्रयाम् ॥ २ ॥
व्यधादपि पुराणानि महादानानि षोडश ।
तस्मादभूद्भूरिधामा युवा बुक्कमहीपतिः ॥ ३ ॥
यः प्राचीमाक्रमीदुद्य(धुध्य)न्नधः(थ) सर्वा दिशो वशी ।
समुत्खातनिखातारिमण्डलं स्तम्भमण्डिते ॥ ४ ॥
मण्डपे तुलया येन स्वे(से)नात्मामार्यमाब्धि(यि)ना(ता) ।
तृप्य(तिप्पा)म्बा नाम तस्याभूद्राज्ञी गुणगरीयसी ॥ ५ ॥
देवपत्न्यो भजन्याशाः(न्तीशान्) शच्याद्या यत्क्रिया भृशम् ।
तस्मादस्यां समुदभूद्भूपतिः श्रीभुवोः पतिः ॥
कर्मब्रह्माध्वनीनेन कविर्येन कृती कृतः ॥ ६ ॥
किन्ना(ञ्चा)वञ्चितधर्मेण येन श्रीभूसमे प्रिये ॥

पद्मामल्लाम्बिके(का)देव्यौ दीव्यतो दिव्यलीलया ।
अलब्धासौ चि(सु) क्रिययोः पुमर्थास्तनयास्तयोः ॥ ७ ॥

हर्यपेशसमुद्रेशबुक्कभूपरथीतमान् ।
शस्त्रशास्त्रैकविदुषा जितबाह्यान्तरद्विषा ॥ ८ ॥

अभ्यासस्वाक्षरक्षीणा(ः?) के न(नु?) तेन समा नृपाः ।
नित्ययज्ञायितकुला पुरुषा हि महाक्रतौ(तोः) ॥ ९ ॥

अपूर्णपञ्चयज्ञानां नृपाणां कस्य का तुला ।
कर्ता हेमादिदानानां श्रोता श्रुत्यादिसद्गिराम् ॥ १० ॥

आहर्ताऽसौ पुमर्थानामादर्ता सत्क्रियाजुषाम् ।
स कदाचिद्भूपतीन्द्रः(न्दुः) पालयन्धर्मतः प्रजाः ॥

सम्प्रार्थितो द्विजैः श्रौतं विशदीकर्तुमुद्यतः ।
विचार्य विदुषां मध्ये चौण्डपार्यमदीदिशत् ॥

व्याचक्षा(क्ष्वा)ध्वरतन्त्रं त्वं समन्त्रार्थमिति स्फुटम् ।
किं स्तुमश्चौण्डपाचार्यं जातं तत्र महाकुले ॥

वसिष्ठारुन्धतीमुख्या यत्कुले गृहमेधिनः ।
वसिष्ठो वासिष्ठकुले चौण्डाचार्यः सतां मतः ॥

कामाम्बा गृहिणी तस्य भरद्वाजकुलेऽजनि ।
आद्यादिवादोमधु(तो मिथु)ना भूरितां सनुयं(दभूवन्महिताः)
सुताः ॥

चौण्डपार्यादित्यदेवमञ्चव(पा)र्याभिधाः स्त्रि(त्र)यः ।
यानमंस्त जनो देवांस्त्रिलोकाहितसम्पदा ॥

त्रीन्वेदान्सर्वविज्ञानांस्त्रीनग्नीन्पावनत्वतः ।
उत्साही सर्वकृत्येषु प्रभुमन्त्रा(न्त्र्य)नुजद्वयः ॥

चौण्डपार्योऽमात्यवर्यः सोऽभूत्भूपतिभूपतेः ।
सद्गुरूपात्तसद्विद्यो विष्णुभट्टार्यसूक्तिभिः ॥
विद्वत्प्रयोगं सफ(क)लं क्रतुमाहरतु त्वयम्(क्रतूना-
माकरोम्यहम्) ।
कल्पसूत्रेष्वनेकेषु सर्वक्रतुसमन्वयात् ॥
आपस्तम्बाचार्यसूत्रं प्रधानं प्रचुरं त(त्व)तः ।
व्याख्यास्यते च तत्सूत्रं हौत्रौद्गात्र(त्रे) प्रसङ्गतम्(तः) ॥
सूत्रार्थमन्त्रव्याख्यार्थप्रयोगप्रतिपादनैः ।
ब्राह्मणं कल्पसूत्राणि मीमांसान्यायविस्तरौ ॥
तर्कव्याकरणे छन्दो निरुक्तज्योतिषे अपि ।
वेदभाष्याणि सर्वाणि स्मृतितत्सङ्ग्रहानपि ॥
सूत्रव्याख्यास्तथा सर्वा आचारं तद्विदामपि ।
कलाविद्या शिल्पविद्या अपि संशोध्य यत्नतः ॥
प्रयोगरत्नमालेयं तन्यते हृदयङ्गमा ॥
गणयन्तो गुणानेव सर्वे तां बहुमन्यताम् ।
परिग्रहो हि महतां गुणेन्दीवरचन्द्रिका ॥
यद्वा सन्तो नार्थनीया नितरामितरे यतः ।
गुणानां सदसद्भावौ स्वयमेव नियच्छतः ॥

* * *

त्रिंशत्प्रश्नात्मकं सूत्रमापस्तम्बमुनीरितम् ।
श्रौतगार्ह्यस्मार्तकर्मबोधकं तत्र पञ्चभिः ।
पञ्चविंशतिभिः प्रश्नैर्गार्ह्यस्मार्तविनिर्णयः ॥
इतरैः पञ्चविंशत्या श्रौततन्त्रं प्रपञ्च्यते ।

तत्रादिमैर्नवैः(व) प्रश्नैर्हविर्यज्ञविधिक्रमः ॥

अन्यै(न्त्यै)ः षोडशभिः सोमः प्राधान्येन प्रपञ्चितः ।

तत्रादिमैस्त्रिभिर्दर्शपूर्णमासौ तदादिमे ॥

एकदेशे पिण्डपितृयज्ञोऽपि प्रतिपादितः ।

चतुर्थे तद्याजमानमाधानं पञ्चमे ततः(मतम्) ॥

षष्ठेऽग्निहोत्राग्रयणे सप्तमे पशुरष्टमे ।

चातुर्मास्यान्यथ प्रायश्चित्तानां नवमे विधिः ॥

अग्निष्टोमप्रपञ्चोऽथ पञ्चभिर्दशमादिभिः ।

प्रश्नेऽत्र दशमे दीक्षा प्रायणीये स्वराट्क्रमः ॥

आतिथ्येष्टिरिति प्रोक्तं सप्रपञ्चचतुष्टयम् ।

एकादशे प्रवर्ग्याणां सप्रायश्चित्तको विधिः ॥

द्वादशे थो(सु)पसद्देशमग्निष्टोमीयवर्णनम् ।

प्रश्ने त्रयोदशे प्रातस्सवनोक्तिश्चतुर्दशे ।

सवनं द्वेऽथावभृथोऽदयनीयवशाविधिः ॥

प्रश्ने पञ्चदशे चोक्थ्यष्षोडशी चातिरात्रकः ।

आप्तोर्यामैकादशिना(न?)ब्रह्मत्वं दक्षिणाविधिः ।

प्रसङ्गाद्दशहोत्रादिप्रायश्चित्तञ्च सौमिकम् ॥

अग्निः साङ्गो द्वयोस्तत्र षोडशे प्रथमा चितिः ।

प्रश्ने सप्तदशे शिष्टा द्वित्रिषाहास्त्रिके(?) अपि ॥

अष्टादशे वाजपेयराजसूयौ सविस्तरौ ।

एकोनविंशे सौत्रामणिकाठकाचितिक्रमः ॥

तत्रैव काम्याः पशवः इष्टयश्च प्रपाञ्चिताः ।

विंशेऽश्वमेधपुरुषमेधयोर्विधिविस्तरः ॥
एकाविंशे द्वादशाहमहाव्रतविधिर्गवाम् ।
उत्सर्गिणामप्ययनं द्वाविंशेऽहीनविस्तरः ॥
त्रयोविंशे ततः प्रश्ने सत्रायनविधिक्रमः ।
चतुर्विंशे ततः प्रश्ने न्यायप्रवरहौत्रकम् ॥
पञ्चविंशे च षड्विंशे गार्ह्या मन्त्राः प्रपञ्चिताः ।
प्रश्नेऽथ सप्तविंशे स्याद्गार्ह्यतन्त्रविधिक्रमः ।
अष्टाविंशैकोनत्रिंशप्रश्नयोः स्मार्तसत्क्रियाः ॥
सामान्यतो विशेषेण त्रिंशे शुल्बविनिर्णयः ।
एवं सामान्यतः सर्वप्रश्नानामर्थसङ्ग्रहः ॥

End :

एवं विहितमिष्टीयपशुबन्धानां ब्रह्मत्वं ब्रह्मत्वम् । यदेवं विहितं दर्शपूर्णमासयोर्ब्रह्मत्वमिदमेव सर्वेष्टीनां पशुबन्धानाञ्च ब्रह्मत्वम् । विशेषस्तु तत्र तत्र वक्ष्यते । अतोऽन्यत्र स व्यावृत्तौ ब्रह्मयजमानाविति यदुक्तं तदकरणेप्यदोष इत्यर्थः ।

इति ब्रह्मत्वान्ततन्त्रमन्त्रव्याख्यासुगन्धिभिः ।
सूक्तिप्रसूनैः पुष्णातु पुमर्थान्पुरुषोत्तमः ॥
प्राशित्रादिब्रह्मत्वान्तपदार्थोक्तिसमुज्ज्वलः ।
तृतीयो व्याकृतः प्रश्नोऽनुनिर्वाप्यादिसत्क्रियः ॥ १ ॥

Colophon :

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरश्रीवीरहरिहरमहाराजसाम्राज्यधुरन्धरप्रतापयुवबुक्कभूपालक्षीरार्णवपूर्णचन्द्रस्य राजव्यासराजवाल्मी-

केः कर्मब्रह्माध्वनीनस्य श्रीवीरभूपतिभूपालस्य मन्त्रिणा चिन्नार्यानन्दनेनादित्यदेवमञ्चपाचार्याग्रजन्मना चौण्डपाचार्येण विरचितायामापस्तम्बीयाध्वरतन्त्रस्वतन्त्रव्याख्यायां प्रयोगरत्नमालायां तृतीये प्रश्ने षष्ठः पटलः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुचरणारविन्दयोरर्पितास्तु प्रयोगरत्नमाला ॥

समाप्तश्चायं तृतीयः प्रश्नः ॥

Subject : Āpastambaśrautasūtravyākhyā, otherwise known as Prayogaratnamālā—a commentary on these sūtras belonging to Black Yajur Veda. 1-3 Praśnas.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. On the title page is given ' दर्शपूर्णमासप्रश्नत्रयप्रयोगरत्नमाला पिङ्गलोपनाम्नः श्रीपतिरायस्य ' i.e. the Ms. belonged to one Piṅgala Śrīpati-rāya.

The long beginning given in this Ms. contains historically interesting information on the succssion of Vijayanagar dynasty, though the author has in view a completely different one from the accepted order of succession in the same dynasty. It is probably, as Dr. Burnell himself observes, more correct than the four or five lists collected by Lassen (L. A-K. IV., Beilage, pp. 976 ffg.).

Again, the introductory verses of this work give a clue to the size and contents of the Āpastamba Kalpasūtras—since probably the oldest authority on this subject might be Cauṇḍapācārya of the 15th century.

After giving the size and contents of the Āpastamba Sūtras as given by Cauṇḍapācārya, Dr. Burnell observes on page 17 of his Catalogue as follows:—

" It is thus evident that Cauṇḍappa's account is correct. One point remains to be noticed. He (Cauṇḍappa) entirely

omits mention of two Praśnas which treat of paitṛmedhika rites, and which are reckoned usually to be the thirty-first and thirty-second of the work. In some Mss. however of the thirtieth, thirty-first and thirty-second Praśnas (which are not uncommon in S. India), I have seen them numbered as twenty-fifth, twenty-sixth, and twenty-seventh, and, apparently, excluding the Dharmasūtra.

"Commentaries on the different sections of this huge Sūtra are numerous; and in fragments, at all events, are not uncommon in S. India; but I cannot hear of anything like a complete copy of any one of them. Dhūrtasvāmin, and perhaps also, Kapardisvāmin, have written commentaries (it is said) on the whole. The commentary by the first is very brief in parts and not of much use in restoring the text as far as the 18 Praśnas go which I possess. It has been annotated by Kāśikarāma. There is also a comment on these Sūtras by Gurudevasvāmin, which is probably an old one, and another (of recent times) by Ahobalasūri. It is not unlikely that Haradatta commented on the whole 30 sections; the tradition in S. India, in fact, that he is the same as Rudradatta, whose commentary has been already described. Under the name of Haradatta are commentaries on the Mantrapraśna, Gṛhya and Dharma sections (xxvi, xxvii, xxviii, and xxix); his commentary on the gṛhya section he termed "Anākulā." (Su)darśanā(cā)rya has also explained the gṛhya Prśana. I have a copy of an anonymous commentary on the Paribhāṣā —(sāmānya) sūtra which is probably by Tālavṛntasvāmin. The Śulba praśna has been annotated by Karavindasvāmin, Kapardisvāmin and Sundararāja. There are also prayoga treatises which are more easily to be had than the commentaries and which are described further on.

"Of the Āpastambasūtras but little has been published. Dr. Max Muller long ago translated the Paribhāṣā Section into German. Dr. Būhler has edited the Dharmapraśnas (Bombay, 1868-1871) with extracts from Haradatta's commentary and critical notes, and he promises shortly a translation which has been sometime nearly printed. Prof. Eggeling has long promised an edition of the Gṛhya chapter. Perhaps, the most interesting section of the whole is the Śulba chapter, which treats of the construction of altars. This involves (as I pointed out in 1896 in my catalogue p. 29) considerable geometrical knowledge, and must throw much light on the beginnings of Indian Geometry. Dr. Thibaut has recently taken up this subject, and it is to be hoped that he will be able to bring out an edition. The Āpastamba and Baudhāyana sūtras differ much in this respect, and a comparison of the two is requisite, to say nothing of reference to the traditional diagrams for constructing these altars which may still be found here and there with Vedic priests, and without which (though perhaps sometimes erroneous) it is impossible to understand the necessarily great variety of bricks which are used."

The author of this work is Cauṇḍapācārya who is said to be the elder brother of Ādityadeva and Mañcapācārya, and the son of one Cinnāryā. He is again known as the famous Minister of Śrī Vīrabhūpati of Vijayanagar dynasty.

---

॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2049. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3854. Page 16. Left column.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—117. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3050. Author—Cauṇḍapācārya. First and Second Praśnas—incomplete.

Beginning:

श्रीमहागणपतये नमः ।

श्रीपाण्डुरङ्गाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ।

श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीनृसिह्माय नमः ॥ ॐ ॥

समुन्मूलितसर्वाङ्गकृतार्था भारती यतः ।
तं भारतीतीर्थगुरुं लोकैकगुरुमाश्रये ॥ १ ॥
अस्तिस्वस्तिनिवासो वा वासुदेवनिवासभूः ।
क्षीरनिधिः पद्मसुधासुधाकरसुधाकरः ॥ २ ॥
ततः समुदभूद्भूरियशसः शशलाञ्छनः ।
योऽसौ श्रुतिशिरोरत्नशिरोरत्नितविग्रहः ॥ ३ ॥
तस्मादजनि भूजानिकुलं कलिमलापहम् ।
यादवं यदुजन्मापि जन्मालब्ध परः पुमान् ॥ ४ ॥
तत्राभूत्सङ्गमः सम्राट्सम्राडश्रीकसम्भवः ।
हरिरप्यवताराणामेको(के)नान्येन सङ्गमः ॥ ५ ॥
ततोऽभूवन्पञ्च भूपा भूतवज्जगतः कृते ।
हर्यपक्ष्मापभूकेशाकेशकम्पमुदारपाः ॥ ६ ॥
तेष्वन्यकृतदिक्पाला......वैक्तितः ।
वेदान्व्याख्यन्माधवार्यः सायणार्यवपुर्धरः ॥ ७ ॥

Same as No. 2048.

End :

॥ क्षत्रस्य त्वौजसे यन्त्राय धर्त्रायवगृह्णामि ॥
क्षत्रस्य क्षत्रियजातेः ओजः यत्सामर्थ्यं । शेषं व्याख्यातम् ॥ विशे त्वा यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि ॥ वैश्यजातेः कृषिवाणिज्यादि(षु) यत्सामर्थ्यं तस्मै यन्त्रायेत्यादिपूर्ववत् ॥ सुवीर्याय त्वा गृह्णामि ॥ सुवीर्यं सर्वेषां स्वस्वव्यापारे सामर्थ्यातिशयः । शेषेण ध्रुवायां चतुः पञ्चकृत्वो वा प्रतिमन्त्रं । शेषेणानुवाकशेषेण । अन्यत्पूर्ववद्व्याख्येयम् । प्रा(जापत्यानि यजूंषि) ।

Colophon : Same as No. 2048.

Subject : Āpastambaśrautasūtravyākhyā, otherwise known as Prayogaratnamālā. First and Second Praśnas.

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition. This Ms. abruptly ends in the middle of the commentary on the second paṭala of the second Praśna of th Āpastambaśrautasūtra.

The six and a half verses given in the beginning are additionally found in this Ms. and in No. 2050. The readings of this Ms. are slightly different from those found in No. 2048. Some of the important variations in readings found in this Ms. are given within circular brackets in No. 2048.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2050. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

**Burnell's Catalogue No.** 3850. **Page** 16. Left column.

Substance—Paper. Size—11 × 4½ inches. Sheets—158. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Gran-

thas—3750. Author—Cauṇḍapācārya. First and second Praśnas—incomplete.

Beginning—Same as No. 2049.

End :

अयं वेदः पृथिवीमन्वाविन्द-
द्गुहासतीं गहने गह्वरेषु ।
स विन्दति यजमानाय लोक-
मच्छिद्रं यज्ञं भूरिकर्मा करोतु ॥

अयं वेदो वेदिरूपां पृथिवीं असुरेभ्योऽनुक्रमेणालभत। तथा च ब्राह्मणम् । वेदेन वै देवास्त(द)सुराणामिति। किंविधां पृथिवीं गुहा गोप्ये तत्रापि गहने द्रष्टुमशक्ये स्थाने तत्रापि गह्वरेषु दुष्प्राप्येषु प्रदेशेषु वर्तमानां। तथा च ब्राह्मणम् । वराहोऽयं वामनोष इति । तादृशो वेदः यजमानार्थं स्थानविशेषं लभतां । तत्सिद्ध्यर्थं बहुव्यापारः सन् यज्ञमविकलं करोतु ॥

* * * * * *

प्रागग्रैर्दक्षिणोत्तरैरुत्तरतोऽधरैः प्राक् प्रतिपयो(?)दपवर्ग परिस्तीर्यान्तरश्रोण्योत्तरतो दर्भैर्होतृषदनं कल्पयित्वा सामिधेनीराधातुमिध्ममादत्ते ॥

इत्थं हविरासादनान्तमन्त्रव्याख्यासुगन्धिभिः ।
सूक्तिप्रसूनैः पुष्णातु पुमर्थान्पुरुषोत्तमः ॥

Colophon:

इति श्रीमद्राजाधिराज + प्रयोगरत्नमालायां
द्वितीयप्रश्ने तृतीयः पटलः ॥

Subject: Prayogaratnamālā. First and second Praśnas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It breaks off in the third paṭala of the Second Praśna.

---

॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2051. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3849. Page 16. Left column. Substance—Paper. Size $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—195. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—4000. Author—Cauṇḍapācārya. Second and third Praśnas—incomplete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

कर्मब्रह्माध्वनीनस्य मन्त्री भूपतिभूपतेः ।
व्याचष्टे चौण्डपाचार्यः सामिधेन्यादिसत्क्रियाम् ॥

अत्र वक्ष्यमाणसामिधेन्यनुवचनादि तावद्धौत्रं होतृकर्तृत्वात्तत्रैष्टिकं पाशुकं हौत्रद्वयमाश्वलायनमापस्तम्बीयञ्च ॥ तथा हि ॥ ऋग्वेदेन होता करोति ऋग्यजुर्वेदाभ्यां दर्शपूर्णमासावित्याचार्यवचनात् । ऋग्वेदे तन्मन्त्राणामाम्नानादाश्वलायनेन सूत्रे तत्प्रतिपादनाच्चाश्वलायनं तावदेकं यथा यजुर्वेदे वा वैनर्चनेत्यादिब्राह्मणे तद्विधानात्सत्यं प्रपद्य इत्यादिप्रश्नद्वये तन्मन्त्राणामाम्नानादाचार्येण प्रवरानन्तरं तत्प्रतिपादनादापस्तम्बीयञ्चापरम् । अतो विकल्पेन द्वयोरनुष्ठेयत्वाद्यथादृतभेदमुभयं प्रतिपाद्यते ॥

End and colophon—Same as No. 2048.

Subject: Āpastambaśrautasūtravyākhyā, otherwise known as Prayogaratnamālā. Second and third Praśnas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It begins with the text from the fourth paṭala of the Second Praśna. Hence it might be a continuation of 2050. Dr. Burnell observes that this is an independent Ms., but inferior to No. 2048.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2052. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3853. Page 15. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{5}$ inches. Sheets—40. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—950. Author—Dhūrtasvāmin. Paribhāṣāvyākhyā only.

Beginning:

श्रीयज्ञेश्वराय नमः ॥ ॐ यज्ञं व्याख्यास्यामः ॥

अत्रायं सूत्रारम्भहेतुः । नित्ययज्ञक्रिया पुरुषश्रेयोऽभिव्यनक्ति । तस्यैवाक्रिया[यां] प्रत्यवायमापादयति । ऋणश्रुतेरक्रियायां प्रायश्चित्तविधानाच्च ये चान्ये आश्रमा ऊर्ध्वरेतसो ते च नित्यश्रुतिविरोधादनधिकृतान्धपङ्ग्वादिविषयतया व्याख्येयाः । एवमवश्यमनुष्ठेयो यज्ञः श्रुत्यर्थस्यासर्वज्ञागम्यत्वेन शाखान्तरविध्युपसंहाराशक्तेश्चाव्याख्यातोऽनुष्ठातुमशक्य इति करुणाविष्टहृदयतया धर्मकथनाय तत्तच्छ्रेयोऽ(र्थि)तया यज्ञं व्याचिकीर्षन्नाचार्यः प्रतिजज्ञे— यज्ञं व्याख्यास्याम इति । देवतां प्रति स्वद्रव्यस्योत्सर्जनं यज्ञः । यज्ञ इत्येकविंशतिसंस्थो यज्ञो जात्यभिधानेन व्यपदिश्यते । सप्त सोमसंस्थाः, सप्त हविर्यज्ञसंस्थाः । सप्त पाकसंस्था इति । तत्राग्निष्टोमोऽत्यग्निष्टोम

उक्थ्यः षोडशी वाजपेयोऽतिरात्रोऽप्तोर्याम इति(सप्त) सोमसंस्थाः । अग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासावाग्रयणं पिण्डपितृयज्ञश्चातुर्मास्यानि निरूढपशुबन्धः सौत्रामणिरिति सप्त हविर्यज्ञसंस्थाः । औपासनहोमो वैश्वदेवं पार्वणमष्टका मासिश्राद्धं सर्पबलिरीशानबलिरिति सप्त पाकयज्ञसंस्था इति । वी आङ् इत्येतावुपसर्गौ । उपसर्गश्च क्रियान्तरे वर्तमानमर्थान्तरमभिद्योतयति । यथा प्रतिष्ठित इति तामेव क्रियां विशेषयति । अत्र विशब्दो विस्तरार्थः अधिकृतायां शाखायां सङ्क्षेपतो विधानेन शाखान्तरस्थान् विधीनुपसंहृत्य विस्तरेणेत्यर्थः । आङ् बलवदर्थे, श्रुत्यर्थसंशये सिद्धान्तं बलवद्भिर्हेतुभिरुपपाद्येत्यर्थः । व्याख्यास्याम इति चक्षिङ्धातोर्व्यक्तवचनस्य कृतख्याञादेशस्य लि(ल)ट्प्रत्ययोत्तमपुरुषबहुवचनान्तस्य रूपं व्यक्तं वक्ष्याम इत्यर्थः । एकविंशतिसंस्थं यज्ञं विस्तारेण शाखान्तरस्थान् विधीनुपसंहृत्य सिद्धान्तं बलावद्भिर्हेतुभिरुपपाद्य व्यक्तं वक्ष्याम इति पिण्डितार्थः ॥

End :

अर्थायार्थायाग्निं प्रणयत्यपवृत्ते कर्मणि लौकिकः सम्पद्यते यथासमारूढे ॥

अर्थायार्थाय प्रयोजनाय प्रयोजनायेत्यर्थः । अग्निरित्याहवनीयो विधीयते ।

❀ ❀ ❀

आपस्तम्बमत्या सर्वेषां धारणमेव भारद्वाजस्य हिरण्यकेशि(नः), आश्वलायनस्य तु सर्वत्राधानप्रभृति आधाना-

द्वादशरात्रमजस्रा अत्यन्तं तुगतश्रिय इति यदानुक्त(नक्त)मा-
हवनीयं धारयेदिति नक्तधारणं तदा होमद्वयार्थं प्रणेष्यामी-
ति सङ्कल्प्य प्रणयनं दक्षिणाग्नेः पुनरानयनमेवाहवनीय-
धारणवचनात् यथासमारूढ इति दृष्टान्तोपदेशोपपत्तेः
कर्मण्यपि समारोपणं यजमानस्य मानसव्यापारपक्षे गार्ह-
पत्यागारं प्राक् ॥(१)

Colophon:

इति धूर्तस्वामिकृतसामान्यसूत्रभाष्यं समाप्तिमगमत् ॥

Subject: Āpastamba paribhāṣāsūtra Vyākhyā—a commentary on Paribhāṣāsūtras otherwise known as Sāmānya sūtras (i.e. the former part of the 24th Praśna of Āpastamba Śrautasūtras.)

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. This work has already been printed in the Government Oriental Library Series, Mysore, by Mr. A. Mahādeva Śāstrin, who attributes the authorship of this work to Haradatta and says that Dhūrtasvāmin's authorship is restricted to the commentary on the first eighteen praśnas only. But we have in this Ms. Dhūrtasvāmin's commentary on a portion of the 24th Praśna also. The readings of this Ms. are slightly different from those found in the printed Volume.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2053. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3852. Page 15. Right column. Substance—Paper. Size—12½ × 5 inches. Sheets—84. Lines—5 to 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2500. Author—Karavindasvāmin. Śulba Sūtra Vyākhyā only.

Beginning:

श्रीमहागणपतये नमः ॥

विहारयोगान्व्याख्यास्यामः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ मित्येकाक्षराख्येयं वन्दे वाङ्मनसातिगम् ।
पश्यन्ति सूरयो यद्धि तद्विष्णोः परमं पदम् ॥ १ ॥

लक्ष्मीसहायमतसीकुसुमच्छविशाश्वतम् ।
ज्योतिर्मे हृदये भूयात्सदा राजीवलोचनम् ॥ २ ॥

आपस्तम्बाय मुनये नमो वेदार्थभूमये ।
यत्सूत्रसक्तास्तिष्ठन्ति यज्ञाः श्रुतिकुमारिकाः ॥ ३ ॥

तच्छुल्बसूत्रव्याख्येयमक्षरार्थावबन्धिनी ।
करविन्दाधिपेनाभिधीयते भाष्यकृन्मते ॥ ४ ॥

यज्ञव्याख्याप्रतिज्ञां कुर्वता भगवताऽपस्तम्बेन व्याख्येयतया हविर्यज्ञाः सोमयज्ञाः पाकयज्ञाश्च प्रतिज्ञाताः व्याख्याताश्च । तत्र तावदैष्टिकसौमिकपाशुबन्धिकदार्विहोमिकाः समविषमधनुर्मण्डलचतुरश्रत्र्यश्रनानाश्रयो(?)गार्हपत्यायतनप्रभृति चित्यंष्टकापर्यन्ता नियतपरिमाणा देशविशेषास्तत्र तत्रोक्तास्ते च विमातव्या इति च तद्धि मानं प्रति साधनभूतरज्ज्वादीनां साधनभूतस्यैतावती रज्जुरेतावती क्षेत्रस्य करणीति स्वरूपमात्रेण ज्ञातुमशक्यत्वात्तत्प्रतिपादनमवश्यं कर्तव्यमिति यज्ञव्याख्यानानन्तरं विहारयोगव्याख्या क्रियते ॥

विहार इति ॥ विहारो विहरणं योगस्तत्साधनम् । विहाराणां योगा विहारयोगास्तान्व्याख्यास्यामः प्रतिपा-

दयिष्यामः। विपूर्वो हरतिः क्रीडाप्रज्वलनबन्धनसंवरणविमानाद्यनेकार्थस्तत्क्रियाविशेषसम्बन्धादेव देशादिषु तत्र तत्रार्थे विहारव्यपदेशः। अत्र तु विमानवाची युजिश्च द्विविधः। समाधिवाची सम्बन्धवाची च। अत्र तु समाधिवाची वेद्यादेः। सम्यगवस्थानं समाधिः। ससमाधिरित्यत्र वक्ष्यते। युज्यन्ते एभिरिति योगाः। विहरणोपायभूतरज्ज्वादयः। पृष्ठ्यान्तयोरित्यादिना विमातव्यस्य वेद्यादिक्षेत्रस्य श्रोण्यंसानां विविधसम्पादनावच्छेदो विहरणं तत्साधनभूतरज्ज्वादयो विहारभूतास्तान्व्याख्यास्यामः। व्याख्यानं नाम सति सन्देहे बलवता हेतुनोपपाद्य विवरणम्। यथा समचतुरश्रानुपपदत्वाच्छब्दस्य मानार्थेषु यथाकामीशब्दार्थस्य विशयित्वात्येवमादिकम्॥

End :

एकविंशोऽग्निर्भवतीत्यश्वमेधे विज्ञायते। तत्र पुरुषाभ्यासो नारत्निप्रादेशानां सङ्ख्यासंयोगात्सङ्ख्यासंयोगात्॥

एक॥ प्रकृतौ सप्तविधो वाचेति सप्तसङ्ख्यापृथक्त्वनिवेशिनी समानजातीयेषु पुरुषेष्वसंयुक्तः नारत्न्यादिषु॥

अरत्निप्रादेशास्ता अरत्निना दक्षिणत इत्यादिवाक्येन स्वरूपमात्रेण विहितानर्थसङ्ख्यया। अतः प्रकृतौ पुरुषाणामेव सङ्ख्यासंयोगात्॥

अश्वमेधेऽपि॥ एकविंशाग्नौ पुरुषाणामेव सङ्ख्यासंयोगो युक्त इति। अरत्निप्रादेशास्त्वनभ्यस्ता भवेयुः। पुरु-

षाभ्यासादनन्तरं अरत्निना दक्षिणत इति कुर्यादित्यर्थः । एतदुक्तं भवति। त्रिस्तावैकविंशप्रकारादयविधेः-(?)स्ताव एकविंशोऽग्निर्ब्राह्मणदर्शनात् । द्वादश दश वास्यां द्विरुक्तिः प्रभ(श्न)समाप्तिद्योतनार्था ॥

Colophon :

इति करविन्दस्वामिकृतौ शुल्बटीकायां
षष्ठः पटलः ॥

Subject : Āpastambaśrautasūtra Vyākhyā—a commentary on Āpastamba's Śulbasūtras only. (1-21 Khaṇḍas) 1-6 Paṭalas of the 30th Praśna.

Remarks :—The Ms. is in a very good condition. Though this and the following four Mss. of Śulbasūtravyākhyā give only the Paṭala division of the text and of the commentary, the relation between the Paṭalas and Khaṇḍas of these Sūtras may be noted down, as follows :—

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 1st | Paṭala | = | 1—3 | Khaṇḍas. |
| 2nd | ,, | = | 4—7 | ,, |
| 3rd | ,, | = | 1-10 | ,, |
| 4th | ,, | = | 11-14 | ,, |
| 5th | ,, | = | 15-17 | ,, |
| 6th | ,, | = | 18-21 | ,, |

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2054. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

J. L. Collection No. 216. Substance—Paper. Size—9½×4 inches. Sheets—65 (sheets —17-66; 1-16, 19 and 20, 27-44 are missing). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī.

No. of Granthas—1500. Author—Karavindasvāmin. Śulba sūtra Vyākhyā—incomplete.

Beginning:

(समचतुरश्रं दीर्घचतुरश्रं० यथायोगमुपदध्यात् ॥ समचतुरश्रं द्विधा कृत्वा तस्यैकस्मिन्भागे + शेषस्य समच)तुरश्रकरणीं समां पार्श्वमानीं तावतीमुक्त[म]या तिर्यङ्मान्या समचतुरश्रं कृत्वा तत्र शेषं विभज्य तस्य शेषस्य यदधिकं स्यात् तद्यथायोगमुपदध्यात् । अधिकस्य यथा(वि)भागे कृते भागा एकैकशो वा संहृत्य वा भागान्तरस्योपरि निधीयमानास्तद्विस्तारं व्याप्यान्योन्यसम्पृक्तास्तद्दीर्घं सम्पादयन्ति । तथा विभज्य सर्वशेषं भागान्तरस्योपरि निदध्यादिति ।

अयमर्थः ॥ समचतुरश्रं दीर्घचतुरश्रं चिकीर्षन् क्रियमाणस्य दीर्घस्य चिकीर्षितविस्तारप्रमाणया तिर्यङ्मान्या समचतुर(श्रमेकतोऽपच्छि)द्य शिष्टस्य पार्श्वमानीं तावतीं कृत्वा, तदधिकमेकधाऽनेकधा वा(भागं विभज्य ते) सर्वे भागा दीर्घ(चतुरश्रं यथा सम्पा)दयन्ति तथा सर्वशेषं भागान्तरस्योपर्युपदध्यात् ॥

End:

विज्ञायते च कङ्कचितं शीर्षण्वन्तं + यथाप्रकृत्यात्मविकारात् ॥

किञ्च विज्ञायते च इदं – कञ्च कङ्कचितं शीर्षण्वन्तं चिन्वीतेति श्रूयते । यदि बोधकप्राप्ता कङ्के शिरो विधत्ते तत्कथं ब्रूयाद्ब्राह्मणं कङ्कचितं शीर्षण्वन्तमिति ब्रूयात्

ए(वे)त्यर्थः । तस्मादशिरस्कः श्येनः कङ्के शिरोविधानात् तथा वयोमात्रसादृश्यप्रकृते प्राप्ते श्येनप्राप्तिविधानसामर्थ्यादेव श्येने शिरोऽप्यस्तीति गम्यते। तत्रिवृते अग्ने शिर इत्यादिशिरस्युपधानदर्शनाच्च । अतस्तयोर्विकल्प इति मत्वा नोवा शब्दं ब्रूते । तत्र कङ्कश्येनोलज इति सङ्कल्पमात्रभेदः नाकारे दाक्षायणयज्ञादिवत्। अशिरस्कः श्येन इत्युच्यते प्रकृतौ वक्रौ विकारात्प्रकृतिवदेव पक्षौ वक्रौ पुच्छात्सन्नतं वक्रपक्षो व्यस्तपुच्छ इति विकारश्रवणात् आत्मा तु यथा प्रकृत्या यद्वा यथाप्रकृति यदिकृतं (अविकृतः) समचतुरश्रः चतुः पुरुष इत्यर्थः अ(विकारं न विकारं श्रूयते ॥)

Colophon : Sheet No. 59.

इति करविन्दस्वामिकृतायां शुल्ब(प्र)दीपिकायां

पञ्चमः पटलः ॥

Subject : Āpastambaśrauta Sūtra Vyākhyā—a commentary on Śulba Sūtras only. 1-6 Paṭalas. (3-21 Khaṇḍas). This commentary is also known as Āpastambaśulba pradīpikā.

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. This Ms. begins with the commentary on the sixteenth Sūtra of the first Paṭala and ends abruptly in the middle of that on the last twelfth Sūtra of the sixth Paṭala. It is full of scriptorial errors.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2055. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3851. Page 15. Right column,

Substance—Paper. Size—11½ × 5 inches. Sheets—50. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1150. Author—Kapardisvāmin. Śulbasūtravyākhyā only.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

उक्ता यज्ञास्तेषामायतनानि नियतप्रमाणानि नियतदेशानि तेषामायामविस्तारान्वक्तुकाम आह ॥

विहारयोगान्व्याख्यास्यामः ॥ विह्रियन्तेऽस्मिन्नग्नय इति विहाराः प्राग्वंशादयः गार्हपत्यादयश्च ॥ युज्यतेऽनेनेति योगो रज्जुविशेषः । विहाराणां योगो विहारयोगः । विहारसम्पादनार्थान् रज्जुविशेषान् व्याख्यास्यामः प्रतिपादयामः । अथवा आयामादीनां विहरणमेव विहारस्तेषां योगो विहारयोगः सम्यक्सम्पादनमित्यर्थः । योगा इति बहुवचनं बहुव्रीहिः(?) प्रकारैर्दर्शयितुं, दर्शनञ्च प्राधान्यप्रतिपत्त्यर्थम् । यथा रथादयो न नियताङ्गप्रमाणा एकस्मिन्नङ्गेऽपि मात्रया हीयमाने सम्यङ्न गच्छन्ति, एवमग्न्यायतनादीन्यपि मात्रया हि(ही)नानि साधनभावं न गच्छन्ति । तस्माद्यत्नेन सम्पादयनीयानि । सर्वत्र विज्ञायत इति श्रुतीनामुपन्यासात्सर्वथा आयामादय उक्तैरेव मार्गैः सम्यक्सम्पादनीयाः । आयतमानां भ्रेषे च प्रायश्चित्तेन भवितव्यम् । अमुमेवार्थं पृथग्दर्शयितुं शुल्बान्तरे 'अथातः' शब्दौ प्रयुक्तौ—'अथातो विहारयोगा' निति । आदितस्तावद्दिशां ग्रहणं वक्तव्यमनेनाचार्येण नोक्तं कल्पान्तरतो ग्राह्यम् ॥

End :

॥ एकविंशोऽग्निर्भवतीत्यश्वमेधे विज्ञायते ॥
गतमेतत् ॥ तत्र पुरुषाभ्यासो नारत्निप्रादेशानां ॥
कुतः । सङ्ख्यायोगात् ॥ एकविंश इति । ननु सप्तविध
इत्यत्रापि सङ्ख्यैव विधीयते । वाक्यान्तरेण तत्रारत्निप्रा-
देशा निविशन्ते । न तत्र सप्तसङ्ख्यासंयोगः । पुरुषा-
भ्यास एव नारत्निप्रादेशानाम् । तत्र श्लोकः —
'विधे नरः...प्रोक्तं त्रिस्तावति विभावसो ।
एकविंशे ततो न्यूनं तिलानाञ्चैव सप्ताभिः ॥'
द्विरुक्तिर्मङ्गलार्था ॥

Colophon :

षष्ठः पटलः ॥

इत्यापस्तम्बीयशुल्बभाष्यं कपर्दिस्वामिकृतं सम्पूर्णम् ॥
जयसंवत्सर आश्वी(श्वयु)जशुद्धचतुर्थीचन्द्रवारे सम्पूर्णम ॥

Subject : Apastambaśrautasūtravyākhyā—a commentary on Śublasūtras only. 1—6 Paṭalas of the 30th Praśna.

Remarks—The Ms. is in a very good condition. The Ms. is dated Monday—fourth day after the New Moon—in Āśvayuja month in Jaya year which corresponds to Śaka 1756 or 1834 A. D.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2056. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9160 a. Page 16. Left column.

Substance—Palm leaf. Size—16 × 1¼ inches. Leaves—66 (1-66). Lines—5 or 6 to a Page. Script—Grantha. No,

of Granthas—1100. Author—Sundararāja. Śulbasūtra-vyākhyā only.

Beginning:

श्रीमहागणपतये नमः ॥

आपस्तम्बेन योऽयं व्यरचि भगवता शुल्बसंज्ञो गभीरः
प्रश्नोऽर्थस्त(र्थन्त)स्य भाष्यप्रभृतिषु कथितं वीक्ष्य कृत्स्नं प्रयोगम् ।
संक्षिप्योद्बोधनार्थं कुशिककुलनिधेर्माधवार्यस्य यज्वः
पुत्रः शुल्बप्रदीपं विवरणमधुना सुन्दरो निर्मिमीते ॥

सूत्रम् ॥ विहारयोगान्व्याख्यास्यामः ॥

टीका ॥ विहारो विहरणम् । चतुरश्रादिरूपेण भूमेः करणम् । तस्य योगा उपायाः ॥

End :

सूत्रम् ॥ एकविंशो भवतीत्यश्वमेधे विज्ञायते ॥

टीका ॥ शाखान्तरे एकविंशतिपुरुषपरिमाणमित्ये-कविंशतिकः स्तोमे तद्विधिः पञ्चदशार्धार्धे इत्यत्रोपाधेः प्रायिकत्वादस्तोमेऽपि ॥

सूत्रम् ॥ तत्र पुरुषाभ्यासो नारत्निप्रादेशानां सङ्ख्यासंयोगात्सङ्ख्यासंयोगात् ॥

टीका ॥ अस्मिन्पक्षेऽर्धद्वाविंशाः ॥ पुरुषाग्निः । तत्र द्वे शते तिस्रश्चाङ्गुलयः । षट् च तिलाः पुरुषस्थानीयो वे-णुस्तस्य चतुर्थपञ्चमषष्ठ....दशमाणूकारत्निर्वस्थप्रादेशा अवगन्तव्याः ॥ अरत्निप्रादेशाभावेऽपीति पक्षद्वयेऽप्येक-विंशतिरेव पुरुषाः । श्रीमद्रामायणेऽप्यष्टादशपुरुषत्वमश्वा-मेधाग्नेर्दृश्यते ॥ श्लोकः :—

'स चिन्त्यो राजसिंहस्य सञ्चितः कुशलैर्द्विजैः ।
गरुडो रुक्मपक्षो वै त्रिगुणोऽष्टादशात्मकः ॥'

स तु शाखान्तरेण षड्विधस्यापि प्रकृतित्वदर्शनात् तत्रिस्तावोऽवगन्तव्यः ॥ उक्तं हि षड्विधस्यापि प्रकृतित्वं बोधायनेन—'षड्विधं वा सप्तविधं वा द्वादशविधं वा चेष्यमाण' इत्यत्र । त्रयोदशविधांस्तानग्नींश्चित्वाऽश्वमेधमारभते ततः परमग्निं चित्वा ततो द्वाविंशत्यादिविधमेव चिन्वीत । न तु पूर्वविधं न ज्यायांसं चित्वा कनीयांसं चिन्वीतेति । अथ यो द्वाविंशतिविधादूर्ध्वमपि विधामभ्यस्य ततः परमश्वमेधमारभते यथा त्रिंशद्विधान्ते तस्याप्यश्वमेधाग्निस्त्रिस्ताव एकविंशो वा तस्य प्रकारान्तराभावात् । ततः परन्तु पूर्वकृतादारभ्यैकत्रिंशादिविधमेव चिन्वीत पूर्वेषां कृतत्वात् । व्यञ्जितञ्चैतद्बोधायनेन । अश्वमेधं प्राप्तश्चेदाहरेत् अत ऊधा(र्ध्वं ?)मभ्यसेत् नेतरदाद्रीयेतातीतश्चेदाहरेदाहृत्य कृतान्तादेव प्रत्याददीतेति सिद्धम् ॥

**Colophon:**

इति सुन्दरराजीये शुल्वविवरणे शुल्बप्रदीपे
षष्ठः पटलः ॥
विजयनामसंवत्सर आषाढशुद्धपञ्चम्यामापस्तम्बशुल्बव्याख्यानं
सम्पूर्णम् ॥
श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीयज्ञेश्वराय नमः ॥

सुन्दरराजबुधेन्द्रो व्याचख्यावग्निसूत्रषट्पटलीम् ।
वेङ्कटपतिरालिखत्तामरुणाचलदीक्षितात्मजमुदेऽसो ॥

Subject: Āpastambaśruatasūtravyākhyā, otherwise known as Śulba Pradīpa—a commentary on Śulbasūtras or Agnisūtras. 1—6 Paṭalas of the 30th Praśna.

Remarks:— The Ms. is in a very good condition. The other work contained herein is बोधायनशुल्बसूत्रदीपिका by Dvārakanātha yajvan.

The author of this commentary is Sundararāja, son of Mādhavārya yajvan of Kuśika family. The scribe of this Ms. is Veṅkaṭapati, who copied it down to please the son of one Aruṇācala Dīkṣit.

---

## ॥ आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2057. ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9172 (j). Page 25. Right column.
Substance—Palm Leaf. Size—$16 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—26 (86-111). Lines—8 to 10 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1100. Author—Sundararāja. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2056.

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. Some leaves are broken out and some are rat-eaten. Dr. Burnell observes about this Ms. on page 25 b as follows:—

"(This Ms.)—133 leaves—(contains) Āpastamba Cayana prayoga and extracts from Sundararāja's commentary on the Śūlba Sūtra. (It is) written about 1700".

As the leaves of this Ms. had originally been ill-arranged, Dr. Burnell could not have traced out its full contents. The leaves are now fully arranged with great care and labour, as the following table of the contents and the number of leaves in this Ms. will show:—

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | आपस्तम्बसूत्रप्रयोगवृत्तिः ॥ | LL. | 1—42 |
| 2 | नक्षत्रेष्टिप्रयोगः ॥ | ,, | 42—57 |
| 3 | प्रकीर्णकारिकाशतकम् ॥ | ,, | 58—61 |
| 4 | मित्रविन्देष्टिप्रयोगः ॥ | ,, | 62 & 63 |
| 5 | आपस्तम्बसूत्रप्रयोगवृत्तिः ॥ | ,, | 63—72 |
| 6 | मृगारेष्टिप्रयोगः ॥ | ,, | 72—76 |
| 7 | पवित्रेष्टिप्रयोगः ॥ | ,, | 76—78 |
| 8 | पौण्डरीकप्रयोगः and कारिका ॥ | ,, | 78—80 |
| 9 | सर्वतोमुखप्रयोगः ॥ | ,, | 80—86 |
| 10 | आपस्तम्बशुल्बप्रदीपः ॥ | ,, | 86—111 |
| 11 | जातकफलवर्णनम् ॥ | ,, | 1—18 |
| 12 | Fragments(?) | ,, | 4 |

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2058. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3744. Page 18. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—347. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—5000. Author—Bhavasvāmin. First Nineteen Praśnas.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

ब्राह्मणानां बहुत्वादेकैकस्यां शाखायां परिसमाप्तत्वा-
दर्थस्य च दुर्बोधत्वादसार्वज्ञजन्यत्वाच्च संहृत्य विवरणार्थं
सुखं बुध्वा कर्माण्यनुष्ठाय फलं सर्वे प्राप्नुयुरिति कल्प

आरब्ध आचार्येण। वाक्यसम्बन्धश्च ग(र्भा)धानादिसंस्कारैः संस्कृतोऽधीत्य वेदान्न्यायतः कृतदार आहिताग्निरामावास्येनेति चोदितस्य कर्मणोऽधिकारी। तानि च कर्माणि नानाविधानि। तत्र दर्शपूर्णमासाग्निहोत्रज्योतिष्टोमप्रवर्ग्याण्यपूर्वाणि। तत्र दर्शपूर्णमासविकारा इष्टयोऽग्नीषोमीयः पशुः, ज्योतिष्टोमविकारा एकाहद्वादशाहाश्च। अग्निहोत्रं न प्रकृतिः। प्रकृतं(तिः) नाम सर्वधर्माणामतिदेशकं। प्रवर्ग्याधाने कुण्डपायिनामयनेषु प्रवर्ग्याश्च न प्रकृतिः दधिधर्मे धर्मातिदेशं केचिदिच्छन्ति परिश्रित्योभयत्र शान्तिं कृत्वेति। दर्शपूर्णमासज्योतिष्टोमौ प्रकृती एव। अग्नीषोमीयद्वादशाहसंवत्सरादयः प्रकृतिविकृतयः। इष्टय एकाहाश्चोद्भिदादयो विकृतयः एव। दर्विहोमादयो न प्रकृतयो न विकृतयः। 'आमावास्येन वा पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाणो भवती'ति दर्शपूर्णमासारम्भो मन्त्रक्रमान्निरपेक्षत्वादाधानादीनां साङ्गानां समस्तविधानाभावादेतदपेक्षत्वाच्चानयोर्ज्ञाने तेषां गतकल्पत्वात्। इह पौर्णमास्यादित्वेपि अमावास्यायाः प्रथममन्त्रग्रहणमन्त्रक्रमात् दाक्षा(यण)यज्ञादौ शाखाहरणाद्यारम्भस्य पौर्णमास्यामप्युपकारात् पौर्णमासीधर्मारम्भे क्वचिद्व्यामावास्यस्यानुपकारादसाधारणा(ण्या?)दादिपदार्थस्य 'अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्याम' इत्यप्रतिज्ञातमारम्भादेव गम्यते इति। अथेत्यधिकारकरणं। तयोरेवारम्भात्तद्धितश्च कालप्रकृतेस्तस्येदमिति वा भवार्थे वा विव्यपेक्षः॥

End :

सवनीयेष्वयं विशेषः प्रतिप्रस्थातः पशू अन्तिकें स्तां पशवोऽन्तिके सन्तु अर्वाग्वा परैरविदं परोवरैस्तौ वां जुषे अर्वाग्वः परैरविदं परोवरैस्तान्वो जुषे दिवमग्राभ्यां मा लेखिष्ठ ममैर्मालेखिष्ठ मध्याभ्यां मध्यैर्माहिंसिष्ट मा-हिꣳसिष्ठंस्त्रिः या जुष्टामुपाकरोति ॥

* * * *

त्रिस्त्रिः प्रच्युतयोः पशुहृदये उत्तमे कुरुतात् शमितहृदयानि जिह्वा वक्षांसि तानि तानीत्यादि तानि सव्यानि दोंष्यैकचराणि नानापार्श्वाणि दक्षिणा श्रीरध्यु-र्धिदक्षिणानि दोंषि सव्या श्रोणिरणिमन्ति उदानांवनि-ष्टूश्वजाधनीश्वावथंतात् (?) त्रिस्त्रिः पशून्पशूनां प्रच्युतानां हृदयान्युत्तमानि पश्वोः संवदस्व पशुषु दिवं वां भस्मना प्रणेथां दिवं वः भस्मना प्रणध्वं शुचौ स्थस्त(?)मभिशोचतं शुचस्थ(?) तमभिशोचत मह्यं यजमानाय तिष्ठतं(?) तिष्ठत ॥

Colophon :

इति भवस्वामिकृते कल्पविवरणे ततो

द्वितीयोऽध्यायः ॥ श्रीरस्तु ॥

भोसलकुलभूपच्छायावासिना उरगीत्युपनाम्ना लेखकेन लिखितम् ॥

Subject : Bodhāyana Śrauta sūtra vyākhyā, otherwise known as Kalpavivaraṇa, a commentary on these sūtras belonging to Black-yajur Veda. This Ms. contains the commentary on the first nineteen Praśnas only.

This Ms. adopts the division into Praśnas and Adhyāyas, as follows :—

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | दर्शपूर्णमासौ | Praśna | I | | Adhyāyas | 17 |
| 2 | अग्न्याधानम् | ,, | II | (II) | ,, | 4 |
| 3 | Do. | ,, | III | | ,, | 2 |
| 4 | अग्निहोत्रम् (दशाध्यायी) | ,, | IV (III) | | ,, | 10 |
| 5 | पशुबन्धः | ,, | V (IV) | | ,, | 4 |
| 6 | चातुर्मास्यम् | ,, | VI (V) | | ,, | 7 (6) |
| 7 | प्रवर्ग्यः | ,, | VII (IX) | | ,, | 6 |
| 8 | अग्निष्टोमः प्रातस्सवनम् | ,, | VIII (VI) | | ,, | 10 |
| 9 | ,, ,, | ,, | IX (VII) | | ,, | 5 |
| 10 | ,, माध्यन्दिनसवनम् | ,, | X | (VIII) | ,, | 2 (6) |
| 11 | ,, तृतीयसवनम् | ,, | XI | | ,, | 2 |
| 12 | ,, यज्ञपुच्छम् | ,, | XII | | ,, | 2 |
| 13 | ,, Do. | ,, | XIII | | ,, | 1 |
| 14 | अग्निचयनम् | ,, | XIV (X) | | ,, | 19 |
| 15 | वाजपेयः | ,, | XV (XI) | | ,, | 5 |
| 16 | राजसूयः | ,, | XVI (XII) | | ,, | 6 |
| 17 | काम्येष्टयः | ,, | XVII (XIII) | | ,, | 13 |
| 18 | औपानुवाक्यः | ,, | XVIII (XIV) | | ,, | 12 |
| 19 | एकादशिनी | ,, | XIX (XVII) | | ,, | 2 |

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. It is full of scriptorial errors. The nick-name of the scribe of this Ms. is Uragīti. The number of Praśnas given in the above table is based on the order of the Praśnas preserved in this Ms., while the number given within brackets is according to the Printed Volume of Bodhāyana Sūtras.

Regarding the Bodhāyana Sūtras and their commentaries

Dr. Burnell observes thus on page 20 of his Catalogue :—

"The Baudhāyanasūtra is very simple in its form ; a comparison between the Baudhāyana and Āpastamba Śulbasūtras shows very conclusively that the growth of the Sūtra style was gradual, and that the most artistic Sūtras are the latest of the period when that style prevailed.

"Unfortunately Mss. of the Baudhāyana Sūtras and commentaries are rare and all incomplete. Some such have been described by me already ("Catalogue," pp. 24 ffg.) and for others see "Notices," ii. pp. 164, 180, and 270. [See pp 184 ffg. of Bühler's Gujarat Catalogue also and pp. 8-10 of Keilhorn's Catalogue of the Mss. in the southern division of the Bombay Presidency]. The Gṛhya section is, perhaps, not to be found in S. India, in good Mss. During many years' search, I have been unable to meet with a Ms. that could be satisfactorily identified, but only with fragments of questionable authenticity. The reason of this is, that Vedic rites are now very rarely performed except in a most perfunctory manner, and that the few priests who even profess to know anything of them profess to perform rites according to rituals of which they are ignorant, in order to increase their gains. Thus the Āpastamba ritual with a few arbitrary changes serves for the Baudhāyana, Bhāradvāja, etc., rituals, which do not really exist.

"There are several commentaries on the Baudhāyanasūtras (Weber, Literaturges—chichte, P. 111) by Bhavasvāmin (see above), Anantadeva, Navahasta, Śeṣa, Dvārakānātha, and Sāyaṇa. The only Ms. of the last as yet discovered is mentioned by Keilhorn (Catalogue of Mss. in the Southern part of Bombay Presidency, p. 8); it is of great interest, as Sāyaṇa

himself says that he followed this Sūtra and it is certain to be a complete and valuable commentary."

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2059. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

J. L. Collection No. 217. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8}\times4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—134 (1-6, 22-67, 143-224). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2150. Author—Sāyaṇācarya. Fisrt Praśna—incomplete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः हरिः ॐ

वागीशाद्यास्सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
यन्नत्वा कृतकृत्यास्स्युस्तन्नमामि गजाननम् ॥ १ ॥

त्रयीमङ्गत्रयीकल्पलतायां यन्निरूपितम् ।
दोहनं श्रियमादत्ते मीमांसासङ्ग्रहद्वयम् ॥ २ ॥

यस्सायणाचार्यपदाभिषिक्तः
श्रीशिङ्गणाचार्यसुताग्रगण्यः ।
प्रसन्नगम्भीरमतिस्स्फुटार्थं
बौधायनं कल्पमधो विधास्यन् ॥ ३ ॥

व्याख्याय विद्यास्थानानि पुराणादीनि साम्प्रतम् ।
व्याचष्टे सायणाचार्यः कल्पं बौधायनं सुधीः ॥ ४ ॥

पूर्वव्याख्याप्रमेयार्थाः स्पष्टा इत्यनिरूपिताः ।
अप्रबुद्धप्रबोधार्थं निरूपयति तानपि ॥ ५ ॥

अनुष्ठानविकल्पाश्च करणादौ(?) ये व्यवस्थिताः ।

सम्यक् तेऽपि निरूप्यन्ते पूर्वकल्पे यथोचितम् ॥ ६ ॥

तत्र तावद्विध्यर्थवादमन्त्रात्मना त्रिधा व्यवस्थितो वेदराशिः। तस्य च कर्मावबोधनमेवार्थः। तदधीतमेव कर्माभ्युदयहेतुः। तथा चोक्तं—'दृष्टो हि तस्यार्थः कर्मावबोधनं नाम। न च तत्राध्य(स्या)ध्ययनमात्रान्मन्त्रमनुभवन्तो(मात्राचत्रभवन्तो) याज्ञिकाः फलं समामनन्ती'ति। विधिविहितमर्थवादप्ररोचितं मन्त्रेण स्मृतमभ्युदयकारि भवतीति। ततश्च चोदितानां कर्मणां सुखावबोधाय भगवान् बोधायनः कल्पमकल्पयत्। यतो ब्राह्मणानामानन्त्यं दुरवबोधता च अतो न तैः सुखं कर्मावबोध इति कल्पसूत्राणीमात्रि(नि) प्रतिनियतशाखान्तरान(ण्यः)ङ्गीचक्रुः पूर्वाचार्याः। अत एवाध्ययनविध्याक्षिप्तमध्येतव्यत्वात्तदुपबृंहणविशेषैरुपबृंहितस्य कल्पस्य वैशद्यलाघवकार्त्स्न्यप्रकरणशुद्ध्यादिभिः प्रकर्षैर्युक्तस्य तत्तन्मार्गानुसारिभिः स्वानुष्ठेयकर्मावबोधनार्थमध्ययनं सिद्धम्। एतदेवाभिसन्धायोक्तं कर्मान्ते—'पञ्चतयेन कल्पमवेक्षेत छन्दसा ब्राह्मणेन प्रत्ययेन न्यायेन सिद्धिवशेने'ति। कल्प्यत इति कल्पः प्रयोगः। सोऽत्र निरूप्यत इत्ययं ग्रन्थोऽपि कल्पः।

* * * * *

तत्र प्रत्यक्षश्रुतिमूलतया हविर्यज्ञेषु सर्वेष्टिप्रकृतितया मन्त्राम्नानात्कर्मानुरोधाच्च प्रथमं दर्शपूर्णमासौ निरूपयति—आमावास्येन वेत्यादिना॥ ननु सर्वक्रतूनामग्रयः

सकृदाहिता इत्यग्न्याधानसंस्कारादेवाग्निसिद्धिः । तत्रापि 'नक्तं गार्हपत्यमादधाति अर्धोदिते सूर्ये आहवनीयमादधाती'त्यादि तदितिकर्तव्यताविशेषादेवाहवनीयत्वादिसिद्धिः । तेनाधानमेवाग्न्युत्पादकं । ते चाग्नयः सर्वक्रत्वङ्गभूताः यथोपनयनसंस्कृताधीतमन्त्राः । अत एवानुष्ठानेऽप्याधानस्य प्राथम्यं नियतं तत्कृतः तदतिक्रमेण दर्शपूर्णमासयोः प्रागभिधानमिति । सत्यम्, तथापि अग्न्याधानप्रभृतीन्याह वैतानिकानि । दर्शपूर्णमासौ तु पूर्वं व्याख्यास्यामः ॥ तन्त्रस्य तत्राम्नातत्वादिति ॥

End:

यदास्मिन्कर्मणि० ॥ अवसन्तां घृतेन स्वाहा देवेभ्य इदं । यदस्य कर्मणोत्यरीरिचं० । समर्धयित्रे स्वाहा । अग्नये स्विष्टकृत इदं । प्रजापते न त्वदेतां० । स्वाहा प्रजापतय इदं ध्रौवात् । स्रुवेणोपहत्य ब्रह्म प्रतिष्ठा मनस इत्येतेनानुवाकेन प्रतिमन्त्रं जुहोति...........................॥

Colophon: (Sheet No. 58.)

इति प्रथमप्रश्ने तृतीयोऽध्यायः ॥

Subject: Bodhāyana Śrautasūtra vyākhyā on 1-17 Khaṇḍas of the First Praśna.

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. Many sheets in the middle and end are completely eaten by white ants.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2060. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9165. Page 19. Left column.

Substance—Palm leaf (Śrītāla). Size—16¾×3 inches. Leaves—285 (1-98, 49, 33, 41 and 64). Lines—14 or 15 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—19,950. Author—Mahādevavājapeyin. Incomplete.

Beginning:

हरिः ॐ

स जयति कुञ्जरवदनो
देवो यत्पादपङ्कजस्मरणम् ।
वासरमणिरिव तमसां
राशिं नाशयति विघ्नानाम् ॥ १ ॥

इष्टेर्वृष्टिरुदेति वृष्टयुपचयादन्नानि तेभ्यः प्रजाः
ताभ्यो यज्ञसमुद्भवः पुनरिति प्रक्रान्तचक्रक्रमः ।
अत्रामुत्रसमीहितार्थघटनाबद्धव्रतो यो जग-
ज्जन्मस्थेमलयोत्सवस्स दिशतु श्रेयांसि यज्ञेश्वरः ॥ २ ॥

वेदोदधेर्विनिर्माय योऽदात्कल्पाभिधां सुधाम् ।
विबुधेभ्यो नमस्तस्मै बोधायनमहर्षये ॥ ३ ॥

बोधायनाय मुनये मुनिसङ्घाद्दताङ्घ्रये ।
कामा(कर्मा(?))म्बुधिं तितीर्षूणां कल्पनौकाकृते नमः ॥ ४ ॥

अस्ति बौधायनं सूत्रमाद्यमाध्वर्यवाश्रयम् ।
अधीतिबोधाचरणप्रचारैस्तत्प्रपञ्चयन् ॥ ५ ॥

भारद्वाजान्वयाम्भोधिसुधांशुस्सत्सु सम्मतः ।
त्रियम्बकाध्वरी लोके त्रय्यन्तज्ञस्समेधते ॥ ६ ॥

तदध्वर्युर्महादेववाजपेयी तदाज्ञया ।
बोधायनोक्तकर्मान्तद्वैधकल्पानुसारतः ॥ ७ ॥

वैतानिकानां यज्ञानां भवस्वामिमतानुगाम् ।
कर्माध्वगानां सुगमां करोति श्रौतचन्द्रिकाम् ॥ ८ ॥

अत्र धर्मस्य प्रतिपाद्यत्वात्तत्स्वरूपं तत्प्रमाणं तदधिकार्यादि च निरूप्यते। 'चोदनालक्षणोऽर्थो धर्म' इति जैमिनिः। विधिप्रमाणकश्रेयस्साधनताको धर्म इत्यर्थः। कर्मजन्योऽभ्युदयनिश्श्रेयसहेतुरपूर्वाख्यात्मगुणो धर्म इति हरदत्तः। अभ्युदयः स्वर्गपशुपुत्रादिः। निश्श्रेयसं मोक्षः। एतदुभयविधश्रेयस्साधनं धर्म इत्यर्थः। अत्र मनुनाप्युक्तम्—

विद्वद्भिः सेवितस्सद्भिर्नित्यमद्वेषरागिभिः ।
हृदयेनाभ्यनुज्ञातो यस्तं धर्मं व्यवस्यते ॥ इति ॥

* * * *

अथोपोद्घाते कल्पभाष्येऽत्र दर्शपूर्णमासाग्निहोत्रज्योतिष्टोमप्रवर्ग्याण्यपूर्वाणि। 'तत्र दर्शपूर्णमासविकारा इष्टयोऽग्नीषोमीयश्च पशुः, ज्योतिष्टोमविकारा एकाहाः द्वादशाहश्च, अग्निहोत्रञ्च प्रकृतिः। प्रकृतिर्नाम्ना धर्मातिदेशकः। प्रवर्ग्याधानकुण्डपायिनामयनेषु प्रवर्ग्याश्च न प्रकृतिः। दाधिधर्मे धर्मातिदेशं केचिदिच्छन्ति। परिभृत्वो(?)भयतश्शान्तिं कृत्वेति वचनात्। दर्शपूर्णमासज्योतिष्टोमौ प्रकृतिरेव। अग्नीषोमीयद्वादशाहसांवत्सरादयः प्रकृतयो विकृतयश्च। इष्टय एकाहा उद्भिदादयो विकृतय एव। दर्विहोमादयो न प्रकृतयो न विकृतय इति' इत्युपोद्घातः॥

'आमावास्येन वा पौर्णमास्येन वा हविषा

यक्ष्यमाणो भवति स पुरस्तादेव हविरातञ्चनमुपकल्पयत' इति ॥

अमावास्याया इदं अमावास्यायां भवं वा आमावास्यं कर्म । एवं पौर्णमासमिति । हविःपदश्च हविस्साध्यं अमावास्यापौर्णमासीसम्बन्धियागसमुदायद्वयं लक्षयति । आमावास्येन पौर्णमासेनेति पदद्वयसामानाधिकरण्यादमावास्यायां पौर्णमास्यां च सम्बन्धो भवनं विधिपूर्वकेऽनुष्ठाने सति भवति ॥

End :

अत्र सर्व एवाग्निर्यजमान इति सिद्धे निचय इति वचनमिष्टकोपधानमात्रं याजमानं नेतरदुःखासम्भरणादीत्येवमर्थं तं वा एतं यजमान एव विचिन्वीतेति तत्रैव यजमानस्य कर्तृत्वावगमादिति भावः । सर्वमेवाग्न्याधेयछन्दो यजमानमग्न्याधेये । छन्दो मन्त्रः । अत्रापि प्रधानमन्त्रमात्रं भूर्भुवो घर्मशिरः इत्यादि याजमानं नेतरदित्येतदर्थमग्न्याधेयग्रहणं उद्धरणप्रभृतिविराजक्रमोपस्थानान्तं यजमानो वदेदिति तु केशवादयः ॥

Colophon : (Leaf No. 98)

बोधायनकृतस्यासौ वृत्तिस्सूत्रस्य तायते ।
दर्शश्च पूर्णमासश्च सम्पूर्णः प्रीयतां शिवः ॥
केदं बौधायनं सूत्रं क मेऽल्पविषया मतिः ।
गुरोः कटाक्षस्तनुते वृत्तिमेवं सुबोधिनीम् ॥
हरिः ॐ ॥

Subject : Bodhāyana Śrautasūtra Vṛtti otherwise known as Subodhinī and Śrauta Candrikā. 1-6 (1-5) Praśnas.

This Ms. adopts the division of the text, as follows :—

| Praśna. | | Paṭalas. | Khaṇḍas. |
|---|---|---|---|
| I | दर्शपूर्णमासौ ॥ | 1—17 | 1—36 |
| | | Adhyāyas. | |
| II & III (II) | आधानम् ॥ | 1—6 | 1—21 |
| IV (III) | दशाध्यायी (omitting पुनराधेय) ॥ | 2—7 | 1—16 & (the beginning of the 17th). |
| V (IV) | पशुबन्धः ॥ | 1—3 | 1—11 (incomplete) |
| VI (V) | चातुर्मास्यम् ॥ | 1—6 | 1—18 (incomplete) |

Remarks:—The Ms. is old and is in good condition. It contains broad leaves of Śrītāla species. It breaks off in the commentary on the 18th Khaṇḍa of Cāturmāsya Praśna.

Regarding this author and this commentary, Dr. Burnell observes on page 19 of his Catalogue, as follows:—" The author Mahādeva states that he was Adhvaryu to one Tryambakādhvarin (of Śahaji's time 1684-1710A. D.), by whose order he composed this commentary, following the opinions of Bhavasvāmin. This commentary is exceedingly diffuse ; the Baudhāyana Karmānta and Dvaidha sūtras are discussed and quotations from the Āpastamba, Bhāradvāja and other Sūtras are frequent."

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2061. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9166 a. Page 19. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—24¼×2¼ inches. Leaves —177) 1-73, 43, 26, 35). Lines —13-17 to a Page. Script —Grantha. No. of Granthas—19,950. Author—Mahādevavājapeyin. First six Praśnas—Incomplete.

Beginning, end, colophon and Subject—Same as No. 2066.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The Ms. contains the following works:

1. बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या (सुबोधिनी) ॥
2. बोधायनगृह्यव्याख्या ॥
3. बोधायनपूर्वप्रयोगः ॥
4. बोधायनापरप्रयोगः ॥

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2062. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

J. L. Collection No. 218. Substance—Paper. Size—10×4⅜ inches. Sheets—85. Lines—7 or 8 to a Page. Script —Devanāgarī. No. of Granthas—1650. Author—Mahādevavājapeyin. Daśādhyāyī vyākhyā only.—incomplete.

Beginning:

श्रीमणिकर्णिकेश्वराय नमः ॥

आधानं सविकारं सप्रपञ्चमुक्त्वा क्रमप्राप्तमग्निहोत्रमाह ॥

पुरादित्यस्यास्तमयाद्गार्हपत्यमुपसमाधायान्वाहार्यपचनमाहृत्य ज्वलन्तमाहवनीयमुद्धरति सायमाहुतये पुरादित्यस्योदयाद्गार्हपत्यमुपसमाधायान्वाहार्यपचनमाहृत्य ज्वलन्तमाहवनीयमुद्धर-

ति प्रातराहुतय इति ॥

आदित्यस्यास्तमयात्पुरा अव्यवहितपूर्वकाले उत्सर्गेऽप-राह्णे गार्हपत्यं प्रज्वाल्येत्याश्वलायनः। गार्हपत्यमुपसमाधा-य प्रादुष्कृत्य अन्वाहार्यपचनमाहृत्य भिन्नयोनित्वपक्षे आह-रणमन्यतः अपि(वा) गार्हपत्यादिति पक्षे गार्हपत्यादेव ज्व-लन्तमाहवनीयं। अत्र ज्वलन्तमिति लटो निर्देशादुद्धरणसम-ये अभिज्वलनमपेक्षितमिति द्रष्टव्यम्। उद्धरणं नाम औ(ऊ)र्ध्वदेशेन आहवनीयायतनं प्रतिहरणं उद्धरति सायमाहुतये। उद्धरतीत्येव सिद्धे सायमाहुतय इति यो यदर्थमुद्धृतस्स तस्यैवोपकरोति नान्यस्येति ज्ञापनार्थम्। एवं प्रातराहुतय इत्यपि, तेनार्थायार्थाया(?)ग्निं प्रणयतीति सूचितं भवति। यथा चैतत्तथोक्तं 'यस्मिन्होत्राहुतं सोग्निः कर्मान्तं तस्य धारण'मित्यपवृत्ते कर्माणि लौकिकः सम्पद्यत इत्यत्र। द्वैधे तु 'अग्नीनां विहरण' इति सूत्रं बोधायनस्याधानप्रभृत्येते-ऽजस्रास्स्युरिति शालीकिरिति पक्षद्वयमुक्तं। व्याख्यात-मेतदधस्ता'दपवृत्ते कर्मणि लौकिकः सम्पद्यत' इत्यत्र। आदित्यस्योदयात्पुरा अव्यवहितपूर्वकाले एवं प्रातर्व्युष्टा-यामित्याश्वलायनः। गार्हपत्यमित्यादि स्पष्टम् ॥

End :

तद्रुदित्वा वाचं यच्छत्या हविष्कृत इति। तद्धविरनुमन्त्रणं उदित्वा उक्त्वा वाचं यच्छति आ हवि-ष्कृतः हविष्करणात्प्रभृति तण्डुलप्रक्षालननिनयनपर्यन्तं प्रस्क-न्दनपर्यन्तं वा। ननु ब्रह्मन्नपः प्रणेष्यामि यजमानवाचं यच्छेति सम्प्रेषेणैव यजमानस्य वा(ङ्)नियमारम्भात् पुन-

रत्र विधानं व्यर्थमिति चेत्; न। निरूप्यमाणहविरनुमन्त्रणमन्त्रेण वाङ्नियमस्य विच्छेदाशङ्का स्यात् तन्माभूत्, पुनरप्याहविष्कृतो वाग्यमो यथा स्यादित्येवमर्थं तस्य विधानादिति। हविष्कृता वाचं विसृज्य यज्ञं यागेन यु(न)क्ति कस्त्वा युनक्ति स त्वा युनक्तीतीति हविष्कृता हविष्करणेन तण्डुलप्रक्षालननिनये(यने)न वा प्रस्कन्दनेन वा वाचं विसृज्य, यज्ञं योगेन, युज्यतेऽनेनेति योगो मन्त्रः तेन युनक्ति मन्त्रस्य जप एव योगः काले कपालानि युनक्ति यानि धर्मे कपालान्युपचिन्वन्ति वेधसः पुष्ण(पूष्ण)स्तान्यपि व्रत इन्द्रवायुर्यु(यू) गत्का(युङ्क्ता)मितीति ॥ कालेऽध्वर्युकर्तृकस्याथैनानि योगेन युनक्ति यानि धर्मे इति विहितस्य कपालयोगस्य काले कपा(लानि)................................ ॥

Colophon: (Sheet No. 82).

बोधायनकृते सूत्रे दशाध्याय्यामजा(य)त।
प्रवासोपस्थितेर्व्याख्या तया तुष्यन्तु सज्जनाः ॥

इति बोधायनसूत्रव्याख्यायां सुबोधिन्यां दशाध्याय्यां षष्ठोऽध्यायः ॥

Subject: Bodhāyana śrauta sūtra vyākhyā, otherwise known as Subodhinī, a commentary on the Daśādhyāyī—fourth (third) Praśna—of the Bodhāyanaśrautasūtras.

The contents of this Ms. are as follows:—

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1 | अग्निहोत्रम् | Adhyāya | 2 | Sheet | 1 |
| 2 | अग्न्युपस्थानम् | ,, | 3 | ,, | 30 |
| 3 | पिण्डपितृयज्ञः | ,, | 4 | ,, | 40 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 4 | आग्रयणम् | Adhyāya | 5 | Sheet | 57 |
| 5 | प्रवासोपस्थितिः | ,, | 6 | ,, | 72 |
| 6 | अग्निभ्यः प्रवासः | ,, | 7 | ,, | 82 |

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2063. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9178 (c). Page 24. Right column. Substance—Palm leaf. Size—16 × 2½ inches. Leaves—143. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—4400. Author—Bālādīkṣita. Agniṣṭomavyākhyā—incomplete.

Beginning:

॥ बोधायनाग्निष्टोमचन्द्रिका ॥

श्रीमहागणपतये नमः ॥

सौन्दर्योद्गारसीमा सरसगुणगणोत्सेधसङ्गाभिरामा
पार्श्वद्वन्द्वस्थरामा परशिवहृदयाम्भोजसूर्यांशुभूमा ।
सद्यस्सन्दिष्टकामा भृततनिषु दितेः पुत्रसङ्घेति भीमा
पायात्सा देवता मा सकलसुरनुता देवसेनेशनामा ॥
श्रीमद्बोधायनाख्याम्बुधिगळितमहासूत्रपीयूषधारा
दत्ता यैस्संविविच्य स्फुटमिह सवने श्रीमहादेवसंज्ञैः ।
भूदेवेभ्यः प्रकामं मखशतमहितैः द्वैधकर्मान्तयुक्ता
संयुक्तौपानुवाकयाऽभवदमितगुणान्तानहं सम्प्रपन्नः ॥
तस्य विश्वपतिदीक्षितस्त्वगात्पुत्रभावमथ यस्य सन्निधेः ।

वासुदेवमखिसत्तमोऽनुजः सर्वतन्त्रनिजतन्त्रतां गतः ॥

..........................................................

अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो भवति ॥ उक्ता हविर्य-
ज्ञाः । अथेदानीमग्निष्टोम आरभ्यते । ज्योतिष्टोम इति कर्म-
नामधेयं । तस्याग्निष्टोम इति संस्थानाम । अग्निष्टोम-
स्तोत्रेण समाप्यत इत्यग्निष्टोमः । एवमतिरात्रादयः ।
तस्य तिस्रस्संस्थाः । अग्निष्टोम उक्थ्योऽतिरात्र इति
केचित् । चतस्रः षोडशिना सहेत्यन्ये । तिस्र इति कथं
प्रतिपन्ना(:)। सूत्रालिङ्गात् । सूत्रश्च कर्मान्तं । यदग्निष्टोमस्य
क्रतुकरणं तदत्यग्निष्टोमस्य यदुक्थ्यस्य तत् षोडशि-
वाजपेययोः यदतिरात्रस्य तदप्तोर्यामस्येति ॥

End :

'परिश्रयन्ति पूर्वां द्वारमपराञ्च' । हविर्धानस्य
पूर्वापरे द्वारौ सन्निहितत्वात् । हविर्धानस्योभे द्वारावि-
त्यापस्तम्बः । परिश्रयन्ति पिदधाति(?)। रुद्रो वा एष यद-
ग्निरिति ब्राह्मणं । 'अथादत्त आदित्यस्थाल्या
औपशयं पात्रं तस्मिन्नेतस्य राज्ञस्तृतीयवेळां
गृह्णाति य आदित्यस्थाल्यां भवति कदा च न
स्तरीरसीत्यनुद्रुत्य उपयामं गृहीतोस्यादित्ये-
भ्यस्त्वा........ ॥

Colophon : (Leaf No. 72)

इति श्रीबौधायनसूत्रव्याख्यानचन्द्रिकायां यज्ञेश्वरदीक्षितो-
पनामकबाळादीक्षितकृतायां अग्निष्टोमे प्रथमः प्रश्नस्समाप्तः ।

श्रीसुब्रह्मण्याय नमो नमः ॥

Subject: Bodhāyana Śrauta Sūtravyākhyā otherwise known as Candrikā.—a commentary on the Agniṣṭomakalpa —8-13 (6-8) Praśnas.

Remarks:— The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly ends in the middle of the commentary on the ninth Khaṇḍa of the eighth Praśna. The other works contained in this Ms. are:—

(१) बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या (अग्निचयनव्याख्या) ॥

(2) ,, (यूपैकादशिनीव्याख्या) ॥

The author of this commentary on Bodhāyanāgniṣṭomakalpa is Bālādīkṣita, otherwise known as Yajñeśvara, son of Subrahmaṇya and grandson of Viśvapati of Śāhajirājapura or the modern Tiruviśanalloor near Kumbakonam. According to the introductory verses given above, this Viśvapati is said to be the elder brother of Vāsudeva dīkṣita (the author of Bodhāyanāgnicayanavyākhyā—No. 2064)and the son of Adhvaryu Mahādevavājapeyin (the author of Bodhāyanaśrautasūtravṛtti—Subodhinī. No. 2060), who flourished during the reign of king Śāhaji in Tanjore between 1684—1710 A. D.

॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2064. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9178 (a). Page 25. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—16 × 2½ inches. Leaves—124 (1-124). Lines—10 to 15 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—4500. Author—Vāsudevadīkṣita. Agnicayanavyākhyā—complete.

Beginning:

हरिः ॐ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

बोधायनं प्रणम्याग्नेः कल्पसूत्रं यथामति ।
द्वैधकर्मान्तसूत्राभ्यां सह व्याख्यास्यतेतराम् ॥

अग्नेरनारभ्याधीतत्वादनारभ्याधीतानाञ्च प्रकृतिगामित्वाद्दीक्षादिसम्बन्धाद्दर्शपूर्णमासयोश्च दीक्षाद्यभावात् ज्योतिष्टोमाङ्गताऽध्यवसीयते। दीक्षादिभिर्जो(र्हि ज्यो)तिष्टोमाङ्गं प्रसिद्धम् । तत्सम्बन्धोऽग्नौ भवति । श्रूयते हि 'दीक्षित उक्थ्यं विभक्त्यनूपसदमग्निश्चिनोती'त्यादि। ननु(हि) ज्योतिष्टोमाङ्गमग्निः अपि तु स्वतन्त्र एव । तथाहि—दीक्षादेः सोमाङ्गस्य सतः नाग्नौ सम्बन्धोऽस्ति येन सोमाङ्गव्यतिषङ्गात् सोमाङ्गता अग्नेः प्रसज्येत । अग्न्यङ्गत्वेनैव हि दीक्षादेः श्रवणम् ॥

* * *

अत एव अग्निकल्पसूत्रे आचार्यैरुक्तं 'षड्विधं वा सप्तविधं वे'त्यादि । इत्यास्तां तावत् ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ऋजुपक्षो वक्रपक्षश्चेति श्येनाचित् द्विविधः । वक्रपक्षोऽपि द्विविधः पञ्चपत्रं षट्पत्रश्चेति । तत्र ऋजुपक्षः पञ्चपत्रवक्रपक्षश्च श्येनाचिदग्निः केशवस्वामिविष्णुवृद्धगोपालादिभिः प्रपञ्चितः इति षट्पत्रश्येनचितमधिकृत्याऽग्निकल्पसूत्रं द्वैधकर्मान्तसूत्राभ्यां सह व्याख्यास्यामः—

उखाः सम्भारिष्यन्नुपकल्पयतेऽश्वञ्च गर्दभञ्च तयोरेव रशने मौञ्ज्यौ वा कुशमय्यौ वा + कुशलमिति ॥

अग्निसम्भरणयोग्या स्थाल्य उखाः, ताः निर्वर्तयिष्यन् अश्वादीनि सज्जयति । अश्वगर्दभौ प्रसिद्धौ । तयोः

अश्वगर्दभयोः रशने बन्धनार्थे रज्जू । रज्जुनिर्मिते कुश-
निर्मिते वा ॥

End:

॥ नाग्निश्चित्वा रामामुपेयात् ॥ रामा शूद्रस्त्री तां
अग्निचिन्नोपेयात् चतुर्षु वर्णेषु ब्राह्मणस्य विवाहविधा-
नात् शूद्रागमने प्राप्ते निषेधोऽयम् ॥

* * * *

अपि च तद्व्रतश्रुतिर्भवति । संवत्सरसम्मितायै
व्रतचर्येति ॥

**Colophon:**

इति श्रीमत्सन्ततप्रन्तन्यमानश्येनकूर्मसाररथचक्राकाराद्यनेकगुणविरा-
जमानमहाग्निविलसत्प्रौढानेकमहाध्वरस्य श्री(शाह)शरभतुल-
[सी]जाख्यचोलमहीपालत्रयामात्यधुरन्धरस्य पदवाक्यप्रमाणपा-
रावारीणस्य श्रीमत आनन्दरायविद्वत्सार्वभौमस्य पञ्चपुरुषीपौ-
त्र्येण बाल्य एव तद्द्वयानिर्वर्तितसाग्निचित्यानेकाध्वरेण तदध्वर्युणा
महादेववाजपेययाजिसुतेन अन्नपूर्णागर्भजातेन वासुदे
वदीक्षितविदुषा विरचिते महाग्निसर्वस्वे एकोनविंशोऽ-
ध्यायः ॥

ஸ்ரீமஹாலிங்கமூர்த்தி சிவாலகஷ்மி ஆதிமூ
எழுதிமுகிஞ்சது.

Subject: Bodhāyanaśrautasūtravyākhyā—otherwise known as Mahāgnisarvasva—a commentary on the first Nineteen Adhyāyas of the fourteenth (tenth) Praśna (Agnicayanakalpa) of the Bodhāyanaśrautasūtras.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition. The other works contained in this Ms. are:—

(1) बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या (यूपैकादशिनीव्याख्या) ॥

(2) बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या (अग्निष्टोमव्याख्या) ॥

The author of this commentary is Vāsudevadīkṣita, son of Adhvaryu Mahādevavājapeyin and Annapūrṇā. This Mahadevavājapeyin is said to have successfully discharged the duty of the Adhvaryu in the sacrifices performed by Ānandarāyamakhin the well-known Minister of Kings Serfoji I and Tulajā I (Tukkoji) of Tanjore between 1711 & 35 A. D. He is also believed to have been the Adhvaryu in the sacrifice performed by Tryambakarāyamakhin of Sāhaji's time between 1684-1710 A. D. [See introductory verses in No. 2060].

---

॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2065. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9178 (b). Substance—Palm leaf. Size—16×2½ inches. Leaves—12 (124-135). Lines—10 to 12 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—400. Author—Vāsudevadīkṣita. Yūpaikādaśinī Vyākhyā only.

Beginning:

अथ यूपैकादशिनीप्रयोगो निरूप्यते । प्रायेण सर्वेषु सोमक्रतुषु एकयूपेन यूपैकादशिनी विकल्प्यते । एकयूपो वैकादशिनी वा अन्येषां यज्ञानां यूपा भवन्ति । 'एकविंशान्यश्वमेधस्ये'ति श्रुतेः । सर्वस्तोमातिरात्रौ तु नित्या । साग्निचित्येष्वपि क्रतुषु विकल्प एव । यद्यपि तत्र एकादशरशना आदाय यूपमभ्येतीत्युक्तं कल्पसूत्रे तथापि तत्र यूपमिति जातावेकवचनम् ॥

* * * *

इयञ्च यूपैकादशिनी कल्पसूत्रे ततिप्रश्ने अतिरात्रानन्तरं आचार्यैः उपनिबद्धा तत्सूत्रं द्वैधकर्मान्तसूत्राभ्यां सह सङ्कल्प्य व्याख्यास्यामः ॥—

एकादशिनीं करिष्यन् यूपाहुतिं हुत्वा तान्दिशमेति यत्र त्रयोदशयूपान्वेत्स्यन्मन्यते ॥ एकादशपरिमाणं अस्या यूपाग्लेः एकादशिनी। 'शन्शतोर्डिनि'रिति डिनिप्रत्ययः। नान्तत्वात् ङीप्। ताः करिष्यन् यूपाहुतिकाले तन्त्रेण यूपाहुतिं हुत्वा यस्यान्दिशि त्रयोदश यूपान्वेत्स्यन् प्राप्स्यन् मन्यते तान्दिशमेति गच्छति ॥

End:

सन्तिष्ठते पात्नीवतः ॥ सन्तिष्ठत इति वचनात् सर्वसंस्था गम्यते। अतो दशतयोत्सर्गो न भवति। ब्राह्मणतर्पणान्ते पात्नीवते संस्थिते अनुबन्ध्यापशुपुरोडाशादि प्रतिपद्यते ॥

* * * * *

सर्वत्र पदार्धेन परिलेखनं। एवं सति सर्वे यूपावटाः रथाक्षान्तराला भवन्ति अर्धमन्तर्वे(द्य)र्धं बहिर्वेदीति च सर्वेषां सिद्धं भवति ॥

Colophon:

इति श्रीमत्सन्ततसन्तन्यमानश्येनकूर्मसाररथचक्राकाराद्यनेकगुणविराजमानमहाग्निविलसत्प्रौढानेकमहाध्वरस्य श्री(शाह)शरभतुलजाख्यचोलमहीपालस्यामात्यधुरन्धरस्य पदवाक्यप्रमाणपारावारीणस्य श्रीमतः आनन्दरायविद्वत्सार्वभौमस्य पञ्चपुरुषीपो-

ध्येण वाल्य एव तद्दयानिर्वर्तितसाग्निचित्यानेकाध्वरेण तदध्वर्युणा महादेववाजपेययाजिसुतेन वासुदेवदीक्षितविदुषा विरचिते महाग्निसर्वस्वे यूपैकादशिनीव्याख्या सम्पूर्णा ॥

Subject: Bodhāyana Śrauta Sūtra Vyākhyā — otherwise known as Mahāgnisarvasva. This Ms. contains the commentary on Yūpaikādaśinī (17th Praśna) only.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The other works contained in this Ms. are:

(1) बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या (अग्निचयनव्याख्या) ॥

(2) ,, (अग्निष्टोमव्याख्या) ।

This work is not, however, noticed by Dr. Burnell under this Ms.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2066. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3748. Page 20. Left column. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—95. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—2000. Author—Veṅkaṭeśādhvarin. Karmānta Vyākhyā only.

Beginning:

श्रीसीतारामाभ्यां नमः । श्रीनृसिंहाय नमः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥

उमापतिं रमानाथं बोधायनमुनीश्वरम् ।
गोविन्दाध्वरिणं तातं वन्दे सर्वार्थसिद्धये ॥

कल्पाद्यनुक्तार्थविशेषरूप-
प्रवृत्तकर्मान्तनिबन्धदीपकम् ।
मीमांसया मांसलितञ्च वार्तिकं
श्रीवेङ्कटेशाध्वरिणा वितन्यते ॥

कल्पसूत्राद्याम्नाता(नि) विशिष्टकर्माणि प्रतिपादयितुमादौ कल्पसूत्रादिप्रतिपाद्यमानकर्मानुष्ठानौपयिकविनियोजकप्रमाणान्याह—पञ्चतयेनेति । ननु कल्पसूत्रादिप्रतिपाद्यमानकर्मानुष्ठानौपर्था(यि)कविनियोजकप्रमाणानां कल्पसूत्राद्यारम्भ एव वक्तुमुचितत्वेनात्र तदुपन्यासो न युक्त इति चेत्—सत्यं ; बहूनि कर्माणि उपदिशतामाचार्याणां तत्रैवाभिनिवेशभूयस्त्वेन प्रथमकर्मोपन्यासस्यैव युक्तत्वात् ; यद्वा अनुष्ठातुर्हि विनियोज्यविनियोजकज्ञानमात्रमप(पे)क्षितम् । न तु विनियोज्यज्ञानात्पूर्वमेव विनियोजकज्ञानापेक्षा, येनादावेव तन्निरूपणमावश्यकं स्यात् । न च विनियोजकज्ञानं विना विनियोज्यनिरूपणस्याशक्यत्वेन विनियोजकज्ञानस्याप्यर्थसिद्धत्वेन पुनस्तन्निरूपणमनर्थकमिति वाच्यम् । अर्थसिद्धेऽपि विनियोजकज्ञाने इयन्ति विनियोजकप्रमाणानि एतादृशानि तेषां स्वरूपाणीति विशिष्य प्रतिपादनस्यावश्यकत्वेनाथै(र्थै)क्याभावात् । पञ्च अवयवा यस्य स पञ्चतयः तेन पञ्चतयेन पञ्चावयवयुक्तेन समुदायेन पञ्चभिः साधनैरिति यावत् । कल्पं कल्पसूत्रप्रतिपाद्यमानं कर्मजातं अवेक्षेत जानीयादित्यर्थः । तान्येव साधनान्याह ॥ छन्दसा ब्राह्मणेन प्रत्ययेन न्यायेन संस्थावशेनेति ॥ छ-

न्दोरूपं प्रमाणं विवेचयितुं प्रतिजानीते—छन्दसेति ॥

End :

एवञ्च कल्पसूत्रप्रकारेण तृतीयाधानस्य नियमेन पुनराधानकर्मकत्वे प्राप्ते अग्न्याधाने कर्मत्वं पुनराधेयकर्मकत्वञ्च विकल्पेन सम्भवतीति प्रतिपादयितुं प्रश्नमवतारयति ॥ अधेद्यं(?) तृतीयमग्न्याधेयकरं(?) नु खल्विदमुपनिश्रयतीति अग्न्याधेयं वा पुनराधेयं वेति ॥ अथ पुनराधानानन्तरं यत्तृतीयमाधानमृध्यर्थं तदिदमग्न्याधानपुनराधानयोः कतरदुपनिश्रयति आश्रयति आश्रयति किन्धर्मं किं भवतीति यावत् । तदेवाह— अग्न्याधेयं वा पुनराधेयं वेति । उत्तरमाह—पुनराधेयञ्चेति । अग्न्याधेयमित्येव ब्रूयादिति पुनराधानमग्न्याधेयं चाश्रयतीति ब्रूयात् । पुनराधेयकर्मकमग्न्याधेयकर्मकं वा भवतीति यावत् ॥ तृतीयाधानानन्तरमथापहृताग्नेर्नष्टारणिकस्य ब्रह्मोदनेनैव प्रतिपद्यते सिद्धमग्न्याधेयमिति कल्पसूत्र उक्तम् । इहापि तृतीयाधानप्रसङ्गात्कल्पसूत्रोक्तमेवार्थं पुनः स्मारयति—अथापहृताग्नेर्नष्टारणिकस्य गतारणिकस्य अग्नेर्नाशे अरणिनाशे चेति यावत् । ब्रह्मोदनेनैव प्रतिपद्यते प्रारभते । ब्रह्मोदनेनैव प्रतिपद्यत इत्युक्त्वा उपवसथदिने कर्तव्यो गोपितृयज्ञो व्यावर्त्यते तद्वर्जमाधानं कुर्यादित्यर्थः ॥

श्रीरस्तु ॥

Colophon : (Sheet No. 60).

इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्यसाग्निचित्यसर्वतोमुखातिरात्रसाग्निचित्याप्तवाजपेययाजिगोविन्ददीक्षितस्य वरनन्दनस्य श्रीवेङ्कटेश्वरदीक्षितस्य

कृतिषु कर्मान्तसूत्रवार्तिके सामान्यसूत्रवार्तिकं समाप्तम् ॥

Subject: Bodhāyana Karmāntasūtravyākhyā, otherwise known as Karmānta sūtra Vārtika. Twenty-fourth Praśna. 1-10 Adhyāyas. 1-19 Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The author of this commentary is the famous Veṅkaṭeśādhvarin, son of Govinda Dīkṣita. This work has not been printed so far in India and abroad. Dr. Burnell says that this Ms. has been 'written early in 17th century.'

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2067. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9168. Page 25. Left column. **Substance**—Palm **leaf**. Size—16×1¼ **inches**. **Leaves**—221. Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—5300. Author—Yajñeśvara (Bālādīkṣita). Karmānta paribhāṣāsūtravyākhyā only—incomplete.

Beginning :

निरन्तरायं पुरुषं प्रधानं
वल्लीशमीशं वरदं जनानाम् ।
अस्मत्कुलाम्भोरुहभानुमीड्यं
वन्देऽनिशं सर्वजगन्निदानम् ॥ १ ॥

त्राता सर्वजनानां भ्राता मातङ्गतुङ्गवदनस्य ।
माता यस्य मृडानी पाता स स्यान्ममानिशं देवः ॥ २ ॥

गोत्रालङ्करणं बहुश्रुतगुणप्रस्तूयमानं बुधैः
सोमासक्तमनोरथं सुमनसामग्रेसरम्भासुरम् ।
सत्यासक्तनिजान्तरङ्गमनघं श्रुत्यन्तदृष्टिश्रियं
सुब्रह्मण्यशुभाभिधं मम गुरुं वन्दे चिरश्रेयसे ॥ ३ ॥

मेधां बोधायनो वो वितरतु सहितष्षष्टिसाहस्रशिष्यैः
यस्यापस्तम्ब एकाधिकशतयजुषां पारगो मुख्यशिष्यः ।
सूत्रं प्रायुङ्क्त नैकक्रमविधिनिपुणाध्वर्युनानाप्रयोग-
व्यक्तिज्ञानोपयुक्तस्फुटमृदुगहनप्रौढसन्दर्भगर्भम् ॥ ४ ॥
कल्पामृतं क्षितिसुरप्रकराय योऽदात्
वेदाम्बुराशिमधिमथ्य निजप्रभावात् ।
बोधायनाय मुनिवन्दितपादपद्म-
द्वन्द्वाय कण्वतनयाय नमोऽस्तु तस्मै ॥ ५ ॥

वीणावादनचतुरा वाणी ह्येणीकुलेक्षणा निपुणा ।
शरणागतजनभरणा करुणानिलया ममास्तु वाग्भूत्यै ॥ ६ ॥

॥ श्रीसुब्रह्मण्याय परब्रह्मणे नमः ॥

श्रीमत्कवेरजातीरं विद्वद्बृन्दोपशोभितम् ।
अत्युत्तमशिवक्षेत्रविष्ण्वादिस्थानमस्ति हि ॥ १ ॥
तत्र तञ्जापुरन्नाम राजस्थानमनुत्तमम् ।
राजानः प्रथितास्तत्र भोसलीयान्ववायजाः ॥ २ ॥
तेषु राजा महानासीच्छरभेन्द्रस्सुधार्मिकः ।
तस्य पुत्रो महानस्ति श्रीशिवाजिमहीपतिः ॥ ३ ॥
नियोजयामास बुधान् लोकानां हितकाम्यया ।
रच्यन्तां बहवो ग्रन्थाः नानाशास्त्रार्थसङ्ग्रहाः ॥ ४ ॥
इति श्रुत्वा वचस्तस्य कुर्वन्ति विबुधा मुदा ।
केचिद्व्याकरणेऽकुर्वन्केचिन्न्याये तथापरे ॥ ५ ॥
वैद्यशास्त्रे तथा चक्रुः मन्त्रशास्त्रेषु केचन ।
एवङ्कुर्वत्सु विद्वत्सु शाहजीन्द्रपुरे वसन् ॥ ६ ॥

श्रीमान्विश्वपतिर्नाम वेदशास्त्रार्थतत्त्ववित् ।
आसीत्तस्य सुतश्श्रीमान् सुब्रह्मण्याभिधस्सुधीः ॥ ७ ॥
अग्निष्टोमादिसंस्थानामाहर्ता सर्वसूत्रवित् ।
तस्य पुत्रो महाबुद्धिः श्रीमान् यज्ञेश्वराभिधः ॥ ८ ॥
बोधायनीयकल्पार्थज्ञानोपायं यथामति ।
कर्मान्तपरिभाषादिसङ्ग्रहं कुरुते मुदा ॥ ९ ॥
सम्यग्जैमिनिसूत्रार्थमीमांसामनुसृत्य च ।
आपस्तम्बीयसूत्रञ्च धूर्तभाष्यानुसारतः ॥ १० ॥
कात्यायनीयसूत्रञ्च कर्कभाष्यञ्च शोभनम् ।
वैखानसीयसूत्रञ्च भरद्वाजकृतन्तथा ॥ ११ ॥
आश्वलायनसूत्रञ्च देवस्वामिविवेचितम् ।
वेदभाष्यं द्वैधसूत्रं पर्यालोच्येह लिख्यते ॥ १२ ॥
किञ्चिल्लेखप्रवृत्तस्याप्यस्ति दोषो महत्तरः ।
अन्विष्य गुणलेशन्तु सन्तस्तुष्यन्तु पण्डिताः ॥

इह खलु धर्मार्थकाममोक्षेषु पुरुषार्थेषु धर्म एव मुख्यः पुरुषार्थः । इतरेषान्तन्मूलकत्वात् । अर्थो हि क्वचिद्धर्मसाध्यः श्रूयते— ऋद्धिकामस्सत्रमासीरन् ॥

* * *

ब्रह्मणा सह ते सर्वे सम्प्राप्ते प्रतिसञ्चरे ।
परस्मात्ते कृतात्मानः प्रविशन्ति परम्पदम् ॥ इति ।
'ते ब्रह्मलोके तु परान्तकाले
परामृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे ।'
इति श्रुतेश्चेति वृत्तमुपोद्धातम् । अथ प्रकृतम् ॥

ब्राह्मणानां बहुत्वादेकैकस्यां शाखायामपरिसमाप्तत्वा-
दर्थस्य च दुर्बोधत्वादसार्वजन्य(दसर्वज्ञ?)त्वाच्चैकस्यामपि
विप्रकीर्णत्वाच्च संहृत्य विवरणार्थं सुखं बुद्ध्वा कर्माण्यनु-
ष्ठाय फलं सर्वे प्राप्नुयुरिति कल्प आरब्धः परमकारुणिके-
नाचार्येण भगवता बोधायनेन । कल्पार्थस्य च प्रत्य-
क्षशाखार्थमात्रगोचरत्वेन शाखान्तरार्थोपसंहारं विनाऽनु-
ष्ठातुमशक्यत्वात्कल्पविशेषतया कर्मान्तद्वैधसूत्रं रचयि
ष्यन् तज्ज्ञानोपयुक्तां परिभाषामाह—

पञ्चतयेन कल्पमवेक्षेत ॥ * *

पञ्च अवयवा यस्य सः पञ्चतयः तेन पञ्चतयेन
पञ्चावयवयुक्तसमुदायेन । पञ्चभिस्साधनैरिति यावत् ।
कल्पं कल्प्यत इति कल्पः कल्पसूत्रं तत्प्रतिपाद्यमानं कर्म-
जातं वा अवेक्षेत जानीयादित्यर्थः ॥

End:

अत्र भक्षणविषये—

पूर्वेण द्वारेण सदः प्रविश्याग्रेण होतारं पुर-
स्तात्प्रत्यङ्ङासीनो नृचक्षसन्त्वेत्यवेक्ष्य मन्त्राभि-
र्भूतिरिति भक्षयति ॥ * *

अत्र भक्षस्य स्वयमाहरणान्याहरणरूपविशेषानादरेण
भक्षे हीत्यादिस्सर्वोप्यनुवाको यथालिङ्गं विनियो...... ॥

Colophon : Nil.

Subject : Bodhāyana Śrauta Sūtra Vyākhyā—otherwise known as Karmāntaparibhāṣādi Saṅgraha—a commentary on the Paribhāṣā and other sūtras in the Bodhāyana Karmāntakalpa.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The introductory

portion (in the first 12 leaves) in this Ms. deals with the following topics :

1 धर्मो मुख्यः पुरुषार्थः ॥
2 धर्मस्वरूपम् ॥
3 शिष्टलक्षणम् ॥
4 धर्मेऽधिकारिणः ॥
5 धर्मस्यावश्यानुष्ठेयत्वम् ॥
6 कर्ममार्गः ॥
7 सदाचारस्य धर्ममूलत्वम् ॥
8 अध्ययनम् ॥
9 धर्मदेशाः ॥
10 निषिद्धदेशाः ॥

This Ms. breaks off in the middle of the commentary. The author of this work in Yajñeśvara (more popularly known as Bālādīkṣita) son of Subrahmaṇya sudhī and grandson of one Viśvapati of Śāhajipura or the modern Tiruviśanallor near Kumbakonam in Tanjore District. This author had been highly patronised by Śivāji, the last Maharatha ruler in Tanjore between 1833 and 1855 A. D. For other details see the introductory verses given above and also the Remarks under No. 2063.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2068. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3823. Page 19. Right column.

Substance—Paper. Size— 10⅝ × 4⅝ inches. Sheets—3 (6-8). Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—62. Author—Gopāla. A Fragment only.

Beginning :

अथ वै भवति यः पापयक्ष्मगृहीत आहिताग्निः क्षयरोग-
गृहीतो रहस्येष्ट्या यजेतेति संमन्धयोबापरुद्धे(?)तदेव
कर्मभ्योऽग्निष्ठोमादिभ्यो निरस्तो दारिद्र्यासहायजामि-

ताभिः गोभ्यो बहिष्कृतः गवामभावोऽपचयो वा क्षीरा-
दिहीनः अभावो वा ब्राह्मणेभ्यो बहिष्कृतः शिष्टमर्यादा-
तिक्रमादिभिः । ततः सुवर्णादीनां मूषकः परैरविदितः
रहस्येष्टिरिति समाख्यातः ❋ ❋

यदा पुण्यमिच्छन् करोति तदा पूर्वपक्षे देवनक्षत्रे
स्वात्मानुकूलनक्षत्रे प्रातरादीनामन्यतमे कर्तव्याः ॥

End :

एवं पथिकृति दर्शपूर्णमासौ च नक्षत्रसत्रेण समस्ता-
भिर्नक्षत्रेष्टिभिः श्रुतिरानन्त्यायेव्याप्तिपलं(?) ज्योतिषामय-
नेन नक्षत्रसत्रेण ज्योतिषामिष्ट्वा कृत्तिकादीनि पापं निर्नु-
(र्णु)द्य ज्योतिष्ट्वमुपजायते । तस्मादपपुनर्मृत्युं जयति ।
ननु प्रायश्चित्तमध्ये किमर्थं नक्षत्रेष्टीनामुपदेशः । उच्यते ।
पुरोडाशभेदेन आयुष्मत्यंशस्तु कर्तव्य इत्युक्तम् । एता
(आ)युष्मत्यः । नतु कला एव वक्तव्याः । तत्र ब्राह्मण-
क्रमो नास्ति ॥

Colophon:

इति गोपालविवरणे द्वितीये तृतीयः ॥

Subject : Bodhāyana śrauta sūtra vyākhyā on the first three Khaṇḍas of the Second Adhyāya (1-3 Adhyāyas of the 28th Praśna). These three Khaṇḍas deal with रहस्येष्टि, पवित्रेष्टि and नक्षत्रेष्टि respectively.

Remarks :—The Ms. is in good condition. It is full of scriptorial errors. Dr. Burnell's observation that this work is a commentary 'on Mṛgāreṣti,' might have been based on the incorrect marjinal note found in this Ms.

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2069. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3742. Page 20. Left column.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{4}\times5$ inches. Sheets—87. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Author—Dvārakānātha yajvan (Bhaṭṭātmaja). Śulbasūtravyākhyā only.

Beginning:

श्रीमहागणपतये नमः ॥

बोधायनीयसूत्रस्य(शुल्बस्य) प्राग्व्याख्याः प्रेक्ष्य यज्वना ।
टीका भट्टात्मजेनेयं क्रियते शुल्बदीपिका ॥

सूत्रम् ॥ अथेमेऽग्निचयाः ॥

टीका ॥ अथ गृह्यानन्तरमाग्निचयग्रहणं वेद्या अप्युपलक्षणम् ॥

सूत्रम् ॥ तेषां भूमेः परिमाणविहारान्व्याख्यास्यामः ॥

टीका ॥ परिमाणविशिष्टान्विहारान् । विहरणं नाम चतुरस्रादिरूपेण भूमेः करणम् ॥

सूत्रम् ॥ अथाङ्गुलप्रमाणम् ॥

टीका ॥ सर्वप्रमाणशेषित्वादङ्गुलप्रमाणस्य प्रथमं प्रमाणमुच्यत इति शेषः ॥

सूत्रम् ॥ चतुर्दशाणवः ॥

टीका ॥ अणुर्धान्यविशेषः । परस्परसंश्लिष्टाः चतुर्दशाणवः यावत्प्रमाणं तावदङ्गुलप्रमाणमित्यर्थः ॥

सूत्रम् ॥ चतुस्त्रिंशत्तिलाः अङ्गुलप्रमाणमित्यपरं मतम् ॥

सूत्रम् ॥ दशाङ्गुलं क्षुद्रपदम् ॥

टीका ॥ द्वादश प्रत्यञ्चि क्षुद्रपदानीत्येवमादिषु दशाङ्गुलं क्षुद्रपदं विद्यात् ॥

End :

सूत्रम् ॥ प्राकृतो वा त्रिगुणः ॥

टीका ॥ अश्वमेधे त्रिस्तावोऽग्निर्भवति इत्यप्याम्नातं तदभिप्रायेणोच्यते प्राकृत अर्धाष्टमो अग्निस्त्रिगुणो भवति कस्मात्त्रिस्तावस्य विधौ विधाभ्यासवत् पुरुषाणामिति विशेषश्रवणात् । एवञ्च अर्धत्रयोविंशाः पुरुषा अग्निर्भवति । तत्र पुरुषत्रिकरण्यात्मानं पक्षपुच्छानां तिर्यङ्मान्याश्च त्रिकरणी पार्श्वमानी एवमाश्वमेधिकस्याग्नेरुभयरूपत्वमुक्तम् । अस्मिन्नर्थे ब्राह्मणमुदाहरति ॥

सू० ॥ त्रिस्तावोऽग्निर्भवतीत्येकविंशोऽग्निर्भवतीत्युभयं ब्राह्मणमुभयं ब्राह्मणम् ॥

टी० ॥ उभयं विधिवाक्यमेवेत्यर्थः । उभयस्यापि ब्राह्मणार्थत्वादुभयमनुष्ठेयमिति भावः । वीप्सा समाप्तिख्यापनार्था ॥

Colophon :

टीका भट्टात्मजेनेत्थं द्वारकानाथयज्वना ।
तृतीयो व्याकृतोऽध्याय उपधानस्य वाचकः
(उपपत्तिसमन्वितः) ॥

हरिः ॐ

इति बोधायनशुल्बव्याख्यानं भट्टात्मजकृतं सम्पूर्णम् ॥

जयसंवत्सर आषाढवद्यपञ्चम्यां समाप्तम् ॥

(Sheet No. 32).

टीका भट्टात्मजेन + यज्वना ।

द्वितीयो व्याकृतोऽध्यायस्त्वग्नीनां धर्मवाचकः ॥

Subject :—Bodhāyana Śrauta Sūtra Vyākhyā—Śulbadīpikā—a commentary on Bodhāyanaśulbasūtras—1-20 Khaṇḍas of the first three Adhyāyas of the thirtieth Praśna.

The contents of this commentary on the thirtieth Praśna are, as follows :—

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| 1. | सामान्येन सर्वक्षेत्रकरणम् | Adhyāya. | I | Khaṇḍas | 4 (1-4) |
| 2. | अग्निधर्माः | ,, | II | ,, | 3 (5-7) |
| 3. | उपधानम् | ,, | III | ,, | 13 (8-20) |

Remarks :—The Ms. is in a very good condition.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2070. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 3743. Page 20. Right column. Substance—Paper. Size—10¾ × 4¾ inches. Sheets—90. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Author—Dvārakānāthayajvan. Śulbasūtravyākhyā only.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2069.

Remarks :— The Ms. is in very good condition. The readings in this Ms. are slightly different from those found in No. 2069.

---

## ॥ बोधायनश्रौतसूत्रव्याख्या ॥

## 2071. BODHĀYANAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9160 b. Page 16. Left column.

Substance—Palm leaf. Size—16 × 1¼ inches. Leaves —6 (66-71). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—38. Author — Dvārakānātha yajvan. Śulbasūtra vyākhyā—a fragment only.

Beginning—Same as No. 2069.

End :

चतुरश्रं चिकषन्यावचिकिषेत् तावतीं रज्जुमुभयतः पाशाङ्कृत्वा मध्ये लक्षणं करोति लेखामालिख्य ॥

प्राचीपरिज्ञानोपायः कर्मान्त उक्तः। कृत्तिकाः खल्विमाः प्राचीन्दिशं न परिजहति तासां सन्दर्शनेन माप[द]येदिति एतदेकं श्रोणासन्दर्शनेन मापयेदित्येतदेकञ्चित्रास्वात्योरन्तरालेन मापयेदित्येतदपरमिति । एतानि लक्षणानि देशविशेषेषु व्यत्रतिष्ठन्ते सर्वदेशसाधारणं कात्यायन आह ॥ समे शङ्कुन्निधाय शङ्कुसम्मितया रज्वा मण्डलं परिलिख्य यत्र लेखयोः शङ्कग्रच्छाया निपतति सा प्राचीति लेखयोरिति मण्डललेखयोरित्यर्थः।

षडङ्गुलपरीणाहद्वादशाङ्गुलमुच्छ्रितम् ।
रज्जुमेवं प्रमाणञ्च शङ्कुं कुर्याद्विशेषतः ॥

एकनः क्ष्णुः ऋजुस्ती..................

Subject : Bodhāyana Sulbasūtradīpikā—on the First Khaṇḍa

of the First Adhyāya.

Remarks :— The Ms. is in a very good condition. The Ms. breaks off in the middle of the commentary on the first Khaṇḍa. The other work contained herein is आपस्तम्बशुल्बसूत्रप्रदीपः by Sundararāja.

---

## ॥ हिरण्यकेशिश्रौतसूत्रव्याख्यानम् ॥

## 2072. HIRAṆYAKEŚIŚRAUTASŪTRA-VYĀKHYĀNAM.

Burnell's Catalogue No. 3855. Page 21. Right column. Substance—Paper. Size—$13\frac{7}{8} \times 5\frac{7}{8}$ inches. Sheets—103 (1-58 & 1-45). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—3500. Author—Vāñcheśvarasudhī. First and Second Praśnas only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसदानन्दप्रसन्न ॥

वन्दे ढुण्ढि महालिङ्गं विश्वेशं मणिकर्णिकाम्

ईश्वर[ः]श्रीनिवासार्याहोबिलाख्यगुरूत्तमान् ॥

श्रीमत्कवेरजातीरं विद्वद्वृन्दोपशोभितम् ।

अत्युत्तमशिवक्षेत्रविष्ण्वादिस्थानमस्ति हि ॥

तत्र तञ्जापुरं नाम राजस्थानमनुत्तमम् ।

राजानः प्रथितास्तत्र भोसलीयान्ववायजाः ॥

तदमात्यकुलोत्पन्नश्रीमान्वाञ्छेश्वरः सुधीः ।

शिष्टो होशानिकर्णाटजातीयः सर्वशास्त्रवित् ॥

माहिषं शतकं येन कृतं विद्वन्मनोहरम् ।

तस्य नप्ता माधवार्यपौत्रः श्रीनरसिंहसुतः ॥
लब्धजन्माऽधीतशास्त्रः श्रीमान्वाञ्छेश्वरः सुधीः ।
श्रीशाहराजेन्द्रपुरे श्रीशाहराजेन्द्रविष्टपैः सदृशे ।
कृतवासो विमलमतिः साम्बपदद्वन्द्वभक्तिनिरतश्च ॥
प्रख्यातमहिषशतकप्रौढकवेः कुलललामभूतोऽसौ ।
आचार्यस्वामिवर्यैः पाठनपीठे प्रतिष्ठितो यः प्राक् ॥
आमूलाग्रमधीताध्यापितषड्दर्शनीरहस्यश्च ।
सरसकमनीयवचनः शरभमहाराजनिकटवर्ती च ॥
कविसार्वभौमकाव्ये पदवाक्यतदर्थसंशयैर्दोषैः ।
दोषोल्लासोदाहृतिरेकत्रैव स्फुटं प्रकाशिता येन ॥
मलमासनिर्णयपटुः खण्डितदुर्वादिगर्वधिषणश्च ।
साम्बसदाशिवचरणद्वन्द्वसपर्याविदितवेदार्थः ॥
इति स्तुवन्ति यं नित्यं वासुदेवादयस्त्वसौ ।
काशीयात्रेच्छया गच्छन्कृष्णातीरनिवासिभिः ॥
पट्टवर्धनवंशस्थैः प्रभुभिः सङ्गतो मुदा ।
तेषां वंशक्रमोऽप्यत्र किञ्चित्सङ्गृह्य लिख्यते ॥
चित्तपावनजातीयो हरिनामा महानभूत् ।
यो गणेशप्रसादेन प्राप राज्यश्रियं कुले ॥
तस्य पुत्रो महानासीद्रामचन्द्राभिधः प्रभुः ।
सार्वभौमात्तु यो लेभे राज्यश्रियमनुत्तमाम् ॥
सुतः परशुरामाख्यस्तस्यासीद्धार्मिकोत्तमः ।
तुङ्गभद्रां समारभ्य गोदान्तं शौर्यनिर्जितम् ॥

राज्यं तु पालयामास यथा दशरथः पुरा ।
तत्पुत्राः सन्ति चत्वारो विख्याताः सर्वदिक्षु ते ॥
प्रथमो रामचन्द्राख्यः प्रभुः सर्वगुणान्वितः ।
हरिनामानुजस्तस्य देवब्राह्मणपूजकः ॥
तस्यानुजो महादेवनामा भूतदयापरः ।
तस्यानुजस्तु मतिमान्नाम्ना गणपतिः स्वयम् ॥
तेषाममात्या बहवो नीतिमन्तः सुधार्मिकाः ।
सखारामप्रभृतय कपिगोत्रोद्भवा द्विजाः ॥
हिमपोपपदास्तद्वज्जोगाख्याश्च सुधार्मिकाः ।
ते सत्याषाढसूत्रस्थाः श्रौतस्मार्तपरायणाः ॥
व्याख्यां सूत्रस्य विमलां वेदभाष्यानुसारिणीम्
इच्छन्तीति प्रवृत्तोऽहं तद्व्याख्याकरणे मुदा ॥
क्वाहमल्पमतिः क्वेदं सूत्रं मुनिमुखोद्गतम् ।
तथापि लिख्यते किञ्चिद्वेदभाष्यानुसारतः ॥
सम्यक् जैमिनिसूत्रोत्थमीमांसामनुसृत्य च ।
बोधायनीयसूत्रञ्च भवस्वामिविवेचितम् ॥
आपस्तम्बीयसूत्रञ्च धूर्तभाष्यानुसारतः ।
कात्यायनीयसूत्रञ्च कर्कभाष्यानुसारतः ॥
वैखानसीयसूत्रञ्च तद्व्याख्यानानुसारतः ।
भारद्वाजीयसूत्रञ्च तद्व्याख्यानञ्च शोभनम् ॥
आश्वलायनसूत्रञ्च देवस्वामिविवेचितम् ।
हिरण्यकेशिनां सूत्रं व्याचष्टेऽसौ यथामति ॥

न व्याख्यातं कैश्चिदपि सूत्रमेतत्पुरातनैः ।
इति मत्वा गुणो ग्राह्यः सद्भिर्निर्मत्सरैरिह ॥

मातृदत्तप्रयोगस्तु नैतत्सूत्रार्थसम्पतः ।
आपस्तम्बानुसारीभि(र्हि ?)तत्र तत्र प्रकाश्यते ॥

नामूलं लिख्यते किञ्चिन्नानपेक्षितमेव च ।
किञ्चिल्लेखप्रवृत्तस्याप्यस्ति दोषो महत्तरः ॥

अन्विष्य गुणलेशं तु सन्तस्तुष्यन्तु पण्डिताः ।
वस्वग्न्यद्रिक्षिति(१७३८)मितशके वाञ्छेश्वरः सुधीः ॥
हिरण्यकेशिनां सूत्रं व्याख्यातुमुपचक्रमे ॥

इह खलु धर्मार्थकाममोक्षेषु पुरुषार्थेषु धर्म एव मुख्यः पुरुषार्थः । इतरेषां तन्मूलकत्वात् ।

❀ ❀ ❀

तथा प्रयोगक्रमस्य द्रव्यदेवतादिस्वरूपस्य प्रायश्चित्तस्य विप्रकीर्णपरप्रकरणगतनानाशाखोपसंहारस्य सिद्धवन्निर्देशान्यथानुपपत्तिकल्पितविधिस्वरूपस्य च मन्दबुद्धिभिरवबोद्धुमशक्यतया लोकोपकारार्थमनुष्ठानोपयोगितया सूत्रं रचयाम्बभूव हिरण्यकेशी भगवान् सूत्रकारः—'यज्ञं व्याख्यास्याम' इत्यादि । तत्र यज्ञशब्दो यागं करोमीत्यनुव्यवसायसिद्धविलक्षणविषयिताशालिमानसिकसङ्कल्पवाची तादृशसङ्कल्पनिष्ठजातिविशेषवाची । न हि देवतोद्देशेन द्रव्यत्यागो याग इति वक्तुं शक्यम् । शिवाय गां ददामीत्यादावतिप्रसङ्गात् । विस्तृतञ्चैतत्सामान्य-

सूत्रव्याख्यानावसरे । स च त्रिविधः—नित्यो नैमित्तिकः काम्यश्चेति ।

End:

एवं पूर्वोक्तप्रकारेणैव विहितं ब्रह्मत्वं ब्रह्मानुष्ठेयं कर्म इष्टिपशुबन्धानां बोध्यमित्यर्थ इति केचित् । तन्न । इष्टिपशुबन्धानां दर्शपूर्णमासप्रकृतिकतयाऽतिदेशादेव तत्सिद्धौ वचनवैयर्थ्यात् । तस्मादेवं व्याख्येयं यथा दर्शपूर्णमासयोः ब्रह्मत्वमुक्तं, एवं तत्तद्विकृतिप्रकरणे ब्रह्मत्वं यदुक्तं तदपि समुच्चयेनानुष्ठेयमिति ॥ २२ ॥

Colophon: (Sheet No. 58)

इति श्रीमत्कावेरीतीरविराजमानचोलदेशाग्रपूज्यशाहजीन्द्रपुरनिवासी होशनिकर्णाटवाञ्छेश्वरसुधीविरचिते हिरण्यकेशीश्रौतसूत्रव्याख्याने प्रथमेऽष्टमः पटलः ॥

(Sheet No. 103).

इति श्रीमत्कावेरी + व्याख्याने द्वितीयप्रश्ने अष्टमः पटलः ॥

प्रश्नः समाप्तः ॥

वस्वग्न्यद्रिक्षितिमिते शके वाञ्छेश्वरः सुधीः ।
हिरण्यकेशिनां सूत्रं व्याख्यातुमुपचक्रमे ॥

Subject: Hiraṇyakeśi Śrauta Sūtra Vyākhyā. First and Second Praśnas, each containing 8 Paṭalas and 27 and 22 Khaṇḍas respectively.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The author of this commentary is Vāñcheśvara Sudhī, son of Narasihma, grandson of Mādhavārya and great-grandson of Vāñcheśvara Sudhī, the famous author of Mahiṣaśataka. He is an

inhabitant of Śrī Śāharājapuram or the modern Tiruviśanalloor near Kumbakonam. As the author says in his introductory verses, he has composed this Vyākhya on Hiraṇyakeśi Śrauta Sūtras on Śaka 1738 or 1816 A. D. Regarding this author and his work Dr. Burnell observes "Hiraṇyakeśisūtravyākhyāna by Hośanikarṇāṭaka-Vāñcheśvara of Śahajīndrapura (or Tanjore); written about 1800 A. D. The author belonged to a Canarese (Mysore) family settled in South India. This (work) seems a very excellent commentary considering the state of learning at the time it was composed. There are quotations from Śaunaka, from a Gṛhyapariśiṣṭa(?), the Āpastamba and Bhāradvāja Sūtras, as far as I have examined it."

---

## ॥ आश्वलायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2073. ĀŚVALĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 219. Substance—Paper. Size—9½ × 4½ inches. Sheets—55. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—800. Author—?. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अग्न्याधानं निरूप्यते । तस्य कालः शिशिरवसन्तग्रीष्मा ऋतवः, पौर्णमास्यमावास्याफल्गुनीचित्रानक्षत्राणि । मृगशिरोविशाखाप्रोष्ठपदश्रवणानूराधा अपीति केचित् । अत्र रोहिणी मुख्या, वैशाखामावास्यायुक्ता मुख्यतमा । ऋतुनक्षत्रयोगः प्रधानम् । रोहिणीयुक्तजननीयौ(?)पवसथौ वा । तदभावे ऋतुनक्षत्रयोग एव । तत्रापि पूर्व-

पक्ष एव । ऋतुपर्वणोर्योगो वा ।

* * *

वरणार्हानृत्विजः प्रत्याह । तन्मे ऋध्यतां तन्मे समृध्यताम् । तन्मे सम्पद्यतां काम इति नैव प्रतिब्रूयुः । तत्रं ऋध्यतां तत्ते समृध्यतां तत्ते सम्पद्यतां काम इति यजमानः । ॐ तथेति प्रतिवक्ति । अथर्त्विग्वरणम् । तत्राश्वलायनः-- यजमानः स्वशाखानुसारेण ब्रह्मादीनृत्विजो वृणीते ॥

End :

वसन्ते यवाग्रयणं तस्य व्रीह्याग्रयणोक्ता देवता सैव सर्वकर्तव्यता(?) व्रीहिशब्दस्थाने यवशब्दप्रयोगः ॥

* * * * *

व्रीह्याग्रयणे श्यामाकं प्रस्तरं वा कुर्यात् । तेन सौम्याग्रयणमिष्टं भवति । सौम्यं निरूप्य वा ऐन्द्राग्न्यादिनिर्वापः । तदा यजमानभागं(ग)प्राशने तदिष्टमुख्यक्रमेणोपहोमौ ॥ सन्तिष्ठते आग्रयणम् ॥

Subject : Ādhānādiprayoga belonging to the Āśvalāyanīya Bahvṛcas. This Ms. is composed of the following important sections :

(1) अग्न्याधानम् ॥ (4) अग्निहोत्रहोमः ॥

(2) गोपितृयज्ञः ॥ (5) अन्वारम्भणीष्टिः ॥

(3) अमात्यहोमः ॥ (6) आग्रयणम् ॥

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

## ॥ आश्वलायनाधानदिप्रयोगः ॥

## 2074. ĀŚVALĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 220. Substance—Paper. Size—10×4¼ inches. Sheets—48 (2-49). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—785. Author—?. Incomplete (wants beginning).

Beginning:

(अग्न्याधानं निरूप्यते + अग्नीनाधास्यमानो ब्राह्मणानुज्ञातः सपत्नीकः कूष्माण्डगणहोमगोदाना)दिभिरात्मानं पावयित्वा । पूर्वेद्युर्नान्दीश्राद्धानन्तरं रात्रावुदकशान्तिं प्रतिसरबन्धञ्च विधाय + मन्त्रप्रोक्षणानि कुर्यात् ॥

End and subject—Same as No. 2073.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. Only a few lines in the beginning are wanting in this Ms.

---

## ॥ आश्वलायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2075. ĀŚVALĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 12373.

Substance—Paper. Size—10¾×1⅛ inches. Sheets—31. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—750. Author—(?). Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 2073.

End:

एक्रमेव चतुर्गृहीतं पञ्चधे(वे?)त्यन्ये । पुरस्तात्स्विष्टकृतो वाऽज्यानी(?)होमः । चरुस्थाल्युपधानकाले आ देवयजं वहेत्यङ्गारमावर्त्य तेषु तिरः पवित्रमानीत(य) प्रणीता दुग्धां

चरुस्थालीमधिश्रयति । ध्रुवासि: हार्ता(?) प्रदक्षिणमङ्गारैः परिचिनुयान्निर्दग्धमिति तस्यां तिरः पवित्रं तण्डु(ला)नाव-पति । घर्मास्थ विश्वायुषः ॥

Colophon : ( Sheet No. 28)

इत्याश्वलायनाग्निहोत्र(हो)मः ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly ends in the middle of अन्वारम्भणीयेष्टि ! This No. is mentioned by Dr. Burnell in his Errata et Addenda.

---

## ॥ आश्वलायनाधानादिप्रयोगः(?) ॥

## 2076. ĀŚVALĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ (?).

T. S. Collection No. 193. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—10. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—?. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

ततो द्वादशरात्रमजस्रधारणम् । षड्रात्रं त्रिरात्रं वेति वाजसनेयिनः । गतश्रीणान्तु यावज्जीवमजस्रधारणम् । अजस्रः पुरुषार्थः । द्वादशदिनपर्यन्तं यजमानोऽप्रवसन्नहतं वासः परिधाय स्वयमेव पयसाग्निहोत्रं जुहोति ॥

* * * *

नाजस्रधारणम् । अथाग्निहोत्रकाले गणेशं सम्पूज्य प्राणानायम्याग्निहोत्रमारप्स्ये । तेन यावज्जीवं होष्यामि ॥

End:

अथारणी(णि?)लक्षणम् । चतुरङ्गुलोच्छ्रायः । विस्तारः षडङ्गुलः । अरत्निमात्रं दैर्घ्यमित्येके शाखिनः । चतुरङ्गुलोच्छ्रायो द्वादशाङ्गुला विस्तृतिः षोडशाङ्गुलं दैर्घ्यमिति बोधायनः । स्वसूत्रे प्रमाणाभावः । उभयोररण्योरेकवृक्षादाहरणम् । अन्यतरारणेर्वृक्षान्तरादाहरणे नाग्न्यो(ग्न्यु)त्पत्तिः ॥

Colophon:

इत्याधानं समाप्तम् ॥

अक्षय अधिकश्रावणवद्य अष्टमी गुरुवारी तद्दिनं समाप्तम् ॥

श्री शिवसाम्बेन लिखितम ।

राक्षसभुवनकरस्थपौराणिकोपनामरा(म)भट्टस्येदं पुस्तकम् ।

Subject: Ādhānādiprayoga, probably belonging to the Ṛg-Vedins. This Ms. contains the following important sections:—

(1) अजस्रधारणम

(2) अग्निहोत्रम्

(3) अन्वारम्भणीयकाल:

(4) दर्शपूर्णमासौ

(5) वपनप्रकार:

(6) भक्ष्याभक्ष्यम्

(7) आधानत्रैविध्यम्

(8) आधाननक्षत्राणि

(9) सम्भारासम्भारपक्षौ

(10) प्रवर:

(11) पात्रलक्षणम्

(12) अरणिलक्षणम्

Remarks :— The Ms. is in good condition. The scribe of this Ms. is one Śivasāmba. The Ms. originally belonged to Rākṣasabhuvanakara Rāmabhaṭṭa. It is dated Thursday—eighth day

after full moon—in Adhika Śravaṇa month in Akṣaya year which corresponds to Śaka 1728 or 7th August 1806 A. D.

---

॥ आश्वलायनाधानप्रयोगः(?) ॥

## 2077. ĀŚVALĀYANĀDHĀNAPRAYOGAḤ(?).

T. S. Collection No. 194. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—22. Lines—8 to Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—(?). Complete.

**Beginning:**

अथाश्वलायनानां ऋत्विग्वरणे विशेषः ।

अस्मिन्नाधाने चन्द्रमा मे ब्रह्मा स मे ब्रह्मा ब्रह्माणं त्वा केशवशर्माणं वृणे इति वृणोति ।

* * * *

अथ प्रयोगः । प्रातरौपासनं हुत्वा + अग्नीनाधास्ये सर्वक्रत्वर्थं + प्रयोक्तुम् । वसन्ते रोहिण्यां शिशिरे रोहिण्यामिति वा । एवं सर्वेष्वाधाननक्षत्रेषु ।

**End:**

अध्वर्यो ॥ अनडुहं ते ददामि । प्रतिगृह्णामि । ब्राह्मणाः वासो मिथुनौ गावौ नवञ्च रथं काञ्चनं वो ददामि । अयञ्चत्वारि प्रतिग्रहमन्त्रः । हविश्शेषोद्वासनादिसूक्तवाके । अग्नय इदं० । अग्नेरहमुज्जितिमनुज्जेषम् । अग्नये पवमानायेदं० । + यज्ञो बभूव यज्ञश्शञ्चमवर्जमिष्टिः समाप्यते ।

**Colophon:**

इति श्री आधानप्रयोगः समाप्तः ॥

शके १७२४ दुन्दुभिसंवत्सरमाघवद्य अष्टमी चन्द्रवासरे

पौराणिकोपनाम्ना राक्षसभुवनकरस्य कमलाकरभट्टस्य

सूनु(ना) रामेण लिखितम् ।

समाप्तं प्रसन्नवेङ्कटेश्वरसन्निधौ । परमशिवः शरणम् ॥

Subject: Ādhānaprayoga, probably belonging to the Āśvalāyanīya Bahvṛcas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The scribe of this Ms. is Rāma, son of Paurāṇikarākṣasabhuvanakara Kamalākarabhaṭṭa. The Ms. is dated Monday eighth day after full moon—in Māgha month in Dundubhi year which corresponds to Śaka 1724 or 14th February 1803 A. D,

---

## ॥ आश्वलायनाधानहौत्रप्रयोगः ॥

## 2078. ĀŚVALĀYANĀDHĀNAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3902. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—10¼×5 inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—36. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथाधानप्रयोग उच्यते । अस्या इष्टेः सप्तदश सामिधेन्यः । वार्त्रघ्नावाज्यभागौ । अग्निरग्निः पवमानोऽग्निः पावकोऽग्निः शुचिरिन्द्राग्निः अदितिश्च प्रधानदेवताः । स्विष्टकृत्प्रयाजादयो० नमः प्रवक्त्रे इत्यादि शोचिष्केशस्तमीमहे ॥

* * * *

अथाज्यभागयोः अग्निर्वृत्राणि त्वं सोमासिनिज्ये या-
ज्ये । अथ प्रधानानाम् । अग्निर्मूर्धा० ति । ॐ ॥

End:

अथ स्विष्टकृतः । प्रेद्धो अग्नेदीदिहि पुरोनोऽजस्रया सूर्म्यायविष्ठ । त्वं शश्वन्त उपयान्ति वाजों । येयजामहेऽग्निं स्विष्टकृतमयालग्निरग्नेः प्रियाधामान्ययाद् सोमस्य प्रियाधामान्ययाद् अग्नेः प्रियाधामान्ययाद ❀ ❀

❀ ❀ ❀

अग्निः शुचिः इदं हवि० इन्द्राग्नी इदं हवि० अदितिः इदं हवि० कृतदेवा आज्यपा इत्यादि संस्थाजपान्तं दर्शपूर्णमासवत् ॥

Colophon:

इत्याधानप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

Subject: Āśvalāyanādhānahautraprayoga, a treatise on śrautaprayoga giving out the duties of the Hotṛ priest in the Ādhāna yajña, according to the Āśvalāyana Sūtras of Ṛg-Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाधानहौत्रप्रयोगः ॥

## 2079. ĀŚVALĀYANĀDHĀNAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3903. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—2. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—36. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2078.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाधानहौत्रप्रयोगः ॥

## 2080. ĀŚVALĀYANĀDHĀNAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3904. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size —$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—3. Lines —9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—36. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2078.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाधानहौत्रप्रयोगः ॥

## 2081. ĀŚVALĀYANĀDHĀNAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3905. Page 23. Right column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—36. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2078.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाधानहौत्रप्रयोगः ॥

## 2082. ĀŚVALĀYANĀDHĀNAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3906. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—3.

Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—36. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2078.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाधानहौत्रप्रयोगः ॥

## 2083. ĀŚVALĀYANĀDHĀNAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3907. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—36. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2078.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाधानहौत्रप्रयोगः ॥

## 2084. ĀŚVALĀYANĀDHĀNAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2535.

Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—36. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

पवमानेष्टिहौत्रप्रयोग[ः]प्रारम्भः ॥ अस्या इष्टेः सप्तद-
श सामिधेन्यः० Same as No. 2078.

End, colophon and subject—Same as No. 2078.

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाधानहौत्रप्रयोगः ॥

## 2085. ĀŚVALĀYANĀDHĀNAHAUTRAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 190. Substance—Paper. Size—10 × 3¾ inches. Sheets—6. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Author—(?). Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2078.

Remarks:—The Ms. is in good condition. In this Ms. the full text of the Mantras is given.

---

## ॥ आश्वलायनाधानब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2086. ĀŚVALĀYANĀDHĀNABRAHMATVA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3980. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—10⅞ × 4⅜ inches. Sheets—5. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।

अथाश्वलायनाधानब्रह्मत्वप्रयोगः । यजमानपत्नीभ्यां सहाग्न्यगारं प्रविश्य । उत्तरेण विहारं प्राङ्मुख उपविशति ; तन्मे ऋध्यतामित्युक्ते तत्त ऋध्यतां तत्ते समृध्यतां तत्ते सम्पद्यतां काम इति प्रतिब्रूयात् ।

* *

ऋत्विजो वृत्वा मधुपर्कमाहरेत् । विष्टरो विष्टरो विष्टरः । प्रतिगृह्यतां । प्रतिगृह्णामि ॥

End:

आहवनीयस्य दक्षिणतो निरस्तः परावसुः इत्यङ्गुष्ठो-पकानिष्ठिकाभ्यां आसनात्तृणं प्रत्यग्दक्षिणा निरसेत् । अप उपस्पृश्य । दक्षिणोत्तरेणोपस्थेनोपविश्य इदमहमर्वावसोः सदने सीदामि इत्युपवेशयेत् । पवमानेष्टिषु संस्थाजपान्तं दर्शपूर्णमासवत् । एवमन्वारम्भणीयेष्ट्यामपि ॥

Colophon:

इत्याश्वलायनाधानब्रह्मत्वप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Subject: Āśvalāyanādhānabrahmatvaprayoga—based on the Āśvalāyana Sūtras of Ṛg-Veda, giving the duties of the Brahman priest in the Ādhāna yajña.

Remarks:—The Ms. is in good condition. About this Ms. Dr. Burnell observes, as follows: "The Brahmā attends at the rites, and sits with a flower on his head to represent Brahman' This tract details the little he has to do."

---

॥ आश्वलायनाधानब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2087. ĀŚVALĀYANĀDHĀNABRAHMATVA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3981. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{2}{5} \times 5\frac{1}{10}$ inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas —50. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2086.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाधानब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2088. ĀŚVALĀYANĀDHĀNABRAHMATVA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3982. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—11 × 4½ inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2086.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाधानब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2089. ĀŚVALĀYANĀDHĀNABRAHMATVA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3983. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—10½ × 5⅜ inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2086.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाधानब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2090. ĀŚVALĀYANĀDHĀNABRAHMATVA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3984. Page 23. Right colunm,

Substance—Paper. Size—$11\frac{3}{8}\times5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—3. Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2086.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आधानादिमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2091. ĀDHĀNĀDIMANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

J. L. Collection No. 221. Substance—Paper. Size—$9\frac{4}{8}\times4$ inches. Sheets—36. Lines—6 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—450. Author—?. Incomplete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीयज्ञेशाय नमः ॥

गणानां त्वा० नान्दीमुखाः प्रीयन्ताम् ॥

शान्त्युदककर्म करिष्ये । प्रतिसरबन्धकर्म करिष्ये ॥

आपोहिष्ठा० भूर्भुवः सुवः । अग्न्यादयः प्रीयन्ताम् ॥

शुक्लाम्बरधरं० ॥ ॐ भूः । यज्ञाधिदैवतं ॥

पुरुष एवेदं । याः पुरस्तात् । श्रद्धयेहि । आकूत्यै त्वा । अद्य श्रीभगवतः० । ममोपात्त० । सर्वकामोऽग्नीनाधास्ये । सर्वक्रत्वर्थं यैरस्म्यधिकृतो याश्च शक्ष्यामि प्रयोक्तुम् । तन्मे ऋध्यताम् । तत्त्वं ऋध्यताम् । ॐ तथा । श्रीयज्ञशर्माहं० । ब्रह्मत्वेन त्वा गच्छामि याजयतु मा भवान् ॥

* *

अस्मिन्नग्न्याधेये आग्नीध्रं त्वा वृणे । वृतोऽस्मि करि-

ष्यामि ॥ विष्टरो विष्टरो विष्टरः अहं वर्ष्म सजातानां विद्युता-
मिव सूर्यः । इदन्तमधितिष्ठामि योमाकश्चाभिदासति ॥

End :

तिथौ परमेश्वरप्रीत्यर्थं माद्यावे(दावा?)श्वलायनपक्षमा-
श्रित्याग्नेयादिषड्ढवींषि समानतन्त्रं कुर्वंस्तनू(?) हविर्भिर्यक्ष्ये
तन्मे० तत्र० ॐ तथा ॥

तनू हविरिष्टिसम्बन्धि हविर्व्रीहिमय आग्नेयोऽष्टाकपालः०
+ अदित्यै त्वा । अग्नये जुष्टमधिंवपाम्यग्नये पवमानाया-
ग्नये पावकायाग्न ॥

Subject: Ādhānāgnihotrānvārambheṣṭimantrānukramaṇikā- an index of the Mantras to be used in Ādhāna, Agnihotrārambha and Anvārambha Yajña.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It is accented. On the title sheet is given 'अग्निचिद्गङ्गाधरदीक्षितानामिदं पुस्तकम् ॥' i.e. the Ms. originally belonged to Agnicit Gaṅgādhara Dīkṣita.

---

## ॥ आपस्तम्बाधानप्रयोगः ॥

## 2092. ĀPASTAMBĀDHĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3824. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8}\times4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—34. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—800. Author—Tryambakabhaṭṭa. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥ पार्थसखाय नमः ॥

यदीक्षणादिदं विश्वं भवत्यृध्नोत्यपैति च ।

तमक्षयमहं देवं वन्दे दाक्षायणीधवम् ॥ १ ॥

यत्कृपालेशतोऽपि स्यान्मूको वाचस्पतिः स्वयम् ।
तं गुरुं नौमि सर्वज्ञं मा उवा(?)शुक्लदीक्षितम् ॥ २ ॥

नत्वा गणेशं प्रत्यूहमोहध्वान्तादिवाकरम् ।
समस्तवेदतत्त्वज्ञमापस्तम्बमहामुनिम् ॥ ३ ॥

मोह्लाख्यवंशामितवारिधीन्दुश्रीकृष्णभट्टप्रवरात्मजोऽहम् ।
सूत्रार्थवित्त्र्यम्बकभट्टनामा तन्वेऽमुमाधानविधिप्रयोगम् ॥

अनेकग्रन्थसम्पा(संवा)दभीरुभिः सूरिभिस्स्वयम् ।
निर्मत्सरैर्नयोन्निद्रैराद्रियेतेष्टमेव मे ॥ ५ ॥

अत्राधिकारी। तत्र श्रुतिः । 'जातपुत्रः कृष्णकेशोऽग्नीनादधीतेति'। उपलक्षणञ्चैतत् । अजातपुत्रादीनामप्याग्न्याधानश्रवणात् ॥

End :

अथ पात्रलक्षणम् । तत्र सूत्रम् । खादिरस्स्रुवः । पर्णमयी जुहूः । आश्वत्थ्युपभृत् । वैकङ्कती ध्रुवा । एतेषां लक्षणा(ना?)मेकस्य स्रुचः कारयेत् ।

* * *

षोडशाङ्गुलदैर्घ्यमिति बोधायनः। स्वसूत्रे प्रमाणाभावः। उभयोररण्योरेकवृक्षादाहरणम् । अन्यतराण्ययाः वृक्षान्तरादाहरणे नाग्न्युत्पत्तिः ॥

Colophon :

इत्याधानं समाप्तम् ॥ इति श्रीमोल्होपनाम्नः कृष्णभट्टस्य सूनुना त्र्यम्बकेन कृतः काश्यां कृतः प्रयोगः समाप्तः ॥ श्रीसाम्ब-

सूर्यनारायण: स्वेन तेजसा सुप्रीतो भवतु । लेखकपाठकयोः शुभं भवतु । संवत् १७३३ कार्तिकवदि १३ त्रयोदश्यां भौमवासरे पुस्तकं लिखितम् ॥ ग्रन्थ: ८०० ॥

Subject : Āpastambādhānaprayoga, based on the Āpastambādhāna Sūtras, dealing with full details for establishing the household fire before the performance of all Vedic sacrifices.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The author of this work is Tryambakabhaṭṭa son of Mālha Kṛṣṇabhaṭṭa of Benares. His teacher is Māuvā (?) Śukla Dīkṣita. [See the introductory verses.] The Ms. is dated Saṃvat 1733 or 1676 A. D. On the front page of the Title sheet in this Ms. is given 'शामजीनायकपुण्ड्योपनाम्नाम्' i. e. the Ms. originally belonged to one Puṇḍya Śāmajī Nāyaka.

---

## ॥ आपस्तम्बाधानप्रयोगः ॥

## 2093. ĀPASTAMBĀDHĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3676. Page 23. Right column.
Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—22. Lines—14 to 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—800. Author—Tryambakabhaṭṭa. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2092.

Colophon :

इत्याधानं समाप्तम् ॥

मोल्होपनाम्नः कृष्णभट्टस्य सूनुना त्र्यम्बकेन काश्यां कृतं(तः) प्रयोगः ॥

श्रीगोपालार्पणमस्तु ॥

कृष्णे नवम्यामाषाढे भौमेऽब्दे क्रोधने तथा ।
सखारामेण लिखितमाधानं पुस्तकं मया ॥

Remarks :—The Ms. is very old and is in a fairly good condition. The scribe of this Ms. is one Sakhārāma. The Ms. is dated Tuesday—Ninth day after the full moon—in Āṣāḍha month in Krodhana year which exactly corresponds to Śaka 1607 or 1685 A. D.

At the end of this Ms. a brief version of the Agnihotra prayoga is given, as follows :

'अग्निहोत्रहोमो लिख्यते । तस्य सायमुपक्रमः । अग्निहोत्रकाले गणेशं सम्पूज्य प्राणानायम्य अग्निहोत्रमारप्स्ये ! तेन यावज्जीवं होष्यामीति सङ्कल्प्य यजमानाभावे अध्वर्युरेव सङ्कल्पादि सर्वं याजमानं कुर्यात् । + नक्षत्रं दृष्ट्वेति प्रथमनक्षत्रदर्शने प्रदोषेति प्रथमयामेति रुद्रदत्तः । सर्वनक्षत्रदर्शनादूर्ध्वं प्रथमयामेति रामाण्डारः(?) ॥

---

## ॥ आपस्तम्बाधानप्रयोगः ॥

## 2094. ĀPASTAMBĀDHĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3828.

Substance—Paper. Size—11⅛×5 inches. Sheets—18. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—375. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अग्न्याधेयं व्याख्यास्यामः । विदुषा ब्राह्मणेनाधत्स्व यजस्वेत्युक्तः सर्वजनमैत्रीं कृत्वा तीर्थस्नानजपहोमार्चनादिभिः आत्मानं संशोध्य प्रातरौपासनं हुत्वा ।

जघनेनौपासनं दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य परमेश्वरप्रीत्यर्थं सर्वकर्मभ्यः पूर्वं सोमेन यक्ष्यमाणोऽग्नीनाधास्ये। सर्वक्रत्वर्थं यैरस्म्यधिकृतो यांश्च यक्ष्ये प्रयोक्तुमिति सङ्कल्पः॥

* * * *

आयुर्मयि धेह्यायुर्यजमाने अरणी अभिमन्त्र्य सप्त पार्थिवान्सम्भारानाहरति॥

End :

अभिघारणकाले चतुर्णां मन्त्रेणाभिघार्य ऐन्द्राग्नस्य तूष्णीमभिघारणम्

* * *

आहवनीयदेशे अध्वर्यो अनड्वाहन्ते ददामि। अपरेण गार्हपत्यं होतः धेनुन्ते ददामि। अध्वर्यो वाससी ते ददामि। ब्राह्मणाः वासो मिथुनौ गावौ नवञ्च रथं गाञ्च वो ददामि। अयज्ञत्वान्न प्रतिग्रहमन्त्रः तानि साधारणानि सर्वेषाम्।

* * * *

'अग्नेरहमुज्जितिं + एमा अग्मन्नि'त्यादि यज्ञो बभूव यज्ञपञ्चमवर्जं ब्राह्मणतर्पणान्तम्।

Colophon :

आपस्तम्बाधानप्रयोगः सम्पूर्णः।

Subject : Āpastambādhānaprayoga—based on the Ādhāna Praśna of the Āpastamba Śrauta Sūtras, giving the full details for establishing the house-hold fire before the performance of vedic sacrifices.

Remaaks:—The Ms. is in good condition. In the Errata at

addenda Dr. Burnell has placed this Ms. (No. 3828) under the heading of Prāyaścitta. Evidently it is Ādhānaprayoga.

---

## ॥ आपस्तम्बाधानप्रयोगः ॥

## 2095. ĀPASTAMBĀDHĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9135 b. Page 23. Right column. Substance— Palm leaf. Size—15½ × 1½ inches. Leaves—17 (1-17). Lines—5 or 6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—300. Author—(?). Complete.

Beginning :

अग्न्याधेयस्य प्रयोग उच्यते । प्रातरौपासनं कृत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्याग्नीनाधास्ये । सर्वक्रत्वर्थं यैरस्म्यधिकृतो यांश्च शक्ष्यामि प्रयोक्तुं अस्मिन्नग्न्याधेये अध्वर्युं त्वां वृणीमहे । भविष्यामि । अध्वर्युः ।

'योऽश्वत्थश्शमीगर्भ आरुरोह त्वे स चा ।
तं ते हरामि ब्रह्मणा यज्ञियैः केतुभिः सह ।'

शमीगर्भस्याश्वत्थस्यारणी आहरति । अश्वत्थाद्धव्य(व्य)वाहाद्धि जातमग्नेस्तनूं यज्ञियां सम्भरामि । शान्तयोनिं शमीगर्भमग्नये प्रजनयितवे । आयुर्मयि धेह्यायुर्यजमाने । अरणी अभिमन्त्र्य । सप्त पार्थिवान्सम्भारानाहरति । एवं वानस्पत्यान् । वैश्वानरस्य रूपं पृथिव्यां परिस्रसास्योनमाविशन्तु नः । सिकताः ।

यदीदं दिवो यतः पृथिव्याः सञ्जज्ञाने रोदसी सम्बभूवतुः ।

ऊषान्कृष्णमवतु कृष्णमूषा इहोभयोर्यज्ञियमागामिष्ठाः । ऊषान् ।
ऊतीः कुर्वाणो यत्पृथिवीमचरो गुहाकारमाखुरूपं प्रतीत्य ।
ततोऽन्यत्तामिह सम्भरन्ते शतञ्जीवेम शरदस्सुवीराः ॥

आखुकरीषम् ॥

End:

चतुर्धाकरणकाल आदित्यञ्चरुं ब्रह्मणे परिहरति
आग्नेयस्य दक्षिणाकाले आधानदक्षिणां ददाति । अग्नीत् ।
अजं पूर्णपात्रमुपबर्हणं । सांविसूत्रं ते ददामि । ब्रह्मन्
वहिनमश्वं ते ददामि । आहवनीयदेशे अध्वर्यो अनड्वाहं
ते ददामि । अपरेण गार्हपत्यं, होतः धेनुं ते ददामि ।
ब्राह्मणाः । वासो मिथुनौ गावौ नवञ्च रथं गाञ्च वो
ददामि । अयज्ञत्वान्न प्रतिग्रहमन्त्रः । यथा देवतमुज्जि-
तयः । यज्ञो बभूव यज्ञश्चमत्रर्जम । ब्राह्मणतर्पणान्तम् ॥

Colophon:

आधानः(नं) समाप्तः(म्) ॥

Subject: Āpastambādhānaprayoga—giving the details for establishing the Household Fire which is one of the chief requisites for the performance of all Vedic sacrifices.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. This Ms. contains the following works :—

| | | | |
|---|---|---|---|
| (1) | आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥ | L. L. | 1—66 |
| (2) | Do. आधानप्रयोगः ॥ | „ | 1—17 |
| (3) | Do. अग्निहोत्रप्रयोगः ॥ | „ | 17—23 |

(4) आपस्तम्बपशुबन्धप्रयोगः ॥ L. L. 23—53

(5) आपस्तम्बश्रौतसूत्रम् (A Fragment). ,, 3

---

## ॥ आपस्तम्बाधानप्रयोगः ॥

## 2096. ĀPASTĀMBĀDHĀNAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 222. Substance—Paper. Size—$9 \times 3\frac{4}{8}$ inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—?. Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 2095.

End :

सम्भारेषु निदधाति ॥ व्याहृतीः सर्पराज्ञीधर्मशिरांसीति सर्वेष्वाधानेषु यजमानोऽनुवर्तयते । येन येनादधाति । ………………… ॥

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition. The Ms. abruptly breaks off in the middle of the work. Only the pratīkas of the Mantras are given in this Ms.

---

## ॥ आपस्तम्बाधानप्रयोगः ॥

## 2097. ĀPASTĀMBĀDHĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9134 e. Page 23. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$14 \times 1\frac{1}{4}$ inches. Leaves—17 (66-82). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—300. Author—(?). Incomplete.

Beginning :

अग्निनाधास्ये । सर्वक्रत्वर्थं येरस्म्यविकृतो यांश्च वक्ष्यामि प्रयोक्तुं । ऋत्विजो वृणीते । अस्मिन्नग्न्याधाने अ·

ध्वर्यु त्वां वृणीमहे । एवं ब्रह्माणं होतारमाग्नीध्रञ्च । आ-
धानाङ्गं नान्दीश्राद्धं हिरण्यरूपेण करिष्ये । यजमानः ।
केशश्मश्रू वपते नखानि निकृन्द(न्त)ते स्नाति । एवं
पत्नी केशवर्जं । क्षौमे वसानौ जायापती अग्निमा-
दधीयातां । ते दक्षिणाकाले अध्वर्यवे दत्तः । प्रवेधसे
ब्रह्मण इदं न मम । यजमानश्चतुर्षा ब्रह्मौदनाच्युद्धृत्य ।
प्रभूतेन सर्पिषेवसिच्य कर्षन्ननुच्छिन्नश्चतुर्भ्य आर्षेयेभ्यः
ऋत्विग्भ्य उपोहति । अग्नय इदम् ॥

End:

यदा कृतात् समसस्तुस्रो(?)हृदोवा मनसो वा सम्भृतञ्च....
पुषो वा तमनुप्रेहि सुकृतस्य लोकं ऽयर्षयः प्रथमजा ये
पुराणाः एकासव्यस्थ परि ते ददामि यं वहाच्छेवधिं जात-
वेदाः । अ......तायज्ञपतिर्वो अत्र तं(?) स्मजानीत
परमे व्योमन् । जानीतादेनं परमे व्योमन् देवाः सदस्था
विदरूरूपमस्य यदागच्छन्त्यपथि...... ॥

Colophon: Nil.

Subject: Āpastambādhānaprayoga, belonging to the Āpastamba school in the Taittirīya recension of the Black Yajur Veda.

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. It is full of scriptorial errors.

The works contained in this Ms. are :—

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1. | आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः | Leaves. | 1—16. |
| 2. | ,, पशुबन्धयाजमानप्रयोगः | ,, | 16—21. |
| 3. | ,, चातुर्मास्ययाजमानप्रयोगः | ,, | 26—54. |
| 4. | ,, अग्निष्टोमप्रयोगः | ,, | 55—65. |

5. आपस्तम्बाधानप्रयोग: Leaves. 66—82.

6. ,, पितृमेधप्रयोग: ,, 83—97.

---

## ॥ आपस्तम्बाधानादिप्रयोगः ॥

## 2098. ĀPASTĀMBĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9133. Page 23. Right column. Substance—Palm leaf. Size—16 × 1½ inches. Leaves—40 (9-48). Lines—5 or 6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—560. Author—(?). Incomplete (wants beginning and end).

Beginning:

...अशनिहतस्य वृक्षस्य शकलं..........पश्यज्जगतः प्रतिष्ठां तत्पुष्करस्याय...पृथिव्या प्रथनं हरामि पुष्करपर्णमिति वानस्पत्यान् । तूष्णीं सम्भारानेकपात्रस्थान् कृत्वा । यन्ता... वदो यथा शरीरं भूतेषु व्यक्तं । ससम्भृतस्सीद शिवः प्रजाभ्य उरुं नो लोकमनुनेषि विद्वान् ॥

End:

यजमानभागभक्षणकाले इदं हविर्दधिक्राविण्णो अकारिषमित्युभाभ्यामामिक्षाभक्षणम् । आमिक्षा यजमानभागो दधिपयोमन्त्रा...इति दीपिकाकारेणोक्तत्वात् । कपालविमोचनकाले भर्जनकपालस्य... ॥

Colophon: Nil.

Subject: Āpastambādhānādiprayoga(?) The contents (as given in the side margin) are, as follows:—

(1. आधानप्रयोगः (?) ॥
2. दर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥
3. अन्वारम्भणीप्रयोगः ॥
4. मृगारेष्टिप्रयोगः ॥

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. This Ms. abruptly begins in the middle of the Ādhānaprayoga. A Transcribed copy of this Ms. in paper is also available in this Library. See Transcribed Volume No. 253, the date of copying being 29th July, 1920. T. V. No. 253 (No. 29).

---

## ॥ आपस्तम्बाधानहौत्रप्रयोगः ॥

## 2099. ĀPASTAMBĀDHĀNAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9110 d.

Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaf—1. Lines—6 to 8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—30. Author—(?). Complete.

Beginning:

शुभमस्तु ।

शोचिष्केशस्तमो महेरद्धं वा अमर्त्यो० हव्यवोन्तं न बाधो यतस्रुचो इदादि० रश्निमूतयों समिध्पो अग्न आहुतेत्यादि ॥

End:

यज्ञस्य ये यजामहेऽग्ने चतुर्होता अग्नये व्रतपतेऽनु० हे अग्निं व्रतपतिं यज । अग्नये व्रत० दं० । अग्नये व्रतपते खा० रः । न पार्वणहोमः । अन्वाहार्यो दक्षिणा । जोंशोचभुव(?)यज्ञशश्वमवर्जं पौर्णमासवदन्यत् ॥

Colophon: Nil.

Subject: Āpastambādhānahautraprayoga.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

For the works contained in this Ms. a detailed list is already

given under the Remarks on No. 1977; but it is to be a bit modified, as follows :—

| | | |
|---|---|---|
| 1. केशवीयप्रायश्चित्तम् | Leaves | 1—19 |
| 2. आपस्तम्बप्रायश्चित्तप्रयोगः | ,, | 1—39 |
| 3. आश्वलायनप्रयोगदीपिका (हविर्यज्ञप्रायश्चित्तम्) | ,, | 40—50 |
| 4 आधानहौत्रप्रयोगः ॥ | Leaf | 1 |
| 5 अन्वारम्भणीयेष्टिप्रयोगः ॥ | Leaves | 2—4 |
| 6 दर्शपूर्णमासादिहौत्रप्रयोगः ॥ | ,, | 1-56 |
| 7 आग्रयणेष्टिप्रयोगः ॥ | ,, | 1—6 |
| 8 उत्सर्गेष्टिप्रयोगः ॥ | Leaf | 7 |
| 9 आपस्तम्बश्रौत(सामान्य)सूत्रम् ॥ | Leaves | 1—7 |
| 10 पथिकृद्वैश्वानरीष्टिप्रयोगः ॥ | ,, | 1—2 |
| 11 पशुहौत्रप्रयोगः ॥ | ,, | 2—9 |

## ॥ आपस्तम्बाधानयाजमानमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2100. ĀPASTAMBĀDHĀNAYĀJAMĀNA-MANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 3885. Page 23. Right column.
Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—5. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—85. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीशुभमस्तु ।

अग्न्याधेयं व्याख्यास्यामः । वसन्ते पौर्णमास्याम-

मावास्यायां वा शुक्लपक्षे कृत्तिकादिनक्षत्रे पुरस्तात्सर्वजन-
मैत्रीं कृत्वा जपहोमार्चनादिभिरात्मानं संशोध्य प्रातरौ-
पासनं हुत्वा । औपासनस्य पश्चात् । दर्भेष्वासीनः दर्भा-
न्धारयमाणः पत्न्या सह गणानायम्य । देशकालौ सङ्की-
र्त्य । परमेश्वरप्रीत्यर्थं सर्वकर्मभ्यः पूर्वं अग्निहोत्रं होष्य-
माणोऽग्नीनाधास्ये । सर्वक्रत्वर्थं यैरस्म्यधिकृतो यांश्च श-
क्ष्यामि प्रयोक्तुम् । इति सङ्कल्पः । * *

प्रवेधसे ब्रह्मण इदम् ॥

End :

उर्ध्वोरोहद्रोहिणी योनिरग्नेः प्रतिष्ठितिः ॥

पवमानेष्टिः ॥ तिथौ परमेश्वरप्रीत्यर्थं + आग्नेयेन
सह समानतन्त्रं कुर्वन्निष्टया यक्ष्ये ।

* * * *

अग्नेरहमुज्जितिं + षम् । अग्नेः पवमानस्याहमुज्जि-
तिम्० ॥ अग्नेः पावकस्याहमुज्जितिम्० अग्नेः शुचेरहमु-
ज्जितिम्० । इन्द्राग्न्योरहमुज्जितिम् । अदित्या अहमुज्जि-
तिम् । ब्राह्मणाःस्तर्पयत वै ॥

**Colophon :** Nil.

**Subject :** Āpastambādhānayājamānahautramantrānukramaṇikā—an index of mantras (giving the beginning only) to be pronounced by Yajamāna in the Ādhānayajña.

**Remarks:**—The Ms. is in good condition. The general Saṅkalpas of the Ādhāna and Pavamāneṣṭi are also given in this Ms.

## ॥ आपस्तम्बाधानयाजमानमन्त्रनुक्रमणिका ॥

## 2101. ĀPASTAMBĀDHĀNAYĀJAMĀNA-MANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 3886. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{7}{8} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas —85. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2100.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बाधानयाजमानमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2102. ĀPASTAMBĀDHĀNAYĀJAMĀNA-MANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 3887. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$11 \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas —85. Author—(?). Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2100.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2103. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3664. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 5$ inches. Sheets—60.

Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—900. Author—Bālādīkṣita (?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ बोधायनाधानप्रयोगः ॥

अग्नीनाधास्यमानो भवति स उपकल्पयते उषाश्च सिकताश्चाखूत्करश्च वल्मीकवपाञ्च सूदञ्च वराहविहतञ्च पुष्करपर्णञ्च शर्कराश्चेत्यष्टौ पार्थिवाः । अथ वानस्पत्या अश्वत्थश्चौदुम्बरश्च पर्णञ्च शमी च विकङ्कतश्च एतेषां शाखाः अशनिहतस्य वृक्षस्य शकलान् शमीगर्भावरणी मुञ्जकुलायं चित्रियस्याश्वत्थस्य तिस्रः समिध आर्द्राः सपलाशाः सप्ररोहाः प्रादेशमात्रीरप्रतिशुष्काग्राः षड्ढिरण्यशकलांस्त्रीन्सौवर्णांस्त्रीन्राजतानश्वं पूर्ववाहं रथचक्रं ब्राह्मौदनिकान्व्रीहीन्सर्वौषधं रोहितञ्चर्माऽनडुहं नवानि यज्ञपात्राणीति ॥

End:

अनुधृत्य चरुमासाद्याज्येन सुसन्तर्पयति आर्द्रः प्रथस्नु भुवनस्य गोपा इति नोपाञ्जनं कपालाञ्जनं नयानि घर्मे अथोत्तरयोः पुरोडाशयोः इदमह ॰ सेनाया इत्यादि सरस्वते जुष्टमभिघारयामि अग्नये भगिने जुष्टमभिघारयामि अधस्तादुपाञ्जनान्तम् ।

* * *

यजमानः पत्नीव न विसृजते व्रतम् । अथ तदानीमेव तेष्वेवाग्निषु पाणिसम्मर्शनादि । पौर्णमासं हविः सन्तिष्ठते

तत्र विसृजते व्रतं सन्तिष्ठतेऽग्न्याधेयं याऽनन्तरा अमावा-
स्या आगच्छाति तस्याममावास्यायां यजेत ॥

Colophon :

इति बोधायनाग्निहोत्रारम्भान्वारम्भेष्टि-
प्रयोगाः समाप्ताः ॥

Subject: Bodhāyanādhānādiprayoga—consisting of Ādhāna, Agnihotrārambha and Anvārambhaṇīyeṣṭi. This Ms. contains 18 sections, the beginnings and ends of which are, as follows :—

1 अग्नीनाधास्यमानो भवति० अवसथ्यं कुर्वन्ति ॥

2 अग्नीनाधास्यमानः कूष्माण्डगणहोमादिभिः०
ऋध्यतामित्यादि समानम् ॥

3 यस्त्वाश्वलायनीयो यजमानः० भोजनं दद्यात् ॥

4 अथ बोधायनमधुपर्कः० प्रज्ञातां निदधाति ॥

5 अथ गोपितृयज्ञः० पर्युपविशन्ति ॥

6 चत्वारः पिता पुत्राः० वाचयेद्धोम एव सा ॥

7 ऋताषाडृतधामा० इति द्वाविंशती राष्ट्रभृतः ॥

8 अथामात्यहोमः० प्रजापतिः ॥

9 गोपितृयज्ञाकरणे० पयोमिश्रस्य ॥

10 अथाधिवृक्षसूर्ये० गृह्णाति ॥

11 अथ यजमानायारणीं प्रयच्छन्० सवितुः सव इति ॥

12 अथाध्वर्युः० प्रोक्ष्याज्यं संस्कृत्य ॥

13 सर्वौषधेन० अग्नये अयस इदम् ॥

14 यद्दीव्यं० अग्निवरुणाभ्यामिदम् ॥

15 सकुसुको॰ अग्निहोत्रम् ॥

16 अथ तदानीमेव॰ विसृजते व्रतम् ॥

17 अथापराह्णे॰ अग्निहोत्रं जुहोति ॥

18 अथातोऽन्वारम्भस्यैव॰ अमावास्यायां यजते ॥

**Remarks:**—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2104. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3665. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10 \times 5\frac{2}{5}$ inches. Sheets—52. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. Granthas—900. Author—(?). Bālādīkṣita (?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2103.

**Remarks** :— The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2105. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3666. Page 23. Right column. **Substance**—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—40. Lines—8 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—900. Author—Bālādīkṣita(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2103.

**Remarks** :— The Ms. is in good condition. On the title sheet is given :— 'बालादीक्षितकृतः ॥'

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2106. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3670. Page 23. Right column. **Substance**—Paper. Size $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—43. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—900. Author—**Bālādīkṣita** (?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2103.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2107. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

**Burnell's Catalogue No.** 3681. **Page** 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—43. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—900. Author—Bālādīkṣita (?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2103.

**Remarks** :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2108. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

**Burnell's Catalogue No.** 3686. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{8}$ inches. Sheets—22 (26-47). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—430. Author—Bālādīkṣita (?). Incomplete.

Beginning :

गोपितृयज्ञाकरणेऽत्र यजमानः केशश्मश्रु (व)पते नखान्निकृन्तते स्नाति ॥

End, colophon and subject—Same as No. 2103.

Remarks :—The Ms. is in good condition. This Ms. begins only with the 9th section of No. 2103. See subject under No. 2103.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2109. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3685. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—24 (26-49). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—450. Author—Bālādīkṣita (?). Incomplete.

Beginning :

(वायव इ)दं ॥ सर्वप्रायश्चित्तम् । ॐ भूर्भुवः स्वाहा । प्रजापतय इदम् । यस्य ह वा ये(ए)तामेवं विद्वान् गाङ्कल्पयते सर्वं पाप्मानं तरति ब्रह्महत्याम् । अथ पुनर्मृत्युर्जयति स यत्किञ्चास्मिँल्लोके पापं कर्म करोति सर्वस्मात्तस्मान्निर्मुच्यानृणः स्वर्गमेतीति होवाच प्रजापतिः ॥

End, colophon and subject—Same as No. 2103.

Remarks :—The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly begins with the concluding part of the 8th section given in No. 2103. See subject under No. 2103.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2110. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3667. Page 23. Right column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{8} \times 5$ inches. Sheets—31. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Bālādīkṣita (?). Incomplete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2103.

**Colophon:**

इति बोधायनाधानाग्निहोत्रारम्भान्वारम्भेष्टि-
प्रयोगास्समाप्ताः ॥

**Remarks:**—The Ms. is in good condition. In this Ms. 5-8 sections given in No. 2103 are not found. See subject under No. 2103.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2111. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3668. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—32. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Bālādīkṣita (?). Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2110.

**Remarks:**—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2112. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3669. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 5$ inches. Sheets—32. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Bālādīkṣita (?). Incomplete.

Begininng, end, colophon and subject—Same as No. 2110.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2113. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3671. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—29. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Bālādīkṣita (?). Incomplete.

Beginning, end, colophon and Subject—Same as No. 2110.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2114. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3672. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—35. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Bālādīkṣita (?). Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2110.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2115. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3673. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—34. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Gran-

thas—600. Author—Bālādīkṣita (?). Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2110.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2116. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3674. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—38. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Bālādīkṣita (?). Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2110.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2117. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3675. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—34. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Bālādīkṣita(?). Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2110.

Remarks : —The Ms. is in good condition.

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2118. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3677. Page 23. Right column.

Substance—Paper. Size—11×4¼ inches. Sheets—42. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Bālādīkṣita(?). Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2110.

Remarks:—The Ms is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2119. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3679. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—10⅞×4⅞ inches. Sheets—39. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Bālādīkṣita(?). Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2110.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2120. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3680. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—40. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—600. Author—Bālādīkṣita (?). Incomplete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2110.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2121. BODHĀYANĀDHĀNĀDIPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3682. Page 23. Right column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—28. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीयज्ञेश्वराय नमः ॥

अग्नीनाधास्यमानो भवति स उपकल्पयते ।

*       *       *       *

एतेषां तिस्रस्तिस्रः समिधो नवानि यज्ञपात्राणी-ति ॥ १ ॥ खादिरः स्फ्यः खङ्गाकृतिररत्निमात्रः

*       *       *       *

यानि चान्यानि पात्राण्युपयुक्तानीति ॥ २ ॥

End :

अथातोऽन्वारम्भस्यैव मीमांसाऽन्वारम्भं पौर्णमास्याः समानोपवसथं करोति ।

*       *       *       *

पौर्णमासेष्टेः पाणिसम्मर्शनादि । सन्तिष्ठत एषेष्टिः । सम्पूर्णपात्रविष्णुक्रमा विसृजते व्रतम् ॥

Colophon : Same as No. 2103.

Subject : Bodhāyanaprayoga dealing with Ādhāna, Agnihotrārambha and Anvārambhaṇīyeṣṭi.

This Ms. consists of twenty sections, the beginnigs and ends of which are, as follows:—

1 अग्नीनाधास्यमानः० यज्ञपात्राणीति ॥ १ ॥

2 खादिरः० उपयुक्तानीति ॥ २ ॥

3 जुष्टे देवं० कल्पयित्वा ॥ ३ ॥

4 अथ सायं वैशाख्याः० प्रतिवचनम् ॥ ४ ॥

5 अथर्त्विजां० हरेत् ॥ ५ ॥

6 विष्टर इति० आश्वलायनमधुपर्कः ॥ ६ ॥

7 अथ बोधायनमधुपर्कः । आवेद्य० कर्मणि कर्मणि ददाति ॥७॥

8 अथ ब्रह्मयजमानौ० — पयोमिश्रस्य ॥ ८ ॥

9 अथ गोपितृयज्ञं करिष्यन्० पर्युपविशन्ति ॥ ९ ॥

10 चत्वारः पिता पुत्राः० ददाति ॥ १० ॥

11 एतत्ते० गोपितृयज्ञः ॥ ११ ॥

12 अधिवृक्षसूर्ये० पात्रेण पूर्णेन ॥ १२ ॥

13 अथ व्रीहीभिर्वपति० ददाति ॥ १३ ॥

14 अथ यजमानाय० अग्न इति ॥ १४ ॥

15 अथाध्वर्यु० ददाति ॥ १५ ॥

16 भूर्भुवो धर्मः शिरः० संस्कृत्य ॥ १६ ॥

17 सर्वौषधेन० अग्निहोत्रम् ॥ १७ ॥

18 अथ तदानीं० विसृजते व्रतम ॥

19 अथापराह्णे० जुहोति ॥

20 अथातोऽन्वारम्भस्यैव० विसृजते व्रतम् ॥

**Remarks** :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानादिप्रयोगः ॥

## 2122. BODHĀYANĀDHĀNADIPRAYOGAḤ.

**Burnell's** Catalogue No. 3678. Page 23. Right column. **Substance**—Paper. **Size**—10×4 inches. **Sheets**—38. **Lines**—8 to a Page. **Script**—Devanāgari. **No. of Granthas**—500. **Author**—(?). **Complete.**

**Beginning, colophon and subject**—Same as No. 2121.

End :

सपूर्णपात्रविष्णुक्रमा निसृजते वृ(व्र)तम् ॥ २० ॥

पुरादित्यस्यास्तमयादुदयाच्च गार्हपत्यमुपसमाधाय त-स्मादन्वाहार्यपचनमुद्धृत्य

* * * *

आहवनीये स्रुचमनुप्रहृत्य उत्तरमनड्वाहं युक्त्वा(ऽ)वक्षाणानि सम्प्रज्वाल्य दक्षिणेनोत्तराणि(रणिं) सव्येनाधरारणिञ्चादायोपर्यग्नौ धारयन् गार्हपत्यमुत्पत्तिक्रमेण सर्वानग्नीन्वा...... ॥

Colophon : Sheet No. 33.

इति बोधायनोक्ताधानाग्निहोत्रान्वारम्भेष्टि-प्रयोगः समाप्तः ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition. The last three sections beginning with 'पुरादित्यस्य०, अथ सायं हुते० and प्रवस्यं(त्स्यन्) यजमानः' are additionally given in this Ms.

---

## ॥ बोधायनाधानयाजमानमन्त्राः ॥

## 2123. BODHĀYANĀDHĀNAYĀJAMĀNA-MANTRAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3734. **Page** 23. Right **column.** Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—16. Lines —8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—215. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

बोधायनाधानयाजमानप्रयोगः ॥

अग्नीनाधास्यमानः सम्भारान्सम्भृत्य कूष्माण्डगण-होमादिभिरात्मानं संशोध्य शत्रून् मित्रीकृत्य ऋणान्यपा-कृत्य अनुज्ञाप्य वा यस्मिन्नहनि सम्भारान्सम्भरिष्यन्स्या-त्ततः पूर्वेद्युः प्रातर्नान्दीश्राद्धमुदकशान्ति रात्रौ प्रदोषान्ते प्रतिसरबन्धञ्च करोति ।

*　　*　　*　　*

ममोपात्त + परमेश्वरप्रीत्यर्थमग्नीनाधास्ये । सोमेन यक्ष्यमाणोऽग्नीनाधास्ये यैरस्म्यधिकृत इत्यादि पूर्ववत् ॥ तन्मे ऋध्यतां० तत्र ऋध्यतां० ॐ तथा ॥

End :

तदानीमेव तेष्वेवाग्निषु पाणिसम्मर्शनादि पौर्णमासं हविः सन्तिष्ठते तत्र विसृजते व्रतं सन्तिष्ठतेऽग्न्याधेयं या-नन्तरा अमावास्या आगच्छति तस्याममावास्यायां यजेत ॥

Colophon :

इति बोधायनाग्निहोत्रारम्भान्वारम्भेष्टियाजमान-प्रयोगाः सम्पूर्णाः ॥

Subject : Bodhāyanādhānādiyājamānaprayoga dealing with the special duties of yajamāna in Ādhāna, Agni-hotrārambha and Anvārambhaṇiyeṣṭi, according to the Bodhāyana school of the Black Yajur Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाधानयाजमानमन्त्राः ॥

## 2124. BODHĀYANĀDHĀNAYĀJAMĀNA-MANTRĀḤ.

Burnell's Catalogue No. 3736. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—11 × 5 inches. Sheets—7. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—145. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

बोधायनाधानयजमानमन्त्राः ॥

अग्निपवमानादयः प्रीयन्ताम् । ममोपात्त० परमेश्वरप्रीत्यर्थमग्नीनाधास्ये सर्वक्रत्वर्थं यैरस्म्यधिकृतो यांश्च श-क्ष्यामि प्रयोक्तुं ॥ सोमेन यक्ष्यमाणोऽग्नीनाधास्ये । तन्म ऋध्यताम् ॥ ओं तथा ॥

End:

अन्वारम्भेष्टिसम्बन्धि हविः व्रीहिमयः पुरोडाशः चरुश्च द्रव्यमाज्यञ्च पञ्चदश सामिधेन्यः पञ्च प्रयाजा वार्तघ्नावाज्यभागौ अग्नाविष्णू सरस्वती सरस्वानग्निर्भगो च प्रधानदेवताः ॥

*  *  *  *

अग्नये भगिन इदं० । अग्नेर्भगिनोऽहं देवयज्ययान्नादो भूयासम् ॥ ब्राह्मणा अयं वो ओदनः इमौ मिथुनौ गावौ अहिंसन्तो यथा भागं प्रतिगृह्णीध्वम् ॥

Colophon:

इति बोधायनाधानयजमानमन्त्राः ॥

Subject: Bodhāyanādhānayājamānamantras that are to be pronounced by Yajamāna in the Ādhāna sacrifice, according to the Bodhāyana school in the Taittirīya recension of the Black Yajur Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition. A brief version of the Ādhānaprayoga also is given in this Ms.

---

## ॥ आधानोद्गातृसामप्रयोगः ॥

## 2125. ĀDHĀNODGĀTṚSĀMAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4167. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—4. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—40. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

आधानोद्गातृसामप्रयोगप्रारम्भः। मन्थि(थि?)ष्य-त्स्वरि(र)णी आलभ्य उद्गाता अरण्योरिति भरद्वाजस्य प्रा-साहं त्रिर्गायेत् । प्रासाहसाम्नः । भारद्वाज ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः। अग्निर्देवता। अरण्योः। निहितो जा ३४३ तवेदाः। गर्भ इवेत्सुभृतो गा॥ भिणा २३४ इभीः। दिवे देव ईड्यो जागृवा २३ द्भिः॥ हा २३४ वी॥ ष्मा २३४ द्भिः॥ मनुष्ये ५ भिरग्निः। एहि या ६ हा ॥ हो ५६॥ डा ॥ १ ॥

End:

आहिते गार्हपत्ये उपविश्य स्वासु बृहत्तृचे गायेत् । बृहतः साम्नः । भरद्वाज ऋषिः ॥

* *

औ होवा । नश्चातवा । ज्राहा २१ । स्तघृण्लू २३४ या । महस्तवा ३४ । औहो वा । नो २ आद्रा २३४ यि । वाः । उहुवा ६ हाउ । वा । हम् ॥ औहोयि् महा ३ ए । स्तवा । नो अद्रा २३४ इवाः । गामा ३४ । औ-हो वा । श्रवां रथायि् । यामा ३१ यि् । द्रसंका २३४ यिरा । सत्रा वाजा ३४ । औं हो वा । ना २ जायि्ग्यू २३४ । षायि् । उहुवा ६ हा ३ । वांहस् ॥ ॥ ८ ॥ एतान्यग्न्याधेय[ा]सामानि उद्गाता गायेत् । हुतायां पूर्णा-हुतौ यथार्थं स्यादिति द्राह्यायणः पक्षः ॥

Colophon : Nil.

Subject: Ādhānodgātṛsāmaprayoga, a collection of Sāmans to be chanted by Udgātṛ in the Ādhāna sacrifice. 1—8 sections.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

॥ आश्वलायनाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2126. ĀŚVALĀYANĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3908. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—11×5 inches. Sheets—6. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

आश्वलायनाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

अजस्रपक्षः । ततः होमकर्ता प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याच-

म्य विहारं तीर्थेन प्रविश्य गार्हपत्यस्य पश्चादुपविश्य । पवित्रपाणिः प्राणानायम्य । देशकालौ सङ्कीर्त्य । परमेश्वरप्रीत्यर्थं सायमग्निहोत्रं होष्यामि । इति सायम् । परमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रातरग्निहोत्रं अमुकद्रव्येण होष्यामि । इति प्रातः । ततः सोदकेन पाणिना दक्षिणाग्निं गार्हपत्यमाहवनीयञ्चेति क्रमेण ईशान्यादि तूष्णीं त्रिस्त्रिः परिसमूह्य । परिस्तीर्य । पुनः पुनरुदकमादाय तथैव पर्युक्षति । ऋतसत्याभ्यान्त्वा पर्युक्षामीति प्रतिपर्युक्षणं मन्त्रावृत्तिः । गार्हपत्यादारभ्याहवनीयपर्यन्तमविच्छिन्नामुदकधारां हरेत् ॥

End :

यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या० अनेन सायमग्निहोत्रहोमेन भगवान्सर्वात्मकः श्रीयज्ञेश्वरः प्रीयताम् । इति साक्षतजलं भूमौ निक्षिपेत् ॥

अथ प्रातरग्निहोत्रे विशेषः । सत्यऋताभ्यां त्वा पर्युक्षामि । इति पर्युक्षणे । ओ३ म् ३ मुन्नेष्यामि । अतिसर्जने हरिणीं त्वा सूर्यज्योतिषमहरिष्टकामुपदधे स्वाहा इति समिदाधाने हरिणीं त्वा सूर्यज्योतिषमहरिष्टकामुपदधे तेन ऋषिणा तेन ब्रह्मणा तया देवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवासीद इत्यनुमन्त्रणे भूर्भुवः स्वरों सूर्यो ज्योतिः ज्योतिः सूर्यः स्वाहा इति प्रथमाहुतौ सूर्याय ज्योतिष इदं० ऊर्ध्वमुखेन पाणिनोन्मार्जनम् ॥

Colophon :

इति प्रातरग्निहोत्रम् ॥

Subject : Āśvalāyanāgnihotraprayoga—a treatise on the pra-

yoga or the daily performance of the Agnihotra sacrifice of the Āśvalāyanīya bahvṛcas.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ आश्वलायनाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2127. ĀŚVALĀYANĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2533. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—6. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—(?). Complete.

Beginning, end colophon and subject—Same as No. 2126.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

---

॥ आश्वलायनाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2128. ĀŚVALĀYANĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2534. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—5. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—(?). Complete.

Beginning, end colophon and subject—Same as No. 2126.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ आश्वलायानाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2129. ĀŚVALĀYNĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3909. Page 23. Right column.

Substance—Paper. Size—11¼×5 inches. Sheets—6. Lines—10 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—(?). Complete.

Beginning, end colophon and subject—Same as No. 2126.

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2130. ĀŚVALĀYANĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3910. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—11×5 inches. Sheets—6. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2126.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2131. ĀŚVALĀYANĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3911. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—11×4¾ inches. Sheets—6. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2126.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2132. ĀŚVALĀYANĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3912. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size 11 × 4¾ inches. Sheets—6. Lines —10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—(?). **Complete.**

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2126.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आश्वलयनाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2133. ĀŚVALĀYANĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 199. Substance—Paper. Size—11 × 4½ inches. Sheets—6. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2126.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2134. ĀŚVALĀYANĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 200. Substance—Paper. Size—11 × 4½ inches. Sheets—6. Lines—10 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2126.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2135. ĀŚVALĀYANĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 223. Substance—Paper. Size—9×4 inches. Sheets—4. Lines—9 to 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—65. Author—(?). Complete.

Beginning:

अधिवृक्षसूर्ये आविः सूर्ये वा प्रादुष्करणादि कृत्वा आधानप्रभृत्यैवैते अजस्रास्स्युरिति पक्षेऽपि उदयास्तमयात्प्रागेव प्रादुष्करणं कार्यम् । अध्वर्युयजमानयोर्न बहिः सन्ध्योपासनम् । सायमुदितेषु नक्षत्रेषु । प्रातरुदित आदित्ये । अस्तमिते होमो नित्यमाचमनमित्याश्वलायनः । यजमानोऽपराजितायां दिशि यज्ञोपवीत्यप आचम्य + तिथ्यादि स्मृत्वामुकद्रव्येण सायमग्निहोत्रहोमं होष्यामीति सङ्कल्प्य । अग्रेणाहवनीयं परीत्य स्वायतने उपविशति ॥

End :

गार्हपत्यस्य दक्षिणत उदङ्मुखस्तिष्ठन् । दीदाय स्वाहा । अग्नय इदं० । तूष्णीं द्वे । एवं दक्षिणाग्नौ । दीदिदाय स्वाहा । अग्नय इदं० । तूष्णीं द्वे ॥ पूर्ववत्पर्युक्षणादि कृत्वा अग्निमलङ्कृत्य । अग्ने त्वन्न इत्यादिभिरुपस्थानम् । यस्य स्मृत्वेति कर्मेश्वरार्पणं कृत्वा । ॐ तत्सदिति समाप्यम् । श्रीयज्ञेश्वररूपी परमेश्वरः प्रीयताम् ॥

अथ प्रातरग्निहोत्रम् । अमुकद्रव्येणेत्यादि सत्यर्ताभ्यां पर्युक्षामि । इति त्रिः ।

*  *

मानस्तोकेति० संस्थाजपः । अग्ने नयेति प्रदक्षिणनमस्कारः । श्रीशिवाय नमः ॥

**Colophon:**

इत्याश्वलायनाग्निहोत्रं समाप्तम् ॥

श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः ॥

Subject: Āśvalāyananityāgnihotraprayoga based on the Āśvalāyana Śrauta Sūtras, giving out the full details of the Nityāgnihotra to be performed every morning and evening, by a Bahvṛca house-holder.

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. The title sheet contains

'अग्निचिद्गङ्गाधरदीक्षितानां पुस्तकमिदम्'

i.e. the Ms. originally belonged to Agnicit Gaṅgādhara Dīkṣita.

---

## ॥ आश्वलायनप्रवासविधिप्रयोगः ॥

## 2136. ĀŚVALĀYANAPRAVĀSAVIDHIPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3913. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$9\frac{7}{8} \times 3\frac{3}{8}$ inches. Sheets—4. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Author—(?). Complete.

**Beginning:**

श्रीरङ्गविठ्ठलाय नमः ।

आश्वलायनाहिताग्नेः प्रवासविधिः ॥

यस्मिन्ग्रामेऽग्नयस्सन्ति तस्माद्ग्रामान्तरे गत्वा एकरात्रावमो वासः प्रवासः । स च द्रव्याण्यार्जयितुं कार्यः । न

तीर्थयात्रार्थं । तदुक्तं त्रिकाण्डमण्डने— 'द्रव्याण्यार्जयितुं गच्छेत्तीर्थार्थं तु न तु क्वचित्' इति ॥ विद्यार्थमपि कार्यं इत्युक्तं सायणाचार्यैः ॥

End :

यथाह मण्डनः—

'रजोदोषे समुत्पन्ने सूतके मृतकेपि वा ।
नित्यनैमित्तिकं कुर्यात्काम्यं कर्म न किञ्चन' ॥ इति ॥

अनेनैवान्तिकप्रवासागमेपि न दोषः । यत्तु रजोदोषेति वचनं वा । 'प्रवसन्नग्निमान् विप्रः पुनराधानमर्हति' इति वचनं । सय(?)दुक्तस्य गमनानिषेधकं । अस्य अग्निमत्पदवैय्यर्थ्यापत्तेः ।

Colophon :

इति प्रवासोपस्थानं समाप्तम् ॥

Subject : Āśvalāyanapravāsavidhi, giving the circumstances in which the Yajamāna in a sacrifice has to stay for a night or more outside his village.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनप्रवासविधिप्रयोगः ॥

## 2137. ĀŚVALĀYANAPRAVĀSAVIDHIPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3914. Page 23. Right column.

**Substance**—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. **Sheets**—2. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—20. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रवासविधेः प्रयोगक्रमः ॥

विहृत्य प्रज्वाल्य यतवागाहिताग्निर्बहिर्विहारादाचम्य तीर्थेन प्रपद्य आहवनीयसमीपे स्थित्वा । अभयं वो भयं मेऽस्तु । इति सर्वानग्नीन् सकृदुपस्थाय प्रदक्षिणमावृत्य तीर्थेनैव निष्क्रम्य पृष्ठतोऽनीक्षमाणो मा प्रगामेति सूक्तं जपन् गच्छेत् ॥ यावति देशे गत्वा गृहं न दृश्यते तावद्दूरे गत्वा भूर्भुवःस्वरित्यनेन वाचं विसृजेत् ॥

End :

मा प्रगामपथो वयं माप । हृदिन्द्रसोमिनः यमान्तस्थुर्नो अरातयः। यो यज्ञस्य प्रसाधनस्तन्तुर्देवेष्वाततः । तमाहूतं नशीमहि । मनोन्वा हुवामहे नाराशंसेन सोमेन । पितॄणां च मन्मभिः । अत एतु मनः पुनः क्रत्वे दक्षाय जीवसे । ज्योक्च सूर्यं दृशे । पुनर्नः पितरो मनो ददातु दैव्यो जनः । जीवं व्रातं सचेमहि । अपि पन्थामगन्महि स्वस्ति गामनेहसं । येन विश्वाः परिद्विषो वृणक्ति विन्दते वसु ॥

Colophon :

इति प्रवासविधिः ॥

Subject : Pravāsavidhiprayoga, belonging to the Āśvalāyana school in the Ṛg-Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ आश्वलायनप्रवासविधिप्रयोगः ॥

2138. ĀŚVALĀYANAPRAVĀSAVIDHIPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 224. Substance—Paper. Size—9 × 3½

inches. Sheets—6. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीलक्ष्मीनृसिंह्याय नमः ॥

अथाश्वलायनप्रवासोपस्थानविधिः । यस्मिन् ग्रामेऽग्नयः सन्ति तस्माद्ग्रामान्तरं गच्छन् ग्रामान्तरे एकरात्रवासः प्रवासस्तं करिष्यन्नाहिताग्निर्विहरणपक्षे अग्नीन्विहृत्य प्रज्वाल्य विहाराद्बहिः प्राङ्मुख उपविश्याचम्य तीर्थेन प्रविश्य + मम पत्नीसुतपशुधनधान्यादीनां योगक्षेमत्वसिद्ध्यर्थममुककार्यार्थं प्रवत्स्यन्नहमग्निमुपस्थास्ये इति सङ्कल्प्य + गार्हपत्यस्य प्रत्यगुदङ् तिष्ठन् तमुपतिष्ठते ॥

End:

अग्निहोत्रहोमाकरणे दशरात्रोर्ध्वप्रवासवत् आहवनीयसमीपगमनानन्तरं गार्हपत्याज्यसंस्कारादि कृत्वा मनस्वत्याहुतिं जुहुयात् । द्वयोर्बहूनां वा लोपेऽप्येवम् । अग्निहोत्रहोमे चेत्यविशेषेणाभिधानात् । यद्वा एतामाहुतिं हुत्वा यावन्तो होमा न कृतास्तावत्सङ्ख्याकाः मनस्वत्याहुतीश्च जुहुयात् । एतत्सर्वं स्मार्तेऽपि तुल्यम् ॥

Colophon: Nil.

Subject: Āśvalāyanapravāsavīdhi, belonging to the Āśvalāyana school of the Ṛg-Veda.

This work deals with the following topics:

1 प्रवासोपस्थानविधिः ॥

2 प्रवासादागतस्य विधिः ॥

3 दशरात्रोर्ध्वप्रवासागतविधिः ॥

4 अनुस्थिताग्नेः प्रवासविधिः ॥

5 अग्निहोत्रहोमाकरणे विधिः ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. On the title page is given 'अग्निचिद्गङ्गाधरदीक्षितानां' i. e. the Ms. originally belonged to Agnicit Gaṅgādhara dīkṣita.

---

## ॥ आश्वलायनप्रवासविधिप्रयोगः ॥

## 2139. ĀŚVALĀYANAPRAVĀSAVIDHIPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 225. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Sheets—4. Lines—7 to a Page. Script—Devangarī. No. of Granthas—60. Author—(?). Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2138.

Remarks :— The Ms. is in a decaying condition.

---

## ॥ आपस्तम्बाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2140. ĀPASTAMBĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9135 c. Page 23. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—7 (17-23). Lines—5 or 6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—100. Author—(?). Complete.

Beginning :

हरिः ॐ । अथाग्निहोत्रारम्भः ॥

अग्निहोत्रहोमकाले प्राप्तेऽहतेन वाससा परिधानं कृत्वा पत्न्या सह प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति अग्नि-

होत्रमारप्स्ये तेन यावज्जीवं होष्यामि ।

*     *     *     *     *

द्वादशाहमजस्रेषु यजमानः स्वयमग्निहोत्रं जुहुयात् । अप्रहतं अहतं वासो बिभर्ति यां प्रथमामग्निहोत्राय दोग्धि तां दक्षिणां ददाति । द्वादशाहमेतेष्वग्निहोत्रं जुहोति । त्रयोदशेऽह्नि प्रातरग्निहोत्रं हुत्वाजस्रोत्सर्गः । [हरिः ॐ शुभमस्तु । जानकीरमणप्रभो । சுயாகம் வாத்தியார் திருமலையாறு எழுத்து].

अग्निहोत्रं व्याख्यास्यामः । आधिवृक्षसूर्य आविः सूर्ये वा । धृष्टिरसि ब्रह्म यच्छ । उपवेषमादाय गृह(गा-र्ह)पत्यमभिमन्त्रयते । सुगार्हपत्ये(त्यो?) विदहन्नरातिरुषसः श्रेयसीर्दधत् । अग्ने सपत्नामपबाधमानो रायस्पोषमिष्ट-मूजमस्मासु धेहि । अथैनं बोधति ॥

End:

कर्मसाद्गुण्यार्थमनाज्ञातत्रयमन्त्रजपं करिष्ये ।

अनाज्ञातं यदाज्ञातं यज्ञस्य क्रियते मिथु ।

अग्ने तदस्य कल्पय त्वं हि वेत्थ यथातथम् ॥

पुरुषसम्मितो यज्ञो + यथातथम् ॥

यत्पाकत्रा मनसा + यजाति ॥

इदं विष्णुर्विच + पांसुरे ।

भूर्भु(र्भुवः)स्वः ।

अक्षितमक्षित्यै जुहोमि स्वाहा । अक्षित्या इदं । वृष्टिरसि वृश्च मे पाप्मानमृतात्सत्यमुपागामप्सु श्रद्धा अप आचामति ।

अन्नादास्थान्नादो भूयासम् । यशस्थ यशः स भूयासम् । श्रद्धास्थ श्रद्धिषीय । आपो ह श्लेष्म प्रथमं सम्बभूव । येन धृतो वरुणो येन मित्रो येनेदं देवाऽभ्यषिञ्च राज्याय । तेनाह मामभिषिञ्चामि वर्चसे शिरस्यपानयते । अग्ने नय सुपथा राये + विधेम । प्र वः शुक्राय + घृताची ॥ हरिः ॐम् ॥

**Colophon:**

अग्निहोत्रं समाप्तम् ॥

Subject: Āpastambāgnihotraprayoga—belonging to the Āpastamba school in the Taittirīya recension of the Black Yajur Veda.

Remarks:— The Ms. is in good condition. For the other works contained herein see the list under remarks on No. 2095.

---

## ॥ आपस्तम्बाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2141. ĀPASTAMBĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3830. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—10. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—180. Author—(?). Complete.

**Beginning:**

श्रीगणेशाय नमः ॥

अग्निहोत्रं व्याख्यास्यामः ॥ अधिवृक्षसूर्ये ॥ विघ्नेश्वरं ध्यात्वा ममोपात्त०परमेश्वरप्रीत्यर्थं सायमग्निहोत्रं पयसा होष्यामि । इति सङ्कल्प्य । एवं प्रातः उपोदयं प्रातरग्निहोत्रं पयसा होष्यामि इति सङ्कल्प्य ऋत्विजं

वृत्वा अध्वर्युः धृष्टिरसि ब्रह्म यच्छ । उपवेषमादाय गार्हपत्यमभिमन्त्रयते ॥

End:

प्रमादात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेतत्यध्वरेषु यत् ।
स्मरणादेव तद्विष्णोः सम्पूर्णं स्यादिति श्रुतिः ॥

चतुर्भिश्च चतुर्भिश्च द्वाभ्यां पञ्चभिरेव च ।
हूयते च पुनर्द्वाभ्यां स नो विष्णुः प्रसीदतु ॥

ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हुतम् ।
ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्मकर्मसमाधिना ॥

नमस्ते गार्हपत्याय नमस्ते दक्षिणाग्नये ।
नम आहवनीयाय महावेद्यै नमो नमः ॥

काण्डद्वयोपपाद्याय कर्मब्रह्मस्वरूपिणे ।
स्वर्गापवर्गदात्रे च यज्ञेशाय नमो नमः ॥

ब्रह्मणे गार्हपत्याय विष्णवे दक्षिणाग्नये ।
शिवायाहवनीयाय शक्त्यै वेद्यै नमो नमः ॥

यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपोहोमक्रियादिषु ।
न्यूनं सम्पूर्णतां याति सद्यो वन्दे तमच्युतम् ॥

हरिः ॐ ॥ अनेनाग्निहोत्रहोमेन भगवान्यज्ञरूपी परमेश्वरः प्रीयताम् । ॐ तत्सत् ॥

Colophon: Nil.

Subject: Āpastambāgnihotraprayoga, belonging to the Āpastamba school in the Taittirīya recension of the Black Yajur Veda.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2142. ĀPASTAMBĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2532. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—10. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—180. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2141.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2143. ĀPASTAMBĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3836. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 5$ inches. Sheets—10. Lines—9 to 10 to Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—180. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2141.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2144. ĀPASTAMBĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 206. Substance—Paper. Size—$11 \times 5$ inches. Sheets—10. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—180. Author—(?). Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2141.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ आपस्तम्बाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2145. ĀPASTAMBĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3835. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—14. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—250. Author—Aṇṇādīkṣita. Incomplete.

**Beginning:**

श्रीगणेशाय नमः ॥

चतुर्विंशत्यङ्गुलचतुरश्रस्याक्ष्णया रज्जुः द्वितिलोनचतुस्त्रिंशदङ्गुलः अक्ष्णयार्धन्तु एकतिलोनसप्तदशाङ्गुलयः तत्र चतुरश्रमध्यादारभ्य द्वादशाङ्गुलिगतेष्ववशिष्टांशः अतिशेष इत्युच्यते ।

* * *

अर्धचन्द्राकृतिर्भवति इत्य(ति) चन्द्राकृतेस्त्रयः प्रकाराः ॥

अग्निहोत्रं व्याख्यास्यामः । अधिवृक्षसूर्य आविस्सूर्यो वा प्राणानायम्य सायमग्निहोत्रहोमं होष्यामीति च सायं प्रातरग्निहोत्रहोमं होष्यामीति प्रातः सङ्कल्प्य धृष्टिरसि ब्रह्म यच्छेत्युपवेषमादाय सुगार्हपत्यो विदहन्नरातिरुषसश्श्रेयसीर्दधत् ॥

* * *

प्रजापतिर्य प्रथमं जिगायाग्निमग्नौ स्वाहा ॥ १ ॥

End :

तज्ज्ञानन्नग्न आरोहाथानो वर्धयारयिमिति अपि वा यजमान एवात्मन् समारोपयते— या ते अग्ने यज्ञिया तनूः

* * *

यत्वोपद्रवनिवृत्तिस्तत्रैतयैवोपतिष्ठते न तु गमनमन्त्रः ॥१५॥

नानिष्ट्वाग्रयणेन नव साग्नीयाद्व्रीहीणां यवानां श्यामाकानामित्यग्रीपास्य शरदि यजेतामावास्यायां पौर्णमास्यां वा पूर्वपक्षस्य पुण्याहे देवनक्षत्रे हेतिकौ............ ॥

Colophon : Nil.

Subject: Āpastambāgnihotraprayoga, belonging to the Taittirīya recension of Black Yajur Veda. In this Ms. the introductory section deals with Agnihotravihāras and 1-16 sections give the Agnihotraprayoga.

Remarks :—The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly breaks off in the middle of the 16th section in the Agnihotraprayoga.

---

## ॥ आपस्तम्बाग्निहोत्रप्रयोगः ॥

## 2146. ĀPASTAMBĀGNIHOTRAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 192. Substance—Paper. Size—10 × 4 inches. Sheets—5. Lines—7 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

एवङ्गुणविशेषण० ममोपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सायमग्निहोत्रं प्रातरग्निहोत्रं तण्डुलैर्होष्ये ॥ तूष्णीं दक्षिणाग्निं प्रणीय । आहवनीयं प्रणयति । उद्धराहवनीयम् । देवं त्वां देवेभ्यः श्रिया उद्धरामि । उद्धृतं प्राक् प्रणयेत् ।

उद्ध्रियमाण उद्धर पाप्मानो मायदविद्वान्यश्च विद्वांश्चकार ॥ रात्र्या यदेनः कृतमस्ति किञ्चित् सर्वस्मान्नोद्धतः पाहि तस्मात् ॥

अमृताहुतिममृतायां जुहोम्यग्निं पृथिव्याममृतस्य योनौ ।
तयानन्तं काममहं जयानि प्रजापतिः प्रथमोऽयं जिगाय ॥

End:

परि समोहनम्० । पर्युक्षणम्० । अग्ने नय सुपथा राये अस्मान्० ॥

नमस्ते गार्हपत्याय नमस्ते दक्षिणाग्नये ।
नम आहवनीयाय महावेद्यै नमो नमः ॥

चतुस्सागरपर्यन्तं । यस्य स्मृत्येत्युक्त्वा । प्रातरग्निहोत्रहोमेन सायमग्निहोत्रहोमेन भगवान् सर्वात्मकः यज्ञेश्वरस्वरूपी परमेश्वरः प्रीयताम् ।

Colophon:

धातृनामसंवत्सरज्येष्ठबद्यप्रतिपदा इन्दौ राक्षसभुवनकरस्थकमलाकरभट्टस्य सूनु(ना) रामेण लिखितमिदमग्निहोत्रपुस्तकं समाप्तम् ॥

Subject : Agnihotraprayoga, probably belonging to the Āpastamba school in the Taittirīya branch of the Black Yajur Veda.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The mantras are accen-

ted. The scribe of this Ms. is Rāma, son of Rākṣasabhuvanakara Kamalākara bhaṭṭa. The Ms. is dated Monday—first day after the full moon—in Jyeṣṭha month in Dhātṛ year which corresponds to Śaka 1738 or 10th June 1816 A. D.

---

## ॥ आपस्तम्बाग्निहोत्ररक्षामणिव्याख्या ॥

## 2147. ĀPASTAMBĀGNIHOTRARAKṢĀMAṆI-VYĀKHYĀ.

Burnell's Catalogue No. 9145 b (c). Page 27. Right column. **Substance**—Palm **leaf**. **Size**—$15\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{6}$ **inches**. **Leaves**—60. Lines—7 or 8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1700. Author—Rāmacandradīkṣita. Incomplete.

**Beginning:**

(पुनरीप्सितपरिसमाप्तिपरिपन्थिविघ्नविघाताय स्वेष्टदेवतां नमस्करोति ।

यं सन्तः फलदं मत्वा यत्नात्कर्माणि कुर्वते ।
चिदम्बरेशमालम्बे तं सदाऽम्बिकया सह ॥)

सन्तो महात्मानः यं फलदं यज्ञादिकर्मफलदायिनं मत्वा अचेतनानां कर्मणां फलदत्वानुपपत्तेः कर्मणाऽऽराधितः परमे(श्वर एव फलद इति) निश्चित्येत्यर्थः । यत्नात् कर्माणि यज्ञादीनि कुर्वते तं चिदम्बरेशमम्बिकया सह सदा आलम्बे आश्रयामीत्यर्थः । अथ स्वग्रन्थे प्रेक्षाव(त्प्रवृत्तये विषयप्रयोज)ने दर्शयन् चिकीर्षितं प्रतिजानीते— सुखबोधायेति ।

(सुखबोधाय बालानामग्निहोत्रस्य कर्मणः ।
आपस्तम्बोदीरितस्य विवेकः क्रियते मया ॥

अक्षरार्थः स्पष्टः । अत्रापस्तम्बोदीरितस्येत्यनेन सूत्रान्तरोक्ताग्निहोत्रव्यावृत्तिः क्रियते । पूर्वार्धे विषयप्रयोजने दर्शिते)। आहिताग्नेरारब्धाग्निहोत्रस्यागताश्रियो दर्शाद्यर्थं प्रणीतवह्नेरा(द्वादशाहव्रतयज)मानस्याग्निहोत्रकर्मणः प्रणयनोपक्रमत्वात्तस्य च कालापेक्षितत्वात् सायं प्रातः प्रणयनकालमाह—

सायं वृक्षाग्रद(ष्टेंऽशौ भानोः प्रा)कृत्स्ननाशतः ।
प्रातस्तूषसि तस्य प्राक्कृत्स्नमण्डलदर्शनात् ॥

सायङ्काले भानोरंशौ किरणे । जात्यभिप्रायमेकत्वम् । वृक्षाग्रद.... एव दृष्टे सतीत्यर्थः । अनेन सायंविहरणकालस्य पूर्वावधिरुक्तः । उत्तरावधिमाह प्रागिति···दं काकाक्षि··· भानोः कृत्स्ननाशतः प्राक् सर्वास्तमयात्पूर्वमित्यर्थः ॥

*　　*　　*　　*

(यष्टा तस्य त्वसान्निध्येऽध्वर्युर्वाचम्य शास्त्रतः ।
प्रविश्याग्निगृहं गार्हपत्यमुत्तरदेशतः ॥
प्रा)प्य प्राणान् समायम्य त्रिः शास्त्रप्रोक्तमार्गतः ।
ईश्वरप्रीतये होष्याम्यग्निहोत्रमिति स्फुटम् ॥
अत्र यष्टेत्यादि सार्धश्लोक.... मेकं वाक्यम् ।

❀　　❀　　❀

दर्शपूर्णमासयोस्तथा दर्शनादित्यभिप्रेयोक्तम्— यष्टा तस्य त्वासान्निध्येऽध्वर्युरेवेति ॥ ५ ॥

End :

उदयास्तमयात्पूर्वं तद्भ्रान्त्या जुहुयाद्यदि ।
उदितेऽस्तमिते यस्मिन् विहारे जुहुयात्पुनः ॥
पुनर्होमस्य वृष्ट्यन्ते यष्टा कुर्यादुपस्थितिम् ।
भवतन्नस्समनसावित्यन्यो(?)(रुभ)योरपि ॥

उदयास्तमयाद्वा पूर्वन्तद्भ्रान्त्या उदयास्तमयभ्रान्त्याऽग्निहोत्रं जुहुयाच्चेत्तदा उदयास्तमयाद्वा परं तस्मिन्नेव विहारे विश्व...दि अग्निहोत्रं पुनर्जुहुयात् । न प्रणयनाद्यावृत्तिः । तस्य स्वकाले कृतत्वात् यदि प्रणयनमपि स्वकालात्पूर्वमेव कृतं प्रणयनस्य ....वृत्तिः । पुनर्होमे वृष्ट्यन्ते कृते यजमानः 'भवतन्नस्समनसा'विति मन्त्रेण गार्हपत्याहवनीयावुपतिष्ठेतेत्यर्थः । अत...प्रागस्तमयाज्जुहुयात्पुनरेवास्तमिते हुत्वा 'भवतन्नस्समनसा'वित्युपतिष्ठेत यदि महारात्रे पुनरेवौषसं हुत्वैतयैवोपतिष्ठेतेति + प्रत्यगाशीष्ट्वा(?) द्विवचनादुभयोरग्न्योरिति ॥ १३ ॥

होमस्यै(कस्य वो)च्छेदो जायेत यदि वा द्वयोः ।
धृतेऽग्नौ सप्तहोता स्याद्ब्राह्मणार्थविदस्तु न ॥
तदूर्ध्वं नवमात्पूर्वमिष्टिस्तन्तुमती भवेत् ।
होमाष्टके धृतोऽप्यग्निरहुते लौकिको भवेत् ।

....भिधार्यमाणे यदि एकस्य द्वयोर्वा होमयोर्विच्छेदो जायेत अतिपत्तिः स्यात्तदा सप्तहोमप्रायश्चित्तं स्यात् । एकस्य मुख्यकालातिपत्तौ कालसमापनीयं पूर्वमुक्तं । गौणकालेऽप्यतिपन्ने प्रायश्चित्तार्थमाहवनीयं प्रणीय तेन

त—चतुर्गृहीतेनाज्येन स गृहं सप्तहोतारं हुत्वा तमाह- वनीयमुद्धाप्य यथापूर्वं धृण्ण्यादानादिद्वितीयहोमं कुर्यात् ॥

द्वितीयस्य मुख्यकालातिपत्तिश्चेत्पूर्ववत्सप्तहोतारं हुत्वा ....कुर्यात् । ...स्यापि मुख्यकालातिपत्तौ द्वयातिपत्ति- प्रायश्चित्तं सप्तहोतारं हुत्वा ........... ॥

Colophon: (Leaf No. 36)

इति पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणभरद्वाजकुलतिलकश्रीमद- नन्तसोमयाजिवरतनयस्य रामचन्द्रदीक्षितस्य कृतौ अग्निहोत्ररक्षामणौ(?)(णिव्याख्यायां) तृतीयो मयूखः ॥

Colophon: (Leaf No. 56)

इति पदवाक्यप्रमाण + चतुर्थो मयूखः ॥

Subject: Agnihotra rakṣāmaṇivyākhyā—a commentary on Agnihotra rakṣāmaṇi, a prayoga treatise in verses treating of the Agnihotra sacrifice according to the Agnihotrapraśna of Āpastambaśrautasūtras. 1-5 Mayūkhas.

| | | | |
|---|---|---|---|
| I | मयूखः | — | 1—40 Verses. |
| II | ,, | — | 1—57 ,, |
| III | ,, | — | 1—57 ,, |
| IV | ,, | — | 1—51 ,, |
| V | ,, | — | 1—14 (?) ,, |

Remarks.—The Ms. is in a decaying condition. The Ms. abruptly breaks off in the middle of the commentary on the 14th verse of the 5th Mayūkha.

This Ms. contains the following works:

1 आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या (8th Praśna). LL. 1—23

| | | | |
|---|---|---|---|
| 2 | आपस्तम्बपशुचातुर्मास्यहौत्रम् | LL. | 23—28 |
| 3 | ,, श्रौतसूत्रव्याख्या (9th Praśna). | ,, | 28—57 |
| 4 | ,, अग्निहोत्ररक्षामणिः | ,, | 1—60 |

There are three completely broken leaves at the end of this Ms. the contents of which extend to the commentary on the 23rd verse on the 5th mayūkha. The full text of Agnihotrarakṣāmaṇi in verses is also given in this Ms. A transcribed copy of this work in paper is also available in this Library. See Transcribed Volume No. 292, the date of copying being 18th November 1920. See T. V. No. 292 (No. 30).

---

## ॥ बोधायनप्रवासविधिप्रयोगः ॥

## 2148. BODHĀYANAPRAVĀSAVIDHIPRAYOGAḤ.

**Burnell's** Catalogue No. 3693 b. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10¾ × 4¾ inches. Sheets—2 (58 & 59). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—22. Author—(?). Complete.

**Beginning :**

श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रवासविधेः प्रयोगक्रमः । विहृत्य प्रज्वाल्य यतवाग्गाहिताग्निर्बहिर्विहारादाचम्य तीर्थेन प्रपद्य आहवनीयसमीपे स्थित्वा । अभयं वो भयं मेऽस्तु । इति सर्वानग्नीन्सकृदुपस्थाय । प्रदक्षिणमावृत्य तीर्थेनैव निष्क्रम्य पृष्ठतोऽनीक्षमाणो मा प्रगामेति सूक्तञ्जपन् गच्छेत् । यावति देशे गत्वा गृहं न दृश्यते तावद्दूरे गत्वा भूर्भुवः-

स्वरित्यनेन वाचं विसृजेत् ॥

End :

मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं० धातु । या इष्टा० या । अनिष्टा स्वाहा । अनेन मन्त्रेण तूष्णीमुत्पूतं चतुर्गृहीतमाज्यं जुहुयात् । ततः परिसमूहनवाग्विसर्गो(र्ग) इति प्रवासविधिः । मा प्रगाम पथो वयं मा यज्ञादिन्द्रसोमिनः । मा तस्थुर्नो अरातयः ।

*  *  *  *

अपि पन्थामगन्महि स्वस्तिगामनेहसम् । येन विश्वाः परिद्विषो वृणक्ति विन्दते वसु ।

Colophon: Nil.

Subject : Bodhāyanapravāsavidhiprayoga.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The other work contained herein is Bodhāyanadarśapūrṇamāsaprayoga.

---

## ॥ प्रवासयाजमानप्रयोगः ॥

## 2149. PRAVĀSAYĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3890. Substance—Paper. Size—10⅜ × 4¾ inches. Sheets—6. Lines 9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—80. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

दर्शेन यक्ष्ये । विद्युदसि । अग्निं गृह्णामि । वसून् रुद्रान् । इमानूर्जम् । अत(?)राग्नी । इह प्रजाः । इह पशवः । अयं पितॄणाम् । इदमहम् । पयस्वतीः । व्रतगुं(?) समुद्रः । समुद्रं

मनसा । अग्ने व्रतपते० वायो० आदित्य० व्रतानां० तन्मे राध्यतां । अथादित्यमुपतिष्ठते ॥

End:

यज्ञो बभूव० पतयो रयीणां । गोमाँ॰ अग्ने० स भावान् । यज्ञश्च मे० यज्ञस्विष्टो मे सन्तिष्ठस्व । यज्ञारिष्टो मे सन्तिष्ठस्व । वृष्टिरसि । अग्ने नय इत्यादि ब्राह्मणाँ॰स्तर्पयत वै ।

Colophon:

इति प्रवासयाजमानं समाप्तम् ॥

Subject: Pravāsayājamānaprayoga chiefly collecting the Mantras to be pronounced by Yajamāna.

Remarks:—This No. is not seen in Dr. Burnell's Catalogue. The Ms. is old and is in a fairly good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बान्वारम्भणीयेष्टिप्रयोगः ॥

## 2150. ĀPASTAMBĀNVĀRAMBHAṆĪYEṢṬI-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3475 a. Page 27. Left column. Substance—Paper. Size— $10\frac{7}{8} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—6 (1-6). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।

अन्वारम्भणीयाप्रयोगः । पौर्णमास्यां प्रातरग्निहोत्रं हुत्वाऽपरेण गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः देशकालौ सङ्कीर्त्य श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं दर्शपूर्णमा-

सावारप्स्ये । ताभ्यां यावज्जीवं यक्ष्ये । स्वर्गं लोकमवाप्नवानि । पुनः सङ्कल्पः । * * *

पुनः सङ्कल्पः । श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं दर्शपूर्णमासावारप्स्यमाणोऽन्वारम्भणीयेष्ट्या यक्ष्ये । तेन परमेश्वरं प्रीणयानि । विद्युदसि । अग्निं विहृत्यान्वाधानादि । अत्र यज्ञाय इमामूर्जं पञ्चदशीं अन्वारम्भणीयं हविरिदं पौर्णमासं तन्त्रं बर्हिराहृत्य व्रतप्रवेशः ॥

End :

यज्य(द्य)नुपस्थाय प्रवसेत् दैवान्मानुषाद्वा तदा अग्न्यभिमुखः सन्निहैव सन्तत्र सतो वो अग्नयः प्राणेन वाचा मनसा बिभर्मि तिरो मा सन्तमायुर्मा मा प्रहासीज्ज्योतिषा वो वैश्वानरेणोपतिष्ठे इत्युपस्थानं कुर्यात् । आगमनकाले पूर्ववद्विश्वदानी(?)मित्यादि ॥

Colophon : Nil.

Subject : Anvārambhaṇīyeṣṭiprayoga according to the Āpastamba school of the Black Yajur Veda giving the details of the Anvārambhaṇīyā sacrifice to be performed just before the Darśapūrṇamāsayajña.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The other work contained in this Ms. is Āpastambāgrayaṇaprayoga.

---

॥ आपस्तम्बान्वारम्भणीयेष्टिप्रयोगः ॥

## 2151. ĀPASTAMBĀNVĀRAMBHAṆĪYEṢṬI-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9110 (e). Substance--Palm leaf.

Size—16¼ × 1½ inches. Leaves—3 (2-4). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—50. Author—(?). Complete.

Beginning:

...आधानानन्तरं त्रयोदशे वान्यस्योत्सर्गं कृत्वा आगामिपौर्णमास्यां प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा पत्न्या सह प्राणानायम्य दर्शपूर्णमासावारप्स्ये ताभ्यां यावज्जीवं यक्ष्ये। त्रीन् शतं वा वर्षाणि जीर्णो वा विरमे इति सङ्कल्प्य आहवनीयं विहृत्य + दर्शपूर्णमासावारभमाणो अन्वारम्बणीयया यक्ष्ये ॥

End:

अग्निरिदं नाम इदं अग्नाविष्णुभ्यामिदं हविरजुषेताम् । सरस्वतीदं सरस्वानिदं अग्निर्भगिनीदं देवा आज्यपा इत्यादिसंस्थाजपान्तं समानम् ॥

Subject: Anvārmbhaṇīyeṣṭiprayoga—according to the Āpastamba school in the Black Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 2099. Dr. Burnell has mentioned this number in his Errata et addenda, to be put on page 28 of his catalogue under 'Fragments on Prayoga and Prāyaścitta'.

---

॥ अन्वारम्भणीयेष्टिप्रयोगः ॥

## 2152. ANVĀRAMBHAṆĪYEṢṬIPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9183 a. Page 24. Left column. Substance—Palm leaf. Size—14¾ × 1¼ inches. Leaves—

6 (1-6). Lines—5 to 7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—100. Author—(?). Complete.

Beginning:

अन्वारम्भणीयाप्रयोगः । आधानानन्तरपर्वणि प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा अपरेण गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति —ममोपात्तसमस्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं दर्शपूर्णमासावारप्स्ये ताभ्यां यावज्जीवं यक्ष्ये । पुनः सङ्कल्पः । ममोपात्त+ प्रीत्यर्थं दर्शपूर्णमासावारभमाणः सारस्वतौ होमौ होष्यामि । एवं पत्नी दर्शपूर्णमासावारभमाणेति विशेषः । अध्वर्युं वृणोति । अध्वर्युः । आहवनीयं विहृत्य । जुह्वां सकृद्गृहीत्वा । पूर्णा पश्चादुत पूर्णा पुरस्तादुन्मध्यतः पौर्णमासी जिगाय । तस्यां देवा अधिसंवसन्त उत्तमे नाक इह मादयन्तां स्वाहा ॥

End :

अथ दर्शपूर्णमासावारभते । ममोपात्त + प्रीत्यर्थं पौर्णमासेन यक्ष्ये । एवं पत्नी । यजमानः केशश्मश्रुलोमनखानि वापयित्वा स्नात्वा विद्युद्विहरणादि । हविरासादने । भूर्भुवः । इति आसादनं । न चतुर्होत्रा । दर्शपूर्णमासावाल(र)भमान(ण) एताभिर्व्याहृतिभिर्हवींष्यासादयेदिति श्रुतेः । ब्राह्मणतर्पणान्तम् । अमावास्यायामप्येवम् । व्याहृतिवर्जम् । दर्शेन यक्ष्य इति विशेषः । ब्राह्मणतर्पणान्तम् । अमवास्यायामपि व्याहृत्यासादनमित्युपदेशः । उभयोरेकफलत्वात् संवत्सरे पूर्णे पुनः व्याहृतिभिरासादनं पौर्णमास्याम् ।

Colophon :

अन्वारम्भणीयाप्रयोगः समाप्तः ॥

Subject: Anvārambhaṇīyeṣṭiprayoga probably belonging to the Āpastamba school of the Black Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

This Ms. contains the following works:



---

## ॥ अन्वारम्भणीयेष्टिहौत्रप्रयोगः ॥

## 2153. ANVĀRAMBHAṆĪYEṢṬIHAUTRA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3945. Page 25. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—2. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—25. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अन्वारम्भणीयेष्टिहौत्रप्रयोगः । अस्या इष्टेः पश्चदश सामिधेन्यः । वार्तघ्नावाज्यभागौ । अग्नाविष्णू सरस्वती सरस्वानग्निर्भगी च प्रधानदेवता(:) । स्विष्टकृत्प्रयाजादयोङ्गदेवता(:) । देवा आज्यपाश्च । नमः प्रवक्त्र इत्यादि । आवह देवान्यजमानाय अग्निमग्न आवह ।

End:

ये यजामहेऽग्निं स्विष्टकृतमयाळग्निरग्नेः प्रिया धामान्ययाट् सोमस्य प्रियाधामान्ययाट् अग्नाविष्णोः प्रियाधामान्ययाट् सरस्वत्याः प्रियाधामान्ययाट् सरस्वतः प्रियाधामान्ययाट् अग्नेर्भगिनः प्रियाधामान्ययाट् देवानामाज्यपानामेत्यादि जुषतां हविरग्ने यदद्य० अद्यावौ० वाचस्पतिनेत्यादि सूक्तवाके विशेषः अग्निरिदं० कृत । सोप इदं० कृत । अग्नाविष्णू इदं हविरजुषेतामवीवृधेतां महोज्यायोक्राताम् । सरस्वती इदं० कृत । सरस्वान् इदं० कृत । अग्निर्भगी इदं० कृत । देवा आज्यपा इत्यादि संस्थाजपान्तं दर्शपूर्णमासवत् ।

Colophon:

अन्वारम्भणीयेष्टिहौत्रप्रयोगः सम्पूर्णः ।

Subject: Anvārambhaṇīyeṣṭihautraprayoga—a treatise on the special duties of the Hotṛ priest in the Anvārambhaṇīyeṣṭi to be performed just before Darśapūrṇamāsa sacrifice.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2154. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3985. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 5$ inches. Sheets—4. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथाश्वलायनदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः । अथ यजमानपत्नीभ्यां सहाग्न्यगारं प्रविश्योत्तरेण विहारं प्राङ्मुख उपविशति । तन्म ऋध्यतामित्युक्ते तत्त ऋध्यतां तत्ते समृध्यतां तत्ते सम्पद्यतां कामः । इति प्रतिब्रूयात् । ब्रह्माणं त्वा वृणे ॥ इति वृतः ॥ वृतोऽस्मि कर्म करिष्यामीत्युक्त्वा अग्रेणाहवनीयं परीत्य दक्षिणतस्तूष्णीमुपविशति ॥

End:

ओं भूर्भुवः स्वः स्वाहा । प्रजापतय इदं । संस्थाजपेनाहवनीयमुपतिष्ठते । ओं च मे स्वरश्च मे यज्ञोपच(?)ते नमश्च । यत्ते न्यूनं तस्मै त उपयते अतिरिक्तं । तस्मै ते नमः ॥

Colophon:

इति श्री आश्वलायनदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Subject: Aśvalāyanadarśarpūṇamāsabrahmatvaprayoga—giving the duties of the Brahman priest in the

Darśapūrṇamāsayajña according to the Āśvalāyana school of Ṛg-Vedins.

**Remarks**:— The Ms. is in good condition. Dr. Burnell has by mistake placed this Ms. under the heading of Ādhāna.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2155. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3986. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—4. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2154.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition. Dr. Burnell has by mistake placed this Ms. under Ādhāna.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2156. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3987. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 5$ inches. Sheets—3. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2154.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition. Dr. Burnell has by mistake placed this Ms. under Ādhāna.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2157. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Not noticed by Dr. Burnell.

Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject.—Same as No. 2154.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2158. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Not noticed by Dr. Burnell.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2154.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासादिहौत्रप्रयोगः ॥

## 2159. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSĀDI-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9110 d (f). Page 23. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—

56 (1-56). Lines—6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—1600. Author—(?). Complete.

Beginning:

शुभमस्तु ॥ दर्शपूर्णमासहौत्रम् ॥

अस्या इष्टेः पञ्चदश सामिधेन्यः। वार्त्रघ्नावाज्यभागौ। अग्निर्विष्णुरग्नीषोमाविन्द्रवैमृधश्च प्रधानदेवताः। स्विष्टकृत्प्रयाजादयोऽङ्गदेवताः। देवा आज्यपाश्च। नमः प्रवक्त्रे नम उपद्रष्ट्रे नमोऽनुख्यात्रे क इदमनुवक्ष्यति स इदमनुवक्ष्यति षण्मोर्वीरंहसस्पान्तु द्यौश्च पृथिवी चाहश्च रात्रिश्चापश्चौषधयश्च वाक्समस्थितयज्ञस्साधुच्छन्दांसि प्रपद्येऽहमेव मां होतृशर्माणं भूते भविष्यति जाते जनिष्यमाणा भजान्यपाण्यं(?) वाचो अशान्ति वह ॥

End:

याभिः सुधान्नुजासिजाय वणिजे दीर्घश्रवसे। मधुरोशो अक्षरक्ष क्षिपन्त अन्तरसोतारं(?) याभिरावतन्ताभि गतोम्। याभिरसारक्षो वसोव्रः पिपिस्वधुरनश्वरयाभिरधमावतरजुषे(?) याभिस्त्रिशोरं उस्त्रिया उदाजतताभि० गतोम्।

Colophon: Nil.

Subject: Āśvalāyanadarśapūrṇamāsādihautraprayoga, according to the Āśvalāyana school of the Ṛg-Veda. The contents of this Ms. (as given in the side margin) are, as follows:—

1 दर्शपूर्णमासहौत्रम्
2 आधानहौत्रम्
3 पथिकृद्वैश्वानरीहौत्रम्
4 पुनराधेयेष्टिहौत्रम् ॥
5 आग्रयणेष्टिहौत्रम् ॥
6 मृगारेष्टिहौत्रम् ॥
7 संवत्सरेष्टिहौत्रम् ॥
8 पशुबन्धहौत्रम् ॥

9 गोत्रभेदेन आज्यसूक्तभेदाः ॥
10 एकादशिनीहौत्रम् ॥
11 सौत्रामणी ,,
12 अग्निष्टोम ,,
13 दीक्षणीयेष्टि ,,
14 प्रायणीयेष्टिहौत्रम् ॥
15 ?
16 अग्निमन्थन ,,
17 आदित्येष्टि ,,
18 तनूनप्तृस्पर्श ,,
19 प्रवर्ग्यहौत्रम् ॥

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. It is full of scriptorial errors. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 2099.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासादिहौत्रप्रयोगः ॥

## 2160. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSĀDI-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3916. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—6. Lines—15 or 16 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ हौत्रं लिख्यते । होता कृतपवनमन्त्राचमनमन्त्र-प्रोक्षणः आमन्त्रितः प्रागुदगाहवनीयात्प्राङ्मुखो यज्ञो-पवीती आचम्य प्रदक्षिणमावर्त्य प्रत्यङ्मुखस्तिष्ठन्नध्वर्युं पृच्छति— अध्वर्यो देवता आचक्ष्व तासाञ्चानुपूर्व्यं उच्चैरुपांशुताञ्च यजमानप्रवरनक्षत्रनामधेयानि । अध्वर्युणा एतदुक्ते सति प्रणोतीत्करयोर्मध्येन दक्षिणं पादं पुरः पुरो

निधाय उत्तरश्रोण्यां दक्षिणपादपार्ष्णी(र्ष्णि)समां निधाय वेदिस्थबर्हिः दक्षिणस्य प्रपदेनाक्रम्य सव्यं पादं बहिर्वेदि निधाय पाणी पृथग्विरलाङ्गुली परस्परं संहितौ हृदयसम्मितौ धारयन्, द्यावापृथिव्योः सन्धिमीक्षमाणो संयतहस्ता!दिः प्राङ्मुखस्तिष्ठेत् अध्वर्युणा प्रेषितो जपति उपांशु सर्वजपानां उपांशुत्वं चातुस्स्वर्यञ्च ॥

End:

पत्न्या उत्तानमञ्जलिं पाणिं योक्त्राधो निधाय आत्मनश्च सव्यं तस्मिन् तज्जलं निनयन् वाचयेत्। माहं प्रजां परासिञ्चयानः सयावरीस्थनसमुद्रे वो निनयानि स्वं पाथो अपीथ। वेदतृणान्यग्रे दक्षिणेन धृत्वा अकम्पयन् सव्येन वेद्यां स्तृणन्नाह(व)नीयमेति मन्त्रान्ते स्तरणारम्भः। तं तु तन्वन्०। दैव्यञ्जनम्। शिष्टान्यन्तर्वेदि निधाय आहवनीयाद्वायव्ये अवस्थाय सव्यं पाणिं हृदयसम्मितं धारयन् स्रुवेणाहवनीये सर्वप्रायश्चित्तं जुहुयात्। अपाश्चाग्ने० भेषजं स्वाहा। अतो देवा० धामभिः स्वाहा। इदं विष्णुः० सुरेस्वाहा। भूः स्वाहा। भुवः स्वाहा। स्वः स्वाहा। भूर्भुवस्स्वः स्वाहा। तत्रस्थ एव ॐच मे स्वरश्च मे० तस्मै ते नमः। ततस्तीर्थेन निष्क्रामति ॥

Colophon:

इति दर्शपूर्णमासहौत्रम् ॥

Subject: Āśvalāyanadarśapūrṇamāsahautraprayoga—a treatise on Śrauta prayoga giving the full details of the work assigned to the Hotṛ priest in the Darśapūrṇamāseṣṭi, according to the Āśvalāyana school of Ṛg-Veda.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2161. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3923. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$7\frac{7}{8}\times3\frac{3}{4}$ inches. Sheets—6. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—120. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

होतरेहीति सम्प्रैषे । होता प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणपादाविक्षेपमेव पुरतः कुर्वन् आवेद्युत्तरश्रोण्यां दक्षिणपादस्य पार्ष्णीं निधाय तस्य पादस्याग्रेण वेद्यां स्तीर्णं श्रोणिपर्यन्तं गत्वा विरलाङ्गुलिकौ संहतौ पाणी तलौ निधाय द्यावापृथिव्योः सन्धिमीक्षमाणः प्राङ्मुखस्तिष्ठन् प्रेषितो जपति । नमः प्रवक्त्रे नम उपद्रष्ट्रे नमोनुख्यात्रे क इदमनुवक्ष्यति स इदमनुवक्ष्यति ।

End:

पूर्णमासि पूर्णं मे भूयात् सुपूर्णमासि सुपूर्णं मे भूयाः सदसि सन्मे भूयाः सर्वमासि सर्वं मे भूयाः अक्षतमसि मामेच्छ्रेष्ठा अमुत्रामुष्मिन् लोके प्राच्यान्दिशि देवा ऋत्विजो मार्जयन्ताम् । दक्षिणस्यां दिशि मासाः पितरो मार्जयन्ताम् । प्रतीच्यां दिश्याप ओषधयो मार्जयन्तामुदीच्यान्दिशि आप ओषधयो वनस्पतयो मार्जयन्तामूर्ध्वायां दिशि यज्ञः संव-

त्सरो यज्ञपतिमार्जयताम् ॥

* * * *

भूर्भुवः स्वः स्वाहा । ॐ च मे स्वरश्च मे० ॥

Colophon :

हौत्रप्रयोगः समाप्तः ॥

Subject : Āśvalāyanadarśapūrṇamāsahautraprayoga—giving in detail the duties of the Hotṛ priest in the Darśa-pūrṇamāsa sacrifice.

Remarks :—The Ms. in a decaying condition. Letters are getting faded away in this Ms.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2162. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3917. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4}\times4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—12. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

दर्शपूर्णमासयोर्यजमानपत्नीभ्यां सहाग्न्यगारं प्रविश्योत्तरेण विहारं प्राङ्मुख उपविशति । तन्म ऋध्यतामित्युक्ते तत्ते ऋध्यतां तत्ते समृध्यतां तत्ते सम्पद्यतां काम इति प्रतिब्रूयात् होतारं त्वां वृणे इत्युक्ते वृतोऽस्मि करिष्यामीति ब्रूयात् । हविष्ष्वासन्नेषु होतरेहीत्यामन्त्रितो यज्ञोपवीती प्रागुदगाहवनीयादवस्थाय । अस्या इष्टेः पञ्च-

दश सामिधेन्यः वार्तघ्नावाज्यभागौ अग्निर्विष्णुरग्नीषोमा-विन्द्रो वैमृधश्च प्रधानदेवताः । स्विष्टकृत्प्रयाजादयोऽङ्गदे-वता देवा आज्यपाश्च । इति पौर्णमास्याम् ॥

End :

एतस्यास्तरणसम्बन्धान्मन्त्रान्ते स्तरणारम्भः । शेषं नि-धाय प्रत्यगुदगाहवनीयादवस्थाय आग्नीध्रेणान्वारब्ध-स्थाल्याः स्रुवेणादाय सर्वप्रायश्चित्तानि जुहुयात् । अया-श्चाग्ने स्यनभिशस्तीश्च सत्यमित्वमया असि । अयासा वयसा कृतोऽयासन्हव्यमूहिषेऽयानो धेहि भेषजं स्वाहा । अग्नये अयसे इदं० । इति यजमानस(?)त्यागः । अतो देवा अवन्तु नो यतो विष्णुर्विचक्रमे । पृथिव्याः सप्तधामभिः स्वाहा । देवेभ्यः इदं० । इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम् । समूह्ळमस्यपांसुरे स्वाहा । विष्णव इदं० । भूः स्वाहा । अग्नय इदं० । भुवः स्वाहा० । वायव इदं० । स्वः स्वाहा । सूर्यायेदं । भूर्भुवः स्वः स्वाहा । प्रजापतय इदं० । ॐ च मे स्वरश्च मे यज्ञोपचते नमश्च । यत्ते न्यूनं तस्मै त उप-यत्ते अतिरिक्तं तस्मै ते नमः । इति संस्थाजपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रम्यानियमः ॥

Colophon :

इति दर्शपौर्णमासः ॥

Subject : Āśvalāyanadarsāpūrṇamāsahautraprayoga—a treatise on Śrauta prayoga giving the full details of the work assigned to the Hotṛ priest in the Darśapūrṇamaseṣṭi according to the Āśvalāyana school of Ṛg-Veda.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2163. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3918. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8} \times 4\frac{4}{5}$ inches. Sheets—13. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2162.

**Colophon:**

इति दर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2164. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3919. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—13. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2165. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3920. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—13. Lines—9 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2166. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3921. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 5$ inches. Sheets—14. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2167. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3922. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{7}{8} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—12. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2168. ĀŚVALAYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3924. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—12. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2169. ĀŚVALAYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3925. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{8} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—12. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2170. ĀŚVALAYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3926. Page 23. Right column.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—12. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2171. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3927. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{8} \times 5$ inches. Sheets—13. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgari. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2172. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3928. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—16. Lines—9 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2173. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3929. **Page** 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—16. Lines—9 to a Page. Script—Telugu. No. of **Granthas** —200. Author—(?). **Complete.**

Beginning, end and subject—Same as No. 2162.

Colophon :

इति दर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2174. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3930. **Page** 23. Right **column.** Substance—Paper. **Size**—$10\frac{1}{2} \times 5$ **inches.** Sheets—17. Lines—10 to a Page. Script—Telugu. No. of **Granthas** —200. Author—(?). **Complete.**

Beginning, end, colophon and subject—Same **as** No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2175. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3931. **Page** 23. Right column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—18. Lines—10 to a page. Script—Telugu. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2176. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3932. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—23. Lines—8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—200. Author—(?) Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2177. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3933. Page 23. Right colunm. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—23. Lines—8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2178. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 201. Substance—Paper. Size—9½ × 4 inches. Sheets—12. Lines—9 to 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2162.

**Colophon:**

दर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः समाप्तः ॥

सर्वजित्संवत्सरचैत्रबह्य १० शनौ राक्षसरामेण लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् ॥

परमशिवः शरणम् ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition. The Ms. is accented. The scribe of this Ms. is one Rākṣasarāma. The Ms. is dated Saturday—tenth day after full moon—in Caitra month in Sarvajit year which corresponds to Śaka 1749 or 21st April 1827 A. D.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2179. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 207. Substance—Paper. Size—9½ × 5 inches. Sheets—14. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2162.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition and it is accented. On the title page is given 'राक्षसबालुशास्त्री' ॥

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2180. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 202. Substance—Paper. Size—11×4 inches. Sheets—12. Lines—7 or 8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

निर्विघ्नमस्तु ॥ दर्शपूर्णमासयोर्हविष्ष्वासन्नेषु०

Same as No. 2162.

End and subject—Same as No. 2181.

Colophon:

इति हौत्रस्समाप्तः ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition. The readings in this Ms. are slightly different from those given in Nos. 2162 and 2181.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2181. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 226. Substance—Paper. Size—8¼×4 inches. Sheets—7. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

दर्शपूर्णमासयोर्हविष्वासन्नेषु होताऽमन्त्रितः प्राग्(द?)-

हारं प्रपद्यते ॥ पूर्वेणोत्करमपरेण प्रणीता इध्ममपरेण प्रणीते चात्वालं चात्वालवत्खननार्थमित्याचक्षते । प्रपद्या-धिहततरेण पादेन वेदिश्रेण्योत्तरया पार्ष्णिसमां निधाय प्रपदेन बर्हिराक्रम्य सहितौ पाणी धारयताकाशवत्यङ्गुली हृदयसमीना(म्मिता)वङ्कसम्मितौ वा ॥

End:

शेषं निधाय । आहवनीयात्प्रत्यगुत्तरदेशेऽवस्थाय सव्य-पार्णिं हृदये निधायाज्यस्थाल्याः स्रुवेणोपहत्य सर्वप्राय-श्चित्तानि जुहोति । अयाश्चाग्नेस्य० । भूर्भुवःस्वः स्वाहा ॥ ओञ्च मे इत्युपतिष्ठेत ॥

Colophon :

इति होतुः ॥

Subject : Darśapūrṇamāsahautraprayoga, based on Āśvalāyanasūtras, giving out the duties of the Hotṛ priest in the Darśapūrṇamāsa sacrifice.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. On the last sheet of this Ms. is given '**प्रभाकरपुस्तकम्**' i.e. the Ms. originally belonged to one Prabhākara.

---

## ॥ आश्वलायनदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2182. ĀŚVALĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 227. Substance—Paper. Size—9⅞ × 4⅛ inches. Sheets—12 (9-21; 20th sheet missing). Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—100. Author—(?). Incomplete (wants beginning).

Beginning :

... द्रेणतत एकाव्ररोहेण याज्या ॥ अग्निर्वृत्राणि जङ्घनद्द्रविणस्युर्विपन्यया ॥ समिद्धः शुक्र आहुतो ॥ ये ३ यज्ञामहेग्निं जुषाणो अग्निराज्यस्य वेतु वौषट् ॥

End :

माहं प्रजां परासिचं या नः सयावरीस्थ न। समुद्रे वोनिनयानिः स्वं पाथो आपीथ। नात्र प्राङ्मुखस्त्वमाद्रियन्ते। अधस्तादङ्गुलिनिश्रावस्याह......न्न्यूनं तस्मै त उपयते अतिरिक्तं तस्मै ते नमः ॥ इति संस्थाजपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रम्य नियमः इति हौत्रम् ॥

Colophon :

इति दर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः समाप्तः ॥

Subject : Darśapūrṇamāsahautraprayoga.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. It is full of scriptorial errors. The Ms. abruptly begins in the middle of the Paurṇamāsahautra. This Ms. is same as described under No. 2162, but with slight modification.

---

## ॥ (आश्वलायन?)दर्शपूर्णमासहौत्रमन्त्रार्थः ॥

## 2183. ĀŚVALĀYANA(?)DARŚAPŪRṆAMĀSAHAUTRAMANTRĀRTHAḤ.

J. L. Collection No. 228. Substance—Paper. **Size**—$9\frac{7}{8} \times 3\frac{7}{8}$ inches. Sheets—20 (44-63). **Lines**—10 to a **Page. Script**—Devanāgarī. No. of Granthas—400. **Author**—(?). **Incomplete.**

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्री(म)द्गुरुचरणेभ्यो नमः ॥

अथातो हौत्रमन्त्रान् व्याख्यास्यामः । सौत्रो निगदः। नमः प्रवक्त्रे० चिवाकाः ॥ प्रवक्त्र प्रवच(न?) महते(त्वे?) वायवे नमोऽस्तु । तथा उपद्रष्ट्रे अग्नये नमोऽस्तु अनुख्यात्रे आदित्याय नमोऽस्तु कः प्रजापतिः इदं हौत्रं अनुवक्ष्यति स तस्य॥नियामको देवः इदमनुवक्ष्यति षट् व्ये(?)हश्चेत्यादयः ऊर्वीः महत्यः देव्यः मा मां अंहसः पापात् पातु रक्षतु ॥

End :

होता दिवो० यन् । होता देवानामाहूता देवो दीप्यमानो अमर्त्यो मरणरहितः । अयं अग्निः मायया अचिन्त्यशक्त्या विदधानि विविधानि दत्तानि हवींषि प्रचोदयन् देवेभ्यः प्रेरयन् पुरस्तादेति सर्वेभ्यः पूर्वं यागायतनं प्राप्नोति । देवानामग्निमुखत्वात् ॥

वाजी वाजे० धनः । अयमग्नि(ः) सर्वान् पाकात्(?) विप्रो विशेषेण पालकाय............... ॥

Colophon: (Sheets 58 & 61).

इति दार्शपौर्णमासिकहौत्रमन्त्रार्थः ॥

Subject : Darśapūrṇamāsamantrārtha containing the following sections :—

1 हौत्रमन्त्रार्थः

2 सान्नाय्ययाज्यापुरोनुवाक्यार्थः

3 अग्नीषोमीय ,, ,,

4 प्राजापत्योपांशुयाज्यापुरोनुवाक्यार्थः ॥

5 इन्द्राग्न्योः ,, ,,

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आश्वलायन(?)दर्शपूर्णमासहौत्रादिप्रयोगः ॥

## 2184. ĀŚVALĀYANA(?)DARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRĀDIPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 229. Substance—Paper. Size—7¾ × 3½ inches. Sheets—28. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—450. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ दर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥ होतरेहीत्युक्ते । अध्वर्यो देवता आचक्ष्व तासामानुपूर्व्यमुच्चैरुपांशुताञ्च यजमानस्य प्रवरनक्षत्रयोः नामधेयानि च ॥ प्रागुदगाहवनीयादवस्थाय प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणाद्विहारं प्रपद्यते + होतृशर्माणम् ॥

End:

अथ इन्द्रशुनासीरस्य शुनं हुवेम । नों ३ ये ३ महेन्द्रं शुनासीरस्यमश्वायन्तो हुवेमा ३ वौ० इष्टिः सन्तिष्ठते ॥ समाप्तं शुनासीरपर्व । इति समाप्य सोमेन यजेत । अशक्तश्चेदैन्द्राग्नेन(?) पशुना ॥ पुनश्चातुर्मास्यानि वा प्रयोज्यानि + आवाहितक्रमेण सूक्तवाके । अग्नि(ग्नी)सो(षो)माआ(वा)ज्यभागौ । अरिदं० कृत विश्वे देवा इदं० षं कृत । देवा आज्यपा इत्या-

दिसंस्थाजपान्तं समानम् । इष्टिः सन्तिष्ठते इति चातु-
र्मास्यानि समानम् ।

तत्र श्लोकः ॥

चातुर्मास्येऽग्नि सर्वत्र श्र(?)थद्वत्रं प्रयोजयेत् ।
ऐन्द्राग्नस्य [च] मरुत्पक्षे मरुतो यस्य राह(?)वे ॥ १ ॥

Colophon:

भग्नपृष्ठकटिग्रीवा + यत्नेन परिपालयेत् ।
गीती शीघ्री शिरःकम्पी + पदच्छेदस्तु सुस्वरः ।
धैर्यं लयसमर्थञ्च षडेते पाठका गुणाः ।
तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेत् + मम दोषो न विद्यते ॥

इदं पुस्तकं कानव्यासस्य ॥

इदं पुस्तकं कालयुक्तनामसंवत्सरे पौष्यमासे शुक्लपक्षे त्रयोदश्यां गुरुवासरे तद्दिने आल्लूरकरराजम्भट्टेन लिखितम् ॥
श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु । श्रीमहागणपतये नमः ॥

Subject: Darśapūrṇamāsahautrādiprayoga, a prayoga treatise probably belonging to the Āśvalāyana school, dealing with the duties of the Hotṛ priest in the Darśapūrṇamāsa and the prayogas of Ādhāna and other sacrifices, as the following list of contents will show:—

| | | | |
|---|---|---|---|
| I | दर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः | sheet | 1 |
| II a | आधानप्रयोगः | ,, | 9 |
| b | द्वितीयेष्टिः | ,, | ,, |
| c | स्विष्टकृतः | ,, | ,, |
| d | तृतीयेष्टिः | ,, | 10 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | e स्विष्टकृतः | sheet | 10 |
| III | a अन्वारम्भणीयेष्टिः | ,, | 11 |
| | b पुनराधेयेष्टिः | ,, | 12 |
| | c पुनराधेयप्रयोगः | ,, | 13 |
| | d द्वितीयेष्टिः | ,, | 14 |
| | e स्विष्टकृतः | ,, | ,, |
| IV | a आग्रयणप्रयोगः | ,, | 14 |
| | b स्विष्टकृतः | ,, | 15 |
| V | चातुर्मास्यप्रयोगः | ,, | 16 |
| | a प्रथमान्वारम्भणीयेष्टिः | ,, | ,, |
| | 1 वैश्वदेवपर्व | ,, | ,, |
| | 2 वरुणप्रघासः | ,, | 18 |
| | a अवभृथेष्टिः | ,, | 21 |
| | 3 साकमेधः | ,, | 22 |
| | a सायं सन्तपनेष्टिः | ,, | ,, |
| | b गृहमेधीयेष्टिः | ,, | ,, |
| | c क्रीडनीयेष्टिः | ,, | 23 |
| | d महाहविः | ,, | ,, |
| | e पिण्डपितृयज्ञः | ,, | 24 |
| | f आदित्येष्टिः | ,, | 26 |
| | 4 शुनासीरीयम् | ,, | 26 to 28 |

Remarks :—The Ms. is old and it is in good condition.

It originally belonged to one Kānavyāsa. The scribe is Ālūrakara Rājambhaṭṭa. The Ms. is dated Thursday—thir-

teenth day after New moon—in Pauṣa month in Kālayukta year which corresponds to Śaka 1660 or 25th January 1739 A. D.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासादिप्रयोगः ॥

## 2185. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSĀDI-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9149 b. Page 25. Left column. Substance— Palm leaf. Size—$16\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—29 (3-34 (35); 1 & 2, 8, 16, 20 and 29 missing). Lines—7 to 9 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1200. Author—(?). Incomplete.

Beginning:

........ कालने(?)कृतार्थायाः शाखाया अतः पशौ निवृत्तिः । अध्वर्युरध्वरस्य नेता तस्य यो यजमानो गृहान्वेद कर्माणि तस्यापि गृहा भवन्तीति फलस्तुतिः ; कर्माङ्गत्वाज्ज्ञानस्य । न ह्युभयं कुर्यात् क्रतूपकारं फलञ्चान्तरेण वचनम् । अथानित्यत्वानिबन्ध(ना)नि सूत्रकारेण यथा यो वै सप्तदशमित्येवमादीनि तान्यपि याजमानानि फलस्तुतेरनियतानि । समीक्षणमध्वर्योः स्वकर्मणां ध्यानम् । प्रणयनं कृत्वाग्नीनन्वाधास्ये ततः शाखाहरणन्ततो वत्सापाकरणं करिष्य इत्येवञ्चतुर्णामिष्टिपशुबन्धेषु अयमेते कर्मपदार्था अध्वर्योर्ग्रहा इति विकृतौ ब्राह्मणमुच्चारय इति । तत्र विज्ञायत इत्याह— उक्तञ्चेति पदार्थप्रमाणकं कर्मेति । उचितपदमध्वर्य(?)वाचीति ॥ प्रथमः पटलः ॥

उत्तरेण गार्हपत्यमित्येतेन बभ्रुवाची अदूरेणोत्तरतो गार्हपत्यस्याधिदो(?)दातृकपशुपार्श्वपङ्क्तिः अनो वहतीत्यनड्वान् यदि नोच्येत तूष्णीमनड्वत् परशुमिति । अर्थान्नीयेत तदध्वर्युराददातीति विधिः वाक्यत आददातीत्युपदेशः । अभिमन्त्रिणं प्रतितपनार्थम् ॥

End :

अग्न्युपस्थानादिकारभ्यान्यु(?)त्तरत्रोच्यते । समिदाधानादि....निताानि तदङ्गं नाग्निरुपस्थेय इत्यत्र तेषामप्यक्रियाः उपदेशः उद्धरेत्येवमादि ।

* * *

ते प्रातरिति इन्धानस्त्वेषा सप्तपदा समिदाधानेऽपि पुनर्गार्हपत्यादिपञ्चस्वपि चतस्रश्चतस्रः द्वितीयाद्या यजुर्भिः मुखं स्पृशति सर्वतः यजमानग्रहे च बहुवचनम् । उपस्थानमुपस्थितेन सर्वत्र अग्निहोत्रधेनोर्वत्सालम्भः यदि पयसा होमः । इतरथा कश्चिद्विश्वरूपमोजाविशेति(?) वत्सा.... ॥

**Colophon**: (Leaf No. 34)

इति षष्ठे चतुर्थः पटलः ॥

Subject: Darśapūrṇamāsa-Ādhāna-Agnihotraprayoga, based on the first six Praśnas of the Āpastamba Śrauta Sūtras of the Black Yajur Veda.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. It is full of scriptorial errors. This Ms. abruptly begins with the ending portion of the first Paṭala of the first Praśna and breaks off in the middle of the 5th Paṭala of the 6th Praśna.

The other work contained herein is आपस्तम्बाग्निष्टोमप्रयोगः ॥

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2186. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9135 a. Page 23. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—66 (1-66). Lines—5 or 6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—800. Author—(?). Complete.

Beginning:

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः पत्न्या (स) ह प्राणानायम्य दर्शेन यक्ष्ये पौर्णमासेन यक्ष्ये । वपनम् । विद्युदसि विद्यमे पाप्मा(प्मा)नमृतात्सत्यमुपैमि ।.... पत्नी अप उपस्पृश्य । अस्यामिष्ट्यामध्वर्युं त्वां वृणीमहे । अध्वर्युः । भविष्यामीत्युक्त्वा आहवनीयार्थमग्निमुद्धृत्य दक्षिणाग्निं प्रणीय । देवा गातुविदो गातुं यज्ञाय विन्दत । मनसस्पतिना देवेन वाताद्यज्ञः प्रयुज्यतामिति जपित्वा ।

ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेन्धानास्तनुवं(पुषेम) ।
मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम ॥

आहवनीयमुपसमिन्धे । यजमानः ।

अग्निं गृह्णामि सुरथं यो मयोभूर्य उद्यन्तमारोहति सूर्यमह्ने ।
आदित्यं ज्योतिषाञ्ज्योतिरुत्तमं श्वो यज्ञाय रमतां देवताभ्यः ।

वसून्रुद्रानादित्यानिन्द्रेण सह देवतास्ताः पूर्वाः परिगृह्णाति स्वायतने मनीषया ॥

End:

चतुर्भ्यश्च चतुर्भ्यश्च द्वाभ्यां पञ्चभिरेव च ।
हूयते च पुनर्द्वाभ्यां स नो विष्णुः प्रसीदत् (तु) ॥
ब्रह्मार्पणं ब्रह्मद्रव्यं ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हुतम् ।
ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्मकर्मसमाधिना ॥

कायेन वाचा + श्रीमन्नारायणेति समर्पयामि ॥

नमस्ते गार्हपत्याय नमस्ते दक्षिणाग्ने(ग्नये) ।
नमो(म) आहवनीयाय महावेद्यै नमो नमः ॥
काण्डद्वयोपपा(ध्या)द्याय कर्मब्रह्मस्वरूपिणे ।
स्वर्गापवर्गरूपाय[श्री]यज्ञेशाय नमो नमः ॥

सकृत्ते अग्ने नमः । द्विस्ते नमः । त्रिस्ते नमः । चतुस्ते नमः। पञ्चकृत्वस्ते नमः । दशकृत्वस्ते नमः । शतकृत्वस्ते नमः । आ सहस्रकृत्वस्ते नमः । अपरिमितकृत्वस्ते नमः । नमस्तेऽस्तु मा मा हिंसीः । सर्वं सगुणमस्तु ॥

Colophon:

हरिः ॐ । श्रीरामानुजाय नमः । श्रीकृष्णाय नमः ।

शुभमस्तु ।

இதம் தர்ஶபூர்ணமாஸக்ரந்தம் [illegible]
வாயஸ்யாஸ் திருமலையங்காருடைய க்ரந்தம்
ஶ்ரீமந்நாராயணாய நம: ॥

Subject: Āpastamba-Darśapūrṇamāsaprayoga belonging to the Āpastamba school of the Black Yajur Veda.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on

No. 2097. This Ms. originally belonged to one Tirumalai Iyenkar.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2187. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9137. Page 23. Right column.
Substance—Palm leaf. Size—$14\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Leaves—68. Lines—5 or 6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—1380. Author—(?). Complete.

**Beginning:**

श्रीमहागणपतये नमः ॥

दर्शपूर्णमासप्रयोगो लिख्यते। आदौ विद्वद्भिर्ब्राह्मणैरनुज्ञातः कूश्माण्डहोमगायत्रीजपचान्द्रायणादिकृच्छ्रैः संशोध्यात्मानं भार्यया सह श्रुताध्ययनसम्पन्नः साधुचरणोऽन्यूनाङ्ग(ङ्गो) वसन्ते पर्वणि उक्तनक्षत्रे पत्न्याः प्रागग्न्याधेयात्कर्माङ्गमन्त्राणामध्ययनं कारयित्वा आधानपवमानाभ्यामग्नीन्सम्पाद्य पौर्णमास्यां प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा औपासनञ्च कृत्वा सङ्कल्पं कुर्यात्। अपरेण गार्हपत्यं पत्न्या सह दर्भेषूपविश्य पवित्रपाणिः दर्भान्धृत्वा विघ्नेश्वरं ध्यात्वा प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य मम + प्रीत्यर्थं दर्शपूर्णमासावारप्स्ये। ताभ्यां यावज्जीवं यक्ष्य इति सङ्कल्प्य दर्शपूर्णमासावारप्स्यमाणः सारस्वतौ होमौ होष्यामीति सङ्कल्प्य अध्वर्युवरणं कुर्यात्। अध्वर्युः। आहवनीयं विहृत्य + पूर्णा पश्चात् + मादयन्तां स्वाहा।

पौर्णमास्या इदं। पुनः + यत्ते देवा अदधुः + सु-वीरं स्वाहा। अमावास्याया इदं। तमग्निं परित्यज्य। पुनः सङ्कल्पः। दर्शपूर्णमासावारप्स्यमाणोऽन्वारम्भणीयया यक्ष्ये॥

End:

गोमान् जपति। गोमां अग्ने वि(?)मां अश्वीयज्ञोनृव-त्सखासदमिदप्रमृष्यः। इडा वा एषो असुरप्रजावान्दी-र्घो रयिः प्रथुबुद्धः सभावान्। अग्रेणाहवनीयमुदङ्ङति-क्रम्य उत्तरेण वेदिं गत्वा पश्चाद्गार्हपत्यस्योपविश्य यज्ञ-श्चश्च मे रूपचम आवृश्चमे बलञ्च मे यज्ञशिवो मे सन्ति-ष्ठस्व। यज्ञःस्विष्टो मे सन्तिष्ठस्व। यज्ञारिष्टो मे सन्ति-ष्ठस्व। दर्शपूर्णमासाभ्यां सोमेन पशुना वेष्वा जपति। वृष्टिरसि वृश्चमे पाप्मानमृतात्सत्यमुपागाम्। इष्वा अप उपस्पृशति। ब्राह्मणांस्तर्पयित वै। इति सम्प्रेष्यति। पत्नी। वृष्टि[र]रसि + उपागाम्। अप उपस्पृशति। अग्ने न-येत्यादि प्रदक्षिणनमस्कारादि करोति। ततः परं ब्राह्मणा भोजयितव्या दश वा अष्ट वा यथाशक्ति वा। हरिः ॐम्॥

Colophon:(Leaf No. 57 b).

दर्शपूर्णमासप्रयोगः समाप्तः॥

यज्ञेश्वरचरणारविन्दाभ्यां नमः॥

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsaprayoga belonging to the Āpastamba school of the Black Yajur Veda.

Remarks:—The Ms. is in very good condition. Dr. Burnell observed that this Ms. contains '44 leaves' and it 'wants end'.

But the remaining leaves 45—65 of this Ms. are found meddled with leaves in Ms. No. 9183. They are now re-arranged and restored to their original place in this Ms. Leaves 58-68 contain the following extract:

अध्वर्युवपनं कृत्वा विशुद्धिहरणं तथा ।
एकैकया यदन्वाधिरुत्तमाया जपो न हि ॥
सन्ध्यावसथ्ययोस्तूष्णीमन्वाधानन्तु सर्वदा ।
व्याहृतीभिर्यदान्वाधिरेकयैकाग्निरेव च ॥

* * *

प्रजापतेरनुब्रूहि यज्ञम् । येषामन्तेषु ये हि एतदन्तमुक्त्वा ॐ प्रणयेत्यादि यथासङ्ख्यं प्राशितृभक्ष उक्तः इडायाश्च समिदाधाने ॐ प्रतिष्ठेत्याह ब्रह्मभागमाध्वर्यवे समाप्ते दिवो भागोऽसीति भक्षयति उपवेशनप्रभृत्यानिष्क्रमणाद्यदि मृन्मयपात्राणां भेदनं भूमिर्भूमिरित्यनुमन्त्रयते । शेषमुक्तम् । एवं विहितमिष्टिपशुबन्धानां ब्रह्मत्वम् ॥

This deals mainly with the following topics :—

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | माहेन्द्रविधिनिर्माणादिः (1-19 verses) | LL. | 58 |
| 2 | आज्येडादयः | ,, | 59 |
| 3 | जुष्टो वाच इत्यादिऋग्देवताः | ,, | 60 |
| 4 | वैमृधप्रयोगः | ,, | 60—63 |
| 5 | साकम्प्रस्थायीयप्रयोगः | ,, | 64—67 |
| 6 | दाक्षायणयज्ञप्रयोगः | ,, | 67—68 |
| 7 | ब्रह्मत्वकर्म | ,, | 68 |

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2188. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3825. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—11×5 inches. Sheets—59. Lines—9 to 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1100. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वाऽपरेण गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः । पत्न्या सह विघ्नेश्वरं ध्यात्वा । प्राणानायम्य । देशकालौ सङ्कीर्त्य । परमेश्वरप्रीत्यर्थं दर्शेन यक्ष्ये इत्यमावस्यायां । पौर्णमासेन यक्ष्ये इति पौर्णमास्यां सङ्कल्पयत्येवं पत्न्यपि कामे यजमानः केशश्मश्रु वापयते स्नात्वा अहतं वासः परिधाय विद्युदसि विद्यमे पाप्मानमृतात्सत्यमुपैमि । यक्ष्यमाणोऽप उपस्पृशति । एवं पत्न्यपि । तदिदं सर्वयज्ञेषूपस्पर्शनं भवति । अस्यामिष्ट्यां अध्वर्यु त्वां वृणे । अध्वर्युं वृणीते । अध्वर्युः वृतोऽस्मि । करिष्यामि । एवं ब्रह्माणं होतारमाग्नीध्रं च । वृतोऽस्मि करिष्यामीति प्रतिवचनम् । आहवनीयार्थमग्निमुद्धृत्य निधाय तूष्णीं दक्षिणाग्निं प्रणीय तूष्णीमाहवनीयं प्रणयति ॥

देवा गातुविदो गातुं यज्ञाय विन्दत ।
मनसस्पतिना देवेन वाताद्यज्ञः प्रयुज्यताम् ।

जपित्वा ।

ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेधानास्तनुवं पुषेम ।

मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाऽध्यक्षेण पृतना जयेम ॥

आहवनीयमुपसमिन्धे ॥

End :

व्रतं विसृजति । यज्ञो बभूव स आ बभूव स प्रजज्ञे स वावृधे स देवानामधिपतिर्बभूव सो अस्माꣳ अधिपतीन् करोतु । वयꣳस्याम पतयो रयीणां । यज्ञस्य पुनरालम्भं जपति । प्राङुदेत्य ।

गोमाꣳअग्ने विमाꣳ अश्वी यज्ञो नृवत्सखा सदमिदप्रमृष्यः ।
इडा वाꣳएषो असुरप्रजावान् दीर्घो रयिः पृथुबुध्नः सभावान् ।

गोमतीं जपति । यज्ञशं चम उपचम आयुश्च मे बलं च मे यज्ञशिवो मे सन्तिष्ठस्व यज्ञस्य स्विष्टो मे सन्तिष्ठस्व यज्ञारिष्टो मे सन्तिष्ठस्व । दर्शपूर्णमासाभ्यां सोमेन पशुना वेष्ट्वा जपति । वृष्टिरसि वृश्चमे पाप्मानमृतात् सत्यमुपागाम् । इष्ट्वा अप उपस्पृशति + प्राचो विष्णुक्रमान्क्रामति । प्राङुदेत्य । गोमतीं जपति जपति । सन्तिष्ठेते दर्शपूर्णमासौ ॥ हरिः ॐम् ॥

Colophon : Nil.

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsaprayoga belonging to the Āpastamba school of the Black Yajur Veda.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. Dr. Burnell has

by mistake put this Ms. under the heading of Ādhāna.

---

॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2189. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

**Burnell's Catalogue No.** 3831. **Page** 23. **Right column.** **Substance**—Paper. **Size**—$10\frac{1}{2}\times4\frac{3}{4}$ inches. **Sheets**—67. **Lines**—9 to a Page. **Script**—Devanāgarī. **No. of Granthas**—1100. **Author**—(?). **Complete.**

**Beginning, end, colophon and subject**—Same as No. 2188.

**Remarks:**—The Ms. is in good condition.

---

॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2190. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

**Burnell's Catalogue No.** 3832. **Page** 23. **Right column.** **Substance**—Paper. **Size**—$11\frac{1}{2}\times4\frac{3}{4}$ inches. **Sheets**—36. **Lines**—10 to a Page. **Script**—Devanāgarī. **No. of Granthas**—870. **Author**—(?). **Complete.**

**Beginning:**

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः ॥

प्रातरग्निहोत्रꣳहुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः

पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य दर्शेन यक्ष्ये पूर्णमासेन यक्ष्ये इति सङ्कल्प्य विद्युदसि॰ उपैमि । यक्ष्यमाणोऽप उपस्पृशति ॥

End:

व्रतं विसृजते । यज्ञो बभूव । स आ बभूव । स प्रजज्ञे । * * *

वृष्टिरसि वृश्चमे पाप्मानमृतात्सत्यमुपागां इष्ट्वा अप उप· स्पृशति । ब्राह्मणाꣳस्तर्पयत वै ॥ सम्प्रेष्यति । अग्ने नय॰ विधेम । प्र वः शुक्राय॰ जिगाति । अच्छागिर॰मानुषीणां । अग्ने चमस्म॰ यजत्र । अग्ने त्वं॰ शंयोः । प्रकारवो॰ घृता- ची । क्रमात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेताध्वरेषु यत् । स्मरणा- देव विष्णोः सम्पूर्णः स्यादिति श्रुतिः ॥ नमस्ते गार्ह- पत्याय॰ ॥

Colophon : Nil.

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsaprayoga—belonging to the Āpastamba school of the Black yajur veda.

Remarks :—The Ms. is in good condition. On the title page is given 'श्रीबाबाजीनायकपुण्ड्योपनाम्नाम ॥' i.e. the Ms. originally belonged to one Puṇḍya Bābājī Nāyaka.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2191. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9138. Page 23. Right column.

Substance—Palm leaf. Size—16½×1 inches. **Leaves—** 26. Lines—6 or 7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—470. Author—(?). Incomplete.

Beginning:

…सन्नह्यतीति यथालिङ्गम् । तूष्णीं परितो जनीमुलपराजीश्च दर्भाणां पूर्ववच्छुल्वं कृत्वा अदित्यै रास्नासि उदगग्रं वितत्य यत्कृष्णो रूपं कृ + सम्भरामि सुसुकृता । शुल्व इध्म सम्भरति । कृष्णोऽस्याखरेष्टो देवपुरश्चरसख्या सन्त्वा । सन्नह्यति पुरस्तात् प्रत्यञ्चं ग्रन्थिमुपगूहति पश्चात्प्राञ्चं वा न यो निदधातीध्मप्रव्रश्चनानि निदधाति । त्वया वेर्दिं विदुः + स्यर्धमासान् । दर्भाणां वेदं करोति शुल्वात्प्रादेशे परिवास्य वेदपरिवसनानि निदधाति ।

End:

अग्निषावमानीभ्यां गार्हपत्यमुपतिष्ठते अग्ने गृहपत इति च अग्न आयू + मयि अग्ने गृहपत + शाऽसमुष्मै ज्योतिष्मती । पुत्राणां नामानि गृह्णाति प्रतिपुत्रं मन्त्रावृत्तिः । ज्योतिषे तन्तवे त्वा सावनुमातन्वाच्छिन्नोन्दैव्यस्तन्तुर्मामनुष्यचेदि दिव्याद्धाम्नो माच्छित्सिमा मानुषात् पुत्राणां ना + वृत्तिः । वने स्वदितं नस्तनु ये पितुं पच(?) शंतोकाय मनु + स्योना.... ॥

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsaprayoga, belonging to the Āpastamba school of the Black Yajur Veda.

Remarks:— The Ms. is in a very decaying condition. It is full of scriptorial errors.

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2192. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3833. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{8}$ inches. Sheets—18. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—245. Author—(?). First Adhyāya (Praśna) only.

Beginning :—Same as No. 2188.

End :

अध्वर्युरत्र वाचं विसृजते संब्रह्मणा पृच्यस्व वेदेन पुरोडाशे साङ्गारम्भस्माप्यूहति । अङ्गुलिप्रक्षाळनम् । पात्रीनिर्णेजनं चोल्मुकेनाभितप्य स्फ्येनान्तर्वेदि तिस्रो रेखा लिखति प्राचीरुदीचीर्वा तास्वसगू(?)स्यन्दयन् त्रिर्निनयति प्रत्यगपवर्गं एकताय स्वाहा द्विताय स्वाहा त्रिताय स्वाहा यजमान एकतायेदं॰ द्वितायेदं त्रितायेदमध्वर्युः निनीय वाभितपेदभितपेत् ॥

Colophon :

दर्शपूर्णमासे प्रथमोऽध्यायः समाप्तः ॥

Subject : Āpastambadarśapūrṇamāsaprayoga, based on the first Adhyāya or Praśna of the Āpastamba Śrauta Sūtras.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The ṛks quoted herein are accented. The beginning of the second Praśna—

'देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णोर्हस्ताभ्यामाददे'

is given after the colophon.

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2193. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 184. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—25. Lines—8 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—175. Author—(?). First Praśna only.

Beginning—Same as No. 2186.

End and subject—Same as No. 2192.

Colophon :

इति श्रीप्रथमः प्रश्नः ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2194. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3834. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—10¾×4⅝ inches. Sheets—8. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—125. Author—(?). First Praśna—Incomplete.

Beginning—Same as No. 2188.

End :

सन्नह्यति । परिस्तरणानामधि निधानाच्छेदनी सन्नह्नीति यथालिङ्गम् । तूष्णीं परिभोजिनीं छित्वाप उपस्पृश्य । उलपराजीं च तूष्णीं छित्वा । अप उपस्पृश्य । खादिरं पालाशं वैकविंशतिदारुमिध्मं करोति । त्रयः परिधयः ।

पलाशकाश्मर्यखदिरबिल्वरौहितकविकङ्कतानां ये वा यज्ञिया वृक्षा आर्द्राः शुष्का वा सत्वकास्स्त्रिष्टो मध्यमोऽणीयान् द्राघीयान् दक्षिणार्ध्योऽणिष्ठो ह्रसिष्ठ उत्तरार्ध्यौ द्वे आघारसमिधावनूयाजसमिदेकविंशतिमूलानामृते मूलानां वा...
............... ॥

Subject : Āpastambadarśapūrṇamāsaprayoga—based on the 1—5 Khaṇḍas of the first Praśna of the Āpastamba Sūtras.

Remarks :—The Ms. is in good condition. This Ms. breaks off at the end of the 5th Khaṇḍa of the 1st Praśna.

---

॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2195. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 183. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—21. Lines—8 to Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Second Praśna only—incomplete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥ शिवाय नमः ॥ ॐ

देवस्य त्वा० माददे ॥ स्फ्यमादाय । इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिणः सहस्रभृष्टिः । शततेजा वायुरसि तिग्मतेजाः स्फ्यमभिमन्त्र्य । हरस्तेमाप्रतिगाम् । स्रुवन्दर्भेण सम्मृज्य । तं दर्भमुत्करे निरस्याप उपस्पृश्य । वेदेन वेदिं विविदः

पृथिवीं सापप्रथे पृथिवी पार्थिवानि ॥

End :

सन्ते मनसा मनः सम्प्राणे प्राणं दधामि ते संव्याने समपानं दधामि ते। परिगृह्य यजमानोऽमृतोऽभूच्छन्न एधि द्विपदेशश्चतुष्पदे स्वाहा ॥ यज० ॥ नारिष्ठाय परमात्मन इदं ॥ ६ ॥

Colophon: Nil.

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsaprayoga based on the Second Adhyāya or Praśna of the Āpastamba Śrauta Sūtras.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It breaks off in the beginning of the Nāriṣṭhahoma.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2196. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 212. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Sheets—19. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—280. Author—(?). Third Praśna only.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ ॥ इडामेके पूर्वं समामनन्ति प्राशित्रमेके । प्राशित्रमुपस्तीर्य । आग्नेयं पुरोडाशं प्राञ्चं तिर्यञ्चं वा विरुज्य । अप उप० ॥ अज्यायोयवमात्रादाव्याधात्कृत्य(?)ता-

मिदम् । मारूरुपामयज्ञस्य शुद्धं स्विष्टमिदं हविः । सर्वेभ्यः पुरोडाशेभ्यो यवमात्रं पिप्पलमात्रं वावद्यति ॥

End :

य० ॥ प्रजापतय इदं० । अयाडग्निर्जातवेदा अन्तरः पूर्वो अस्मान्निषद्य । सन्वंसनिं सविमुचाविमुञ्च धेह्यस्मासु द्रविणं जातवेदाः । यच्च भद्रं प्र णो यक्ष्यधिवस्यो अस्मान्त्सन्नः सृज सुमत्या वाजवत्या । आहवनीये समिधमादधाति । यथेथं(दं) प्रतिनिष्क्रामति । एवं विहितमिष्टिपशुबन्धानां ब्रह्मत्वं ब्रह्मत्वम् ॥ यथेछं गच्छेत् ॥

Colophon :

इति दर्शपूर्णमासप्रयोगतृतियप्रश्नः समाप्तः ॥

Subject : Darśapūrṇamāsaprayoga based on the third Praśna of the Āpastamba Śrauta Sūtras.

Remarks :— The Ms. is in good condition. It is full of scriptorial errors.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः ॥

## 2197. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 213. Substance—Paper. Size—10⅛×4 inches. Sheets—5. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—70. Author—(?). Fourth Praśna only.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥ ओं ॥

अथ यजमानो दक्षिणे वेद्यन्ते दक्षिणेन पदा चतुरो

विष्णुक्रमान् प्राच(ः) क्रामति । उत्तरमुत्तरं ज्यायाꣳसं । ओं विष्णोः क्रमोऽस्यभिमाति हा गायत्रेण छन्दसा पृथिवीमनु विक्रमे निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमोऽस्यभिशास्ति हा त्रैष्टुभेन छन्दसान्तरिक्षमनुविक्रमे निर्भक्तः ॥

End :

यज्ञश्चम उपच मे आयुश्च मे बलञ्च मे यज्ञाशिवो मे सन्तिष्ठस्व यज्ञारिष्टो मे सन्तिष्ठस्व । एष वै दर्शपूर्णमासाभ्यां सोमेन पशुना चेष्ट्वा जपति । वृष्टिरसि वृश्चमे पाप्मानमृतात्सत्यमुपागाम् । ब्राह्मणाꣳस्तर्पयत वै । हरिः ॐ ॥

Colophon :

यज्ञेश्वरार्पणमस्तु ॥

शके १७२४ दुन्दुभिकार्तिकशुद्धपञ्चम्यां भानुवासरे पौराणिकोपनामराक्षसभुवनकरकमलाकरभट्टस्य सूनु(ना) रामेण लिखितमिदं पुस्तकम् ॥

॥ दर्शपूर्णमासापस्तम्बप्रयोगः समाप्तः ॥

Subject : Āpastambadarśapūrṇamāsayājamānaprayoga, based on the fourth Praśna (yājamāna) of the Āpastamba Śrauta Sūtras belonging to the Black Yajur Veda.

Remarks :—The Ms. is in good condition. This Ms. is dated Śaka 1724 or 1802 A. D. The scribe is Rāma, son of Paurāṇikarākṣasabhuvanakara Kamalākarabhaṭṭa.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः ॥

## 2198. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3888. Page 23. Right column.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—28. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—400. Author—(?). Complete.

Beginning:

आपस्तम्बदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः। याजमानं व्याख्यास्यामः। दर्शपूर्णमासयोः प्रातरग्निहोत्रे हुतेऽपरेण गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणो पत्न्या सह प्राणानायम्य शुभे शोभने इत्यादिदेशकालौ सङ्कीर्त्य ममोपात्तसमस्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमित्यन्तमुक्त्वा दर्शेन यक्ष्ये इत्यमावास्यायां पौर्णमासेन यक्ष्ये इति पौर्णमास्यां सङ्कल्पयति। एवं पत्न्यपि। यजमानः केशश्मश्रुलोमनखानि वापयित्वा स्नात्वाऽहतं वासः परिधाय विद्युदसि विद्यमे पाप्मानमृतात्सत्यमुपैमि इति यक्ष्यमाणोऽप उपस्पृशति। पत्न्यपि। तदिदꣳ सर्वयज्ञेषूपस्पर्शनं भवति अस्मिन्दर्शे अध्वर्युं त्वां वृणे इत्यध्वर्युं वृणीते। अस्मिन्दर्शे ब्रह्माणं त्वा वृणे। अस्मिन्दर्शे होतारं त्वा वृणे। अस्मिन्दर्शे आग्नीध्रं त्वां वृणे। इत्यृत्विजो वृणीते॥

End:

अत्र वा यजमानभागं प्राश्नीयात्। यज्ञशञ्चम उपचम आयुश्च मे बलञ्च मे यज्ञशिवो मे सन्तिष्ठस्व यज्ञस्विष्टो मे सन्त्य(न्ति)ष्ठस्व यज्ञारिष्टो मे सन्तिष्ठस्व इति दर्शपूर्णमासाभ्यां सोमेन पशुना वेष्ट्वा जपति वृष्टिरसि वृश्च मे पाप्मानमृतात्सत्यमुपागाम् इतीष्ट्वा अप उपस्पृशति। एवं पत्न्यपि। ब्राह्मणांस्तर्पयित्वा (यत वै) इति सम्प्रेष्यति।

प्रवसन् काले विहारमभिमुखो याजमानं जपति प्राचो वि-
ष्णुक्रमान् क्रामति प्राङ्गुदेत्य गोमतीं जपति जपति ।

Colophon :

इत्यापस्तम्बदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः ।

श्रीयज्ञेश्वराय नमः । ॐ तत्सत् ॥

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsayājamānaprayoga, based on the fourth Praśna of the Āpastamba Śrauta Sūtras.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः ॥

## 2199. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3889. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—10¾ × 4 inches. Sheets—16. Lines—9 to 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—270. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणाधिपतये नमः ॥ श्रीगुरुर्जयति ।

अथ दर्शपूर्णमासयोर्याजमानमुच्यते ।

आहिताग्निरन्वाधानदिने पुरा प्रातरग्निहोत्रादन्वा-
धानार्थमग्नीनां समीपे त्रीणि त्रीणि स्थूलकाष्ठन्यासाद्य
विहरणपक्षेऽग्नीन्विहृत्य प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा श्मश्रूपप-
क्षकेशलोमानि वापयित्वा नखानि निकृन्तयित्वा स्नातौ
पत्नीयजमानौ नवनीतेनाभ्यञ्जितावञ्जनेनाञ्जितौ स्नातै-

रहतवासोभिर्ऋत्विग्भिः सह लब्धब्राह्मणानुज्ञौ पवनादि कु-
र्याताम्। तेषां क्रमः। एकविंशति दर्भपिञ्जूलैस्त्रिधा विभक्तैः
सप्तभिः कण्ठादुपर्युन्मृज्य सप्तभिर्नाभेरुपर्याकण्ठमुन्मृज्य
सप्तभिर्नाभेरध आगुल्फमवमृज्य सर्वान् पिञ्जूलानेकी-
कृत्याद्भिः प्रोक्ष्योदङ्निरस्य अप उपस्पृश्य शुद्ध्यर्थ-
माचम्य मन्त्रैराचामेत्। आपो हि ष्ठा मयो भुवस्ता नं
ऊर्जे दधातन। महेरणाय चक्षसे ॥ १ ॥

इति प्रथमम् ॥

End:

देवस्य त्वा सवितुः० देवि दक्षिणे ब्रह्मण ओदनम्
तेनामृतत्व० गृह्णातु। अग्ने वाजजिद्वाजन्त्वाग्ने ससृ-
वांसं संवाजं जिगिवांसं संवाजिनं वाजजितं वाजजित्यायै
संमार्ज्म्यग्निमन्नादमन्नाद्याय। यो भूतानामधिपतीरुद्र-
स्त्वन्ति(स्तति?) चरो वृषा। पशुनस्माकं मा हिंसीरेतदस्तु
हुतं तव स्वाहा। ॐचमे स्वरश्च मे यज्ञो पञ्च ते नमश्च।
यत्ते न्यूनं तस्मै त उपयत्तेऽतिरिक्तं तस्मै ते नमः संवदस्व।
अगन् ३। श्रौ ३ षट्। अनुप्रहर ॥

Colophon: Nil.

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsayājamānaprayoga, belonging to the Āpastamba school, giving the duties of Yajamāna in the Darśapūrṇamāsa sacrifice.

Remarks:— The Ms. is old and is in a fairly good condition. It is full of scriptorial errors.

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः ॥

## 2200. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 230. Substance—Paper. Size—8×4½ inches. Sheets—12. Lines—7 to 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ देशकालौ सङ्कीर्त्य परमेश्वरप्रीत्यर्थं अमावास्येष्ट्य-ङ्गतया विहितं आत्मनश्शुद्ध्यर्थं पवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रो-क्षणानि करिष्ये । सप्तभिः कण्ठादुपरि त्रिर्निर्मृज्य

* * * *

सूक्तवाकशंयुवातौ पत्नीसंयाजाः । एवमात्मकेन साङ्गेन क-र्मणा श्वो यक्ष्ये । अथ ऋत्विजो वृणीते । अस्यां दर्शे-ष्ट्यामध्वर्युं त्वां वृणे । अस्यां दर्शेष्ट्यां ब्रह्माणं त्वां वृणे । होतारं त्वां वृणे ॥

End:

अथ ऋतुमुखहोमेन यक्ष्ये । वाग्घोता दीक्षा पत्नी वातो-ध्वर्युः आपोऽभिगरः मनो हविः तपसि जुहोमि भूर्भुवस्स्वः । ब्रह्मणे स्वयम्भुवे स्वाहा । ब्रह्मणे स्वयम्भुव इदं न मम । ब्राह्मणांस्तर्पयत वै । इति ब्राह्मणभोजनसङ्कल्पः । अग्ने नय सुपथा राये इत्यादि । अनया पौर्णमासेष्ट्या भग-वान्सर्वात्मको यज्ञेश्वरः प्रीयतां । तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ।

**Colophon:**

इति याजमानं समाप्तम् ॥

Subject: Darśapūrṇamāsayājamānaprayoga, giving the duties of Yajamāna in the Darśapūrṇamāsa sacrifice.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः ॥

## 2201. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 231. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4$ inches. Sheets—10. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—?. Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2200.

**Colophon:**

इति याजमानं सम्पूर्णम् ॥

इदं पुस्तकं क(घ)नव्यासस्य ॥

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. It originally belonged to one Ghanavyāsa.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः ॥

## 2202. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9134 (a). Page 23. Right column. Substance—Palm leaf. Size—$14 \times 1\frac{1}{4}$ inches. Leaves—12.

Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas —220. Author—(?). Complete.

Beginning:

....सुमासो यजमानाय सन्त्वोषधीराप इह शक्करी...
....वानपर्जन्ययेनावरोहत। हिरण्यवर्णाः शतबलिशा अदब्धाः। प्राचीनावीती। पितृभ्यो बर्हिषद्भ्य इदं न मम। यज्ञोपवीत्यप उप...शिखण्डा युवतिः सुपेशा घृतप्रतीका वयुनानि वस्ते। सास्तीर्यमाणा महते सौभगाय सा मे धुक्ष्व यजमानाय कामान्। शिव........शग्माचैधिस्योना च मे सुषदाचैधूर्जस्वतीच मे पयस्वती चैधि इषमूर्जं मे पिन्वस्व ब्रह्मतेजो मे पिन्वस्व।

End:

यज्ञो बभूव स आबभूव स प्रजज्ञे स वावृधे। स देवानामधिपतिर्बभूव। सोऽस्मानधिपतीन्करोतु वयं स्याम पतयो रयीणाम्। यज्ञस्य पुनरालम्भं जपति। गोमामग्ने विमामश्वीयज्ञो नृवत् सखासदमिदप्रमृष्यः। इडा वा एषो असुरप्रजावान्दीर्घोरयिः प्रथुबुध्नस्सभावान्। प्राङुदेत्य गोमतीं जपति। यज्ञशश्चम उपचम आयुश्च मे बलञ्च मे यज्ञशिवो मे सन्तिष्ठस्व यज्ञस्विष्टो मे सन्तिष्ठस्व। यज्ञारिष्टो मे सन्तिष्ठस्व। दर्शपूर्णमासाभ्यां सोमेन पशुना वेष्ट्वा जपति। वृष्टिरासि + उपागाम्। ब्राह्मणांस्तर्पयत वै। हरिः ॐम्॥ शुभमस्तु॥

Colophon: Nil.

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsayājamānaprayoga, based on the fourth Praśna of the Āpastamba Śrauta Sūtras.

Remarks:— The Ms. is in a decaying condition. Dr. Burnell observed that 'this Ms. contains 82 leaves and it is very much injured.' Evidently it contains five works, a list of which is given already under Remarks on No. 2097; and only the first twelve leaves in this Ms. contain the Darśapūrṇamāsaprayoga (Yājamāna), as described above.

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2203. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3891. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—5. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

आपस्तम्बदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

दर्शपूर्णमासयोर्ब्रह्मा स्नात्वाऽहतं वासः परिधायाचम्योत्तरेण विहारं प्रपद्योपविशत्यस्यामिष्ट्यां ब्रह्माणं त्वा वृणेत्युक्ते वृतोऽस्मि करिष्यामीत्युक्त्वाग्रेणाहवनीयं परीत्य दक्षिणेनाहवनीयं तूष्णीमुपविशति क्लृप्ते ब्रह्मासने अध्वर्युयजमानाभ्यां वृतो जपति ॥ अहं भूपतिरहं भूतपतिरहं महतो भूतस्य पतिः । देवेन सवित्रा प्रसूत आर्त्विज्यं करिष्यामि । देवसवितरेतं त्वा वृणुते । बृहस्पतिं दैव्यं ब्रह्माणं तदहं मनसे प्रब्रवीमि । मनो गायत्र्यै । गाय-

त्री त्रिष्टुभे । त्रिष्टुब्जगत्यै जगत्यनुष्टुभे । अनु(ष्टु)प्प-
ङ्क्त्यै । पङ्क्तिः प्रजापतये । प्रजापतिर्विश्वेभ्यो देवेभ्यः ।
विश्वे देवा बृहस्पतये । बृहस्पतिर्ब्रह्मणे । ब्रह्म भूर्भुवःसुव : ॥

End :

ॐ प्रतिष्ठा इति प्रसौति । भूमिर्भूमिमगान्माता मातर-
मप्यगात् । भूयास्म पुत्रैः पशुभिर्यो नो द्वेष्टिमभिद्यतामिति
यत्कचिद्यज्ञे मृन्मयं भिद्येत्तदभिमन्त्रयेत । कपालविमो-
चने कृते । दिवो भागोऽसि । ब्रह्मभागं प्राश्याचम्य ।
अयाऽग्निर्जातवेदाः अन्तरः पूर्वोऽस्मिन्निषद्य । सन्वन्स-
निं सुविमुचाविमुञ्च धेह्यस्मासु द्रविणं जातवेदाः । यच्च
भद्रं प्र णो यक्ष्यभिवस्यो अस्मान्त्सन्नः सृज सुमत्या वाज-
वत्येत्याहवनीयमुपस्थाय यथेदं प्रतिनिष्क्रामति । एवं
विहितमिष्टिपशुबन्धानां ब्रह्मत्वं ब्रह्मत्वम् ॥

Colophon :

इत्यापस्तम्बदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Subject : Āpastambadarśapūrṇamāsabrahmatvaprayoga, belonging to the Āpastamba school of the Black Yajur-Veda, giving the duties of the Brahman priest in the Darśapūrṇamasa sacrifice.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

2204. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3892. Page 23. Right column.

Substance—Paper. Size—11¼ × 4⅜ inches. Sheets—5. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2203.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2205. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3893. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—11¼ × 4⅜ inches. Sheets—6. Lines—8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—60. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2203.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2206. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 195. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—3. Lines—7 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—30. Author—(?). Complete.

**Beginning:**

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ ब्रह्मप्रयोगः ॥

ब्रह्मा दर्शपूर्णमासयोर्वृतः प्रागुदगा[या]हवनीयादवस्था-

य प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणावृत्तीर्थेन विहारं प्रविश्य समस्तपाण्यङ्गुष्ठोऽग्रेणाहवनीयं परीत्य तत आहवनीयस्य दक्षिणत आसनादङ्गुष्ठोपकनिष्ठिकाभ्यां तृणं नैर्ऋत्यां निरसेत् ॥

End :

भूर्भुवस्स्वरित्येताभिर्व्याहृतिभिः ऋक्तो यज्ञभ्रेषप्रायश्चित्तं करिष्ये भूःस्वाहेति गार्हपत्ये जान्वाच्य जुहुयात् । यजुष्टो यज्ञभ्रेषप्रा ० भुवः स्वाहेति दक्षिणाग्नौ । यदि सामतः य०स्वः स्वाहेत्याहवनीये । सर्वतो यज्ञभ्रेषप्रा०भूर्भुवः स्वाहेत्याहवनीये । ततः संस्थाजपः आहवनीयमुपतिष्ठते ओं च मे इति ॥

Colophon:

ब्रह्मत्वप्रयोगः समाप्तः ॥

Subject : Darśapūrṇamāsabrahmatvaprayoga probably belonging to the Āpastamba school of Black Yajur Veda.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2207. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3895. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$9\frac{3}{8} \times 4$ inches. Sheets—3. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—55. Author—(?). Complete.

Beginning:

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो-हस्ताभ्यामाददे । शम्यामादाय । इषमावदूर्जमावद-द्युमद्वदत वयꣳ सङ्घातं जेष्म। दृषदुपले समाहन्ति द्विर्दृषदि सकृदुपलायां त्रिः सञ्चारयन्नवकृत्वः सम्पातयति । अर-रुस्ते दिवं मास्कान् । न्युप्तमञ्जलिनाभिगृह्णाति । अवबा-ढꣳरक्षः । अवबाढोऽघशंसः । अवबाढा यातुधानाः । देव-स्य सवितुः सवे कर्म कृण्वन्ति वेधसः । खनत्यप उपस्पृ-श्य । प्रोक्षणीरभिपूर्य । उदञ्चꣳ स्फ्यमपोह्य दक्षिणतः स्फ्यमसꣳस्पृष्ट उपनिनीय। ऋतसदस्थपापश्रियः(ध्न्यः?) स्थ वर्त्मन् सादयति ॥

End:

पूर्ववत्परिधीꣳ सकृत्सकृत्सम्मृज्य । अग्ने वाजजिद्वाजं त्वा ससृवाꣳसंवाजं जिगीवाꣳ संवाजिनं वाजजितं वाजजि-त्यायै सम्मार्ज्म्यग्निमन्नादमन्नाद्याय। सकृदग्निं प्राचꣳ स-म्मार्ष्टि । त्रिरञ्जलिना विष्वञ्चं प्रस्तरमूर्ध्वमुद्यौति । रोहिते-न त्वाग्निर्देवतां गमयतु हरिभ्यां त्वेन्द्रो देवतां गमयत्वेत श्रेन(?)त्वा सूर्यो देवतां गमयतु । अनुप्रहर । संवदस्व । अ-गन् । श्रौषट् । स्फ्यमाज्यस्थालीमुदककमण्डलुं होतारम-न्तरेण प्रत्यञ्चनयति । पत्नीसंयाजे हुते आहवनीयं प्रति-गच्छति । ततो होतारमारभ्य ॐचम इत्युपस्थाय ती-र्थेन निष्क्रम्य गच्छेत् ।

**Colophon:**

इत्याग्नीध्रप्रयोगः ॥

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsāgnīdhraprayoga, giving

the duties of the Āgnīdhra priest in the Brahmagaṇa in the Darśapūrṇamāsa sacrifice according to the Āpastamba school of the Black Yajur-Veda.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2208. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 5896. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$8\frac{3}{4}\times3\frac{3}{4}$ inches. Sheets—3. Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—(?). Complete.

Beginning :

अथ दर्शपूर्णमासयोराग्नीध्रप्रयोगः ॥

आग्नीध्रः । त्वामहं वृण इति श्रुत्वा । वृतोऽस्मि कर्म करिष्यामि । देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णोर्हस्ताभ्यामाददे । शम्यामादाय । इषमावदो(दू)र्जमामावद द्युमद्वदत वयꣳ सङ्घातं जेष्म । दृषदुपले समाहन्ति द्विर्द्विषदि सकृदुपलायां त्रिः सञ्चारयन्नवकृत्वः सम्पातयति । यत्र समाप्तिस्तत्रोपक्रमः । अविदहन्तः श्रपयतेति श्रुत्वा । हवीꣳषि सुश्रृतानि करोति । तमतो मामैक्रू इति श्रुत्वा । अररुस्ते दिवं मास्कान् न्युप्तमञ्जलिनाभिगृह्णाति । अवबाढꣳ रक्षः । न्युप्तं द्वितीयमञ्जलिना गृह्णाति । अवबाढोऽघशꣳसः । न्युप्तं तृतीयमञ्जलिनाभिगृह्णाति ॥

End :

सकृदग्निं प्राञ्चम् । अग्नीद्गमयेति श्रुत्वा । त्रिरञ्ज-

लिना विष्वञ्चं प्रस्तरमूर्ध्वमुद्यौति । रोहितेन त्वाग्निर्देव-
तां गमयतु । हरिभ्यां त्वेन्द्रो देवतां गमयत्वेतशेन (?)
त्वा सूर्यो देवतां गमयतु । अनुप्रहरेति अध्वर्युमाह ।
ध्रुवासीति श्रुत्वा । अध्वर्युमाह । संवदस्व । अगानग्नीदिति
श्रुत्वा । अगन् । श्रावयेत्युक्ते श्रौषट् । हविश्शेषभ-
क्षणानन्तरं स्फ्यमाज्यस्थालीमुदकमण्डलुञ्चादाय । अप-
रेण गार्हपत्यमूर्ध्वज्ञुरासीनः पत्नीं संया(ज?)यिष्यति ।
षडा अविद्रिण्डा(?)वदाने उपहूयमानाज्येडामन्वारभते ।
होतारमन्वारभ्य अयाश्चेत्यादि प्रायश्चित्तानि हुत्वा
ॐचम इत्यादि संस्थाजपान्तं कुर्यात् ॥

Colophon :

इत्याग्नीध्रप्रयोगः ॥

Subject : Āpastambadarśapūrṇamāsāgnīdhraprayoga.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2209. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSĀ-GNĪDHRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3894. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—2. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—10. Author—(?). A fragment only.

श्रीगणेशाय नमः ॥

आपस्तम्बदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगप्रारम्भः ।

दर्शपूर्णमासयोराग्नीध्रः स्नात्वा अहतं वासः परिधाय आचम्योत्तरेण विहारं प्रपद्योपविशत्यस्याग्निष्ठ्यामाग्नीध्रं त्वा वृणे इत्युक्ते वृतोऽस्मि करिष्यामीति ब्रूयात् । उच्चैः समाहन्तवै इत्युक्ते देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णोर्हस्ताभ्यामाददे इति शम्यामादाय । इषमावदूर्जमावदद्युमद्वदत वयꣳ संघातं जेष्म इति शम्यदृषदुपले समाहन्ति । द्विर्दृषदि सकृदुपलायां नवकृत्वः सम्पादयति । यत्र समाप्तिस्तत्र पुनरारम्भः । अविदहं द(हन्तः) श्रपयतेत्युक्ते हवींषि सुश्रृतानि करोति वेदेरुत्करे न्युप्यमाने अररुस्ते दिवं मास्कान् इति प्रथमे । अवबाढꣳ रक्ष इति द्वितीये निवपने । अवबाढोऽघशंसः इति तृतीये । अवबाढा यातुधाना इति चतुर्थे ........................................ ॥

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsāgnīdhraprayoga—a fragment only.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

॥ आपस्तम्बदर्शपूर्णमासहौत्रप्रयोगः ॥

## 2210. ĀPASTAMBADARŚAPŪRṆAMĀSA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9183 j. Page 24. Left column.

**Substance**—Palm **leaf**. **Size**—$14\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$ **inches**. **Leaves**—15 (44-58). **Lines**—6 to 8 to a **Page**. **Script**—Grantha. **No. of Granthas**—325. **Author**—(?). **Complete**.

Beginning :

हौत्रप्रयोगो लिख्यते ॥

पुरस्तात्सामिधेनीनां होता यजमानेन वृतः । वृतोऽस्मि करिष्यामि । इत्युक्त्वा । अध्वर्युर्होतरेहीत्युक्ते आचम्य तीर्थेन प्रपद्य उत्तरत आहवनीयस्योपविश्य हृदयदेश ऊर्ध्वं प्रादेशं धारयमाणो जपति । मयि गृह्णाम्यग्रे आग्निं रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय । मयि प्रजां मयि वर्चो दधाम्यरिष्टास्याम तनुवा सुवीराः । यो नो अग्निः पितरो हृत्स्वन्तरमर्त्यो मर्त्यामाविवेश । तमात्मन् परिगृह्णीमहे वयं मासोऽस्मानवहाय परागात् अन्तराहवनीयमुत्करञ्च प्रतीचीनं गच्छन् जपति । कं प्रपद्ये तं प्रपद्ये यत्ते प्रजापते शरणं छन्दस्तत्प्रपद्ये यावत्ते विष्णो वेद तावत्ते करिष्यामि । नमोऽग्नय उपद्रष्ट्रे नमो वायव उपश्रोत्रे नम आदित्यायानुख्यात्रे जुष्टामद्य देवेभ्यो वाचमुद्यासं स्वधावतीं पितृभ्यः शुश्रूषेण्यां मनुष्येभ्यः प्रशास्त आत्मना प्रजया पशुभिः प्रजापतिं प्रपद्ये भयं मेऽस्तु प्राजापत्यमनुवक्ष्यामि वागार्त्विज्यं करोतु मन आर्त्विज्यं करोतु वाचं प्रपद्ये भूर्भुवःस्व इत्यन्तम् ॥

End:

यं कामयेत पशुः स्यादिति पराचीं तस्येत्युक्तम् । पदाभ्यासप्रतिषेधस्तु विज्ञायते च इडोपहूतेति तत्पराच्युपहवेडेति तत्प्रतीची अध्वर्यव एव । अतोऽन्यानि कर्माणि होतुराम्नातानि भवन्ति । उपदेशादितराणीतराणि ॥ उपहूतामाज्येडां प्राश्याचम्य वेदोऽसि चित्तिरसि चिदेयकर्माणि

करुणमासि क्रियासं सनिरसि सनितासि सनेयं घृतवन्तं कुलायिनं रायस्पोषं सहस्रिणं वेदो ददातु वाजिनम् ॥ वेदं होता पत्न्या उपस्थे प्रास्यति । निर्द्विषन्तं निरराति नुद । प्रास्तं वेदं पत्नी प्रतिनिरस्यति । एवं द्विः । वेदोऽसि + वाजिनं निर्द्विषन्तं + ति । वेदोऽसि + वाजिनम् । निर्द्विषन्तं + यति । तन्तुं तन्वन् रजसो भानुमन्विहि ज्योतिष्मतः पथो रक्ष धिया कृतान् । अनुल्बणं वयत जोगुवामपो मनुर्भव जनया दैव्यञ्जनम् । दक्षिणेन वेदं गृहीत्वा सव्येनाहवनीयात्तृणाति । शेषं निदधाति ॥

**Colophon:**

दर्शपूर्णमासयोः आपस्तम्बेनोक्तहौत्रं समाप्तम् ॥

Subject: Āpastambadarśapūrṇamāsahautraprayoga dealing with the duties of the Hotṛ priest according to the Āpastamba school of the Black Yajur-Veda.

**Remarks:**—The Ms. is in good condition. Dr. Burnell has placed this Ms. under the heading of Āgrayaṇeṣṭiprayoga and observed that this Ms. contains 'iṣṭiprayoga (Āpastamba).' (It is) 'recent' (and) 'fragmentary'. But on a successful arrangement the leaves of this Ms. the following works are traced out in this Ms. :—

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | अन्वारम्भणीयाप्रयोगः ॥ | L. L. | 1— 6 |
| 2 | आग्रयणप्रयोगः ॥ | ,, | 7—13 |
| 3 | पथिकृद्वैश्वानरीप्रयोगः ॥ | ,, | 14—16 |
| 4 | वैश्वानरीष्टिप्रयोगः ॥ | ,, | 17—18 |
| 5 | व्रतपतीष्टिप्रयोगः ॥ | ,, | 19 |
| 6 | यज्ञविभ्रष्टेष्टिप्रयोगः ॥ | ,, | 20—22 |
| 7 | पवित्रेष्टिप्रयोगः ॥ | ,, | 23—32 |

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2211. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3689. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—10½ × 5 inches. Sheets—49. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—850. Author —(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥ यज्ञेश्वरचरणारविन्दाभ्यां नमः ॥

आमावास्येन वा पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाणो भवति स पुरस्तादेव हविरातञ्चनमुपकल्पयत एकाहेन वा द्व्यहेन वा यथर्त्वमावास्यायां पौर्णमास्यां वा प्रातर्हुतेऽग्निहोत्रे यजमानः केशश्मश्रु वापयित्वा लोमानि संहृत्य नखानि निकृन्तयीत न वा वापयते तीर्थे स्नात्वा अहतं वासः परिधाय नवनीतेनाभ्यञ्जीत मुखमग्रेऽनुलोममङ्गानि त्रैककुदे(?)नान्येन वाञ्जनेनाङ्क्ते। एवं पत्नी वपनवर्जम्। ऋत्विजश्च स्नाता अहतवाससः कर्माङ्गमन्ययज्ञोपवीतमजिनं वासः सूत्रं वा धृत्वा सह यजमानाभ्यां पवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणानि कुर्वन्ति ॥

End:

अथ यजमानायतने तिष्ठन् यज्ञस्य पुनरालम्भं जपति।

यज्ञो बभूव स आबभूव स प्रजज्ञे स वा वृधे। स देवाना-(म)धिपतिर्बभूव सो अस्यां अधिपतीन् करोतु वयं स्याम पतयो रयीणाम् । अथ प्राङुत्क्रम्य जपति । गोमां अग्ने विमां अश्वी यज्ञो नृवत्सखा सदमिदप्रमृष्यः । इडा वां एषो असुरप्रजावान्दीर्घो रयिः पृथुबुध्नः सभावान् । ततो ब्रह्मणां स्तर्पयत वै इति सम्प्रेष्यति। ऋत्विग्व्यति-रिक्ता दश ब्राह्मणा भोजनीयाः । तथा च—

दशौदनाः स्युरिष्टीनां पशौ तु शतमोदनाः ।
सहस्रमोदनाः सोम इत्याहुर्ब्रह्मतर्पणम् ॥

Colophon :

इति श्रीदर्शपूर्णमासप्रयोगः सम्पूर्णतामगात् ॥

Subject : Bodhāyanadarśapūrṇamāsaprayoga, a treatise on the Darśapūrṇamāsa yajña according to the Bodhāyana school of the Black Yajur Veda.

**Remarks** :—The Ms. is in a very good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2212. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3690. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—49. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—850. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2211.

**Remarks** :—The Ms. is in good condition.

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2213. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3691. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—46. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—850. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2211.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2214. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3694. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{7}{8} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—51. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—850. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2211.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2215. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3701. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{5}{8} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—

50. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—850. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2211.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2216. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3702. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—49. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—850. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2211.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2217. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3703. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—49 Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—850. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2211.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2218. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3704. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—40. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—850. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2211.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2219. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3705. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—41. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—850. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2211.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2220. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3706. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—58.

Lines—10 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—850. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2211.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2221. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3707. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10½ × 5 inches. Sheets—67. Lines—8 to 10 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—850. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2211.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2222. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3697. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4 inches. Sheets—26. Lines—9 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—Aṇṇādīkṣita(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशायनमः ॥

याः पुरस्तात्प्रसर्वन्त्युपरिष्टात्सर्वतश्च याः। ताभिरश्मि पं-
वित्राभिः श्रद्धां यज्ञमारभे। देवा गातुविदो गातुं यज्ञाय

विन्दत । मनसस्पतिना देवेन वाताद्यज्ञः प्रयुज्यताम् । अद्य एहि । सत्येन त्वाह्वयामि । आकूत्यै त्वा कामाय त्वा समृधे त्वा पुरोदधे अमृतत्वाय जीवसे(से) । आकुतीमस्यावसे काममस्य समृद्ध्यै । इन्द्रस्य युञ्जते धियः । अकुतिं देवीं मनसः पुरोदधे यज्ञस्य माता सुहवापे अस्तु । यदीच्छामि मनसा स कामो विदेयमेनद्धृ(?)दये निविष्टम् । श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं पौर्णमासेन हविषा यक्ष्ये ॥

End :

अग्ने व्रतपते व्रतमचारिषम् । अग्नये ० । वायो व्रतपते ० । वायवे । आदित्य व्रतपते० । आदित्याय० । व्रतानां व्रतपते० । व्रतानां व्रतपत० । पुनः परीषिच्य । यज्ञो बभूव स आ बभूव स प्रजज्ञे स वावृधे । स देवानामधिपतिर्बभूव सो अस्माꣳ अधिपतिं(तीन्) करोतु वयं स्याम पतयो रयीणाम् । गोमाꣳ अग्नेविमाꣳ अश्वीयद्रो(ज्ञो) नृवत्सखा सदमिद प्रभृष्या(ष्य): । इडावाꣳ ऐ(ए?)षो असुरप्रजावान्दीर्घो रयिः प्रथुबुध्नः स्व(स?)भावान् । ब्राह्मणांस्तर्पयत वै ॥

**Colophon:**

इति दर्शपूर्णमासः । वेलम्भट्टस्य पुस्तकम् ॥

Subject: Bodhāyanadarśapūrṇamāsaprayoga—a treatise on the Darśapūrṇamāsa yajña, according to the Bodhāyana school of the Black Yajur Veda.

**Remarks:**—The Ms. is in a fairly good condition. It is full of scriptorial errors. The hymns quoted herein are partly accented. The Ms. originally belonged to one Velambhaṭṭa. On the title sheet is given—अण्णादीक्षित ॥

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2223. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3698. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—26 (4th sheet missing). Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—280. Author—Appādīkṣita(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2222.

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition. The ṛks given in this Ms. are fully accented.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः ॥

## 2224. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3709. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—11×4⅝ inches. Sheets—27. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—700. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ दर्शपूर्णमासप्रयोगः । आहिताग्निरन्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा श्मश्रूपपक्षकेशलोमनखानि वापयित्वा कृतस्नाननवनीताभ्यञ्जनाञ्जनोऽहतवासाः स्नातैः पत्न्यधर्मा(न्वर्वा?)दिभिस्सह प्रत्येकं सप्तभिर्दर्भपिञ्जूलैर्मुखं नाभिं गुल्फावसम्मृज्य दर्भान्समुच्चित्य प्रोक्ष्योदङ्नि-

रक्षति । तत्पवनम् । आपो हि ष्ठेति तिसृभिस्त्रिरपः पिबे-
द्व्याहृतिभिर्मुखमुन्मृजेदेतद्वा विपरीतम् । तन्मन्त्राचमनम् ।
ततः शेषं समाप्य मन्त्रप्रोक्षणं करोति । दधिक्राव्णो
अकारिषम् । जिष्णोरश्वस्य वाजिनः । सुरभि नो
मुखाकरत् प्र ण आयूंषि तारिषत् । आपो हि ष्ठा मयोभुव-
स्ता न ऊर्जे दधातन । महरणाय चक्षसे । यो वः शिवतमो
रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः । तस्मा
अरङ्गमामवो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा-
च नः ॥

End:

स देवानामधिपतिर्बभूव सोऽस्मानधिपतीन्करोतु
वयं स्याम पतयो रयीणाम् । प्रागुत्सृत्य गोमतीं जपति ।
गोमां अग्ने विमां अश्वी यज्ञो नृवत्सखा सदमिद्प्र-
मृष्यः । इडावान्येषो असुरप्रजावान् दीर्घो रयिः पृथुबुध्नः
सभावान् । उपविश्य ब्राह्मणांस्तर्पयत वै इत्यात्मानं
सम्प्रेष्यति ततोऽग्न्यर्चनादि ब्राह्मणतर्पणं कुर्यात् । स-
न्तिष्ठेते दर्शपूर्णमासौ ॥

Colophon: Nil.

Subject: Bodhāyanadarśapūrṇamāsaprayoga.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. At the end of this Ms. the following verses are given :—

"अनेन प्रीयतां देवो भगवान् मङ्गलेश्वरः ।
लक्ष्मीनृसिंह्म पूर्वेषामस्माकं कुलदैवतम् ॥
केशान्मासत्रयादूर्ध्वं धारयेद्गर्भवान्द्विजः ।
यज्वनः पर्वणोः क्षौरं धारणन्त्वाहिताहते ॥

आहिताग्नेर्द्वयं पर्व द्वादशी च प्रशस्यते ।
पञ्चम्यामथवाष्टम्यां पर्वणोर्यद्यसम्भवः ॥
पत्नी यत्राग्नयस्तत्र स्वयं वा तत्र चाग्नयः ।
विकल्पः स्वेच्छया कार्य एष धर्मः सनातनः ॥
स्वशाखाश्रयमुत्सृज्य परशाखाश्रयं च यः ।
कर्तुमिच्छति दुर्मेधा मोहं तस्य विचेष्टितम् ॥
अक्रिया त्रिविधा प्रोक्ता विद्वद्भिः कर्मकारिणाम् ।
अक्रिया च परोक्ता च तृतीया वा यथा क्रिया ॥
छिन्ने पिष्टे तथा लूने सान्नाय्ये मातृके तथा ।
पश्चान्मन्त्राः प्रयोक्तव्याः मन्त्राः यज्ञार्थसाधकाः ॥
॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥"

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासपञ्चप्रयोगः ॥

## 2225. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PAÑCAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3708. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—58. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ बोधायनीयदर्शपूर्णमासयोः पञ्च प्रयोगा उच्यन्ते । आहिताग्निरन्वाधानादिने पुरा प्रातरग्निहोत्रादन्वाधा-

नार्थमग्नीनां समीपे त्रीणि स्थूलकाष्ठान्यासाद्य विहरणपक्षे-
ऽग्नीन्विहृत्य प्रातरग्निं हुत्वा श्मश्रूपपक्षं केशलोमानि
वापयित्वा नखानि निकृन्तयित्वा स्नातौ पत्नीयजमानौ
अहतवाससौ नवनीतेनाभ्यञ्जितावञ्जनेनाञ्जितौ स्नातैरह-
तवासोभिर्ऋत्विग्भिः सह लब्धब्राह्मणानुज्ञः पवनादि
कुर्युः । तेषां क्रमः । एवङ्गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यति-
थौ आत्मनः शुद्ध्यर्थं दर्शपूर्णमासाङ्गत्वेन विहितं पवना
दिकर्म करिष्ये इति सङ्कल्प्य एकविंशतिदर्भपिञ्जूलैः सह
ऋत्विग्भिः प्रत्येकं त्रिधा विभक्तैः सप्तभिः कण्ठादुपर्यु-
न्मृज्य सप्तभिर्नाभेराकण्ठमवमृज्य तान्दर्भानेकीकृत्या-
द्भिः प्रोक्ष्योदङ्निरस्याप उपस्पृश्य शुद्ध्यर्थमाचम्य मन्त्रै-
राचामयेत् ।

End :

पयस्वतीरित्याद्याहवनीयस्य परिषेचनान्तं कृत्वा स-
मिध आदधाति । अग्ने व्रतपते व्रतमचारिषं तदशकं तन्मे
राधि स्वाहा । वायो व्र ० । आदित्यव्र ० । व्रतानां व्र०
त्यागः पूर्ववत् । आहवनीयं परिषिच्योत्थाय । यज्ञस्य
पुनरालम्भं जपति । यज्ञो बभूव स आबभूव स प्रजज्ञे
स वावृधे । स देवानामधिपतिर्बभूव सोऽस्माकमधिपती-
न् करोतु वयं स्याम पतयो रयीणाम् । अथ प्रागुत्क्रम्य
जपति । गोमां अग्ने विमां अश्वी यज्ञो नृवत्सखा सद-
मिदप्रमृष्यः । इडावां एषो असुरप्रजावान् दीर्घो रयिः
पृथुबुध्नः सभावान् । आत्मनं सम्प्रेष्यति । ब्राह्मणां-
स्तर्पयत वै ।

**Colophon:**

इति बोधायनीयदर्शपूर्णमासयोः पञ्च प्रयोगाः सम्पूर्णाः ॥

Subject: Darśapūrṇamāsapañcaprayoga, according to the Bodhāyana school of the Black Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition. After the colophon the following extract is given:

"अग्ने नय सुपथा राये० ऋक् । अग्ने त्वं पारय० ऋक् । प्रकारवो मनना० ऋक् ।

प्रमादात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेताध्वरेषु यत् ।
स्मरणादेव तद्विष्णोः सम्पूर्णं स्यादिति श्रुतिः ॥ १ ॥
प्रायश्चित्तान्यनेकानि तपःकर्मात्मकानि वै ।
यानि तेषामशेषाणां कृष्णानुस्मरणं परम् ॥ २ ॥
नमस्ते गार्हपत्याय नमस्ते दाक्षिणाग्नये ।
नम आहवनीयाय महावेद्यै नमो नमः ॥ ३ ॥

सकृत्ते अग्ने नमः । द्विस्ते नमः । त्रिस्ते नमः । चतुस्ते नमः । पञ्चकृत्वस्ते नमः । दशकृत्वस्ते नमः । शतकृत्वस्ते नमः । आ सहस्रकृत्वस्ते नमः । अपरिमितकृत्वस्ते नमः । नमस्तेऽस्तु मामाहिंसीः ।

काण्डद्वयोपपाद्याय कर्मब्रह्मस्वरूपिणे ।
स्वर्गापवर्गरूपाय यज्ञेशाय नमो नमः ॥ ४ ॥

अनृणा अस्मिन्ननृणा परस्मिंस्तृतीये लोके अनृणाः स्याम ।
ये देवयाना उत पितृयाणाः सर्वान्पथो अनृणा आक्षीयेम ॥
स्वरेण वर्णेन चेद्विहीनं तथैव हीनं क्रिययापि यच्च ।
यच्चातिरिक्तं मम तत् क्षमस्व ततस्तु चाग्ने परिपूर्णमेतत् ॥ ५ ॥

यस्य स्मृत्या० । ६ ।

शमीगर्भस्य यो गर्भस्तस्य गर्भस्य यो रिपुः ।
रिपुगर्भस्य यो गर्भः स मे विष्णुः प्रसीदतु ॥ ७ ॥"

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासपञ्चप्रयोगः ॥

## 2226. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PAÑCAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3692. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—34. Lines—11 or 12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. Granthas—600. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2225.

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition. Only the beginnings of the mantras are given in this Ms.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासपञ्चप्रयोगः ॥

## 2227. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PAÑCAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3693 a. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—58. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2225.

Remarks :— The Ms. is in a fairly good condition. The other work contained herein is 'Pravāsavidhiprayoga'.

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासपञ्चप्रयोगः ॥

## 2228. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PAÑCAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 232. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Sheets—46. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1100. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीरामनाथाय नमः ॥

यजमानः परमेश्वरप्रीत्यर्थं दर्शपूर्णमासाङ्गत्वेन विहितं पवनादि करिष्ये ॥ एकविंशतिकुशापिञ्जूलैः सह ऋत्विग्भिस्त्रेधा विभक्तैः सप्तभिर्मुखं सप्तभिर्नाभिं सप्तभिर्गुल्फं तूष्णीं संस्पृश्य तान् दर्भानद्भिः प्रोक्ष्य उदङ्निरस्याप उपस्पृश्य मन्त्राचमनं कुर्यात् ॥

End:

प्रागुद्गीय जपति । गोमाँ॥ अग्ने विमाँ॥ अश्वी यज्ञा नृवत्सखा सदमिदप्रमृष्यः । इडावाँ॥ एषो असुरप्रजावान् दीर्घो रयिः पृथुबुध्नः सभावान् । उपविश्यात्मनः सम्प्रेष्यति ॥ ब्राह्मणाँ॥स्तर्पयत वै अग्ने नयेत्यादि विष्णुस्मरणान्तं कृत्वा विभूतिधारणं कृत्वा यस्य स्मृत्येत्यादि दर्शपूर्णमासेन हविषा श्रीयज्ञेश्वरस्वरूपी परमेश्वरः प्रीयताम् ॥

Colophon:

इति बोधायनीयदर्शपूर्णमासशेषीयपञ्चप्रयोगस्समाप्तः ॥

स्वस्ति श्रीमच्छालिवाहनशके १६३८ दुर्मुखिनामसंवत्सरे उत्तरायणे वसन्ततौ वैशाखमासे कृष्णपक्षे एकादश्यां भानुवासरे शुभदिवसे

इटकग्रामे(?) श्रीमद्वैद्यनाथभट्टमण्डूकेण लिखितम् ।
अन्ते समापितं यज्ञेश्वरमण्डूकेण । पञ्चप्रयोगः समापितम(:) ।
मातृका श्रीमत्पिङ्गणभट्टस्य ॥ श्रीमद्दक्षिणामूर्तये नमः ।
श्रीराम । श्रीकाशी श्री ॥

Subject : Bodhāyanadarśapūrṇamāsapañcaprayoga.

Remarks :— The Ms. is in good condition. The Ms. is dated Śālivāhana Śaka 1638 or 1716 A. D. The scribes are both Vaidyanāthabhaṭṭa (maṇḍūka) and yajñeśvara (maṇḍūka). This Ms. originally belonged to one Piṅgaṇabhaṭṭa. It is said to have been written in the village called Iṭaka (?).

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासपञ्चप्रयोगः ॥

## 2229. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-PAÑCAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 233. Substance—Paper. Size—10 × 4½ inches. Sheets—17 (3-19). Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—360. Author—?. Incomplete—(wants beginning and end).

Beginning :

....इमं लोकमथो अमुं कामान् समर्थयन्तु नः । देवीर्देवैस्समाभृताः । पावमानीः स्वस्त्ययनीः । सुदुघा हि घृतश्चुतः । ऋषिभिस्सम्भृतो रसः ॥

End :

उत्तमस्त्वरेण अग्नये स्विष्टकृतेऽनुब्रूहि होता पिप्रीहि देवा उशनोपविष्टविद्वां(?)तुं ऋतुगते यजेह ये देव्या ऋत्विजस्तेभिरग्ने.........................

**Colophon:** Nil.

Subject: Bodhāyanadarśapūrṇamāsapañcaprayoga.

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. This Ms. breaks off in the beginning of the Darśaprayoga.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः ॥

## 2230. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3735. Page 24. Left column.

**Substance**—Paper. Size—$10\frac{7}{8} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—20. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—270. Author—?. Complete.

**Beginning:**

अथ बोधायनदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः ॥

आमावास्येन पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाणो भवति स पुरस्तादेव हविरातञ्चनमुपकल्पयत एकाहेन वा द्व्यहेन वा यथर्तु चन्द्रमसं वा निर्ज्ञाय सम्पूर्णं वा विज्ञाय पुरा प्रातरग्निहोत्रात्पिठकानुपसादयेदन्वाधानार्थान्हुते प्रातरग्निहोत्रे व्रतोपायनीयं पाचयित्वा तस्य ब्राह्मणं भोजयित्वा शिष्टं जायापती अश्नीतः ॥

**End:**

यज्ञेशाच्युत गोविन्द माधवानन्त केशव ।
कृष्ण विष्णो हृषीकेश वासुदेव नमोऽस्तु ते ॥
यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपोयज्ञक्रियादिषु ।
न्यूनं सम्पूर्णतां याति सद्यो वन्दे तमच्युतम् ॥

ओं तत्स(त्) ब्रह्मार्पणमस्तीत्यादिकालेऽन्नं संस्कृत्य चतुरवरान्(रो) ब्राह्मणान्भोजयति सन्तिष्ठति(ते) आमावास्यं पौर्णमासं वा हविर्हविः ॥

Colophon:

इति बोधायनीये दर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Subject: Bodhāyanadarśapūrṇamāsayājamānaprayoga giving the duties of Yajamāna in the Darśapūrṇamāsayajña according to the Bodhāyana school of the Black Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः ॥

## 2231. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3737. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—11⅛ × 4½ inches. Sheets—20. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—270. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2230.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासयाजमानमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2232. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-YĀJAMĀNAMANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 3820. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{7}{8} \times 5\frac{3}{8}$ inches. Sheets—10. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

ममोपात्तसमस्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमामावास्येन वा पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाण आत्मनः शुद्ध्यर्थं पवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणानि करिष्ये । आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे । यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः । तस्मा अरङ्गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा च नः । भूर्भुवः सुवः । दधिक्रावण्णो(व्णो) अकारिषम् । जिष्णोरश्वस्य वाजिनः सुरभि नो मुखाकरत् प्र ण आयूंषि तारिषत् ॥ आपो हि ष्ठा मयो भु ० च नः ।

End :

अनृणा अस्मिन्ननृणा परस्मिन् तृतीये लोके अनृणा स्याम । ये देवयाना उत पितृयाणाः सर्वान्पथो अनृणा आ क्षीयेम ।

प्रमादात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेताध्वरेषु यत् ।
स्मरणादेव तद्विष्णोः सम्पूर्णं स्यादिति श्रुतिः ॥
चतुर्भिश्च चतुर्भिश्च द्वाभ्यां पञ्चभिरेव च ।
हूयते च पुनर्द्वाभ्यां स मे विष्णुः प्रसीदतु ॥
ब्रह्मार्पणं ब्रह्महविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हुतम् ।
ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्मकर्मसमाधिना ॥

नमस्ते गार्हपत्याय नमस्ते दक्षिणाग्नये ।
नम आहवनीयाय महावेद्यै नमो नमः ॥

काण्डद्वयोपपाद्याय कर्मब्रह्मस्वरूपिणे ।
स्वर्गापवर्गदात्रे च यज्ञेशाय नमो नमः ॥

यज्ञेशाच्युत गोविन्द माधवानन्त केशव ।
कृष्ण विष्णो हृषीकेश वासुदेव नमोऽस्तु ते ॥

यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपोयज्ञक्रियादिषु ।
न्यूनं सम्पूर्णतां याति सद्यो वन्दे तमच्युतम् ॥

Colophon :

इति बोधायनीयदर्शपूर्णमासयाजमानमन्त्रानुक्रमणिका सम्पूर्णा ॥

Subject : Bodhāyanīyadarśapūrṇamāsayājamānamantrānukramaṇikā, a collection of mantras to be pronounced by Yajamāna in the Darśapūrṇamāsa sacrifice, according to the Bodhāyana school of the Black Yajur-Veda.

Remarks :—The Ms. is in good condition and it is accented.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2233. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3764. Page 24. Left column.
Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). **Complete.**

Beginning :

अथ बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः ॥

आर्त्विज्यं करिष्यन्नाग्नीध्रः स्नात्वा अहतं वासः परिधाय कर्माङ्गमन्यद्यज्ञोपवीतमजिनं वासः सूत्रं वा धृत्वा आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य ममोपात्तसमस्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं आर्त्विज्यं करिष्यन्नात्मनः शुद्ध्यर्थं पवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणानि करिष्य इति सङ्कल्प्य सप्तभिर्दर्भपुञ्जीलैः कण्ठादुपर्युन्मृज्य सप्तभिर्नाभेरुपर्याकण्ठं सप्तभिर्नाभेरथागुल्फमवमृज्य तानि दर्भपुञ्जीलानि समुच्चित्याद्भिरभ्युक्ष्योदङ्निरस्याप उपस्पृशेदेतत्पवनम् । आपो हि ष्ठेति तिसृभिः प्रत्यृचमप आचम्य आपो हि ष्ठा मयो भुवस्ता न ऊर्जे दधातन महेरणाय चक्षसे । प्रथमम् ।

End :

यदाध्वर्युः प्रस्तरतृणमादायाग्नीध्रमीक्षते अग्नीत् इति तमाहाग्नीध्र संवदस्व इति अगानग्नीत् । इत्याहाध्वर्युः । अगन् इत्याहाग्नीध्रः श्रावयेत्याहाध्वर्युः श्रौषडित्याहाग्नीध्रः । इदं ब्रूहीत्याहाध्वर्युः । अनुप्रहर इत्याहाग्नीध्रः । पत्नीसंयाजे उत्तरेण विहारं प्रदक्षिणमावृत्य प्रत्युङ्ना(?)द्रुत्य उत्तरेण होतारं ऊर्ध्वज्ञुर्दक्षिणामुख उपविश्य सर्वत्र प्रत्याश्रावयति आज्येडायां षडवत्तं भक्षयित्वा मार्जयति । नित्यप्रायश्चित्ते होतारं ब्रह्माणं वा अन्वारभते ॥

Colophon :

इति बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Subject: Bodhāyanadarśapūrṇamāsāgnīdhraprayoga, giving the duties of the Āgnīdhra priest in the Brahmagaṇa in the Darśapūrṇamāsa sacrifice, according to the Baudhāyana school of the Black Yajur-Veda.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2234. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

**Burnell's Catalogue No. 3766. Page 24. Left column.** Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—8. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2233.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2235. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3767. Page 24. **Left column.** Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—8. Lines—11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2233.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2236. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3768. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—13. Lines—8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Begininng, end, colophon and subject—Same as No. 2233.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2237. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 208. Substance—Paper. Size—$9\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—3. Lines—12 to 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—?. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

आर्त्विज्यं करिष्यन्नात्मनः शुध्यर्थं पवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणानि करिष्ये ॥ आपो हि ष्ठा मयो ॥ ० ॥ ऋ ३ ॥ भूर्भुवः स्वः ॥ दधिक्राव्णो(व्णो) अकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः । सुरभि नो मुखाकरत्प्र ण आयूंषि तारिषत् । आपो हि ष्ठा ॥ ० ॥ यच्चिद्धि ते० ऋक् ॥ १ ॥

End:

यो भूतानामधिपतिर्यो रुद्रस्तन्तिचरो वृषा ।

पशूनस्माकं मा हिंसीरेतदस्तु हुतं तव स्वाहा ॥

संवदस्व । अगन् । श्रौषट् । अनुप्रहर ।

अग्ने नय ॥ ० ॥

Colophon :

बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रप्रयोगः समाप्तः ॥

Subject : Bodhāyanadarśapūrṇamāsāgnīdhraprayoga.

Remarks :—The Ms. is in a very good condition and it is accented.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2238. BODHĀYANADARŚAPŪRṆIMĀSĀGNĪDHRAMANTRĀNUKRAMAṆAKĀ.

Burnell's Catalogue No. 3809.

Substance—Paper. Size —$10\frac{7}{8} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—4. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Author—?. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

आर्त्विज्यं करिष्यन्नात्मनश्शुध्यर्थं पवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणानि करिष्ये । आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महेरणाय चक्षसे । यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः ॥

End :

यो भूतानामधिपती रुद्रस्तन्तिचरो वृषा ।

पशूनस्माकं मा हिंसीरेतदस्तु हुतं तव स्वाहा ॥

संवदस्व । अगन् । श्रौषट् । अनुप्रहर (आज्येडायां षडवत्तं भक्षयित्वा मार्जयति) अग्ने नय० ॥

Colophon : Nil.

सम्पूर्णम् ॥

Subject: Bodhāyanadarśapūrṇamāsāgnīdhramantrānukramaṇikā giving the mantras to be pronounced by Āgnīdhra of the Brahmagaṇa in the Darśapūrṇamāsayajña.

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. The Mantras are fully given in this Ms. and they are accented. This No. is, however, not found in Dr. Burnell's Catalogue.

---

॥ बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2239. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSĀGNĪDHRAMANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 3811. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—10⅞ × 4⅞ inches. Sheets—5 Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Author—(?). Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2238.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ बोधायनदर्शपूर्णमासाग्नीध्रमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2240. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSĀGNĪDHRAMANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 3812. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{7}{8} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—5. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—75. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2238.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2241. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-MANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

J. L. Collection No. 234. Substance—Paper. Size—10×4 inches. Sheets—25. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—275. Author—(?). Incomplete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीयज्ञेश्वराय नमः ॥

आर्त्विज्यं करिष्यन्नात्मनश्शुध्यर्थं पवनमन्त्राचमन-मन्त्रप्रोक्षणानि करिष्ये ॥

आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महेरणाय चक्षसे । यो वः शिवतमो रसः तस्य भाजयते-ह नः । उशतीरिव मातरः ॥

End :

यद्वो देवातिपातयानि वाचा चत्प्रयुती देवहेडनं । अरायो अस्मा२ँ अभिदुच्छुनायतेन्यत्रास्मिन्मरुतस्तन्निधेत-नस्वाहा ॥ मरुद्भ्य इदम् ॥ ततं म आपस्तदु तायते पुनः स्वदिष्ठाधीतरुचथायशस्यते । अय२ँ समुद्र उत विश्वभेषजः

स्वाहा कृतस्य समुद्रष्णुत भुवः स्वाहा ॥ ऋत्मुम्य इदम् ...॥

Colophon : Nil.

Subject : Bodhāyanīyadarśapūrṇamāsamantrānukramaṇikā giving the mantras to be pronounced by all priests in the Darśapūrṇamāsa yajña.

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition. Many sheets are found missing in the middle of this Ms. On the title page is given 'अग्निचिद्गङ्गाधरदीक्षितानामिदं पुस्तकम् ॥ i.e. the Ms belonged to one Agnicit Gaṅgādharadīkṣita.

---

## ॥ बोधायनदर्शपूर्णमासमन्त्रार्थः ॥

## 2242. BODHĀYANADARŚAPŪRṆAMĀSA-MANTRĀRTHAḤ.

J. L. Collection No. 235. Substance—Paper. Size—$9\frac{5}{8} \times 3\frac{7}{8}$ inches. Sheets—43. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1000. Author—(?). Complete.

**Beginning :**

अ ...............................व्याप्य तिष्ठति ।
तमाद्यमोमहं वन्दे देवं देवयजा(?)वजम् ॥ १ ॥
येन ततुमगाधोऽयं पार्यते श्रुतिसागर(:) ।
.............................परन्तपमहेश्वरम् ॥ २ ॥
लब्धवान्यत्प्रसादेन बहुळां कौस्तुभश्रियम् ।
श्रियं सविनयं नौमि तमनन्तपदं गुरुम् ॥ ३ ॥

अथातो दर्शपूर्णमास........व्याख्यातः । 'एकः शब्दस्सम्यकज्ञातस्सुष्ठु प्रयुक्तः स्वर्गे लोके कामधुक् भवती'ति

स्मृतेः । तथा '(यदधीतमविज्ञा)तं निगदेनैव शब्द्यते ।
अनग्नाविव शुष्कैधो न तज्ज्वलति कर्हिचित्' ॥

*　　*　　*　　*

श्रद्धा आस्तिकी बुद्धिः वैदिकार्थनिश्चय इत्यर्थः। स चार्थ-ज्ञानं विना न सिध्यति इत्यर्थज्ञानस्यावश्यकत्वात् तत्त-त्कर्मणि विनियुक्तो तत्तन्मन्त्रार्थो निरूप्यते । तत्र सर्व-कर्मारम्भेषु बोधायनेनावश्यकतया स्नानादिपञ्चकवि-धानात् पवनादिविनुयुक्तमन्त्राणामर्थमभिधातुं सर्वम-न्त्रादिप्रयोज्यप्रणवार्थोऽभिधीयते। तच्चोक्तमथर्वब्राह्मणे –ओङ्कारमग्रे प्रयुञ्जीत एष एव हि पुरस्तादा...... एष एव पश्चात्सर्वत एष एव ज्ञायत इति ॥

End:

बृह०ष्टा ॥ यत एव बृहस्पतिः बृहतो महतः यज्ञस्य पालकः वैगुण्यात्परिरक्षकः ईदृशस्त्व(?)मेव ब्रह्म सदन आ-श्रिष्ट(?)स्थितः। स्थितः सन् बृहस्पते यज्ञं अजूगुपः रक्षित-वान् । स त्वं अवशिष्टं यज्ञं पाहि रक्ष । पतिं यजमान-ञ्च पाहि । भूर्भुवः स्वः बृहस्पतिप्रसूतः व्याख्यातं । ॐ प्रतिष्ठा । हे अध्वर्यो समिदाधानाय प्रतिष्ठ स्थिरो भव । समिदाधानं कुर्वित्यर्थः । अयाश्चेत्यादीनां व्याख्या हौत्रेण गतार्था ॥

Colophon:

इति ब्रह्ममन्त्रार्थः ॥ अथ हौत्रम्............ ॥

Subject: Bodhāyanadarśapūrṇamāsamantrārtha giving the meaning of the Mantras to be pronounced in the Darśapūrṇamāseṣṭi according to the Bodhāyana

school of the Black Yajur-Veda.

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition. The first two sheets are completely worm-eaten.

---

## ॥ आश्वलायनाग्रयणहौत्रप्रयोगः ॥

## 2243. ĀŚVALĀYANĀGRAYAṆAHAUTRA-PRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3934. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

आश्वलायनाग्रयणहौत्रप्रयोगः ।

अस्या इष्टेः सप्तदश सामिधेन्यः । वार्तघ्नावाज्यभागौ । इन्द्राग्नी विश्वेदेवाः । सोमो द्यावापृथिवी च प्रधानदेवताः स्विष्टकृत्प्रयाजादयोऽङ्गदेवताः देवा आज्यपाश्च । आपस्तम्बी यजमानश्चेदस्या इष्ट्याः सप्तदश सामिधेन्यः वार्तघ्नावाज्यभागौ । अग्निरिन्द्राग्नी विश्वे देवाः सोमो द्यावापृथिवी च प्रधानदेवताः स्विष्ट॰ ॥ श्र ॥

End :

नाभिमालभेत । अमोसि प्राणा तदृतं ब्रवीम्यमासि सर्वानसि प्रविष्टः । स मे जरां रोगमपनुद्य शरीरादमाम एधि मा मृधाम इन्द्र । मार्जनादिसूक्तवाके विशेषः । अग्निरिदं॰ कृत । सोम इदं ॰ कृत । अग्निरिदं ॰ कृत ।

इन्द्राग्नीक्रातां विश्वे देवाः इदं हविरविजुषन्तावीवृधन्त महो ज्यायो क्रातां ॥ सोम इदं॰कृत द्यावापृथिवी क्रातां देवा आज्यपा इत्यादि संस्थाजपान्तम् ॥

Colophon :

इत्याग्रयणहौत्रप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Subject : Āśvalāyanāgrayaṇahautraprayoga giving the duties of the Hotṛ priest in Āgrayaṇayajña.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाग्रयणहौत्रप्रयोगः ॥

## 2244. ĀŚVALĀYANĀGRAYAṆAHAUTRA-PRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3935. Page 24. Left column Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2243.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाग्रयणहौत्रप्रयोगः ॥

## 2245. ĀŚVALĀYANĀGRAYAṆAHAUTRA-PRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3936. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size— $10 \times 5$ inches. Sheets—3.

Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2243.

**Remarks** :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाग्रयणहौत्रप्रयोगः ॥

## 2246. ĀŚVALĀYANĀGRAYAṆAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3937. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{5}$ inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2243.

**Remarks** :— The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाग्रयणहौत्रप्रयोगः ॥

## 2247. ĀŚVALĀYANĀGRAYAṆAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3938. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2243.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनाग्रयणहौत्रप्रयोगः ॥

## 2248. ĀŚVALĀYANĀGRAYAṆAHAUTRA-PRAYOGAḤ.

Dr. Burnell's Catalogue No. 3939. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2243.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलाग्रयणहौत्रप्रयोगः ॥

## 2249. ĀŚVALĀYANĀGRAYAṆAHAUTRA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3940. Page 24. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—3. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—45. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2243.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बाग्रयणप्रयोगः ॥

## 2250. ĀPASTAMBĀGRAYAṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3475(b). Page 27. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{7}{8} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—5 (6-

10). Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—85. Author—(?). Complete.

Beginning:

अथाग्रयणम् । आग्रयणमिति कर्मनामधेयम् । शरत्काले अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा पत्न्या सह प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य परमेश्वरप्रीत्यर्थमाग्रयणेन यक्ष्ये । पत्न्या अपि सङ्कल्पः । तेन परमेश्वरं प्रीणयानि । विद्युदसि ० ऋत्विग्वरणम् । अग्नि(ग्न्य)न्वाधानादि । अद्य यज्ञाय आग्रयणं हविः । ऐन्द्राग्नस्य मुख्यत्वादामावास्यं तन्त्रम् । अन्वाधाय व्रतप्रवेशः ॥

End:

नवयजमानभागप्राशनम् । अग्निः प्रथमः प्राश्नातु स हि वेद यथाहविः शिवा अस्मभ्यमोषधीः कृणोतु विश्वचर्षणिः श्यामाकं प्राश्नाति । यज्ञश्श्रमवर्जं ब्राह्मणतर्पणान्तम् । हरिः ॐ ॥

Colophon:

इत्याग्रयणम् समाप्तम् ॥

Subject: Āgrayaṇaprayoga belonging to the Āpastamba school of the Black Yajur Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The other work contained in this Ms. is Āpastambānvārambhaṇīyeṣṭi.

---

॥ आपस्तम्बाग्रयणप्रयोगः ॥

## 2251. ĀPASTAMBĀGRAYAṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9110 (g).

Substance— Palm leaf. Size—$16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—

6 (1-6). Lines—5 or 6 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—100. Author—(?). Complete.

Beginning:

शरदि पौर्णमास्याममा(वा)स्यायां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति । आग्रे(ग्रय)णमारप्स्ये । तेन संवत्सरे संवत्सरे शरदि यक्ष्ये । पुनः प्राणानायम्य । आग्रयणेन यक्ष्ये । विद्युदसि विद्यमे+मुपैमि । अध्वर्युवरणादि । आग्रयणं हविः ।

End:

अनूयाजादिसूक्तवाके । अग्निरिदं साम इदं अग्निरिदं इन्द्राग्नि हविरजुषेतामवीवृधेतां महो ज्यायोक्राताम् । विश्वे देवा इदं हविरजुषन्त + द्यावापृथ्वी हविरिदं हविरजुषेताम् देव आज्यपा इत्यादि संस्थाजपान्तं समानम् ।

Colophon:

आग्रयणं समाप्तम् ॥

श्रीनृसिंहार्पणमस्तु ॥

Subject: Āpastambāgrayaṇeṣṭiprayoga, according to the Āpastamba school of the Black Yajur Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition. After the colophon the following is given:—

'मित्रादिहोमः' beginning with मित्राय स्वाहा । मित्रायेदं + इति मित्रादिहोमः ।

……………………द्वयं संसारतारकम् ।

तयोरन्यतरत्सेव्यं संसारभयभीरुभिः ॥'

This work is not however noticed by Dr. Burnell under this Ms. For the other works contained in this Ms. see the list under Remarks on No. 2099.

---

## ॥ आपस्तम्बाग्रयणप्रयोगः ॥

## 2252. ĀPASTAMBĀGRAYAṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9183 (b). Page 24. Left column. Substance—Palm leaf. Size—$14\frac{1}{4}\times1\frac{1}{4}$ inches. Leaves—7 (7-13). Lines—6 or 7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—140. Author—(?). Complete.

Beginning:

आग्रयणप्रयोगः । शरदि पौर्णमास्याममावास्यायां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा । पत्न्या सह अपरेण गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः पवित्रपाणिर्विघ्नेश्वरं ध्यात्वा प्राणानायम्य शुभे शोभने मुहूर्ते + परमेश्वरप्रीत्यर्थं आग्रयणेन यक्ष्ये । स्वर्गं लोकमवाप्नवानि । एवं पत्नी । उत्तरतो दर्भनिरसनादि । विद्युदसि + मि । पत्न्या अपि विद्युत् । अग्निमाग्रयणे अध्वर्युं त्वां वृणीमहे । एवं ब्रह्माणं होतारमाग्नी(ध्र)श्च वृणोति । अध्वर्युः । अग्नि(?)विहराणि । अद्य यज्ञाय रमताम् । इमामूर्जं पञ्चदशीम् । आग्रयणं हविरिदमेषां मयि । असाधारणदेवतानामैन्द्राग्नस्य मुख्यत्वादामावास्यं तन्त्रम् । अन्वाधाय व्रतप्रवेशः ॥

End:

यजमानभागप्राशनकाले ' सं यज्ञपतिराशिषा ' इति पुराणयजमानभागं प्राश्य आचम्य भद्रान्नः श्रेयः समन-

यिष्ट देवास्त्वया वसेन समशीमहि त्वा । स नो मयोभूः
पितो आ विशस्व शं तोकाय तनुवे स्योनः ॥ नवयजमा-
नभागमग्निः प्रथमः प्राश्नातु । स हि वेद यथा हविः ।
शिवा अस्मभ्यमोषधीः कृणोतु । विश्वचर्षणिः । श्यामा-
कयजमानभागं द्वौ मन्त्रौ सर्वभक्षाणां मन्त्रवतां प्रत्याम्ना-
यौ । उपवेषोद्वासनादि यद्धर्मे कपालमुपाचिन्वन्ति वेधसः ।
पूष्णस्तदपि व्रत इन्द्रवायू विमुञ्चतामेककपालमुद्वास-
यति । विष्णुक्रमणादि । यज्ञो बभूव । पुनरालम्भत्वात् ।
न यज्ञशं च मे । वृष्टिरसि + सत्यमुपागाम् । ब्राह्मणांस्त-
र्पयत वै । ततः परं ब्राह्मणा भोजयितव्याः ॥ हरिः ॐ ॥

**Colophon:**

आग्रयणं समाप्तम् ॥

Subejct: Āgrayanaprayoga, according to the Āpastamba school of Black Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition. For the other works contained herein see the list under remarks on No. 2152.

---

## ॥ बोधायनाग्रयणप्रयोगः ॥

## 2253. BODHĀYANĀGRAYAṆAPRAYOGAḤ

Burnell's Catalogue No. 3816. **Page** 24. Left **column.** **Substance**—Paper. **Size**—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ **inches.** Sheets—7. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of **Granthas**—125. Author—Bālādīkṣita. **Complete.**

**Beginning:**

श्रीगणेशाय नमः ॥

बोधायनाग्रयणेष्टिप्रयोगः ॥

प्रणम्य बोधायनसूत्रकारं तदुक्तकर्माचरणाय सम्यक् ।
शिवेन्द्रपृथ्वीपतिबोधितोऽहं करोमि बालाध्वरकृत्प्रयोगम् ॥

आग्रयणं व्याख्यास्यामः ॥ शरद्यमावास्यायां वा पौर्णमास्यां वा पूर्वपक्षस्य देवनक्षत्रे रेवत्यां वा यजेत ।

❀ ❀ ❀

पुनर्यज्ञाधिदैवतमित्यादि परमेश्वरप्रीत्यर्थमाग्रयणेन यक्ष्ये इति मनसा त्रिः सङ्कल्पयते त्रिरुच्चैः ॥

End:

ऐन्द्राग्नस्य वैश्वदेवस्य च यजमानभागं प्राश्नाति । भद्रान्नः श्रेयः समनैष्ट देवास्त्वयावसेन समशीमहि त्वा । स नो मयो भूः पितो आविशस्व शन्तोकाय तनुवे स्योन इति । अथाचम्य । श्यामाकस्य यजमानभागं प्राश्नाति । अग्निः प्रथमः प्राश्नातु स हि वेद यथा हविः । शिवा अस्मभ्यमोषधीः कृणोतु विश्वचर्षणिरिति ॥ ब्राह्मणसन्तर्पणान्ता सन्तिष्ठत एवेष्टिः ॥

Colophon:

इति शाहजीमहाराजपुरवास्तव्यबालाध्वरिकृताग्रयणेष्टिप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Subject: Bodhāyanāgrayaṇeṣṭiprayoga based on the 12th Khaṇḍa of the 3rd Praśna of the Bodhāyanaśrautasūtras of the Black Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The author of this prayoga treatise is Bālādīkṣita of Śāhajipura or the modern

Tiruvisanalloor. For the other details about the author see Remarks on Nos. 2063 & 2067.

---

## ॥ बोधायनाग्रयणप्रयोगः ॥

## 2254. BODHĀYANĀGRAYAṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3821. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10½ × 5¼ inches. Sheets—7. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—125. Author—Bālādīkṣita. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2253.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाग्रयणप्रयोगः ॥

## 2255. BODHĀYANĀGRAYAṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3822. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10½ × ¼ inches. Sheets—7. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—125. Author—Bālādīkṣita. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2253.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाग्रयणप्रयोगः ॥

## 2256. BODHĀYANĀGRAYAṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3477. Page 27. Left column.

Substance—Paper. Size—10½ × 5 inches. Sheets—7. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—125. Author—Bālādīkṣita. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2253.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनाग्रयणप्रयोगः ॥

## 2257. BODHĀYANĀGRAYAṆAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 236. Substance—Paper. Size—9⅛ × 3¾ inches. Sheets—10. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—120. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शरदि व्रीह्याग्रयणम् । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वाऽपूर्यमाणपक्षस्य पुण्यनक्षत्रे कृत्तिकादिविशाखान्तेषु देवनक्षत्रेषु व्रीह्याग्रयणेन यजेत । सोपवसथस्सद्योयज्ञो वा तस्य प्रथमप्रयोगे पूर्वेद्युर्नान्दीमुखं रात्रावुदकशान्ति प्रतिसरबन्धञ्च कृत्वा श्वोभूते स्नानपवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणानि कृत्वेन्द्राग्न्यादयः प्रीयन्तामिति पुण्याहं वाचयित्वा । अथ याः पुरस्तादित्यादि श्यामाकाग्रयणेन सह व्रीह्याग्रयणेन यक्ष्य इति सङ्कल्प्य त्रिरुपांशु त्रिरुच्चैः तन्म ऋध्यतामित्यादि । * * *

शेषञ्च प्रकृतिवदासाद्य ब्रह्मोपवेशनादि वेषाय त्वेति दक्षिणेनाग्निहोत्रहवणीं सव्येन शूर्पमादत्ते ॥

End :

वसन्ते यवानामाग्रयणं व्रीह्याग्रयणवदैन्द्राग्नमेका-
दशकपालं वैश्वदेव्यं चरुं द्यावापृथिव्यमेककपालमिति ।
अत्र न सौम्यश्चरुः । यजमानभागं प्राश्नाति एतमु त्यं मधु-
मां(ना)स(सं)युतं यवं । सरस्वत्या अधिमनावचकु(कृ)षुः ।
इन्द्र आसीत्सीरपतिः शतक्रतुः कीनाशा आसन्मरुतः
सुदानव इति ब्राह्मणतर्पणान्तं समानम् ॥

Colophon :

इत्याग्रयणं बौधायनीयं समाप्तम् ॥

Subject : Āgrayaṇaprayoga based on the 12th Khaṇḍa of the 3rd Praśna of the Bodhāyana Śrauta Sūtras.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The title sheet contains

बोधायनोक्ताग्रयणप्रयोगोऽयं अग्निचिद्गङ्गाधरदीक्षितानाम् ॥

i.e. the Ms. originally belonged to Agnicit Gaṅgādhara dīkṣita.

---

## ॥ बोधायनाग्रयणप्रयोगः ॥

## 2258. BODHĀYANĀGRAYAṆAPRAYOGAḤ

J. L. Collection No. 237. Substance—Paper. Size—$9\frac{1}{8} \times 3\frac{5}{8}$ inches. Sheets—6. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—65. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः ।

शरदि व्रीहीणां श्यामाकानाञ्चाग्रयणं करिष्यन्भवति ।
सोपवसथः सद्यो वा पूर्वपक्षे पुण्ये नक्षत्रे पर्वणोर्वाऽऽमावा-
स्येन वा हविषेष्ट्वा प्रथमप्रयोगे पूर्वेद्युर्नान्द्यादिप्रतिसरान्तं
कृत्वा श्वोभूते स्नानादि इन्द्राग्नी विश्वेदेवाः सोमो द्यावा-

पृथिवी च प्रीयन्तामिति वदन्पुण्याहवचनं कृत्वा श्रद्धा-ह्वानादि तिथौ परमेश्वरप्रीत्यर्थं श्यामाकाग्रयणेन सह व्रीह्याग्रयणेन यक्ष्य इत्यों तथेत्यन्तमाग्रयणेष्टिसम्बन्धि हविर्नवव्रीहिमयः ॥

End:

अथाचम्य श्यामाकस्य याजमानभागे प्राश्नाति । अग्निः प्रथमः प्राश्नातु स हि वेद हविः शिवा अस्मभ्यमोषधीः । कृणोतु विश्वचर्षणिरिति ब्राह्मणसन्तर्पणान्ता सन्तिष्ठत एवेष्टिः । यदि श्यामाका न लभ्येरन् श्यामाकैः प्रस्तरं कुर्या-त्रीण्येव हवींषि भवन्ति । सन्तिष्ठत आग्रयणेष्टिः ॥

Colophon:

आग्रयणेष्टिः समाप्ता ॥

बोधायनाग्रयणेष्टिः गङ्गाधरदीक्षितानाम् ॥

Subject: Āgrayaṇaprayoga based on the 12th Khaṇḍa of the 3rd Praśna of the Bodhāyana Śrauta Sūtras.

Remarks :—The Ms. is in good condition. It originally belonged to (Agnicit) Gaṅgādharadīkṣita.

---

## ॥ बोधायनाग्रयणहौत्रप्रयोगः ॥

## 2259. BODHĀYANĀGRAYAṆAHAUTRA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9144 (b). Page 25. Left column.

Substance— Palm leaf. Size—16¾ × 1⅝ inches. Leaf—1 (69th). Lines—8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—25. Author—(?). Complete.

Beginning:

अस्या इष्टेः सप्तदश सामिधेन्यः । वार्तघ्नावाज्यभागौ । अग्निरिन्द्राग्नी विश्वेदेवास्सोमो द्यावापृथिवी च प्रधान-देवताः । स्विष्टकृत्प्रयाजादयोऽङ्गदेवताः देवा आज्यपाश्च । नमः प्रवक्ष इत्यादि । शोचिष्केशस्तमीमहों प्रथुपाजा + हव्यवोन्तं स वाधं + ऊतयों समिद्धो अग्न आहुतय इत्यादि ॥

End:

इळां प्राश्याचम्य । नाभिमालभेत । अमोसि प्राण तमृतं ब्रवीम्यमासि सर्वानासि प्रविष्टः । स मे जरां रोग-मपनुद्य शरीरदमां एधि मामृधां इन्द्रः । अग्निरिदं हविः । सोम इदं हविः । अग्निरिदं । इन्द्राग्नी इदं हविरजुष-ताम् । सोमः । इदं हविः । द्यावापृथिवी । इदं हविरजुषता-मवीवृधेतामहो ज्यायोक्राताम् । देवा आज्यपा इत्यादि । संस्थाजपः ॥ हरिः ॐ ॥

Colophon:

आग्रयणहौत्रस्समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥

श्रीगुरवे नमः । करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हंति सन्तः ।

श्रीसद्गुरवे नमः ।

Subject: Bodhāyanāgrayaṇahautraprayoga, belonging to the Bodhāyana school of the Black Yajur Veda.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It is full of scriptorial blunders. After the colophon the following indices are given:-

"ईळे भरेयुर्वोर्द्धियो युवन्धेनुं परिज्मा त्रिमक्षिद्वेरफकण्वं पञ्च । नरा शरीरा परत्राशर्यातमङ्गिरो मनुं पत्नीस्सुदासश्शान्ता तीरर्द्धिगुं

पञ्च । अन्तकं कर्ककन्धुवशुचन्तीं प्रश्निगुं शचीभिर्वर्तिकां सिन्धुं कुत्संविपळावशमश्व्यपञ्च । कृशानुम्मया नररथां कुं समध्वसन्तीमन्प्रस्वतीं ग्रुभिरक्तुभिः पञ्च । सुदानुकं क्षीवन्तं रसाभिशोकस्सूर्यं विप्रं महां पूर्भिर्येवम्रं व्यश्व्यं पञ्च ।."

This Ms. contains the following works :

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 1 | बोधायनाग्निष्टोमप्रयोगः | | L. L. | 1—68 |
| 2 | do | आग्रयणहौत्रप्रयोगः | ,, | 69 |
| 3 | do | नेष्टृप्रयोगः (?) | ,, | 70—72 |
| 4 | do | श्रौतसूत्रम् | ,, | 73—83 |

Dr. Burnell has grouped this Ms. under 'Genaral Somaprayogas' and wrongly observed that it contains '83 Leaves' and deals with 'Maitrāvaruṇasomaprayoga etc.'

---

## ॥ आश्वलायनपिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ॥

## 2260. ĀŚVALĀYANAPIṆḌAPITṚYAJÑA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3915. Page 26. Left column. Substance—Paper. Size—10¾ × 4⅝ inches. Sheets—2. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—38. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

आश्वलायनश्रौतपिण्डपितृयज्ञप्रयोगप्रारम्भः

ममोपात्तसम० प्रीत्यर्थं पिण्डपितृयज्ञेन यक्ष्ये । दक्षिणाग्नेरेकोल्मुकं गृहीत्वा । ये रूपाणि प्रतिमुञ्चमाना असु-

रास्सन्वः स्वधया चरन्ति । पुरा पुरो निपुरो ये भरन्त्यग्नि-
ष्टाल्लोकात्मणुदात्वस्मात् ॥

इति प्राग्दक्षिणा(?)प्रणयेत् ॥

End:

मध्यमं पिण्डं पत्नीं प्राशयेत् । आधत्त पितरो गर्भं
कुमारं पुष्करस्रजं । यथायमरपा असत् । अप्स्वितरौ ।
अतिप्रणीतेव । द्विवत्पात्राणामुत्सर्गः ॥ तृणं द्वितीयमुद्रिक्ते ।

Colophon:

इति पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः सम्पूर्णः ।

Subject: Āśvalāyanapiṇḍapitṛyajñaprayoga belonging to the Āśvalāyanabahvṛcas.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ॥

## 2261. ĀŚVALĀYANAPIṆḌAPITṚYAJÑA-PRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 238. Substance—Paper. Size—9 × 3½ inches. Sheets—6. Lines—6 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—60. Author—?. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः ॥

अथ पिण्डपितृयज्ञः । प्रागुत्तरपरिग्राहात्कृते यज-
मानो वैश्वदेवं कृत्वाथापराह्णे पिण्डपितृयज्ञेन चरति । ज-
घनेन गार्हपत्यं कुशेषूपविश्य प्राणानायम्य धृतपवित्रो
देशकालौ सङ्कीर्त्य सङ्कल्पयते पितृतृप्तिद्वारा श्रीपरमेश्वर-
प्रीत्यर्थं पिण्डपितृयज्ञेन यक्ष्ये । पश्चाद्दक्षिणाग्नेः दक्षिणा

प्रागुपविश्य दक्षिणाग्नेरेकोल्मुकं प्राग्दक्षिणा(?) प्रणयेत् ॥

End :

आसादितानां द्वादशपात्राणां मध्ये सकृदाछिन्नबर्हिरिध्मप्रेक्षणानां विनियुक्तत्वादवशिष्टानि यानि नव तेषां द्वन्द्वश उत्सर्गः । अवशिष्टमेकं तृणेन सहोत्सृजेत् । चरुस्थालीशूर्पौ । स्फ्योलूखले । मुसलस्रुवौ । ध्रुवाकृष्णाजिनौ । कमण्डलुदर्भौ चेति । यस्य स्मृत्येति कर्मेश्वरार्पितं कुर्यात् ॥

Colophon :

इत्याश्वलायनश्रौतपिण्डपितृयज्ञः समाप्तः ॥

पिण्डपितृयज्ञोऽयं अग्निचिद्गङ्गाधरदीक्षितानाम् ॥

Subject: Piṇḍapitṛyajña, belonging to the Āśvalāyana school of Ṛg-Veda.

Remarks :—The Ms. is in good condition. The Ms. originally belonged to Agnicit Gaṅgādharadīkṣita.

---

## ॥ पिण्डापितृयज्ञप्रयोगः ॥

## 2262. PIṆḌAPITṚYAJÑAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9352 (d).

Substance—Palm leaf. Size—$12\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Leaves—3 (20-22). Lines—7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—30. Author—(?). Incomplete.

Beginning :

गुरुभ्यो नमः । अथ पिण्डपितृयज्ञः ।

स चानाहिताग्निनापि कार्यः । एवमनाहिताग्निर्नित्ये श्रपयित्वातिप्रणीय जुहुयादिति सूत्रात् । नित्यौपासनादित्यर्थः । तस्य चायमाहिताग्नितो विशेषः । हविश्श्रपणान्तं

कृत्वातिप्रणयनं कर्तव्यम् । ततोऽतिप्रणीतस्यौपासनमाधानं परिस्तरणान्तं कृत्वा ततोर्वागतिप्रणीतादित्यादि समानं । यस्मिन्नहोरात्रे पर्वप्रतिपदोस्सन्धिः तत्रापराह्णे यागादिने तत्पूर्वादिने वा पिण्डपितृयज्ञः कार्यः । अहोरात्रसन्धौ तिथिसन्धौ तु यागपूर्वदिन एवेति वृत्तिकृत्। उक्तापराह्णे औपासनाग्निं प्रज्वाल्य शुचिः प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा पितृतृप्तिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं पिण्डपितृयज्ञं करिष्ये ॥ इति सङ्कल्प्याग्नेरभिमुखोऽग्निं ध्यात्वा परिसमूह्य * * एकैकशः आग्नेयसंस्थान्यासादयेत् ॥

End :

पुनः पूर्ववद्दक्षिणभागस्थचरोरवदाय अग्ने(ग्नये) कव्यवाहनाय स्वधा नम इत्युत्तरभागे पूर्ववद्धुत्वा अग्नये कव्यवाहनायेदं न ममेति त्यक्त्वोपवीती तूष्णीम्प्रेक्षणमग्नावनुप्रहरेत् । स्वाहाकारेण वा होमः । तदनन्तरं प्राचीनावीती पूर्वकृत....॥

Colophon: Nil.

Subject: Piṇḍapitṛyajñaprayoga to be performed by an Anāhitāgniyajamāna.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition, though the leaves are here and there worn out.

This Ms. contains the following works:

| | | |
|---|---|---|
| 1 | महन्यासविधिः ॥ | L. L. 1—5 |
| 2 | Do ॥ | ,, 6—13 |
| 3 | Do ॥ | ,, 14—19 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| 4 | पिण्डपितृयज्ञः ॥ | L. L. | 20—22 |
| 5 | Do ॥ | ,, | 22—26 |
| 6 | शिवलिङ्गपूजाविधिः ॥ | ,, | 27—29 |
| 7 | अर्घ्यप्रदानमन्त्रः ॥ | ,, | 30 |
| 8 | स्कान्दे येरुद्र इति श्लोकार्थः ॥ | ,, | 31 |
| | | | [32-35 blank] |
| 9 | महन्यासविधिः ॥ | ,, | 36—40 |

Dr. Burnell grouped all works contained in this Ms. under the heading of Mahanyāsa. Evidently it contains nine works as noted above.

---

## ॥ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ॥

## 2263. PIṆḌAPITṚYAJÑAPRAYOGAḤ.

**Burnell's Catalogue No. 9352 (e).**

Substance—Palm leaf. Size—$12\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches. **Leaves—5** (22-26). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—50. Author—(?). Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 2262.

End:

**विरमे(वीरं मे) दत्त पितर इति मन्त्रेण मध्यमं पिण्डमादाय सुपुत्रप्राप्त्यै पत्न्याः प्राशयेत् । आधत्त(?) पितरो गर्भं कुमारं पुष्करस्रजं । यथायमरूपासदिति मन्त्रेण अयं मन्त्र... ॥**

**Colophon:** Nil.

**Remarks:**—The Ms. is in a fairly good condition, though the leaves are here and there worn out. It is full of scriptorial errors.

For the other works contained in this Ms. and for the other details see Remarks on No. 2262.

---

## ॥ आश्वलायनचातुर्मास्यहौत्रप्रयोगः ॥

## 2264. ĀŚVALĀYANACĀTURMĀSYA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3957. **Page** 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{7}{8} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—18. Lines—8 to 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—350. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

चातुर्मास्यप्रयोगप्रारम्भः ।

पूर्वेद्युर्वैश्वानरपार्जन्यां इष्टिं कुर्वन्ति। अस्या इष्टेः पञ्चदश सामिधेन्यः । वार्त्रघ्नावाज्यभागौ अग्निर्वैश्वानरः पर्जन्यश्च प्रधानदेवते। स्विष्टकृत्प्रयाजादयोऽङ्गदेवताः। देवा अज्येया(ज्यपा) इत्यादि नमः प्रवक्त इत्यादि। आवाहनकाले । अग्निमग्न आवह । सोममावह । उपांशु। अग्निं वैश्वानरमावह । पर्जन्यं आवह। देवां आज्यपामित्यादि। उत्तमप्रयाजे । ये यजामहे स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं स्वाहा । उपांशु । अग्निं वैश्वानरं स्वाहा । पर्जन्यं स्वाहा देवा आज्यपा इत्यादि। अग्निर्वृत्राणि० हुतों । ये यजामहेऽग्निं जुषाणो अग्निराज्यस्य वेत् वौ। त्वं सोमासि० क्रतों । ये यजामहे सोमं जुषाणः० वेत् वौ । अथ प्रधानयोः ॥

End:

जुषतां हविरिमो अग्ने वीततमानि हव्या० सुरभीणि

न्यन्तु वो वाचस्पतिनेत्यादि । सूक्तवाके विशेषः । अग्नि-(ग्निरि)दं॰ कृत । सोम इदं॰ कृत । अग्निरिदं॰ कृत । सोम इदं॰ कृत । उपांशु सविता । इदं॰ कृत । सरस्वतीदं॰ कृत । पूषेदं॰ कृत । इन्द्राग्नी इदं॰ क्राताम् । विश्वे देवा इदं॰ कृत । इन्द्रः शुनासीर इदं॰ कृत । वायुरिदं॰ कृत । वायुर्नियुत्वान्वा(?) । उपांशु सूर्यः । इदं॰ कृत । देवा आज्यपा इत्यादि संस्थाजपान्तं समानम् ॥

Colophon :

चातुर्मास्यानि समाप्तानि ॥

चातुर्मास्यप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

श्रीवासुदेवाय नमः ॥

Subject : Āśvalāyanacāturmāsyahautraprayoga, a Śrauta-prayoga treatise giving the duties of the Hotṛ priest in Cāturmāsya sacrifice, according to the Āśvalāyana school in Ṛg-Veda.

This work is composed of the following important sections:-

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | वैश्वदेवपर्व | Sheets | 1—5 |
| 2 | वरुणप्रघासः | ,, | 5—8 |
| 3 | साकमेधः | ,, | 8—16 |
| a | प्रथमेष्टिः | ,, | 8 |
| b | सान्तपनेष्टिः | ,, | 8 |
| c | गृहमेधीयेष्टिः | ,, | 9 |
| d | क्रीळनेष्टिः | ,, | 9 |
| e | महाहविः | ,, | 10 |
| f | पित्र्येष्टिः | ,, | 12 |

3 आदित्येष्टिः Sheets 16

4 शुनासीरीयम् „ 16

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ आपस्तम्बचातुर्मास्यप्रयोगः ॥

## 2265. ĀPASTAMBACĀTURMĀSYAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3827. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—39. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—900. Author—Tryambakabhaṭṭa. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

नत्वा गणेशपादाब्जं गुरुनाथमहाशयान् ।
कुर्वे त्र्यम्बकनामाहं चातुर्मास्याख्यमादृतः ॥
प्रयोगं सर्वथा ग्रन्थाननुसृत्यैव सिद्धये ।

अक्षय्यं ह वै चातुर्मास्ययाजिनः सुकृतं भवति । फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजेत । ऋतुयजनपक्षे वसन्ते कस्मिंश्चित्पर्वणि वैश्वदेवेन यजेत । वर्षासु वरुणप्रघासैः । शरदि साकमेधैरिति ज्ञायते । पञ्चाहिकानां कालस्तु बोधायनेनोक्तः । उदगयनापूर्यमाणपक्षे देवनक्षत्रे । कृत्तिकाः प्रथमं विशाखे उत्तमम् । तानि देवनक्षत्राणि । तत्र वैश्वदेवस्य सद्यस्कालेनोक्तः । पक्षे तस्मिन्नेवाहनि अन्वारम्भणीया । न पूर्वेद्युः ॥

अथ प्रयोगः ॥ करिष्यमाणानां निर्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणपतिपूजनं स्वस्तिपुण्याहवाचनं करिष्ये । इति सङ्कल्प्य पुण्याहवाचनान्तं कृत्वा । दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य यथाप्रयोगपक्षमाश्रित्यैष्टिकैश्चातुर्मास्यैर्यक्ष्य इति सङ्कल्पः ॥

End :

चातुर्मास्यैरिष्ट्वा सोमेन पशुना वा(य)जते । सवनेष्ट्या वा(य)जते । चातुर्मास्यानि वा पुनश्चातुर्मास्यानि वा पुनः । पञ्चहोतान्वारम्भणीया च आवर्तते पुनः पुनरित्यापस्तम्बमतेन । आश्वलायनमते तु नावृत्तिः । इति समाप्तानि चातुर्मास्यानि ॥

शुभमस्तु ॥

चिरकालमाधानोत्तरं प्रथमसंवत्सरे चातुर्मास्या[म]नारम्भे सति विप्रष्टेष्टिः कर्तव्या । ततश्चातुर्मास्यारम्भः । इदं प्रायश्चित्तं प्रतिसंवत्सरं कर्तव्यताबुद्धिश्चेत्तदानीमेव भवति ॥

* * * *

स नो बोधि० सखिभ्यः । इति सर्वप्रायश्चित्तसंस्थाजपयोर्निवृत्तिः । नैमित्तिकप्रायश्चित्तेषु होममन्त्रा भवेयुः । जपमन्त्राणां निवृत्तिः । अभिमर्शनादि क्रियामात्रमेव । तत्र निदर्शनं हविषां स्कन्नमभिमृशेद्देवाञ्जनमगन्निति । नैमित्तिकप्रायश्चित्तन्तु प्राकृताहवनीय एव । पित्र्याहवनीयानुगमने योनित[त]स्तूष्णीं प्रणीयान्वाहितप्रायश्चित्तम् । अन्वाधानात्प्राग्योनितः प्रणीय सर्वप्रायश्चित्तमेव ।

**Colophon:**

इति श्रीमोल्होपनामकृष्णभट्टात्मजत्र्यम्बकेन कृतोऽयं चातुर्मास्यप्रयोगः ॥

संवत् १७३३ कार्तिकशुक्लभृगुवासरे लिखितम् । ग्रन्थः ९००.

Subject: Āpastambacāturmāsyaprayoga, belonging to the Āpastamba school of the Black Yajur Veda, giving the general prayoga of the Cāturmaśyayajña.

This work contains the following important sections:—

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | वैश्वदेवम् ॥ | sheet | 3 |
| (a) | अग्निमन्थनम् ॥ | ,, | 8 |
| 2 | वरुणप्रघासः ॥ | ,, | 12 |
| 3 | साकमेधम् ॥ | ,, | 22 |
| (a) | त्रियम्बकेष्टिः ॥ | ,, | 33 |
| (b) | आदित्येष्टिः ॥ | ,, | 33. |
| 4 | शुनासीरीयम् ॥ | ,, | 34 |
| 5 | यज्ञाविभ्रष्टेष्टिः ( चातुर्मास्यप्रायश्चित्तम् ) | | 35 |
| (a) | प्रधानम् ॥ | | |
| (6) | अवभृथः ॥ | | |
| (7) | उपस्थानम् ॥ | | |

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. Dr. Burnell has by mistake observed that this work is by Aṇṇādīkṣita. But the first introductory verse in this Ms. attributes the authorship of this work to (Mohla) Tryambakabhaṭṭa, the author of the Ādhāna, Darśapūrṇamāsa and other prayogas. This Ms. is dated Saṃvat 1733 or 1679 A. D.

## ॥ आपस्तम्बचातुर्मास्यप्रयोगः ॥

## 2266. ĀPASTAMBACĀTURMĀSYAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3837. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{7}{8} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—56. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1200. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

चातुर्मास्यानां प्रयोगः ॥

अक्षय्यं ह वै चातुर्मास्ययाजिनः सुकृतं भवति। यस्मिन् संवत्सरे अतिमासो न विद्यते तस्मिन् संवत्सरे पर्वचतुष्टयस्यापराह्ण पर्वसन्धिः । तस्मिन्नेवेति केचित् । फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजेत। तयोः पूर्वस्यां चतुर्दश्यां प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति। देशकालौ सङ्कीर्त्य ममोपा॰त्त॰ परमेश्वरप्रीत्यर्थं॰ चातुर्मास्यैर्यक्ष्ये । अक्षय्यं मे तु सुकृतं स्यात् । केचिच्चातुर्मास्यारम्भे इत्याहुः। उत्तरतो दर्भान्निरस्य । अप उपस्पृश्य ततः प्राचीनप्रवणां भूमिं कृत्वा । एषु चातुर्मास्येषु अध्वर्युं त्वामहं वृणे । वृतोऽस्मि करिष्यामीत्यध्वर्युः। एवं ब्रह्मादीनां वरणम् । अध्वर्युः आहवनीयं विहृत्य पञ्चहोतारं मनसानहृत्य(नुद्रुत्य) आहवनीयस(?)ग्रहं जुहोति ।

End:

तेनाहमस्य ब्रह्मणा । निवर्तयामि जीवसे । अग्नि-

स्तिग्मेनेत्यादि ब्राह्मण एकहोतेत्यनुवाकं मर्वञ्च मे भूयादित्यन्तम् ॥

समाप्तः शुनासीरीयः ॥

चातुर्मास्यैरिष्ट्वा सोमेन पशुना वा यजते । अनन्तरे पर्वणि चातुर्मास्याङ्गभूतेनैन्द्राग्नेन निरूढपशुबन्धेन यक्ष्य इति सङ्कल्पः । षड्ढोत्रादि समानम् । सोमश्चेदग्निष्टोम-तुल्यः । हरिः ॐ ॥ समाप्तानि चातुर्मास्यानि ॥ फाला-(ल्गु)न्या उ(?)दृष्टे होमाय दीक्षते उ(?)दृष्टः शुक्लपक्षः ।

* * * एवं बोधाय-नेन भगवतोक्तं द्वादशाहादिकल्प उक्तः । संवत्सरेणैव कर्तु-मशक्तस्य द्वादशाहेन चातुर्मास्यसमाप्तिः । यथाप्रयो-गेण वा अशक्तस्य नित्यत्वादेष कल्प आश्रयणीयः । न शक्तस्य ॥

Colophon :

चातुर्मास्यानि समाप्तानि ।

Subject: Āpastambacāturmāsyaprayoga, containing the following important sections:—

| | | |
|---|---|---|
| 1 | वैश्वदेवपर्व | 1–15 |
| 2 | वरुणप्रघासः | 15–31 |
| 3 | साकमेधः | 31–52 |
| a | महाहविः | 35–39 |
| b | पितृयज्ञः | 39–48 |
| 4 | शुनासीरीयः | 52–55 |
| 5 | चातुर्मास्याङ्गानि (सोमपश्वादीनि) | 55–56 |

Remarks:—The Ms. is in a very good condition.

## ॥ आपस्तम्बचातुर्मास्यप्रयोगः ॥

## 2267. ĀPASTAMBACĀTURMĀSYAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3838. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—37. Lines—12 or 13 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—1300. Author—Anantadeva. Complete.

Beginning:

श्रीगणाधिपतये नमः ।

श्रीगोपालो विजयतेतराम् । अथ चातुर्मास्यानि । तत्प्रयोगे प्रकारद्वयमुक्तमापस्तम्बेन । फाल्गुन्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेनेष्ट्वा ततश्चतुर्षु चतुर्षु मासेष्वेकैकं पर्वेत्येकः । वसन्ते वैश्वदेवेन प्रावृषि वरुणप्रघासैः शरदि साकमेधैरिति द्वितीयः । अस्मिन्पक्षे तत्तद्दत्वन्तर्गते यस्मिन् कस्मिंश्चित्पर्वणि वैश्वदेवाद्यनुष्ठानं न चैत्र्याद्यादरः । तत्रापि फाल्गुन्यामुत्तराफल्गुनीयोग एव वैश्वदेवं न पूर्वायोगे ।

End:

अग्रेणान्वाहार्यपचनं सञ्चरमवशिष्यैष इतिकराविन्दः । तस्य पुरस्तादष्टतिलोनषट्त्रिंशदधिकशताङ्गुलदेशे शङ्कुः । स उत्तरतः स षण्णवत्यङ्गुलाद्द्विगुणां रज्जुमुभयतः पाशां मध्ये चिह्नवतीं कृत्वा शङ्कोः पशौ प्रतिमुच्य दक्षिणत उत्तरतश्चाकृष्य शङ्कू । ते दक्षिणा सोत्तरश्रोणीपदं पञ्चदश । द्विपदस्त्रिपदो वा प्रक्रमः । पृथोत्तरयुगे त्रयोदाशिके । द्वादशप्रादेशः । द्वौ प्रादेशावरत्निः । चतुर्दशाणवः चतुरस्त्रियवास्तिलाः पृथुसंश्लिष्टावाङ्गुलम् । यजमानस्याञ्ज-

र्योर्वाङ्गुलं ग्राह्यम् । प्रमाणं तृतीयेन वर्धयेत्तच्चतुर्थेनात्मन-
श्चतुस्त्रिंशोनेनेत्यक्ष्णा लक्षणम् ॥

Colophon:

इति श्रीमदापदेवसूनुनाऽनन्तदेवेन कृतश्चातुर्मास्यप्रयोगः सम्पूर्णः ॥
श्रीयज्ञेशो विजयतेतराम् ॥ ग्रन्थसङ्ख्या । १३०० ॥

Sheet No. 34.

इत्यापदेवपुत्रेण चातुर्मास्यनिरूपणम् ।
अकार्यनन्तदेवेन यज्ञेशस्तेन तुष्यतु ॥

Subject: Āpastambacāturmāsyaprayoga belonging to the Āpstamba school of the Black Yajur Veda.

This work is composed of the following important sections:—

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | वैश्वदेवपर्व | Sheet | 1—10 |
| 1 | वरुणप्रघासः | | 10—21 |
| a | अवभृथः | | 18 |
| 2 | साकमेधः | | 21—32 |
| 3 | शुनासीरीयम् | | 32—34 |
| 4 | प्राकृतविहारः | | 34—36 |
| 5 | वरुणप्रघासविहारः | | 36—37 |
| 6 | पैतृकविहारः | | 37 |

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. On the title page is given 'श्रीशामाजीनायकपुण्ड्योपनाम्नाम्' ॥ i.e. the Ms. originally belonged to one Puṇḍyaśāmājīnāyaka. The author of this work is Anantadeva, son of Āpadeva.

---

## ॥ आपस्तम्बचातुर्मास्यप्रयोगः ॥

## 2268. ĀPASTAMBACĀTURMĀSYAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9134 c.

Substance—Palm leaf. Size—14 × 1¼ inches. Leaves—34 (21-40). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—360. Author—(?). Complete.

Beginning :

फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजते । तयोः पूर्वस्यां चतुर्दश्यां प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा प्राणानायम्य सङ्कल्प्य । चातुर्मास्यैर्यक्ष्ये । अक्षय्यं मे सुकृतं स्यात् । चातुर्मास्यान्यारभमाणः पञ्चहोतारं होष्यामीति सङ्कल्पं कृत्वा । अध्वर्युवरणं कर्तव्यम् । * * *

अनुमन्त्रणं तन्त्रेण इन्द्राग्निभ्यामिदम् । इन्द्राग्न्योरहमिन्द्रियाव्यन्नादः ॥

चातुर्मास्यान्युच्यन्ते । तत्र प्रथममन्वारम्भणीया । नपः प्रवक्त्र इत्यादि पञ्चदश सामिधेन्यः । आवाहनकाले आज्यभागावावाह्य अग्निं वैश्वानरमावाह्य पर्जन्यमावह । उत्तमप्रयाजे ये + हे स्वाहाग्निं स्वाहा । सोमं स्वाहा । अग्निं वैश्वानरं स्वाहा । पर्जन्यं स्वाहा दे + वौ । आज्यभागौ पौर्णमासवत् ।

End :

अग्निना रयिमश्नवत् । पोषमेव दिवे दिवे । यशसं वीरवत्तमोम् । ये । हेऽग्निर्जुषाणो अग्निराज्यस्य हविषो वेतवौ गतस्थाने अमी वः वसुवित्पुष्टिवर्धनम् । सुमित्र-

स्सौ मनोभवोम् । ये । हे सौमं जुषाणस्सोम आज्यस्य हविषो वेतवौ । उत त्वामदिते । सुमृडीकामभिष्टयोम् । ये । हे अदितिर्महीमूषुमातरं । सम्प्रणीर्ति वौ । प्रेब्धो अग्ने दीर्धिः पुरो नोजस्रजया सूर्म्याय विषु त्वां शश्वन्त उपयान्ति वाजोम् । ये । हेग्निवस्स्विष्टकृतमथावेग्निरग्ने प्रियायामान्यया । सोमस्य । प्रियतया मान्यया ल(अ)दित्या । प्रियाया मान्यया जुषतां हविरिमे । अग्ने वीततमानि सुरभीणि व्य...वौ । वाचस्पतिनेत्यादिसूक्तवाके । अग्निरिद॰ । अदितिरिद॰ । देवा आज्यपा इत्यादि । संस्था जपान्तम् ।

Colophon:

समाप्ताः साकमेधाः ॥

Subject: Cāturmāsyaprayoga, belonging to the Āpastamba school of the Black Yajur Veda.

Remarks:—The Ms. is in a decaying condition. It is full of scriptorial errors. For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 2097. This work is not however noticed by Dr. Burnell under this Ms. In the beginning of this work, the Cāturmāsyayājamāna also is given.

---

## ॥ बोधायनचातुर्मास्यप्रयोगः ॥

## 2269. BODHĀYANACĀTURMĀSYAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3719. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Sheets—56. Lines—8 to 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of

Granthas—1300. Author—Bālādīkṣita (?). Complete.

Beginning:

करकलितकीरशावां कटितटसंशोभिकनककौशेयाम् ।
करुणापूर्णकटाक्षां कलये हृदये सदैव कामाक्षीम् ॥
स्मृत्वा बोधायनपदपद्मं तत्प्रोक्तसूत्ररीत्याहम् ।
श्रीशिवभूपतिनोक्तश्चातुर्मास्यप्रयोगमातन्वे ॥

चातुर्मास्यानां प्रयोगा उच्यन्ते। तानि चतुर्धा—यावज्जीविकानि । सांवत्सरिकानि । द्वादशाहिकानि । यथाप्रायोगिकानि चेति ॥ सांवत्सरिकः प्रयोगो निरूप्यते । फाल्गुन्यां वा चैत्र्यां वा पौर्णमास्यां वैश्वदेवहविर्भिर्यजते तैर्यक्ष्यमाण उपकल्पयते । त्रिश्वेतां शललीं लोहितायसं क्षुरं चतुष्टयानि पुरोडाशकपालानि च तिस्रश्चरुस्थालीरेकामामिक्षाकुम्भीं तावन्ति भ(मे)क्षणानि द्वयं पयः पृषदाज्याय दधि हविरातञ्चनाय च कार्ष्मर्यमयान् परिधीन् त्रीन् प्रसूमयं प्रस्तरं द्वयमिध्माबर्हिर्हिरण्यं धेनुञ्चारम्भणीयादक्षिणां द्वादश गाः प्रथ(म)जं वत्सं वा वैश्वदेवदक्षिणां चरुपुरोडाशीयान्व्रीहीन् पिष्टानि तण्डुलान्याज्यञ्चेति ॥

End:

अन्यान्येव सर्वाणि पाणिहवन्ती सुधध्वं दैव्याय पित्र्येत्यादिधर्मभेदात् महापितृयज्ञेन प्रचर्य त्रियम्बकै(?) प्रचति हस्तपादान्प्र(दम्भ)क्षाल्य एतेनैव यथैतमेत्येत्यन्तं ब्रह्मन् प्रथास्याम इत्यादिस्तुग्विमोकान्ते वाजिनचर्यां वैश्वदेववारुणवाजिनाभ्यां संसृष्टाभ्यामध्वर्युः प्रचरति मारुती

वाजिनेनप्रतिप्रस्थाता पत्ना(त्नी ?)संयाजा दिवौ देवा मनुष्येषु अवभृथेन प्रचर्या व्रतविसर्गादिब्राह्मणतर्पणान्तम् । अथ पौर्णमासस्य वैभृधाभ्यामिष्ट्या यद्धर्मे पर्यवर्तयादिति निच(?) वर्तयते परिजवपते(?) नानांते संवत्सरीणां स्वस्तिमाशास्ते । परिवत्सरीणां स्वस्तिमाशास्ते । इदावत्सरीणां स्वस्तिमाशास्ते । अनुवत्सरीणां स्वस्तिमाशास्ते । इति चतुष्टयं वदेत् ।

Colophon :

इत्यैकाहिकैष्टिकचातुर्मास्यप्रयोगः समाप्तः ॥

Subject : Bodhāyanacāturmāsyaprayoga, giving the details of Cāturmāsya sacrifice, according to the Bodhāyana school of the Black Yajur Veda.

This work contains the following :—



Remarks :—The Ms. is in a very good condition. It is full of scriptorial blunders. In one of the introductory verses, the author of this work (perhaps Bālādīkṣita) says that he has written this prayoga tract on the request of Śivāji, the last Mahratha ruler of Tanjore between 1833—1855 A. D.

## ॥ बोधायनचातुर्मास्यप्रयोगः ॥

## 2270. BODHĀYANACĀTURMĀSYAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3722. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{5}{8} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—25. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—620. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीवेङ्कटेश्वपरमगुरवे नमः ॥

वैश्वदेवाः(व्याः) हविर्यक्ष्यमाणो भवति फाल्गुन्यां वा चैत्र्यां पौर्णमास्यां नक्षत्रप्रयोग इत्याहुः उदगयन आपूर्यमाणपक्षस्य पुण्याहे प्रयुञ्जीतेति सङ्कल्पयते त्रेणीं शलल्रीं लोहितायसस्फय(स्य) च क्षुरं चतुष्टयानि पुरोडाशकपालानि चतस्रं चरुस्थालीस्तावन्ति मेक्षणानि द्वयं पयः पृषदाज्याय दध्विहाविरातञ्चनाय च त्रेधा बर्हिस्सन्नद्धं तदेकया पुनस्सन्नद्धं प्रस्नमयं प्रस्तरमित्यथोपवसथीयेहनि द्विहविषमारम्भणीयामिष्टौ निर्वपति वैश्वानरं च द्वादशकपालं पार्जन्यञ्चरुं सा प्रसिद्धेष्टिस्सन्तिष्ठते ॥

End :

तेन शकेयन्तेन राध्यासमिति पुरस्तादेवाग्रेऽथ दक्षिणतोऽथ पश्चादथोत्तरतोऽथोपरिष्टात्सन्तिष्ठते शुनासीर्य-(रीय)हवींषि अनुवत्सरीणां स्वस्तिमाशास्त इत्याशास्ते ॥ १७॥

Colophon :

चातुर्मास्यं समाप्तम् ॥

श्रीवेङ्कटेशाय परमगुरवे नमः ॥

Subject : Cāturmāsyaprayoga, (1-17 Khaṇḍas)—based on 1—17 Khaṇḍas of Cāturmāsya praśna of Bodhāyana Śrauta Sūtras.

Remarks :—The Ms. is in good condition. Before the colophon the index of Khaṇḍas is given as follows :—

वैश्वदेवहाविर्यक्ष्यमाणो भवति + अथातश्च त्रिषु मासेषु शुनासीरहविर्यक्ष्यमाणो भवति । सप्तदश ॥

---

## ॥ चातुर्मास्यप्रयोगः ॥

## 2271. CĀTURMĀSYAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 191. Substance—Paper. Size—$9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—9. Lines—12 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ चातुर्मास्यान्युच्यन्ते ।

चातुर्मास्यानीति कर्मसमुदायनाम । तेषां चतुर्धा प्रयोगः । यावज्जीवं सांवत्सरिकं द्वादशाहं यथाप्रयोग इति । तेषु पूर्वेषुः पूर्वः पक्षः श्रेयान् । तत्र यावज्जीवसांवत्सरिकयोर्वैश्वदेववरुणप्रघाससाकमेधशुनासीरीयाणां यथाक्रमं फाल्गुन्याषाढीकार्तिकीफाल्गु(नी)पौर्णमासीषु, चैत्रीश्रावणीमार्गशीर्षीचैत्रीषु वा प्रयोगः ।

* * * *

अपरा फाल्गुनी न व्यपेयादिति वचनात् । अथ प्रयोगः ।

पूर्वे नान्दीमुखं कृत्वा रात्रावुदकशान्तिं प्रतिसरबन्धञ्च कृत्वा परेद्युः प्रातः स्नानादिपञ्चकं कुर्यात् ॥

End :

अथ वरुणप्रघासप्रयोगः ।

तत्रैते सम्भाराः । त्रिश्वेतशलली । लोहितक्षुरः ॥ द्वात्रिंशत्कपालानि । आमिक्षास्थाल्यौ । तिस्रश्च चरुस्थाल्यः । पञ्च मेक्षणानि ॥

* * *

याः पुरस्तादित्यादि वरुणप्रघासहविर्भिर्यक्ष्य इति सङ्कल्प्य देवतासङ्कल्पं कुर्यात् । अग्नीषोमावाज्यभागौ । आग्नेयोऽष्टाकपालः पुरोडाशः । सौम्यश्चरुः । सावित्रो द्वादशकपालः पुरोडाशः । सारस्वतश्चरुः । पौष्णश्चरुः । ऐन्द्राग्न एकादशकपालः पुरोडाशः । मारुत्यामिक्षा । वारुण्यामिक्षा । काय एककपालः । देवा आज्यपा इत्यादि वैश्वदेववत् । सविता क इत्युपांशु श्वः सद्यो यक्ष्ये । अध्वर्युः इडाहूरित्यादि । ..................... ॥

Colophon : Nil.

Subject : Cāturmāsyaprayoga, giving the full details of Vaiśvadevaparvan and the beginning of the Varuṇapraghāsaparvan.

Remarks :— The Ms. is in good condition. It breaks off in the beginning of the Second Parvan—Varuṇapraghāsa—of the Cāturmāsya. The Mantras given in this Ms. are accented.

## ॥ चातुर्मास्यप्रयोगः ॥

## 2272. CĀTURMĀSYAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 186. Substance—Paper. Size—$8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{8}$ inches. Sheets—39. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—680. Author—(?). Incomplete.

Beginning :

श्रीरस्तु ।

अथ वरुणप्रघासप्रयोगः ।

तत्रैते सम्भाराः । त्रिश्वेतशलली । लोहितक्षुरः । द्वात्रिंशत्कपालानि । आमिक्षास्थाल्यौ । तिस्रश्चरुस्थाल्यः । पञ्च मेक्षणानि । द्विशताधिकानि शमीपर्णानि । * * * प्रस्तरं प्रस्नमयं केचिदिच्छन्ति। एतानि सम्भृत्योदवसाय । यजमान अग्नीनरण्योः समारोप्योदवसाय मथित्वा विहृत्य गार्हपत्ये स्मार्तवदाज्यं संस्कृत्य स्रुचि चतुर्गृहीतं गृहीत्वाऽऽहवनीये मनस्वत्या जुहोति—'मनो ज्योतिर्जुषता'मिति ॥

End:

सन्तिष्ठते साकमेधपर्व ॥ अथ शुनासीरीयप्रयोगः ॥ याः पुरस्तादित्यादि शुनासीरीयहविर्भिर्यक्ष्य इति सङ्कल्प्य + अग्नीन्विहृत्यान्वाधाय शाखामाहृत्येध्माबर्हिस्सन्नहनादि वैश्वदेववत्करोति ॥

Colophon: Nil.

Subject: Cāturmāsyaprayoga containing two parvans—Varuṇapraghāsa and Sākamedha only.

Remarks :— The Ms. is in good condition. It breaks off in the beginning of the fourth parva Śunāsīrīya.

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2273. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3988. Page 23. Right column. Substance—Paper. Size—10⅜ × 5 inches. Sheets—3. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—40. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

पशुबन्धब्रह्मत्वप्रयोगप्रारम्भः ॥

यजमानपत्नीभ्यां सहाग्न्यगारं प्रविश्योत्तरेण विहारं प्राङ्मुख उपविशति । तन्म ऋध्यतामित्युक्ते । तत्त ऋध्यतां तत्ते समृध्यतां तत्ते सम्पद्यतां कामः इति प्रतिब्रूयात् । अस्मिन्निरूढपशुबन्धे ब्रह्माणं त्वां वृणे इत्युक्ते । वृतोऽस्मि करिष्यामीत्युक्त्वा । आग्नावैष्णवेष्ट्यां सर्वं दर्शपूर्णमासवत् ॥

End:

यथागृहीतं अग्नेः समिदसि तेजोऽसि तेजो मेदा स्वाहा । सोमस्य समिदसि दुरिष्टेर्मा पाहि स्वाहा पितॄणां समिदसि मृत्योर्मा पाहि स्वाहा प्रथमं होताऽद्ध्यात्ततो ब्रह्मा एकैकस्मिन् । ततः संस्थाजपः । ओं च मेस्वरश्च मे० तस्मै ते नमः ॥

Colophon:

इति पशुबन्धब्रह्मत्वप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Subject: Āśvalāyanapaśubandhabrahmatvaprayoga

belonging to the Āśvalāyana bahvṛcas.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2274. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3989. Page 23. Right column. **Substance**—Paper. **Size—10⅞ × 4⅞ inches.** Sheets—3. **Lines**—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of **Granthas**—40. Author—(?). **Complete.**

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2273.

**Remarks** :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2275. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 239. Substance—Paper. **Size—10 × 4¼** inches. Sheets—2. Lines—11 to a Page. **Script—Devanāgarī.** No. of Granthas—24. Author—(?). **Complete.**

**Beginning**:

श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय परमगुरवे नमः ।

आश्वलायनसूत्रोक्तपशुब्रह्मत्वप्रयोगक्रमः ।

पश्विष्टौ प्रकृतिवत् । अग्निप्रणयने स्थानाचमने कृत्वा

तीर्थेन प्रपद्य विहारस्य दक्षिणतः स्थित्वाध्वर्य्वादिषु

व्रजत्सु स्वयं दक्षिणतो व्रजञ्जपेत् । 'आशुः शिशान' इति दशर्चं सूक्तव्रजने समाप्ते सूक्तं समापयेत् ॥

End:

प्रथमं होताऽध्यात् ततो ब्रह्मा तत इतरे एकैक इति वचनात् । ततः संस्थाजपः यद्यादित इतीष्टिः(?) । यद्युभयतः तदा तत्समाप्तौ संस्थाजपः ॥

Colophon:

इति पशोराश्वलायनोक्तब्रह्मत्वप्रयोगपद्धतिः ॥

श्रीमद्दिव्यलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु ॥

Subject: Paśubandhabrahmatvaprayoga, according to the Āśvalāyana bahvṛcas, giving the duties of the Brahman priest in Paśubandha sacrifice.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2276. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3958. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{5}{8} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥ हरिः ॐ ॥

पश्वाविष्टिरुभयतोऽन्यतरतो वाग्नेयी वाऽग्नावैष्णवी वोभे वान्यतरा पुरस्तात् । अस्या इष्टेः पञ्चदश सामिधेन्यः ।

वार्त्रघ्नावाज्यभागौ । अग्नाविष्णू प्रधानदेवते । स्विष्टकृत्प्रयाजादयोऽङ्गदेवताः । देवा आज्यपाश्च । नमः प्रवक्त इत्यादि आवह । देवान्यजमानाय । अग्निमग्न आवह सोममावह । अग्नाविष्णू आवह । देवां आज्यपामित्यादि उत्तमप्रयाजे । ये यजामहे स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं स्वाहाऽग्नाविष्णू स्वाहा देवा आज्यपा इत्यादि ।

End :

अग्नेः समिदसि तेजोऽसि तेजो मे धेहि इति प्रथमाम् । एधोऽसि एधिषीमहीति द्वितीयाम् । समिदसि समेधिषीमहीति तृतीयाम् । एत्योपतिष्ठते आ(अ ?)पो अद्यान्वचारिषम्० सृज च वर्चसा ततः समिधोऽभ्यादधाति । यथागृहीतम् । अग्नेः समिदसि । तेजोऽसि तेजो मेदा स्वाहा । सोमस्य समिदसि दुरिष्टेर्मा पाहि स्वाहा । पितॄणां समिदसि मृत्योर्मा पाहि स्वाहा । प्रथमं होताऽदध्या(त्)। ततो ब्रह्म एकैकस्मिन् ततः संस्थाजपः । ॐ च मे स्वरश्च मे तस्मै ते नमः ।

Colophon :

इति पशुहौत्रं सम्पूर्णम् ॥

Subject : Āśvalāyanapaśuhautraprayoga, belonging to the Āśvalāyana bahvṛcas, giving the duties of the hotṛ priest in the Paśubandha sacrifice.

Remarks : —The Ms. is in good condition.

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2277. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3959. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10 \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2278. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3960. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2279. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3961. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—9,

Lines—8 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2280. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3962. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2281. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3963. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2282. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3964. Page 24. Left column. **Substance**—Paper. **Size**—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ **inches**. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2283. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3965. Page 24. Left colunm. **Substance**—Paper. Size—$10\frac{4}{5} \times 4\frac{2}{5}$ **inches**. Sheets—9. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). **Complete**.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2284. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3966. Page 24. Left column. **Substance**—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—8.

Lines —9 to a page. Script—Devanāgarī. No. of **Granthas** —150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

**Remarks** :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2285. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3967. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2286. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3968. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

**Remarks** :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2287. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3967. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10¼ × 4⅞ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2288. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3970. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10¼ × 4⅜ inches. Sheets—10. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2289. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3971. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10¼ × 4⅜ inches. Sheets—11.

Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2290. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3972. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—10. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2291. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3973. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—10. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2292. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3974. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—10. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2293. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3975. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—10. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2294. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3976. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—11.

Lines—10 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas —150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2295. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3977. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{8} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—12. Lines—10 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2296. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3978. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 5\frac{3}{8}$ inches. Sheets—12. Lines—9 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas —150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2297. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3979. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—14. Lines—10 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2276.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2298. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA HAUTRAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 203. Substance—Paper. Size—$11 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Sheets—5. Lines—12 to 14 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2276.

**Colophon:**

इति पशुहौत्रप्रयोगस्सम्पूर्णः ॥
साम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥ राक्षसभुवनकर० ॥

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2299. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4079. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—10. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ पशुमैत्रावरुणप्रयोगः ।

होत्रा प्रशास्तस्तीर्थेन प्रपद्यस्वेत्युक्ते चात्वालोत्करावन्तरेणागत्य मित्रावरुणयोस्त्वा बाहुभ्यां प्रशास्तोः प्रशिषा प्रतिगृह्णाम्यवक्रो विधुरो भूयासम् । प्रत्यङ्मुखो दक्षिणोत्तराभ्यां पाणिभ्यां दण्डं प्रतिगृह्योत्तरेण होतारमतिव्रजेत् । दक्षिणेन दण्डं हरेन्न चानेन संस्पृशेदात्मानं वान्यं वा प्रैषवचनात् । दक्षिणो होतृषदनात्प्रह्वोऽवस्थाय समिध्यः प्रैष्य इत्युक्ते वेद्यां दण्डमवष्टभ्य ब्रूयात् । होता यक्षदग्निं समिधा सुषमिधा समिद्धं नाभा पृथिव्यास्सङ्गथे वामस्य । वर्ष्मं दिव इळस्य देवे त्वाज्यस्य होतर्यज ॥ १ ॥

End :

एत्याहवनीयमुपतिष्ठते । आ(अ?)पो अद्यान्वचारिषं रसेन समगस्म(न्म)हि पयस्वानग्न आगहि तं मा संसृज वर्चसा ततः समिधोऽभ्यादधाति यथा गृहीतमग्नेः समिदसि तेजोऽसि तेजो मेदा स्वाहा । सोमस्य समिदसि दुरिष्टेर्मा पाहि स्वाहा । पितॄणां समिदसि मृत्योर्मा पाहि स्वाहा । ततः संस्थाजपः । ॐ च मे० ॥

Colophon :

इति पशुमैत्रावरुणः समाप्तः ।

Subject : Āśvalāyanapaśumaitrāvaruṇaprayoga, belonging to the Āśvalāyanabahvṛcas, giving the prescribed duties

of the Maitrāvaruṇa priest in Hotṛgaṇa in the Paśubandha sacrifice.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2300. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4080. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—11¼×4¼ inches. Sheets—10. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2301. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4081. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10⅜×5 inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2302. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4082. Page 24. Left column.
Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8}\times4\frac{1}{2}$ inches. Sheets—9. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2303. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4083. Page 24. Left column.
Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4}\times4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2304. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4084. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 5$ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2305. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4085. Page 24. Right column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2306. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4086. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2307. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4087. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2308. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4088. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2309. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4089. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{8}$ inches. Sheets—8

Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2310. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4090. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—8. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). **Complete.**

**Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.**

**Remarks:**—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2311. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4091. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Sheets—7. Lines—9 or 10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2312. ĀŚVALĀYANAPASUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4092. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10 × 4⅞ inches. Sheets—6. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—115. Author—(?). Incomplete.

Beginning and subject—Same as No. 2299.

End:

देवीस्तिस्रस्तिस्रो देवीरिळा सरस्वती भारती द्यां भा-
रत्यादित्यैरस्पृक्षत्सरस्वतीमं रुद्रैर्यज्ञमावीदिहैवेळयावसुम-
त्या सदमादं पदेम (वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यज ॥ ७ ॥)

Colophon: Nil.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It breaks off towards the end.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2313. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4093. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—9⅞ × 4⅞ inches. Sheets—14. Lines—8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2314. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4094. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{5}{8} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—13. Lines—8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas —130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2315. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4095. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Sheets—12. Lines—8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2316. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAH.

Burnell's Catalogue No. 4096. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—13.

Lines—8 or 9 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2317. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4097. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—10. Lines—10 to a page. Script—Telugu. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2318. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 240. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{4} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—6. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2299.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition.

---

॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2319. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 181. Substance—Paper. Size—9½ × 4 inches. Sheets—7. Lines—8 to 12 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

मित्रावरुणयोस्त्वा बाहुभ्यां प्रशास्तोः प्रशिषा प्रतिगृ-
ह्णाम्यवक्रो विधुरो भूयासम् । उत्तरेण होतारमतिव्रजे(त्) ।
दक्षिणेन दण्डं हरेन्न चानेन संस्पृशेदात्मानं वान्यं वा
प्रैषवचनात् । + आज्यस्य होतर्यज ॥ १ ॥

End and subject—Same as No. 2299.

Colophon:

इति पशुमैत्रावरुणः समाप्तः ।

सर्वजित्संवत्सरज्येष्ठशुद्ध ४ भौमवारीं समाप्तः ॥

Remarks:—The Ms. is in good condition. The date of this Ms. is probably Tuesday 30th June 1767 A. D.

---

॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2320. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 182. Substance—Paper. Size—10 × 4

inches. Sheets—9. Lines—7 or 8 to a page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning, end and subject—Same as No. 2299.

**Colophon:**

इति पशुमैत्रावरुणास्समाप्ता: ॥

Remarks :—The Ms. is old and is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनपशुबन्धमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2321. ĀŚVALĀYANAPAŚUBANDHA-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 241. Substance—Paper. Size—8½ × 3⅞ inches. Sheets—7. Lines—7-9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Author—?. Incomplete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।

मित्रावरुणयोस्त्वा बाहुभ्यां etc.—Same as No. 2299.

End :

एष मे देवेषु वसुवार्यायक्ष्यत इति + सूक्तवाकाय सूक्ता

ब्रूहि ॥ समाप्य दण्डमग्नौ प्रहरेत् । स्रुगसि०त्तमभि-

प्रोच(?)................. ॥

Colophon : Nil.

Subject—Same as No. 2299.

Remarks :—The Ms. is old and is in a fairly good condition. It breaks off in the middle.

---

## ॥ आपस्तम्बपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2322. ĀPASTAMBAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 2524. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—11 × 5¼ inches. Sheets—32. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।

पशुबन्धप्रयोग उच्यते । सर्वांल्लोकान्पशुबन्धयाज्यभिजयति तेन यक्ष्यमाणः संवत्सरे संवत्सरे प्रावृषि पौर्णमास्याममावास्यायां वा संवत्सरे संवत्सरे यस्मिन्कस्मिंश्चित्पर्वणि वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा अपरेण गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः पत्न्या सह यजमान उपविश्य इष्टदेवतां ध्यात्वा सङ्कल्पं करोति । परमेश्वरप्रीत्यर्थं पशुबन्धमारप्स्ये। तेन संवत्सरे संवत्सरे प्रावृषि यक्ष्ये। संवत्सरे संवत्सरे यक्ष्य इति वा । पुनः सङ्कल्प्य । ऐन्द्राग्नेन निरूढपशुबन्धेन यक्ष्ये । सर्वांल्लोकानभिजीयासं इति सङ्कल्पः ॥

End:

सन्तिष्ठते निरूढः पशुबन्धः । तेन संवत्सरे संवत्सरे यजेत । षट्सु षट्सु मासेस्वि(ष्वि)त्येके । ऋतुव्यावृत्तौ सूयवसे(?) आवृत्तिमुखे आवृत्तिमुखे वा मां सी(?)यन्ति ह वा अग्न यो जुह्वतो यजमानस्य ते यजमानमेव ध्यायन्ति यजमानꣳ सङ्कल्पयन्ति पचन्ति ह वा अन्येष्वग्निषु वृथा

मांसं(?)मथेतेषां नान्या मांसाशा विद्यते यस्य चैते भवन्ति तं ततो नानीदानं(?) पशुना संवत्सरोऽतीयादायुष्यो ह वा वा अस्यैषः आत्मनिष्क्रयण इति । वाजसनेयकं भवति भवति ॥ हरिः ॐ ॥

Colophon: Nil.

Subject: Āpastambapaśubandhaprayoga, according to the Āpastamba school of the Black Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is in a worn-out condition. It is full of scriptorial errors.

---

## ॥ आपस्तम्बपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2323. ĀPASTAMBAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3826. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—28. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—500. Author—Aṇṇādīkṣita. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

आपस्तम्बपशुबन्धप्रयोगप्रारम्भः ॥ सर्वाँल्लोकान् पशुबन्धयाज्याभिजयति । तेन यक्ष्यमाणोऽमावास्यायां पौर्णमास्यां वाऽपरेण गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः पत्नीभिस्स(ह) प्राणानायम्य परमेश्वरप्रीत्यर्थं पशुबन्धमारप्स्ये । तेन संवत्सरे यक्ष्य इति प्रथमं सङ्कल्प्य पुनः प्राणायामादि परमेश्वरप्रीत्यर्थमैन्द्राग्नेन निरूढपशुबन्धेन यक्ष्य इति सङ्कल्प्य वत्सा(पत्न्या)न्वारब्धोऽय-

न्ते योनिर्ऋत्विथ (य)इत्यरण्योरग्निं समारोप्य यागोपक- रणैः सहोदव ाय मथित्वोपावरोहेति निर्वर्तमानमभि- मन्त्र्योद्धृत्यावोक्ष्य गार्हपत्यायतनेऽग्निं निधाय विषु- दसीत्यप उपस्पृश्यास्मिन्निरूढपशुबन्धेऽध्वर्युं त्वां वृण इति अध्वर्युं वृणीते ॥

End:

अयोऽसीत्यादि पश्चो आदित्यमुपस्थायैधेन(धो?)स्यै- धिषीमहीत्याहवनीये समिधमादा(धा)यापो अन्ववेति ॥

* * * *

यस्य चै(स्माचै?)ते भवन्ति तन्ततो नाग्नीजानं(?) पशुना संवत्सरो तीयादायुष्यो ह वा अस्यैष आत्मनिष्क्रयण इति वाजसनेयकं भवति भवति ॥ २८ ॥

Colophon :

इति दर्शपूर्णमास(?)(पशुबन्ध)प्रयोगे षष्ठः (सप्तमः) प्रश्नः समाप्तः ॥

Subject : Āpastambapaśubandhaprayoga. 1-28 Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It is full of scriptorial errors. On the title page and also after the colophon is given 'अण्णादीक्षितकृतम् ॥' i.e. the author of this Prayoga tract is Aṇṇādīkṣita.

---

॥ आपस्तम्बपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2324. ĀPASTAMBAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9135 d.

Substance—Palm leaf. Size—$15\frac{1}{2} \times 11\frac{1}{2}$ inches. Leaves —

31 (23-53). Lines—5 or 6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—540. Author—(?). Complete.

Beginning:

पशुबन्धमारप्स्ये ॥ तेन प्रावृषि संवत्सरे संवत्सरे यक्ष्ये । ऐन्द्राग्नेन निरूढपशुबन्धेन यक्ष्ये सर्वान् लोकानभिजीयासं अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातोऽरोचथाः । तं जानन्नग्न आरोह अथानो वर्धया रयिम् । अरणिं समारोप्य यज्ञोपकरणैः सह देवयजनं गत्वा देवयजनमुद्धृत्यापो(वो)क्ष्याग्निं मथित्वा । उपावरोह जातवेदः पुनस्त्वं देवेभ्यो हव्यं वहनः प्रजानन् । आयुः प्रजां रयिमस्मासु धेह्यजस्रो दीदिहिनो दुरोणो गार्हपत्यायतने निधाय । विद्युदसि । अध्वर्युवरणम् । आहवनीयं प्रणीय । षड्ढोतारं मनसानुद्रुत्य आहवनीये सग्र्(ग्र)हं जुहोति ॥

End:

बृहस्पतिना राया स्वगा कृतो मह्यं यजमानाय तिष्ठ यज्ञ श्चंच म उपचम आयुश्च मे बलञ्च मे यज्ञशिवेन मे सन्तिष्ठस्व । यज्ञस्विष्टे मे सन्तिष्ठस्व । यज्ञारिष्टो मे सन्तिष्ठस्व । ...............च मे पाप्मानमृतात्सत्यमुपागाम् । ब्राह्मणांस्तर्पयत वै । यासर(?)पुष्टिमति ............ब्रह्म समिष्टयजुस्त्रयामिष्टं बहिरनुप्रहने(?) निजकाले चाभ्युपवेषमुदस्य तिलं का............दि च गोमानत्र नमः स्वरूयज्ञब्रमादि । हरिः ओम् ।

Colophon:

पशुबन्धः समाप्तः ॥

Subject: Āpastambapaśubandhaprayoga, according to the

Āpastamba school in the Taittirīya recension of the Black Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. It is full of scriptorial errors. For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 2095. After the colophon the following verse is given :—

' ............मे तु हुते प्रताप्ये
सवृक्षशाखे तु वपाश्रपण्यौ ।
निष्ठप्रमित्याहवनीय एव
मुख्याभिषेकश्री प्रतिपन्त्यनर्वा ॥
श्रीसीतारामप्रभो ॥'

Dr. Burnell observes on page 23 b. of his catalogue that 9153 b. (contains) 53 leaves (and it is) Āpastambādhānaprayoga. Evidently it contains four works. See the list under Remarks on No. 2095.

---

## ॥ आपस्तम्बपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2325. ĀPASTAMBAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9152 (b). Substance--Palm leaf. Size—12¼ × 1¼ inches. Leaves—10 (1-10). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—120. Author —(?). Incomplete (wants end).

Beginning:

सर्वान् लोकान् पशुबन्धयाज्यभिजयति । तेन
यक्ष्यमाणोऽमावास्यायां पौर्णमास्यां वाऽपरेण गार्हपत्यं

दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः पत्नीभिः सह प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य परमेश्वरप्रीत्यर्थं पशुबन्धमारप्स्ये। तेन संवत्सरे संवत्सरे यक्ष्य इति प्रथमं सङ्कल्प्य पुनः प्राणायामादि परमेश्वरप्रीत्यर्थमैन्द्राग्नेन निरूढपशुबन्धेन यक्ष्य इति सङ्कल्प्य पत्न्यान्वारब्धोऽयन्ते योनिर्ऋत्विय इत्यरण्योऽरग्निं समारोप्य यागोपकरणैः सहोद्वसाय मथित्वोपावरोहेति।

*　　　　*　　　　*

पुनरग्नीन्विहृत्य आग्नावैष्णवमेकादशकपालं निर्वपत्यग्न्यन्वाधानस्य प्रत्याम्नायो भवति ॥

End :

भग्नशृङ्गं छिन्नकर्णं चक्षुषा हीनं भग्नदन्तं छिन्नपुच्छं पादहीनं स्फोटयुक्तं वा सप्तशफमपतितोत्थितदन्तश्च वर्जयित्वा च्छागं पशुं अध्वर्युब्रह्मयजमाना स्नापयन्ति।

अवबदग्ने वयति कूटादिर्वैव लभ्यते
सर्वप्रायश्चित्तपूर्वं तदुपाकृतिरिष्यते ॥

अग्निर्मूर्धेत्यृगेषा स्यादग्नाविष्णू सजोषसा।
इन्द्रं विश्वास्तता वायो शतमेषा ऋगिष्यते ॥

प्रजापते नेति पशोरङ्गवर्णविपर्यये।
हुत्वा तमेवोपाकुर्यादिति बोधायनो जगौ ॥

मुख्यजुह्वाव्योर्वृतायां जुहु अद्वितीयया।
अप्राकृता आहुतय आज्यनिर्वा.........।

Colophon : Nil.

Subject : Āpastambapaśubandhaprayoga. 1—12 Khaṇḍas.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This Ms. abruptly ends in the middle of the 12th Khaṇḍa. The works contained in this Ms. are :

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | बोधायनप्रायश्चित्तप्रदीपः | L. L. | 1—176 |
| 2 | आपस्तम्बपशुबन्धप्रयोगः | ,, | 1—10 |
| 3 | पुरुषोनिविष्टप्रयोगः | ,, | 1—12 |
| 4 | Do | ,, | 1—5 |

Dr. Burnell observes on page 25 b that this Ms. contains '180 leaves' and it is 'Baudhāyanīyaprāyaścittapradīpa'. Evidently this Ms. contains on the whole 203 leaves and four works as described above.

---

॥ आपस्तम्बपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2326. ĀPASTAMBAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9171 a. Page 24. Left column.

Substance—Plam leaf. Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—16 (1-16). Lines—6 to 7 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—320. Author—(?). Incomplete.

Beginning :

·········अग्ने बाधस्व विमृधोनुदस्वापमिवा······अ-
स्मात् बृहतो दिवो नो····························

* * *

सर्वजीवलोकाश्शुन्धन्तु शुचयः शुचिम् । यूपं प्रक्षाल्य । अथैनं यवमतीभिः प्रोक्षति । पृथिव्यै त्वा मूलम् । अन्तरिक्ष·········मध्यं । दिवे त्वा अग्रम् । प्राचीनावीती ।

शुन्धतां लोकः पितृषदनः। प्रोक्षणीशेषमवटेऽवनीय। अप उपस्पृश्य यज्ञोपवीती। यवोऽसि यवयास्मद्वे········यवया रातिः। यवमवास्य। पितॄणां सदनमसि। प्राचीनावीती। अवाग्रं बर्हिषावस्तीर्य। अप उपस्पृश्य यज्ञोपवीती।

* * * * *

अथैनमसंस्कृतेनाज्येन यजमानोऽग्रतः शकलेनानक्ति ॥

End :

यूपं यजमान उपतिष्ठते। यज्ञश्रम इत्यादि ब्राह्मणतर्पणान्तम्। अयन्ते योनिर्ऋत्वियः+रयिम्। पुनस्समारोप्याग्न्यगारं प्रविश्य मथित्वायतने निधाय। उपावरोह्य। धृष्ट्यादानादि······॥

Colophon :

पशुबन्धप्रयोगः समाप्तः ॥

हरिः ॐ। श्रीगुरुभ्यो नमः। श्रीरामाय नमः।

श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु ॥

Subject: Paśubandhaprayoga, probably belonging to the Āpastamba school of Black Yajur-Veda.

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition, since the leaves are much injured. The works contained herein are :—

| | | |
|---|---|---|
| (1) | आपस्तम्बपशुबन्धप्रयोगः ॥ | L. L. 1—16. |
| (2) | ,, महाग्निचयनप्रयोगः ॥ | ,, 1— 8. |
| (3) | ,, मृगारेष्ट्यादिप्रयोगः ॥ | ,, 1—17. |

Dr. Burnell observes that this Ms. contains 30 leaves much injured and it is Āpastambapaśuprayoga. But it contains 41

leaves only and besides Paśuprayoga, two more works are found in this Ms. as given in the list above.

---

## ॥ आपस्तम्बपशुबन्धयाजमानप्रयोगः ॥

## 2327. ĀPASTAMBAPAŚUBANDHA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9134 b.

Substance—Palm leaf. Size—14 × 1¼ inches. Leaves—10 (16-25). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—220. Author (?). Incomplete.

Beginning :

पशुबन्धमारप्स्ये । तेन संवत्सरे संवत्सरे प्रावृषि यक्ष्ये । ऐन्द्राग्नेन निरूढपशुबन्धेन यक्ष्ये । सर्वाँल्लोकान-भिजीयासम् । अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरो-चथाः । तं जानन्नग्न आरोहाथानो वर्धया रयिम् । याग-देशं गत्वा अग्निं मथित्वा उपावरोह जातवेदः पुनस्त्वं + दुरोणे अध्वर्युवरणादि । विष्णव इदम् । वनस्पतय इदम् । अपादानभूताय अग्नय इदम् । अग्नये सप्तवत इदम् । अग्नय इदम् । वायव इदम् । सूर्यायेदम् । विष्णव इदम् ।

End :

यद्ग्रामे यदरण्ये यत्सभायां यदिन्द्रिये ॥
यच्छूद्रे यदर्ययेनश्चकृमा वयम् । यदेकस्याधि धर्माणि तस्यावयजनमसि स्वाहा । इन्द्रायेदम् । अक्षन् कर्म कर्म-कृतः सह वाचा मयोभुवा । देवेभ्यः कर्म कृत्वास्तं प्रेत सुदानवः । विपक्त्र(?)यत्र जपति तम् । अत्र दक्षिणमग्निं

सम्मार्ष्टि । क्रमेणान्वारम्भः । देवाः पितर इति । सकृत् । उभयत्रोद्देशत्यागः । अनुमन्त्रणं तन्त्रेण । इन्द्राग्निभ्यामिदम् । इन्द्राग्न्योरहमिन्द्रियाव्यन्नादः ॥

Colophon : Nil.

Subject : Āpastambapaśubandhayājamānaprayoga, giving the duties of the Yajamāna in the Paśubandha sacrifice.

Remarks :—The Ms. is in a decaying condition. The leaves are very much injured. Dr. Burnell observes on page 23 b, that this Ms. contains 82 leaves and it is Āpastambadarśapūrṇamāsaprayoga. Evidently it contains on the whole 97 leaves and six separate works. See the list under Remarks on No. 2097.

---

## ॥ आपस्तम्बपशुबन्धचातुर्मास्यहौत्रप्रयोगः ॥

## 2328. ĀPASTAMBAPAŚUBANDHA-CĀTURMĀSYAHAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9145 (b).

Substance—Palm leaf. Size—$15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Leaves—6 (23-28). Lines—7 or 8 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning :

॥ हौत्रं पशौ ॥ अग्नये प्रणीयमानायानुब्रूहीत्युक्ते प्रदेव देव्येति सप्रणवमपां श्रुतिः परिदधाति । अयमुष्येत्युच्चैः प्राणसन्तानमनुगच्छति । पश्चात्पाशुबन्धिकाया वेदेस्तिष्ठति । न हितेऽग्नौ कुलायिनमिति प्रतिपद्यते । त्वन्दूत इति परिधानीयाः त्रिः यूपायाज्य(?)मानायानुब्रू-

हीत्युक्ते अञ्जन्ति त्वेति तृतीयाया अभ्यर्चे विरम्य उ-
च्छ्रीयमाणायानुब्रूहीत्युक्ते यदूर्ध्व इति प्रतिपद्यते ॥

End:

इन्द्रं वो विश्वतस्परीन्द्रन्नर इत्यैन्द्रस्य। प्र णो देव्या नो दिव इति सरस्वत्याः। पूषा गा अन्वेतु नश्शुक्रन्ते अन्य-दिति पौष्णस्य। इन्द्राग्नी रोचनादिवश्नथद्वृत्रमित्यैन्द्रा-ग्नस्य। विश्वेदेवा विश्वेदेवा इति वैश्वदेवस्य। परिपठिते शुनासीरीयस्य। वायो शतं प्रयाहि(?)रिति वायोः। अन्य-द्वैश्वदेववत्। वायोर्निर्गुणस्यापि सगुणे याज्यानुवाक्ये य-स्मान्निर्गुणस्यापि परिपठिता श्वेतवत्सः ॥

Colophon:

समाप्तं पशुचातुर्मास्ययोर्हौत्रम् ॥ हरिः ॐम् ॥

Subject: Paśucāturmāsyahautraprayoga dealing with

(1) आपस्तम्बपशुहौत्रम् ॥ (L. L. 23—26).

(2) ,, चातुर्मास्यहौत्रम् ॥ ( ,, 26—28).

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. For the other works contained herein see the list under Remarks on No. 2147. Dr. Burnell divided this Ms. into two and called the first (9145 a. containing 57 leaves) 'Agnihotraprayoga and Prāyaścitta'. But a close examination of the contents of these leaves gives us three separate works:—

(1) आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या (चातुर्मास्यम्—8th Praśna).

(2) आपस्तम्बपशुचातुर्मास्यहौत्रम् ॥

(3) आपस्तम्बश्रौतप्रायश्चित्तम् ॥ (9th Praśna).

Again, Dr. Burnell called the second work in this Ms. (9145 b according to him, containing 64 leaves) Agnihotra-

prāyaścitta which is none other than the Agnihotrarakṣāmaṇi-vyākhyā. See No. 2147 at the end of the Agnihotra section.

---

## ॥ आपस्तम्बपशुबन्धहौत्रप्रयोगः ॥

## 2329. ĀPASTAMBAPAŚUBANDHA-HAUTRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 9110 k. Substance—Palm leaf. Size—$16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Leaves—7 (3-9). Lines—7 or 8 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning :

पश्चाद्दर्शपूर्णमासिकयोर्वेदेर्निरसनोपवेशने कृत्वा प्रेषितो हिङ्कृत्य अग्नेः प्रणयनीया(?)न्वाह प्रदेवं देव्या धियाक्षदा-नुषां त्रिः । इत्युपांशूक्त्यावसाय गच्छन्नुपोधाय द्वितीया ध्यां(?) अन्वाह । उत्तरा अनुमृज्य । अयमुष्य प्रदेवय होता यज्ञाय॰ चेततित्म(?)...मयमग्निर्ऋष्यत्यमृता॰ जीवातवे कृतो मिळायास्त्वापदे वयं ॰ हव्याय व्याळव्यामग्ने विश्वभिन्नानि क(?) देवैरूर्णावन्तं प्रथम(?)निदयोनिम् ॥

End :

अपो अद्या अन्वचारिषं रसेन समगन्महि । पयस्वा-नग्न आगमं तं मा संसृज वर्चसेत्याहवनीयमुप-स्थाय । तस्मिन्गृहीतक्रमेण । अग्ने सामिदासि तेजोऽसि तेजो मेदा स्वाहा । सोमस्य समिदसि दुरिष्टेर्मा पाहि स्वाहा । पितॄणां समिदसि मृत्योर्मा पाहि स्वाहा । इति त्रिभिर्मन्त्रैस्समिधोऽभ्याधाय ॐचम-

इति संस्थाजपेनाहवनीयमुपतिष्ठते ॥

Colophon : Nil.

श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

Subject : Āpastambapaśuhautraprayoga giving the duties of the hotṛ priest in the Paśubandha sacrifice, according to the Āśvalāyana school of Ṛg-Veda.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. It is full of scriptorial errors. For the other works contained herein, see the list under Remarks on No 2099.

---

## ॥ बोधायनपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2330. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3710. Page 24. Left column.

**Substance**—Paper. Size—$10\frac{3}{4} \times 4\frac{5}{8}$ inches. Sheets—30. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—480. Author—(?). Complete.

**Beginning :**

श्रीगणेशाय नमः ॥

पशुना यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पयते पौत-
द्रवान् परिधीन् गुग्गुलुसुगन्धितेजनं शुक्लामूर्णास्तुकां या
पेत्वस्यान्तरा शृङ्गे द्वे (दर्भमय्यौ) रशने द्विगुणाश्च द्विव्या-
यामान्त्रिगुणाश्च त्रिव्यायामां द्वे वपाश्रपणी विशाखा-
श्चाविशाखाश्च हृदयशूलं काष्मर्यमयान्परिधीनौदुम्बरं मै-
त्रावरुणदण्डं यजमानस्य मुखेन सम्मितं इध्माबर्हिरिध्मं

प्रणयनीयं प्लक्षशाखामिडसूनुं(नं) यवान्यवमतीभ्यः सक्तू-
न्सक्तुहोमाय पृषदाज्याय दधि हिरण्यशकलान् कंसं चमसं
वा वसाहोमपात्रं पृषदाज्यग्रहणीमन्यामुपभृतं पशुकुम्भीं
स्वधितीं छागं पशुमन्यूनातिरिक्ताङ्गमन्या(?)तिचार्थवन्त-
ति(?) उपकल्पयते पशुः सोपवसथः सद्यस्कालो वा प्रथमे
प्रयोगे पूर्वेद्यु(ः) प्रातर्नान्दीश्राद्धमुदकशान्तिं रात्रौ प्रदो-
षान्ते प्रतिसरबन्धञ्च करोति ॥

End :

उद्बुध्यस्वाग्ने प्रतिजागृह्येनमिष्टापूर्ते सꣳसृजेथामयञ्च ।
पुनः कृण्वꣳस्त्वा पितरं युवानमन्वाताꣳसीत्वयितन्तुमेत-
मिति द्वाभ्यां मध्यममग्निमुपसमाधाय मध्यमेऽग्नावपूर्वा-
त्पूर्णाहुतिं जुहोति सप्त ते अग्ने० घृतेन स्वाहेत्यग्नये सप्त-
वत इदम् । पूर्णाहुतौ वरं ददात्यध्वर्यो धेनुं ते ददामीत्य-
नड्वाहं ते ददामीति वा धेनुवरं वानडुद्वरं वा दद्यादिति
स ह स्माह बोधायनः ॥

वरे दत्ते भवेद्यज्ञो बभूवापि च गोमती ।
ब्राह्मणाꣳस्तर्पयत वै स्वस्थानं प्रतियात्यथ ॥

प्रत्यक्षमरणीभ्यां वा यथापूर्वमिहागतः ।
सन्तिष्ठते पशुबन्धः सन्तिष्ठते पशुबन्धः ।

Colophon :

इति बौधायनपशुबन्धप्रयोगः सम्पूर्णः ॥
श्रीशिवार्पणमस्तु । यज्ञेश्वरार्पणमस्तु ।

Subject : Bodhāyanapaśubandhaprayoga, belonging to the Bodhāyana school of the Black Yajur Veda. 1-14 Khaṇḍas.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

॥ बोधायनपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2331. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3711. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{8} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—26. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—480. Author—(?). **Complete.**

Beginning :—Same as No. 2330.

End :

दक्षिणेन दार्शिकविहारं पुनरालम्भादि यज्ञो बभूव॰ तर्पयत वा इति ब्राह्मणतर्पणं सम्प्रेष्य विष्णुक्रमणादि वा प्रदक्षिणनमस्कारादिकर्मेश्वरार्पणं कृत्वाऽयं ते योनिरिति समारोपितैरजस्रैर्वा शालाप्रवेशवदग्निभिः स्वान्यायतनान्यध्यवस्यत्यथाकालेऽन्नं संस्कृत्य शतावरान्ब्राह्मणान्भोजयति सन्तिष्ठते पशुबन्धः सन्तिष्ठते पशुबन्धः ॥ १६ ॥

Colophon :

इति बोधायनीयपशुप्रयोगः समाप्तः ॥

Subject: Bodhāyanapaśubandhaprayoga. 1—16 Khaṇḍas.

Remarks :—The Ms. is in good condition. At the end of this Ms. an index is given containing the beginning of each Khaṇḍa, as follows :—

पशुना यक्ष्यमाणः ॥ १ ॥ अथ याचत्याज्यस्थालीम् ॥ २ ॥ अथास्यैषा ॥ ३ ॥ + मनोतायै ॥ १४ ॥ वयं सोम ॥ १५ ॥ अथ याचतिस्फ्य॰ ॥ १६ ॥

The readings of this Ms. are slightly different from those given in No. 2330.

॥ बोधायनपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2332. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3712.

Substance—Paper. Size —4⅛ × 4¼ inches. Sheets—30. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—480. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2330.

Remarks :—The Ms. is in good condition. This No. is not however found in Dr. Burnell's Catalogue.

॥ बोधायनपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2333. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3713.

Substance—Paper. Size—10½ × 5 inches. Sheets—37. Lines—10 to a Page. Script—Telugu. No. of Granthas—480. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2330.

Remarks :—The Ms. is in good condition. This No. is not however found in Dr. Burnell's Catalogue.

## ॥ बोधायनपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2334. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3714.

Substance—Paper. Size—10½ × 5⅛ inches. Sheets—28. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—480. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2330.

Remarks:—The Ms. is in good condition. This No. is not however found in Dr. Burnell's Catalogue.

---

## ॥ बोधायनपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2335. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3715. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10½ × 5⅛ inches. Sheets—30. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—480. Author—(?). Complete.

Begininng, end, colophon and subject—Same as No. 2330.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनपशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2336. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3763. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—10⅜ × 5¼ inches. Sheets—18. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—340. Author—(?). Complete.

Beginning :

पशुना यक्ष्यमाणेन वृतोऽध्वर्युः आहवनीयं प्रणीय जुह्वां सकृद्गृहीत्वा सूर्यन्ते चक्षुरिति षड्ढोतारं मनसाऽनुद्रुत्याहवनीये सगृ(ग्र)हं जुहोति । सूर्यं ते चक्षुः । वातं प्राणः । द्यां पृष्ठम् । अन्तरिक्षमात्मा । अङ्गैर्यज्ञम् । पृथिवीं शरीरैः ॥

End :

आदित्यमुपस्थाय वि एधोस्येधिषीमहि सम(मि)दासि । तेजोऽसि तेजो मयि धेहि प्रतिमन्त्रमाहवनीये तिस्रः समिध आधाय । अपो(अद्या) अनु(अन्व)चारिषं रसेन समसृक्ष्महि । पयस्वां अग्न आगमं तं मा संसृज वर्चसा उपतिष्ठते । सन्तिष्ठते पशुबन्धः ॥ २६ ॥

Colophon :

इति पशुबन्धस्समाप्तः ॥

Subject: Paśubandhaprayoga, according to the Bodhāyana school of the Black Yajur-Veda. 1—26 Khaṇḍas.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनपशुबन्धमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2337. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-MANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

J. L. Collection No. 242. Substance—Paper. Size—9⅞ × 4 inches. Sheets—22. Lines—6 to a Page. Script—Deva-

nāgarī. No. of Granthas—200. Author—(?). Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीयज्ञेशाय नमः ॥

गणानान्त्वा॰ भूर्भुवः स्वः । इन्द्राग्नी प्रीयेतां । यज्ञाधिदैवतं॰ याः पुरस्तात्॰ निविष्टं । श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं स्वर्गकामः पशुना यक्ष्ये । तन्म ऋध्यतां तत्त ऋध्यतामों तथा ॥

End :

उद्बुध्यस्वाग्ने प्रतिजागृह्येनमिष्टापूर्ते सꣳसृजेथामयञ्च । पुनः कृण्वꣳस्त्वा पितरं युवानमन्वाताꣳसीत्वयि तन्तुमेतम् ॥ सप्त ते अग्ने ॰ सप्तवत इदं ॰ । अध्वर्यो धेनुं ते ददामि । यज्ञो बभूव ॰ गोमान् ब्राह्मणाꣳस्तर्पयत वै । अयं ते योनिः ॰ मनो ज्योतिः ॰ पुनस्त्वा ॰ ॥

Colophon :

इति पशुबन्ध(मन्त्र)ानुक्रमणिका समाप्ता बोधायनसूत्रानुसारिणी ॥
अग्निचिद्गङ्गाधरदीक्षितानामिदम् ॥

Subject : Bodhāyanapaśubandhamantrānukramaṇikā—an index of mantras to be pronounced in the Paśubandha sacrifice according to the Bodhāyana school of the Black Yajur Veda.

Remarks :—The Ms. is in a fairly good condition. The Mantras are partly accented in this Ms. The Ms. belonged originally to Agnicit Gaṅgādhara Dīkṣita.

## ॥ बोधायनपशुबन्धयाजमानप्रयोगः ॥

## 2338. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3814. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—11¼ × 4¼ inches. Sheets—9. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—130. Author—(?). Complete.

Beginning—Same as No. 2330.

End :

आशासनस्सुवीर्यं रायस्पोषं स्वश्रियं बृहस्पतिना राया स्वगा कृतो मह्यं यजमानाय तिष्ठ । पूर्णाहुतौ । अग्नये सप्तवत इदं॰ पूर्णाहुतौ वरं ददाति । अध्वर्यो वरन्ते ददामि धेनुवरं वा अनडुद्वरं वा । यज्ञो बभूवेत्यादि समानं प्रकृतिवत् ॥ सन्तिष्ठते पशुबन्धः ॥

Colophon :

इति बोधायनपशुबन्धयाजमानः सम्पूर्णः ॥

Subject: Bodhāyanapaśubandhayājamānaprayoga—-giving the duties of Yajamāna in Paśubandha sacrifice.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनपशुबन्धयाजमानप्रयोगः ॥

## 2339. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-YĀJAMĀNAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 243. Substance—Paper. Size—10 × 4¼ inches. Sheets—12. Lines—8 or 9 to a Page. Script—

Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणपतिगुरुलक्ष्मीनृसिंहेभ्यो नमः ।

बोधायनमुनीन्द्रोक्तकल्पसूत्रानुसारतः ।
निरूढपशुबन्धे च लिख्यते याजमानकम् ॥

पशुः सोपवसथः सद्योयज्ञो वा । सोपवसथत्वे उपवसथात्पूर्वेद्युः, सद्योयज्ञत्वे यागदिनात्पूर्वेद्युर्नान्दीमुखोदकशान्तिप्रतिसरबन्धान्कृत्वा श्वोभूते प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा स्नानपवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणानि कृत्वा इन्द्राग्नी प्रीयेतामिति पुण्याहं वाचयित्वा याः पुरस्तादित्यादि निविष्टमित्यन्तमुक्त्वा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमैन्द्राग्नेन निरूढपशुना यक्ष्य इति त्रिरुपांशु त्रिरुच्चैः सङ्कल्प्य तन्म ऋध्यतामिति ऋत्विग्वरणं अस्मिन्निरूढपशुबन्धे ब्रह्माणं त्वामहं वृणे । अस्मि० धे होतारं त्वा० णे । अस्मि० धे अध्वर्युं त्वा० णे ॥

End:

प्रत्यक्षनयने पूर्ववदानीयायतनेषु निदध्युः । उद्धरणपक्षे गार्हपत्यस्यैव समारोपणम् । सद्योयज्ञत्व उद्धरणकालात्ययेऽपि पशुं समाप्यैवोद्धृत्य सायं होमः नवानुद्धरणप्रायश्चित्तम् ।

सद्यस्काले पशोस्तन्त्रे होमकाल उपस्थिते ।
समाप्यैव च होतव्यं काल एव जुहोति वा ॥
पाशुके वितते तन्त्रे होमकाल उपस्थिते ।
अपरे तु विहारे स्थानत्वे(?) चौत्तरवेदिके ॥

Colophon:

सौम्ये नभसि सौम्येह्नि षष्ठ्यां हस्ते सिते पशोः ।
लिखितं विश्वनाथेन सम्पूर्णं याजमानकम् ॥
इति श्रीबौधायनीयपशुयाजमानं सम्पूर्णम् ॥
वृकोपनामकाग्निचिद्गङ्गाधरभट्टानामिदं पुस्तकम् ॥

Subject: Bodhāyanapaśubandhayājamānaprayoga, giving the duties of yajamāna in the Paśubandha sacrifice, according to the Bodhāyana school of the Black Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is in a very good condition. The Ms. is dated Wednesday—sixth day after new moon—in Nabhas in Saumya year which corresponds to Śaka 1771 or 25th July 1849 A. D. The scribe of this Ms. is one Viśvanātha. The Ms. originally belonged to (Vṛka) Agnicit Gaṅgādhara bhaṭṭa (dīkṣita).

---

## ॥ बोधायनपशुबन्धब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

## 2340. BODHĀYANAPAŚUBANDHA-BRAHMATVAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3717. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10⅜ × 5 inches. Sheets—3. Lines—10 or 11 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—40. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

पशुबन्धब्रह्मत्वप्रयोगप्रारम्भः । यजमानपत्नीभ्यां सहाग्न्यगारं प्रविश्योत्तरेण विहारं प्राङ्मुख उपविशति । तन्म ऋध्यतामित्युक्ते । तत्ते ऋध्यतां तत्ते समृध्यतां त-

त्ते सम्पद्यतां कामः इति प्रतिब्रूयात् । अस्मिन्निरूढपशुबन्धे ब्रह्माणं त्वां वृण इत्युक्ते । वृतोऽस्मि करिष्यामीत्युक्त्वाऽऽग्नावैष्णवेष्ट्यां सर्वं दर्शपूर्णमासवत् ॥

End :

अग्नेः समिदसि तेजोऽसि तेजो मेदा स्वाहा । सोमस्य समिदसि दुरिष्टेर्मा पाहि स्वाहा । पितॄणां समिदसि मृत्योर्मा पाहि स्वाहा । प्रथमं होताऽदध्यात्ततो ब्रह्मा एकैकस्मिन् । ततः संस्थाजपः । ओँच मे स्वरश्च मे० तस्मै ते नमः ।

**Colophon:**

इति पशुबन्धब्रह्मत्वप्रयोगः ॥

Subject: Paśubandhabrahmatvaprayoga, according to the Bodhāyana school of the Black Yajur-Veda, giving the duties of the Brahman priest in the Paśubandha sacrifice.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ बोधायनपशुबन्धाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2341. BODHĀYANAPAŚUBANDHĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3765. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 5\frac{3}{8}$ inches. Sheets—9. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

**Beginning:**

श्रीगणेशाय नमः ॥

बोधायनपशुबन्धाग्नीध्रप्रयोगः ॥

पशुबन्धे आग्नीध्रः स्नात्वाचम्य प्राणानायम्य पवनमन्त्रप्रोक्षणानि कृत्वा तन्म ऋध्यतामित्युक्ते तत्त ऋध्यतामित्यादि दर्शपूर्णमासप्रकृतिकेषु प्रकृतिवत् । चात्वालमुद्धत्य अग्नीदितस्त्रिर्हरेत्युक्ते ततस्त्रिराग्नीध्रश्चात्वालात्किञ्चित्किञ्चिन्मृदं हृत्वोत्तरवेद्यां निवपति ॥

End:

एधोऽस्येधिषीमहि प्रति समिन्मन्त्रः एत्याहवनीयेऽभ्यादधाति यथागृहीतं समिदसि स्वाहा । तेजोऽसि स्वाहा० । तेजोऽसि मयि धेहि स्वाहा । सर्वत्राग्न इदं० । अथाहवनीयमुपतिष्ठते । अपो(अद्या अ)न्वचारिषं रसेन समसृक्ष्महि । पयस्वाꣳ अग्न आगमं तं मा सꣳ सृज वर्चसा ॥

Colophon : Nil.

Subject : Bodhāyanapaśubandhāgnīdhraprayoga, giving the duties of the Āgnīdhra priest in the Brahmagaṇa, according to the Bodhāyana school of the Black Yajur-Veda.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

---

॥ बोधायनपशुबन्धाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2342. BODHĀYANAPAŚUBANDHĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3769. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Sheets—10. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2341.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ बोधायनपशुबन्धाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2343. BODHĀYANAPAŚUBANDHĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3772. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size— $7\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—10. Lines—8 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2341.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ बोधायनपशुबन्धाग्नीध्रप्रयोगः ॥

## 2344. BODHĀYANAPAŚUBANDHĀGNĪDHRAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3773. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—$11\frac{1}{8} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Sheets—10. Lines—8 or 9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—150. Author—(?). Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2341.

Remarks :—The Ms. is in good condition.

॥ बोधायनपशुबन्धाग्नीध्रमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2345. BODHĀYANAPAŚUBANDHĀGNĪDHRAMANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 3770. Page 24. Left column.

Substance—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 4\frac{7}{8}$ inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—55. Author—(?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

तच्च ऋध्यताम्॰ वृतोऽसि करिष्यामि। इदमापः प्रवहतावद्यञ्चं मलञ्च यत्। यच्चाभिदुद्रोहानृतं यच्च शेपेऽभीरुणम्। निर्मा मुञ्चामि शपथान्निर्मा वरूणादुत। निर्मायमस्य ड्(?)वीशात्सर्वस्मादेवकिल्बिषादथो मनुष्यकिल्बिषात्। पशुपुरोडाशनिर्वापः। इमौ प्राणापानौ यज्ञस्याङ्गानि सर्वशः। आप्यायन्तौ सञ्चरत पवित्रे हव्यशोधने। पवित्रेस्थो वैष्णवीस्थौ यज्ञियेस्थो वायुपूतेस्थो विष्णोर्मनसा पूतेस्थौ यज्ञस्य पवनेस्थः। यजमान वाचं यच्छ। वेषाय त्वा। प्रत्युष्टꣳरक्षः प्रत्युष्टा अरातयः ॥

End:

देवस्य त्वा॰। रुद्रायगोन्तनामृतत्वम्॰। धाम्नो धाम्नो राजन्नितो वरुण नो मुञ्च। यदा यो अघ्निया वरुणेति शपामहे ततो वरुण नो मुञ्च। एधोऽस्येधिषीमहि। समिदसि स्वाहा। तेजोऽसि स्वाहा। तेजो मयि धेहि स्वाहा। अपो (अद्या अ)न्वचारिषं रसेन समसृक्ष्महि। पयस्वाꣳ अग्न आगमं तं मा सꣳसृज वर्चसा ॥

Colophon:

बोधायनपशुबन्धाग्नीध्रप्रयोगमन्त्रानुक्रमणिका सम्पूर्णा ॥

Subject: Bodhāyanapaśubandhāgnīdhraprayogamantrānukramaṇikā, an index of the mantras to be pronounced by the Āgnīdhra priest in the Paśubandha sacrifice,

according to the Bodhāyana school of the Black Yajur-Veda.

Remarks :— The Ms. is in good condition. It is accented.

॥ बोधायनपशुबन्धाग्नीध्रमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2346. BODHĀYANAPAŚUBANDHĀGNĪDHRAMANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 3771. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size —$10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—55. Complete.

Beginning, end, colophon and subject—Same as No. 2345.

Remarks :—The Ms. is in good condition and it is unaccented.

॥ बोधायनपशुबन्धाग्नीध्रमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2347. BODHĀYANAPAŚUBANDHĀGNĪDHRAMANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

Burnell's Catalogue No. 3810. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—11×5 inches. Sheets—3. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—55. Complete.

Beginning—इदमापः ० Same as No. 2345.

End, colophon and subject—Same as No. 2345.

Remarks :—The Ms. is in a fair condition and it is unaccented.

## ॥ बोधायनपशुबन्धाग्नीध्रमन्त्रानुक्रमणिका ॥

## 2348. BODHĀYANAPAŚUBANDHĀGNĪDHRAMANTRĀNUKRAMAṆIKĀ.

T. S. Collection No. 204. **Substance**—Paper. **Size**—11×5½ inches. **Sheets**—3. **Lines**—12 to 13 to a Page. **Script**—Devanāgarī. No. of **Granthas**—55. **Author**—(?). **Complete.**

Beginning, end, colophon and subject—**Same** as No. 2345.

**Remarks** :—The Ms. is in good condition. The Mantras in this Ms. are accented.

---

## ॥ पशुबन्धप्रयोगः ॥

## 2349. PAŚUBANDHAPRAYOGAḤ.

J. L. Collection No. 244. Substance—Paper. Size—9×3¾ inches. Sheets—6 (30-35). Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—90. Author—(?). Incomplete (wants beginning).

Beginning:

...मेदसा स्रुचौ प्रावृत्य हिरण्यशकलमुपरिष्टात्कृत्वाऽऽप्यायतामभिघारयति । द्विरभिघार्य न हविः प्रत्यभिघारयति ।

End:

बृहस्पतिना राया स्वगा कृतो मह्यं यजमानाय तिष्ठ । यजमानो यूपमुपस्थाय वायवेषते वायो यज्ञश्रम इति जपति । वृष्टिरसि । अग्ने नयेत्यादि ॥

Colophon:

इति पशुबन्धः समाप्तः ॥

मौद्गल्यसूनुगुरुणा लिखितं पशुबन्धकम् ।
हर्तुमिच्छन्ति ये मूढास्तेषां वंशक्षयो भवेत् ॥
सराडिगीमुद्दिभट्टस्य सुत(तेन) गुरुणा लिखितम् ॥

Subject: Paśubandhaprayoga.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The scribe is Guru, son of one Maudgalya Saraḍigī muddibhaṭṭa.

---

॥ पशुबन्धमन्त्राः ॥

## 2350. PAŚUBANDHAMANTRĀḤ.

J. L. Collection No. 245. Substance—Paper. Size—9¾ × 3⅞ inches. Sheets—4. Lines—9 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—55. Author—? Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

षड्ढोतारं जुहोति ; सूर्यं ते चक्षुः । वातं प्राणः । द्यां पृष्ठं । अन्तरिक्षमात्मा । अङ्गैर्यज्ञं पृथिवीꣳ शरीरैः ॥

End:

सप्त ते अग्ने सꣳघृतेन स्वाहा० ॥ अग्नये सप्तवत इदम् ॥

Colophon:

इति पशुबन्धमन्त्राः ॥

Subject: Paśubandhamantras to be pronounced in the Paśubandha sacrifice, probably belonging to the Bodhāyana school of the Black Yajur-Veda.

Remarks:—The Ms. is in a fairly good condition. The Mantras in this Ms. are accented. After the colophon the following is given:—

"अग्निं समिधा तनूनपा नराशंसमग्निमीळ बर्हिसुष्टुदुरकू(?)त्वा उषासा

दैव्याहो तिस्रो देवी त्वष्टारमचिष्टुवनस्पतिमग्निं स्वाहेत्यादि प्रयाजा(:। अ)थानुयाजा: । बर्हिस्सुदेवं द्वार: सह्नाते उषासा नक्ता धाजोष्ट्री वसु ऊर्जाहुती दैव्य: होतारा तिस्र: तिस्रो नराशंसो वनस्पत्ति-र्बर्हिवा(?) तीनामग्निस्विष्टत्सु इत्यनुयाजा: ॥

पशुपुरोडाशपात्राणि— स्फयेकादशकपालानि शूर्पं कृष्णाजिनं तथा ।
शम्यामुलूखले चैव मुसलं दृषदं तथा ॥
उपला च प्रणीता प्राशित्रहरणं तथा ।
मेक्षणं पिष्टपात्रञ्च दारुपात्रमदान्तिकम् ॥

इति सादयेत् ॥

---

## ॥ आश्वलायनसौत्रामणीहौत्रप्रयोगः ॥

## 2351. ĀŚVALĀYANASAUTRĀMAṆĪ-HAUTRAPRAYOGAḤ.

**Burnell's** Catalogue No. 3954. Page 24. Left column. **Substance**—Paper. Size—$10\frac{3}{8} \times 5\frac{1}{4}$ inches. **Sheets**—4. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—70. Author—(?). Complete.

**Beginning:**

श्रीगणेशाय नमः ॥

सौत्रामणीहौत्रप्रयोगारम्भः । अस्यां सौत्रामण्यामाम्नात्रेष्णवेष्टिः निरूढपशुवत् । तदनन्तरं अग्निप्रणयनं निरूढवत् । यूपाञ्जनं पूर्ववत् । आग्निमन्थनात्पूर्वं देवतानिर्देशः । एषां पशूनां सप्तदश सामिधेन्यः । वार्त्रघ्नावाज्यभागौ । अश्विनौ सरस्वतीन्द्रश्च पशुदेवताः ॥

End:

तत आजा(चा)मति । भक्षस्यावभृथोऽसि । भक्षित-स्यावभृथोऽसि । भक्षं कृतस्यावभृथोऽसि । प्रोक्ष्य प्रथमेन प्र(प्लव)न्ति । प्रगिरन्त्युत्तराभ्याम् । तत आचम्य प्लवन्ते । अपो अस्मान्० पूत एमि । इदमापः० उतानृतम् । सुमि-त्र्यान० वयं द्विष्मः । उद्वयं तमस० उत्तमम् ॥ इत्युदेत्य । अग्ने समिदसीत्यादि संस्थाजपान्तं समानम् ॥

Colophon:

सौत्रामणिहौत्रप्रयोगस्सम्पूर्णः ॥

Subject: Āśvalāyanasautrāmaṇīhautraprayoga giving the duties of the Hotṛ priest in the Sautrāmaṇī sacrifice, according to the Āśvalāyana school of Ṛg-Veda.

Remarks :— The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आश्वलायनसौत्रामणीमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2352. ĀŚVALĀYANASAUTRĀMAṆĪ-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 4098. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—10⅝ × 5⅛ inches. Sheets—3. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—50. Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ।

सौत्रामणीमैत्रावरुणप्रयोगप्रारम्भः । प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य चात्वालोत्करावन्तरेणागत्य मित्रावरु-

णयोस्त्वा बाहुभ्यां प्रशास्तोः प्रसि(शि)षा प्रतिगृह्णाम्यवक्रो विधुरो भूयासम् । इति दण्डं प्रतिगृह्योत्तरेण होतारमतिव्रजेद्दक्षिणेन दण्डं हरेत्प्रदक्षिणतो होतृसदनात्प्रह्वोऽवस्थाय समिद्धः प्रेष्य(इ)त्युक्ते । होता यक्षदग्निमित्यादि आज्यभागान्तं निरूढपशुवत् । वपायागे विशेषः ॥

End:

अग्नय आज्येन सोमायाज्येनाश्विभ्यां छागेन सरस्वत्या इन्द्राय मेषाभ्यामश्विभ्यां सरस्वत्या इन्द्राय सुत्राम्णे ग्रहैरक्षंस्ताम्मे हस्तः प्रतिपचताग्र(?)भीषुरवीवृधन्त प्रदपुरोडाशैस्त्वामद्य ऋष आर्षेय ऋषीणां ० सूक्ता ब्रूहि । नात्र दण्डप्रहरणमवभृथात् । शूलोद्वासनादि होतृवत् ॥

Colophon:

सौत्रामणीमैत्रावरुणप्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Subject: Āśvalāyanasautrāmaṇīmaitrāvaruṇaprayoga, giving the duties of the Maitrāvaruṇa priest of the Hotṛ-gaṇa in Sautrāmaṇī sacrifice.

Remarks:—The Ms. is in good condition. It is full of scriptorial errors.

---

## ॥ आश्वलायनसौत्रामणीमैत्रावरुणप्रयोगः ॥

## 2353. ĀŚVALĀYANASAUTRĀMAṆĪ-MAITRĀVARUṆAPRAYOGAḤ.

T. S. Collection No. 189. Substance—Paper. Size—9½ × 4 inches. Sheets—2. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—35. Author—(?). Incomplete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सौत्रामणीमैत्रावरुणप्रयोगः । आज्यभागान्तं पशुवत् । वपायागे आपश्चातान्नासत्या पुरस्तादाश्विनायातमधरादुदक्तात् । आ विश्वतः पाञ्चजन्येन राया यूयं पात स्वतिभिः सदा नों २ ॥

End :

अग्निमद्य होतारमवृ० गृह्णत्सोमायाज्यं बध्नन्नश्विभ्यां छागं बध्नत्सरस्वत्या इन्द्राय मेषौ गृह्णन्नश्विभ्यां सरस्वत्या इन्द्राय सुत्रम्णे ग्रहात्सूपस्था० अग्नय आज्ये०नाश्विभ्यां छागेन सरस्वत्या इन्द्राय मेषाभ्यामश्विभ्यां.... ॥

Colophon : Nil.

Subject : Āśvalāyanasautrāmaṇīmaitrāvaruṇaprayoga, according to the Āśvalāyana Bahvṛcas.

**Remarks** :—The Ms. is in good condition.

---

## ॥ आपस्तम्बसौत्रामणीप्रयोगः ॥

## 2354. ĀPASTAMBASAUTRĀMAṆĪ-PRAYOGAḤ.

**Burnell's Catalogue No. 9156 (c).**

Substance—Palm leaf. Size—$11\frac{1}{2} \times 1$ inches. Leaves—22 (26-47). Lines—6 to a Page. Script—Grantha. No. of Granthas—330. Author—(?). Incomplete.

Beginning :

ष्यहे पुरस्तात्सीसेन कृत्वा शष्पाणि कृत्वा क्षौमे वासस्युपनह्य निधाय सौत्रामण्यास्तन्त्रं प्रक्रमयाति । आदावनुज्ञां कृत्वा गणपतिं सम्पूज्य पुण्याहं वाचयि-

त्वा अपरेण गार्हपत्यं प्रागग्रान्दर्भान् संस्तीर्य तेषु पत्न्या सह यजमानः प्राङ्मुख उपविश्य यज्ञोपवीती पवित्रं दर्भान्धारयमाणः प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति। अपवित्रः पवित्रो वेत्यादिवर्षायनर्तुमासपक्षतिथिवासरनक्षत्राणि सङ्कीर्त्य, अस्यां शुभतिथौ परमेश्वरप्रीत्यर्थं सौत्रामण्या यक्ष्ये। पत्नी एवमुक्त्वा उत्तरतो दर्भान्निरस्याप उपस्पृश्य + अस्यां सौत्रामण्यां अध्वर्युं त्वां वृणीमहे ॥

End:

निर्वपणकाले वरुणाय जुष्टं निर्वपामि। वरुण हव्यं रक्षस्व। वरुणाय वो जुष्टं प्रोक्षामि। वरुणाय जुष्टमधिवपामि। धान्यमसि। कपालोपधानकाले आद्येनैककपालमुपधाय। निर्दग्धमिति कृत्वा भृगूणामङ्गिरसान्तपसा तप्यस्व। वेदेन कपालेऽङ्गारानभ्यूह्य मदन्तीराधिश्रयति। वरुणाय जुष्टं संवपामि। पिष्टान्युत्पूय कस्मिंश्चित्पात्रे अप आनीय यजुषोत्पूय स्रुवेण ता आदाय वेदेनोपयम्य पिष्टेष्वानयति। अद्भ्यः परिप्रजाता स्थेत्यादि। पिण्डं कृ-
..................।

**Colophon**: Nil.

**Subject**: Sautrāmaṇīprayoga, probably belonging to the Āpastamba school of Black Yajur-Veda.

**Remarks**:—The Ms. is in good condition. There is a loose sheet at the end of this Ms. giving a brief version of sautrāmaṇī as follows:—

'सौत्रामण्याः प्रयोगः। तेनेष्ट्वा सौत्रामण्या यजेत। मैत्रावरुण्या चामि-

क्षया । तेनाप्तवाजपेयेन कुरुवाजपेयेनेष्ट्वा अनन्तरे पर्वणि सौ-
त्रामण्या यजेत ।

*    *    *    *

मैत्रावरुणी । वाजपेयाङ्गभूतया मैत्रावरुण्या वक्ष्ये । विग्रु ऋत्विग्वरणम् ।
अग्निविहरणम् । अन्वाधानादि । सर्वमुक्तम् । ब्राह्मणतर्पणान्तम् ॥

This Ms. contains the following works :—

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1 | वाजपेयप्रयोगः | L. L. | 8—15 |
| 2 | बृहस्पतिसवप्रयोगः | ,, | 16—25 |
| 3 | सौत्रामणीप्रयोगः | ,, | 26—47 |

This work is not however noticed by Dr. Burnell under this Ms.

---

## ॥ बोधायनसौत्रामणीप्रयोगः ॥

## 2355. BODHĀYANASAUTRĀMAṆĪ-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3815. Page 24. Left column. Substance—Paper. Size—11¼ × 5¼ inches. Sheets—16. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—380. Author—Bālādīkṣita (?). Complete.

Beginning:

श्रीगणेशाय नमः ॥

लक्ष्मी सा नस्तनुता-
ज्जगत्प्रसूस्सर्वमङ्गला देवी ।
जयति हशोरापि पदयो-
र्द्वितयं श्रुतिशिखरशेखरं यस्याः ॥ १ ॥

स्मृत्वा बोधायनपद-
पद्मं तत्प्रोक्तसूत्ररीत्याहम् ।
श्रीशिवभूपनियुक्तः
सौत्रामण्याः प्रयोगमातन्वे ॥ २ ॥

सौत्रामण्या यक्ष्यमाणो भवतीति । सा द्विविधा । चरका कौकिली च । अत्र द्वे अपि सौत्रामण्यौ प्रत्येकं द्विविधे । अङ्गभूता स्वतन्त्रा च । अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजेतेत्यादौ अङ्गभूता । ससहाविर्यज्ञेष्वन्यतमा स्वतन्त्रा । अत्राङ्गत्वे स्वतन्त्रत्वे च चरका कौकिली वा अन्यतराविशेषात् । कौकिलीसूत्रन्तु नष्टमिति भाष्यकारेण भवस्वामिनोक्तम् । तस्मादत्र तु चरकसौत्रामण्या एव प्रयोग उच्यते ।

End :

सोमातिपवितादन्यस्य न बार्हस्पत्यपशुर्विद्यते । विद्यत इत्यपरम् । अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजेतेत्याविशेषात् अन्यतरसौत्रामणीवादः । अभिषेकवत्सु क्रतुषु विहिता सौत्रामणी तु चरकैव न कौकिली । सन्तिष्ठते चरकसौत्रामणी ॥

Colophon : Nil.

Subject : Bodhāyanasautrāmaṇīprayoga, according to the Bodhāyana school of the Black Yajur Veda. This work deals with the details of Caraka Sautrāmaṇī only.

Remarks:—The Ms. is in good condition. The name of the author of this work is not given in this Ms. He might be Bālādīkṣita.

From the introductory verse he is known to have written this prayoga tract at the Command of King Śivāji, the last Maharatha ruler of Tanjore between 1833—55 A. D.

---

## ॥ बोधायनसौत्रामणीप्रयोगः ॥

## 2356. BODHĀYANASAUTRĀMAṆĪ-PRAYOGAḤ.

Burnell's Catalogue No. 3723. Page 24. Right column. Substance—Paper. Size—11¼ × 5 inches. Sheets—2. Lines—10 to a Page. Script—Devanāgarī. No. of Granthas—22. Author—?. A fragment only.

**Beginning:**

सौत्रामण्या यक्ष्यमाणो भवतीति०

Same as No. 2355.

**End:**

देवो वस्सवितेति क्रमेणोत्पुनाति मखस्य शिरोऽसि·
(सि) व्रीहिमयौ द्वौ पुरोडाशौ करोति एकस्यविष्टं ए.... ॥

**Colophon:** Nil.

Subject: Bodhāyanasautrāmaṇīprayoga—a fragment only.

Remarks:—The Ms. is in good condition.

---

## ERRATA ET ADDENDA of VOL. IV.

| Page | Line | for | read |
|---|---|---|---|
| 1473 | Last line | हविषु | हविःषु |
| 1474 | 10 | श्रेण्या | श्रोण्या |
| ,, | 13 | होतुस्थानं | होतुःस्थानं |
| 1476 | 24 | धर्मे | वर्मे |
| 1478 | 21 | इहावाह | इहावह |
| 1481 | 21 | उक्तथ्यं | उक्तथ्यं |
| ,, | 22 & 23 | द्रप्सरस्यायं | द्रप्सस्यायं |
| 1483 | 10 | ज्योतिष्ठोम | ज्योतिष्ठोमः |
| 1490 | 8 & 9 | Ānirtīya's | Ānartīya's |
| 1500 | 19 | Author—? | Author—Kātyāyana |
| 1502 | 18 | Before 'Complete' | add 'Author—Kātyāyana' |
| 1503 | 28 | Devanāgarī | Grantha |
| ,, | Last line | Complete | Incomplete—(wants beginning). |
| 1509 | 14 | स्वादेवैनं | स्वादेवैनं |
| 1512 | 22 & 23 | सवृत्त्याग्नौ | संवृश्च्याग्नौ |
| 1514 | 23 | एकविंशी प्रसूतः | एकविंशीं प्रसुतः |
| ,, | 24 | प्रसूतः | प्रसुतः |
| ,, | Last line | परिस्तुग्भवति | परिस्त्रुद्भवति |
| 1515 | 4 | Add 'द्वितीयो' | after 'बृहस्पतिसवो' |

| Page | Line | for | read |
|---|---|---|---|
| 1515 | 5 | अभिषिञ्च्येयुः | अभिषिञ्चेयुः |
| ,, | 6 | भवत्यनुणोमिः | भवत्यनु(रु)णोमिः |
| ,, | 8 | सत्रेषु | सत्रेषु |
| ,, | 8 & 9 | ऽयादश ह्या(?)ज्येप | ऽयाद(दि)शत्याज्येन |
| ,, | 11 | दिऽयस्वेशाथे | दिऽयस्येशाथे |
| ,, | 11 & 12 | कीरयोन्विद्यूयं | कीरयोन्वि(चि)द्यूयं |
| ,, | 12 | इत्यस्य (?) | इत्यस्य(श्व) |
| ,, | 13 | वा | वा(ता) |
| ,, | 15 | सर्वाश्वा | सर्वाश्वा(वा) |
| ,, | ,, | ब्रा | वा |
| ,, | 16 | ध्यायन्नवा | ध्याय(ये)न्न वा |
| ,, | 18 & 19 | Eighteenth Praśna containing two parts | (1) Eighteenth Praśna—incomplete (1-6 Khaṇḍas) ; (2) Nineteenth Praśna—incomplete (2-4 Khaṇḍas) and (3) Twenty-second Praśna—incomplete (the beginning of the 7th Khaṇḍa only). |
| ,, | 21 | at the end of the 5th Khaṇḍa of the 2nd part | at the end of the 7th Khaṇḍa of the 22nd Praśna. |
| 1516 | 6 | तद्यत्रैषा | तद्यत्रैषा(त्रेष्टा) |
| ,, | ,, | भवन्त्यप्यूढाः | भवन्त्यव्यूढाः |
| ,, | 7 | तत्तथा | तत्तथा(द्व तथा) न |

| Page | Line | for | read |
|---|---|---|---|
| 1516 | 8 | तस्यान्यत्रैव | तस्माद्यत्रैव |
| ,, | 10 | चामिक्षया | चा(वा)मिक्षया |
| ,, | 11 | अवरोहाणियेन | अवरोहणीयेन |
| ,, | 12 | श्वेतंच्छत्री | श्वेतच्छत्री ह |
| ,, | 17 | under No. | under No. 1978 |
| ,, | Last line | त... | तस्याः |
| ,, | ,, | कल्पा | कल्पा(ल्पः) |
| 1517 | 3 | तरसेद्पक्ष्मणा | तरसेव(न) पक्ष्मणा |
| ,, | 4 | स्तोकमान् | स्तोकमान् (नि) |
| ,, | ,, | निर्व(प)ति | निर्वपति (कुर्वन्ति) |
| ,, | 5 | तप्तांचूर्णानि | तप्तांश्चूर्णानि |
| ,, | ,, | उद्ग्वितौ | उद्श्वितौ |
| ,, | 6 | परित:स्यात् | परितःस्यात् (तंस्य(?)) |
| ,, | ,, | समासास्तेषामेव | समासरस्तेषामेव |
| ,, | 7 | सनग्नुहु | स नग्नहु(:) |
| 1518 | 8 | नग्नुहुना | नग्नहुना |
| ,, | ,, | च | च(सुरां) |
| ,, | ,, | सक्थुना | सक्थुना(क्तूनां) |
| ,, | 9 | परि | परी |
| ,, | ,, | सन्ततं | सुतत |
| ,, | 10 | After परिश्येन, | add: परिषिक्त्यापरेण तृतीयेन परिक्रीयैतयैवं तिसृणां दुग्धेन ॥ |
| ,, | ,, | संसृषा | संसृषा(ष्टा) |

| Page | Line | for | read |
|---|---|---|---|
| 1518 | 12 | मध्यम | मध्यम(मध्ये) |
| ,, | ,, | प्रहो | प्र हो(सो) |
| ,, | 13 | कक्र.... | कक्र(ककुभौ) |
| ,, | ,, | तृते | त्रीते |
| ,, | ,, | वाजिनस्तृष | वाजिन(ना)त्रीष |
| ,, | 14 | सवां | संवां |
| ,, | ,, | कर्मणो भाजिग्युरिति | कर्मजो भाजिग्यथुरिति |
| ,, | 15 | तार्क्यं | तार्क्ष्यं |
| ,, | 16 | दक्षिणेन्द्रा | दक्षिणैन्द्रा |
| ,, | 22 | Khandas | Khaṇḍas. |
| 1517 | 25 | निरूप्य | निरू(ढ)प्य |
| ,, | Last line | उपाधाय | उपाधाय(ध्य?) |
| 1518 | 2 | After व्याख्याता:, | add: एतेन नाचिकेतो व्याख्यात:। अग्निप्रणयनादि पाशुकं कर्म। नवम्यां वाह्यायाम् ॥ |
| ,, | 3 | कोहं | कोऽहं(स्मि) |
| ,, | 17 | वाध्यश्वा | वाध्र्यश्वा |
| ,, | ,, | मित्रयव: | मित्र(त्रा)यव: |
| ,, | ,, | वार्ध्यश्वेति | वाध्र्यश्वेति |
| ,, | 18 | होतावर्ध्यश्ववात् | होता वाध्र्यश्ववत् |
| ,, | 19 | पृथिवद्वेतवद्भृगुवति मे | पृथुवद्वेनवद्भृगुवदितीमे |
| 1520 | 1 | ऋग्वेदे यजुर्वेदाभ्यां | ऋग्वेदयजुर्वेदाभ्यां |

| Page | Line | for | read |
|---|---|---|---|
| 1520 | 9 | शाण्डिलाद्वार्षेयो | शाण्डिलाद्वा(नान्द्वा)र्षेयो |
| ,, | 10 | त्रियार्षेयं | त्रिया(त्र्या)र्षेयं । |
| ,, | ,, | द्व्यार्षेयस्त्वेवं | द्व्यार्षेय(या)स्त्वेवं |
| ,, | 11 | न्यायेन नैकार्षेया | न्यायेनैकार्षेया- |
| ,, | ,, | Before एक, | add: 'यद्यहसार्ष्टि प्रवृ- णीरन्' |
| ,, | 12 | पुरूरवावत् | पुरूरवा(वो)वत् |
| ,, | 13 | येषां | येषामु ह |
| ,, | ,, | After मन्त्रकृतो, | add: (न स्युः स पुरोहि- तप्रवरास्ते प्रवृणीरन् । अथ येषां स्युरपुरोहित- प्रवरास्ते । सपुरोहितप्र- वरास्त्वे) |
| ,, | ,, | वन्त्याये ?...न | (ए)वन्न्यायेन |
| ,, | ,, | कार्षेया | एकार्षेया |
| ,, | 13 & 14 | वात्ससेति | वात्सप्रेति |
| ,, | 14 | आचार्यमु... | आचार्यामुष्या- |
| ,, | 15 | ब्रवीत | (प्र)ब्रवीत |
| ,, | ,, | अथ ह | अथ(था)ह |
| ,, | 16 | मानवे | मानवे(ति) |
| 1521 | 11 | करणैः | क(का)रणैः |
| ,, | ,, | निवर्तन्ते | निवर्तन्ते(ते) |
| 1523 | 11 | प्रतीचिनं | प्रतीचि(ची)नं |

| Page | Line | for | read |
|---|---|---|---|
| 1523 | 13 | (त्ववद्येते) | (तत्प्रपद्ये) |
| ,, | 15 | जुष्टा मध्ये | जुष्टामद्य |
| ,, | 16 | शश्रूषेण्यां | शुश्रूवेण्यां |
| ,, | 17 | प्रपद्ये भयं | प्रपद्ये(ऽ)भयं |
| ,, | 21 | परार्चिं | पराचिं(चीं) |
| ,, | 22 | उपहूतेडेति | उपहूते[डे]ति |
| ,, | Last line | 10-14? Khaṇḍas | 11-14 Khaṇḍas. |
| 1524 | 19 | विपर्यस्येत रते | विपर्यस्येतरत: |
| ,, | 20 | निह्रासो | निर्ह्रासो |
| ,, | Last line | चतुरात्रिंशो | चतुस्त्रिंशो |
| 1525 | First line | विशषो | विशेषो |
| ,, | 4 | कङ्कविदलजविदिति | कङ्काचिदनलाचिविति |
| ,, | 21 | श्रातसूत्रमै | श्रौतसूत्रम् |
| 1526 | 9 | छेषणं | उच्छेषणं |
| ,, | 11 | त्रिणि | त्रीणि |
| ,, | 12 | आवहनीये | आहवनीये |
| ,, | ,, | परिसमूहरन्त्युप | परिसमूहन्त्युप |
| 1526 | 15 | प्राति | प्रति |
| ,, | 18 | श्रेष्टतमाय | श्रेष्ठतमाय |
| 1528 | 5 | पशुबन्धम् | पशुबन्ध: |
| ,, | 7 | प्रवर्ग्यम् | प्रवर्ग्य: |
| 1529 | 1 | वयसो | पयसो |
| 1532 | 14 | एहीरि[री]त्युच्चै: | एही[रिरी]त्युच्चै: |

| Page | Line | for | read |
|---|---|---|---|
| 1532 | 14 | उच्चै:ह्वयामि | उच्चैस्सस्येन त्वा ह्वयामि |
| ,, | 16 | इत्याग्न्याधेये | इत्यग्न्याधेये |
| ,, | 19 | सोमे | सोमेन |
| ,, | ,, | सोमेन | सोमे |
| 1534 | 22 | आप्रति | अप्रति |
| 1535 | 9 | पूर्णमास्या: | पौर्णमास्या: |
| ,, | 18 | श्रार्पायेत्वा | श्रपयित्वा |
| ,, | 22 | ग्रावौ | गावौ |
| 1540 | 3 | पृष्ठ्यांस्तीर्त्वा | पृष्ठ्यांस्तीर्त्वा |
| ,, | 12 | रात्रि | रात्रिं |
| ,, | 15 | अष्टाकपालामिति | अष्टाकपालामिति |
| 1541 | 14 | शरद्मेव | शरद(इद)मेव |
| 1542 | 17 | अजलोमामि | अजलोमानि |
| ,, | 18 | मद्ती: | मद्न्ती: |
| 1546 | 1 | अग्नीरसमारोह्य | अग्नींत्समारोह्य |
| 1547 | 10 | स्थुणां | स्थूणां |
| 1548 | 8 | तदुपा | तदुप |
| ,, | 14 | जुहीतीयं | जुहोतीमं |
| 1552 | 2 | Paṭalas | Khaṇḍas. |
| 1553 | 4 | पुरस्तात् | पुरस्तात्(त्स) |
| ,, | 6 | सप्तरथां | सप्तम्यां |
| ,, | 8 | अह्नयानुमतं | अह्नयनुमतं |
| ,, | 15 | श्रपायित्वा(त्या) | श्रपायित्वा(यत्वा) |

| Page | Line | for | read |
|---|---|---|---|
| 1553 | 22 | सन्तिष्ठतेति | सन्तिष्ठतेति(त) |
| ,, | 24 | उदयनीयान्तो | उदय(वसा)नीयान्तो |
| 1554 | 1 | तया | तया(स तथा) |
| ,, | 4 | उत्तरां(ष्यां) | उत्तरां(राष्यां) |
| ,, | 6 | सन्तिष्ठत | सन्तिष्ठत(एष) |
| 1555 | 10 | अमावास्या | अमावास्याया |
| 1556 | 5 | अहान्यनीष्टानि | अहानीष्टानि |
| 1557 | 14 & 15 | पात्नीवते न | पात्नीवतेन |
| 1560 | 6 | After मृत्युग्रहः, | add : ' तस्मेदहीनसत्रे वा चिन्वीत प्रथमेऽहि दक्षिणाः (प्रथमेऽहनि) यूष्णो मृत्युग्रहः ॥ ' |
| 1561 | 16 | दिवीती | दिवीति |
| ,, | 22 | (दा) | (तदा) |
| ,, | 23 | उवसथं | उपवसथं |
| ,, | 25 | उपयादयिषेत् | उपपादयिषेत् |
| 1563 | 3 | सस्थिते | संस्थिते |
| ,, | 4 | बोधायनो दृश्यमान | बोधायनोऽदृश्यमान |
| ,, | 5 | दृश्यमानं ए (इत्ये) | दृश्यमानं ए (न इत्ये) |
| ,, | 6 | त्वमपि | त्वपि |
| 1566 | 22 & 23 | वास्तोष्पति ये | वास्तोष्पति(त)ये |
| 1567 | 8 | अग्न | अग्न(ये) |
| 1568 | 7 & 8 | एववन्येषु | एवमन्येषु |

| Page | Line | for | read |
|---|---|---|---|
| 1568 | 15 | द्रब्य | द्रव्य |
| 1571 | 11 | द्वादशाप्रदेश: | द्वादशप्रादेश: |
| ,, | 16 | श्यामश्र | श्या(या)मश्र |
| ,, | 20 | Delete (ड्ढ) before | शेषं |
| 1578 | Last line | षण्ढ | षण्ड |
| 1579 | 3 | गद्भेज्या | गर्दभेज्या |
| 1581 | Last line | परिग्रहसिद्धम् | परिग्रहसिद्ध(त्व?)म् |
| 1582 | 14 | योगापत्य | योगापत्ति |
| 1585 | 12 | (चा)ऽग्नाय | (चा)ऽम्नाय |
| ,, | Last line | यास्माभि: | योऽस्माभि: |
| 1586 | 1 | नंमस्कृत | नमस्कृतं(त:) |
| ,, | 3 | क्रियात्मन् | क्रियात्मन् (त्मा) |
| 1587 | 14 | षष्ट्यौ ह्य: | षष्ट्यौ(षष्ठौ)ह्य: |
| 1590 | 7 | व्याख्या | वृत्तिः |
| ,, | 8 | Vyākhyā | Vṛttiḥ. |
| 1592 | 15 | द्रव्यको | द्रव्यको (वार्धुको) |
| ,, | 16 | इत्यपरोऽर्थ: | इति । अपरोऽर्थ: |
| 1594 | 15 | 2038 | 2037 |
| 1603 | 22 | (No. ) | (No. 28.) |
| 1633 | 19 | वा वैनर्चनेति | देवा वै नर्चनेति |
| 1639 | 25 | 65 | 30 |
| 1640 | 22 | इदं–कश्च | (इदं) |
| ,, | 23 | बोधकप्राप्ता | चोदकप्राप्त्या |
| ,, | ,, | विपद्ये | विपद्ये |

| Page | Line | for | read |
|---|---|---|---|
| 1640 | 24 | शीर्षण्वन्तं | (शीर्षण्वन्तं) |
| 1641 | 2 | सादृश्यप्रकृते | सादृश्ये प्रकृतित: |
| ,, | ,, | प्राप्ते | प्राप्तेऽपि |
| ,, | ,, | श्येनप्राप्ति | श्येनक्लृप्ति |
| ,, | 3 | तत्रिवृते | तत्र त्रिवृते |
| ,, | 5 | मत्वा नोवा शब्दं | मन्वानो वाशब्दं |
| ,, | 6 | नाकारे | नाकारात् |
| ,, | 21 & 22 | On the last twelfth Sūtra ofthe sixth Paṭala. | On the twelfth sūtra of the first Paṭala from the end. |
| 1643 | 5 | सङ्ख्येव | सङ्ख्यैव |
| 1646 | 16 | Complete | Śulbasūtravyākhyā only |
| 1648 | 7 | प्रकृतं(तिः) | प्रकृतं |
| 1650 | 19 | ,, 2 | (Second Adhyāya). |
| 1667 | 4 | Maha | Mahā. |
| ,, | 22 | सर्वस्तोमातिरात्रौ | सर्वस्तोमातिरात्रे |
| 1668 | 14 | अनुवध्या | अनुबन्ध्या |
| 1674 | 17 | ऋद्धिकाम: | ऋद्धिकामा: |
| 1681 | 10 | चिकष: | चिकिष |
| 1847 | 10 | आश्वला | आश्वलायना |
| 1938 | 7 | 8-15 | 1-31 & 5-15. |

The following publications are available for sale from the Hony. Secretary, Tanjore Mahārāja Serfoji's Sarasvatī Mahāl Library, Tanjore.

1. A Descriptive Catalogue of the Sanskrit Manuscripts in the Tanjore Mahārāja Serfoji's Sarasvatī Mahāl Library, Tanjore.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Vol. | I. | Vedas. | Price. | Rs. 2—0—0 |
| Vol. | II. | Vedas (Contd.) | ,, | Rs. 2—0—0 |
| Vol. | III. | Vedas (Contd.) Vedāṅgas. | ,, | Rs. 2—0—0 |
| Vol. | IV. | Vedāṅgas (Contd.) Kalpa—Śrauta. | ,, | Rs 2—0—0 |

2. A Descriptive Catalogue of Tamil Manuscripts of the above Library.

| | | | |
|---|---|---|---|
| Vol. | I. | Price. | Rs. 2—0—0 |
| Vol. | II. | ,, | Rs. 1—8—0 |
| Vol. | III. | ,, | Rs. 1—8—0 |

3. A Descriptive Catalogue of Marathi Manuscripts and Books of the above Library.

Vol. I. Vedānta, Purāṇa and Rāmāyaṇa. Price. Re. 1—0—0

4. A Catalogue of French, Latin, Italian, and Greek Books of the above Library. Price. Re. 0—4—0